

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

a

y

GRAMMATICA
LATINA

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
755

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ
ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΣΤ.

89

ΣΧ Β

ΤΣ & ΡΤ Σαρος, Αχιλλεύς Α

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΔΕ 9/Γ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Τὸ παρὸν βιβλίον δέον νὰ διαφυλαχθῆ καὶ διὰ τὰς Ε΄ & ΣΤ΄ τά-
ξεις εἰς τὰς ὁποίας ἐπίσης θὰ χρησιμοποιοῦθῆ.

ΣΤ

89

ΣΧ Β

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Τζάρτζανος, Αχιλλεύς Α

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Δ', Ε', ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1972

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
755

ΕΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ
2007. Ξεω. Βιβλ. Βιβλίου
αυξ. αριθ. εισαγ. 331 τοῦ ἔτους 1974

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

1. Γράμματα καὶ ὀνόματα αὐτῶν. — Τὰ γράμματα (litterae) τοῦ Λατινικοῦ ἀλφαβήτου εἶναι, ὅπως καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ, 24, τὰ ἐξῆς :

Γράμματα *	Ὄνόματα	Γράμματα	Ὄνόματα
Aa	ἄ	Nn	ἐν
Bb	μπέ	Oo	ὄ
Cc	κά (ῥί τσέ)	Pp	πέ
Dd	ντέ	Qq	κού
Ee	ἔ	Rr	ἔρ
Ff	ἔφ	Ss	ἔς
Gg	γκέ	Tt	τέ
Hh	χά	Uu	οῦ
Ii	ἱ	Vv	βέ
(Jj)	γιώτ)	Xx	ἔξ
Ll	ἔλ	Yy	ῥ γκραίκουμ **
Mm	ἔμ	Zz	ζῆτα

Ἐκ τούτων α΄) ἐξ εἶναι φωνήεντα (vocāles) : a, e, i, o, u, y, β΄) δέκα ἐπτὰ εἶναι σύμφωνα (consonantes) : b, c, d, f, g, (j), l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, καὶ γ΄) ἐν, τὸ h, εἶναι κυρίως πνεῦμα δασύ (spirītus asper), προφέρεται δὲ ὡς ἐν λεπτόν χ : historia (πρόφ. χιστόρια).

* Τὰ κεφαλαῖα γράμματα λατινιστὶ λέγονται litterae maiuscūlae, τὰ δὲ μικρὰ litterae minuscūlae.

** Λέγεται y graecum, ἦτοι ὁ Ἑλληνικόν, διότι παριστάνει τὸ υ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς λέξεις ελλημέναν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς pygāmis, syllāba, κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς λέξεις ελλημμένας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Λατινικὴν τὸ θ ἀποδίδεται διὰ τοῦ th, τὸ φ διὰ τοῦ ph καὶ τὸ χ διὰ τοῦ ch : Athēnae. Ἐθῆναι, philoſōphus φιλόσοφος, Chios Χίος.

2. Προφορά. — 1) Τὰ φωνήεντα a, e, i, o καὶ ū προφέρονται ὡς τὰ Ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, υ, τὸ δὲ u προφέρεται ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ δίφθογγος ου: aliēnus (προφ. ἀλιένους) ἀλλότριος, operīo (πρόφ. ὀπέριο) καλύπτω, syllāba (πρόφ. σύλλαμπα) συλλαβή.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ γράμματα **i** καὶ **u** χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὴν ἀρχικὴν λατινικὴν γραφὴν καὶ πρὸς παράστασιν συμφωνικῶν φθόγγων, ἤτοι τὸ μὲν **i** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου γι (j), τὸ δὲ **u** καὶ πρὸς παράστασιν τοῦ φθόγγου β (v). Τὸ γράμμα **j** (γιώτ), ἐν ἀρχῆστί νῦν, εἶναι νεωτερικὸν ἐπιπόνημα πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀναγνώσεως. Προφέρονται δὲ τὸ **i** ὡς γι καὶ τὸ **u** ὡς β, ὅταν συνεκφέρονται μὲ ἀκολουθοῦν εὐθὺς κατόπιν αὐτῶν φωνῆεν, ὡς ianūa (γιάνουα, πρβλ. γιατρὸς) θύρα, iecur (γιέκουρ) ἥπαρ, aio (ἄγιο) λέγω, ius (γιούς) δίκαιον, uos (= vos, βός) σεῖς, uiuo (= vivo, βίβο) ζῶ· ἀλλά : iens (πρόφ. ἔενς) πορευόμενος, parīo (πρόφ. πάρι-ο) γενῶ, suos (πρόφ. σούος) ἰδικούς του, minūo (προφ. μίνου-ο) ἐλαττῶ.

2) Ἐκ τῶν συμφώνων :

τὸ **b** προφέρεται ὅπως τὸ μπ εἰς τὴν λέξιν π.χ. μπαμπᾶς, : barba (μπάρμπα) πώγων.

τὸ **d** προφέρεται ὅπως τὸ ντ εἰς τὴν λέξιν π.χ. ντάμα : domīnus (ντόμινους) κύριος·

τὸ **g** προφέρεται ὅπως τὸ γκ εἰς τὴν λέξιν π.χ. γκάφα : genu (γκένου) γόνυ.

τὸ **q** παρακολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μετὰ τούτου δὲ προφέρεται περίπου ὡς κβ : quies (κβίες) ἡσυχία, aqua (ἄκβα) ὕδωρ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Καὶ τὸ **g** καὶ τὸ **u**, ἤτοι τὸ σύμπλεγμα gu, ὅταν μετὰ ἐπομένου φωνήεντος ἀποτελῇ μίαν συλλαβὴν, προφέρεται ὡς γκβ : lingua (λίνγκβα) γλῶσσα, sanguis (σάνγκβις) αἷμα. Ἀλλὰ ar-gū-o (ἄρ-γκου-ο) ἐλέγχω.

τὸ **v** προφέρεται ὅπως τὸ β : vas (βάς) σκεῦος·

τὸ **z** προφέρεται ὅπως τὸ τζ εἰς τὴν λέξιν π.χ. Τζώρτζης : maza (μάτζα) μᾶζα.

τὰ λοιπὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, x προφέρονται ὅπως τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ. ξ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Συνήθως κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν λατινικοῦ κειμένου προφερομεν (οὐκ ὀρθῶς) :

α') τὸ σύμφωνον *e* πρὸ τοῦ *e* καὶ τοῦ *i* ἢ τοῦ *y*, καθὼς καὶ πρὸ τῶν διφθόγων *ae*, *oe* καὶ *eu* ὡς τὸ *τασ* εἰς τὴν λέξιν π.χ. *τσαπί* : *cecidi* (τσέτσιντι, ἀντὶ *κέκι-ντι*) ἔπεσον, *cynicus* (τσύνικους, ἀντὶ *κύνικους*) κυνικός, *caedo* (τσαίντο, ἀντὶ *καίντο*) κόπτω, *coepi* (τσέπι, ἀντὶ *κέπι*) ἤρχισα, *ceu* (τσέου, ἀντὶ *κέου*) ἡ :

β') τὸ *s* ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων ὡς τὸ *ζ* : *rosa* (ρόζα, ἀντὶ *ρόσα*) *rosodon*, *asinus* (ἄζινους, ἀντὶ *ἄσινους*) ὄνος.

γ') τὴν συλλαβὴν *ti* ἐντὸς λέξεως πρὸ φωνηέντος (ἂν δὲν προηγῆται αὐτῆς *s* ἢ *x*) ὡς *τσι* : *consecutio* (κονσεκούτσιο, ἀντὶ *κονσεκούτιο*) ἀκολουθία, *tertius* (τέρτσιους, ἀντὶ *τέρτιους*) τρίτος.

3. Δίφθογγοι (diphthongi).—Δίφθογγους ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει 4, τὰς ἐξῆς : *ae*, *au*, *eu*, *oe*. Ἐκ τούτων :

ἡ *ae* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν δίφθογον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *αι* καὶ προφέρεται ὁμοίως : *Aenēas* (Αἰνέας) Αἰνεΐας, *caecus* (καίκους) τυφλός·

ἡ *au* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *αυ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *αου* (μονοσυλλάβως) : *nauta* (νάου-τα) ναύτης, *laudo* (λάου-ντο) ἐπαινώ·

ἡ *eu* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν *ευ*, προφέρεται δὲ ὡς τὸ *εου* (μονοσυλλάβως) : *Eurōpa* (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, *Leucas* (Λέου-κας) Λευκάς·

ἡ *oe* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰς διφθόγγους τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης *οι* καὶ *ω*, προφέρεται δὲ ὡς ἡ γαλλικὴ δίφθογγος *eu* (ἦτοι ὡς τι μεταξὺ τοῦ *ο* καὶ τοῦ *ε*) : *Boeotia* (Μπευότια) Βοιωτία, *comoedia* (κομειντια) κωμῳδία.

Σημείωσις. Τὸ *ae*, *au*, *eu* καὶ *oe* δὲν εἶναι πάντοτε δίφθογγοι. Τὰ ἀποτελοῦντα τὰ συμπλέγματα ταῦτα φωνήεντα εἰς ὀρισμέναις λέξεσι προφέρονται χωριστά· π.χ. *aer* (ἄερ) ἀήρ, *aenēus* (ἀένεους) χαλκοῦς, *Laudicēa* (Λα-ου-ντικέα) Λαοδίκεια, *eunt* (ἔουντ) πορεύονται, *cōerceo* (κόερκεο) συνειρῶ, συνέχω.

4. Διαίσεις τῶν συμφώνων.—1) Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς :

α') ἑπτὰ ἄφωνα (*mutae*) : *b*, *c*, *d*, *g*, *p*, *q*, *t*·

β') δύο ὑγρά (*liquidae*) : *l*, *r*·

γ') δύο ἔρρινα (*nasales*) : *m*, *n*·

δ') τέσσαρα συριστικά (*sibilantes* ἢ *spirantes*) : *j*, *f*, *s*, *v*·

ε') δύο διπλᾶ (*duplices*) : *x* καὶ *z* (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν *x* προέρχεται συνήθως ἐξ ἐνώσεως τοῦ *e* ἢ τοῦ *g* μετὰ τοῦ *s*, τὸ δὲ *z*, χρησιμοποιούμενον εἰς λέξεις εἰλημμένες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν, περιέχει τοὺς φθόγγους *ds*· (πρβλ. τὰ διπλᾶ *z* καὶ *ξ* τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης).

2) Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιοῦνται εἰς :

α') τρία οὐρανικά (gutturāles) : c, g, q.

β') δύο χειλικὰ (labiales) : b, p.

γ') δύο ὀδοντικά (dentāles) : d, t.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐκ τῶν συμφώνων τῆς Λατινικῆς γλώσσης ληκτικά λέξεων εἶναι α') ἐκ τῶν ἀφώνων τὸ c καὶ τὸ t : lac γάλα, caput κεφαλή· β') τὰ ὑγρά καὶ τὰ ἔνρινα l, r, m, n : consul ὕπατος, cor καρδιά, bellum πόλεμος, nomen ὄνομα· καὶ γ') τὸ συριστικὸν s καὶ τὸ διπλοῦν x, καθὼς καὶ τὰ συμφωνικά συμπλέγματα bs, ns, ms, ps, rs, rbs, rps, lx (=les) καὶ rx (=rcs) : mos ἥθος, dux ἡγεμών, trabs δοκός, dens ὀδούς, hiems χειμῶν, princeps ἄρχων, πρῶτος, ars τέχνη, urbs πόλις, stirps ρίζα, falx δρέπανον, arx ἀκρόπολις.

*Ἄν εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ ἄλλο τι ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ληκτικῶν συμφώνων, ἀποβάλλεται, ὅπως ἀποβάλλεται καὶ τὸ ἕτερον ἐκ δύο συμφώνων, τῶν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα εὐρεθοῦν εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως. Οὕτω lac (ἐκ τοῦ lact —), cor (ἐκ τοῦ cord —), mel (ἐκ τοῦ mell-), os (ἐκ τοῦ oss —).

*Ἄν δέ εἰς τὸ τέλος λέξεως εὐρεθῇ τὸ συμφωνικὸν σύμπλεγμα ds ἢ ts ἢ nts, τότε τὸ ὀδοντικὸν (d ἢ t) πρὸς τοῦ s ἀποβάλλεται : (laud - s) laus ἔπαινος, (salut - s) salus σωτηρία, (dent - s) dens ὀδούς, (noct - s) nox νύξ. (Πρβλ. τὰ Ἑλληνικά ἐλπῖς ἐκ τοῦ ἐλπίδ-ς, τάπηξ ἐκ τοῦ τάπητ-ς, ἐλέφας ἐκ τοῦ ἐλέφαντ-ς, νύξ ἐκ τοῦ νύκτ-ς).

5. Ὁ συλλαβισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων, ἦτοι ὁ χωρισμὸς αὐτῶν εἰς συλλαβάς, γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν : a-gī-te, Ae-nē-as, si-sto, ve-strum, li-ber-tas, ex-ter-nus, val-lum, ad-sto, κλπ.

6. Ποσότης φωνηέντων καὶ συλλαβῶν.—1) Τὰ φωνήεντα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι πάντα δίχρονα, ἦτοι ταῦτα εἶναι ἄλλοτε μὲν μακρὰ (longae) ā, ē, ī, ō, ū, ū, ἄλλοτε δὲ βραχεὰ (breves) ä, ě, ĭ, ŏ, ŭ, ŷ.

Αἱ δίφθογγοι εἶναι πάντοτε μακράι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται (vocalis ante vocalem corripitur).

2) Συλλαβὴ τις λατινικῆς λέξεως εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν :

α') φύσει βραχεῖα (syllāba natūra brevis), ἂν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ ἀπλοῦ συμφώνου, ἢ ἂν ἡ συλλαβὴ αὕτη, ἢ ἔχουσα τὸ βραχὺ φωνῆεν, εὐρίσκειται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως : äcris (τοῦ ἀέρος), lĕgĭtĕ (ἀναγνώσατε).

β') **φύσει μακρά** (syllāba natūra longa), ἂν ἔχῃ μακρὸν φῶ-
νῆεν ἢ δίφθογγον: amate (ἀγαπᾶτε), aulae (αὐλαί).

γ') **θέσει μακρά** (syllāba positīōne longa), ἂν ἔχῃ μὲν βραχὺ
φωνῆεν, ἀλλὰ πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ ἑνὸς διπλοῦ : ter-gum,
(νῶτον), si-sto (ἴστημι), val-lum (χαράκιωμα), a-xis (ἄξιον).

Σημείωσις. Συλλαβὴ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ἐκ
τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον ἄφωνα καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν, λέγεται **κοινὴ ἢ ἀδιάφορος**
(syllaba anceps) καὶ δύναται αὕτη εἰς τοῦς ποιητὰς νὰ λαμβάνηται, κατὰ τὰς
ἀνάγκας τοῦ μέτρου, καὶ ὡς μακρά : volūeres (volūeres), tenēbrae (tenēbrae).

7. Τονισμός.— Σημεῖα τόνων δὲν ἔχει ἡ λατινικὴ γραφὴ, ὁ δὲ
τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων γίνεται κατὰ τοῦς ἐξῆς κανόνας :

1) Πᾶσα δισύλλαβος λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (pe-
nultīma) : māter (μάτηρ) μήτηρ, laurus (λάου-ρους) δάφνη, lēgo
(λέ-γω) ἀναγιγνώσκω.

2) Πολυσύλλαβος τις λέξις τονίζεται ἀναλόγως τῆς **ποσότητος**
τῆς παραληγουσῆς αὐτῆς :

α') εἰς τὴν **παραλήγουσαν**, ἂν αὕτη εἶναι φύσει ἢ θέσει μακρά :
Eurōpa (Ἐου-ρώπα) Εὐρώπη, puella (πουέλλα) κόρη, libertas
(λιμπέρτας) ἐλευθερία.

β') εἰς τὴν **προπαραλήγουσαν** (antepenultīma), ἂν ἡ παρα-
λήγουσα αὐτῆς εἶναι βραχεῖα : anīma (ἀνιμα) ψυχὴ, popūlus (πόπου-
λους) λάδος.

8. Ἑγκλισις τόνου.— Συνήθεις ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς Λατινικῆς
γλώσσης εἶναι τρεῖς, τὸ que (τε, καί), τὸ ve (ἦ) καὶ τὸ ἐρωτημα-
τικὸν μόριον) ne (ἦ, ἄρα γε). Αὗται προσαρτῶνται εἰς τὸ τέλος τῆς
ἐλάχιστε προηγουμένης λέξεως, ὁ δὲ **τόνος** αὐτῶν :

1) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (§ 7,
1 καὶ 2, α') καὶ ἔχῃ τὴν λήγουσαν αὐτῆς βραχεῖαν, **ἀποβάλλεται** :
mensaque (μένσακβε) καὶ ἡ τράπεζα, meliōrane (μελιόραβε) ἢ τὰ
κρείττω :

2) ἂν ἡ προηγουμένη λέξις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν
(§ 7, 2, β') ἢ τονίζεται μὲν εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔχῃ ὅμως τὴν λή-
γουσαν αὐτῆς μακράν, **ἀναβιβάζεται** εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγου-
μένης λέξεως, ἥτις οὕτως ἔχει δύο τόνους : filiūque (φί-λιούσκβε)

καὶ ὁ υῖός, multōsque (μούλτόσκιβε) καὶ πολλούς, aliāve (ἄλιάβε) ἢ ἄλλα, amicosne (ἀμικόσνε) ἄρά γε τοὺς φίλους ;

9. Σημεῖα στίξεως.— Ἐκ τῶν σημείων τῆς στίξεως εἰς τὴν Λατινικὴν γραφὴν τὸ κόμμα (, virgūla), ἡ τελεία (. punctum) καὶ τὸ ἐπιφωνηματικὸν (! signum exclamationis) εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς.

Διάφορα σημεῖα στίξεως εἶναι τρία, ἧτοι :

α') τὸ κῶλον (: colon)·

β') τὸ ἡμίκωλον (; semicōlon ἢ punctum et comma), τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν μέσην ἢ ἄνω στιγμὴν τῆς Ἑλληνικῆς γραφῆς (·), καὶ

γ') τὸ ἐρωτηματικὸν (? signum interrogationis).

ΜΕΡΟΣ Β΄
ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

10. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes orationis) εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι ἑννέα :

1) πέντε κλιτὰ (declinabilia), ἤτοι α΄) ὄνομα οὐσιαστικόν (nomen substantivum), β΄) ὄνομα ἐπίθετον (nomen adiectivum), γ΄) ἀντωνυμία (pronomen), δ΄) μετοχή (participium), ε΄) ῥῆμα (verbum)· καὶ

2) τέσσαρα ἄκλιτα (indeclinabilia ἢ particulae = μόρια), ἤτοι α΄) ἐπίρρημα (adverbium), β΄) πρόθεσις (praepositio), γ΄) σύνδεσμος (coniunctio), δ΄) ἐπιφώνημα (interiectio).

Ἄρθρον ἡ Λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει, ἐκ τῆς κοινῆς δὲ τῶν διαλεγόμενων ἀντιλήψεως ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων κατανοεῖται, ἂν ὄνομά τι λαμβάνεται εἰς τὸν λόγον ὡς γνωστὸν καὶ ὠρισμένον ἢ ὡς ἀγνωστὸν καὶ ἀόριστον : miles venit (= ὁ στρατιώτης ἔρχεται - ἢ - εἷς στρατιώτης ἔρχεται).

11. Τὰ οὐσιαστικά διακρίνονται καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς συγκεκριμένα (concreta) καὶ εἰς ἀφηρημένα (abstracta), τὰ δὲ συγκεκριμένα πάλιν διακρίνονται εἰς κύρια (propria) καὶ εἰς προσηγορικά (appellatīva).

12. Τὰ παρεπόμενα τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι τέσσαρα, ἤτοι γένος (genus), ἀριθμὸς (numerus), πτώσις (casus) καὶ ἰλίσις (declinatio).

1) Γένη καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum) : vir ἀνὴρ, femina γυνή, malum μῆλον.

Σημειώσεις. Διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄρθρου εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τὸ γένος ὀνόματός τινος δύναται νὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ τις μόνον ἐκ τῆς καταλήξεως, ἢ, ἂν τὸ ὄνομα δηλοῖ **πρόσωπον**, ἐκ τοῦ σημαινομένου ὑπ' αὐτοῦ. Οὕτως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν δηλούντων **πρόσωπα**, ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν, ἀρσενικοῦ μὲν γένους εἶναι τὰ δηλούντα ἄρρενα πρόσωπα (ὡς vir ἀνήρ, miles στρατιώτης), θηλυκοῦ δὲ γένους εἶναι τὰ δηλούντα θηλυκὰ πρόσωπα (ὡς mulier γυνή, virgo παρθένος). Ἐκ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, τῶν δηλούντων δηλαδὴ **πράγματα**, **ἐνεργείας**, **ἀφηρημένην τινὰ ἔννοιαν** κλπ., πολλὰ μὲν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους μὲ τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὡς collis ἄρσ., λόφος ἄρσ. - mensa θηλ., τράπεζα θηλ. - donum οὐδ., δῶρον οὐδ.), πολλὰ ὅμως εἶναι διαφόρου γένους (ὡς vinum οὐδ., ὁ οἶνος ἄρσ. - mare οὐδ., ἡ θάλασσα θηλ. - ara θηλ., ὁ βωμὸς ἄρσ. - silva θηλ., τὸ δάσος οὐδ.).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὴν Λατινικὴν τὰ ὀνόματα τῶν **μετάλλων** γενικῶς εἶναι γένους οὐδετέρου: aurum ὁ χρυσός, argentum ὁ ἄργυρος, ferrum ὁ σίδηρος, aes ὁ χαλκός.

2) Ἄριθμούς ἡ Λατινικὴ ἔχει δύο (ὅπως καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ), ἢται ἐνικὸν (singularis) καὶ πληθυντικὸν (pluralis).

3) Πτώσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει ἕξ: τὴν ὀνομαστικὴν (nominativus), τὴν γενικὴν (genetivus), τὴν δοτικὴν (dativus), τὴν αἰτιατικὴν (accusativus), τὴν κλητικὴν (vocativus) καὶ προσέτι τὴν ἀφαιρετικὴν (ablativus), περὶ τῆς ὁποίας ἰδὲ εἰς τὸ Συνακτικόν.

4) Κλίσεις ἡ Λατινικὴ ἔχει πέντε.

13. Εἰς πᾶσαν κλίσιν:

1) ἡ κλητικὴ τοῦ τε ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ, πλὴν τῆς ἐνικῆς κλητικῆς τῶν εἰς - us δευτεροκλίτων ὀνομάτων (ληγούσης εἰς - e). βλ. καὶ § 19, 1.

2) ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι πάντοτε ὁμοία μὲ τὴν δοτικὴν αὐτοῦ.

3) τὰ οὐδέτερα εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν ἔχουν τὰς αὐτὰς καταλήξεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν).

4) τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος εὐρίσκεται ἐκ τῆς πληθυντικῆς γενικῆς, ἀφαιρουμένης τῆς (ἀρχικῆς) καταλήξεως αὐτῆς - rum ἢ - um.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima).

14. Ἡ πρώτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον (ὅπως ἡ πρώτη κλίσις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

Τὰ ὀνόματα ταῦτα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς - ᾶ (γεν. - ae)· χαρακτηριστὴ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος a (§ 13, 4).

Π α ρ ἄ δ ε ι γ μ ἄ

(mensa τράπεζα, θ. mensa-)

Singularis			Pluralis	
Nominativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Genetivus	mens - ae	τραπέζης	mens - ārum	τραπέζων
Dativus	mens - ae	τραπέζῃ	mens - īs	τραπέζαις
Accusativus	mens - ᾶm	τράπεζαν	mens - ās	τραπέζας
Vocativus	mens - ᾶ	τράπεζα	mens - ae	τράπεζαι
Ablativus	mens - ā	(§ 12, 3)	mens - īs	(§ 13, 2)

Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ ὀνόματα terra γῆ, χώρα, insŭla νῆσος, statŭa ἀνδριάς, pugna μάχη, κλπ., καθὼς καὶ τὰ ἀρσενικά ὀνόματα nauta ναύτης, agricŏla γεωργός, rŏēta ποιητής, Sequāna Σηκουάνας, κλπ. (βλ. § 12, 1, σημ.).

15. Ἀνωμαλίας πρωτοκλίτων ὀνομάτων.—1) Τὰ θηλυκὰ ὀνόματα dea (θεά) καὶ filia (θυγάτηρ) τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (deis, filiis) τὴν σχηματίζουν κανονικῶς εἰς - abus, ἔταν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ διάκρισις ἀπὸ τὰς ὁμοίας ἀντιστοίχους πτώσεις τῶν ἀρσενικῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων deus θεός καὶ filius υἴος. Οὕτω λέγεται deis et deabus ἢ dis deabusque (τοῖς θεοῖς καὶ ταῖς θεαῖς), filiis et filiabus ἢ filii filibusque (τοῖς υἱοῖς καὶ τὰς θυγατράσι).

2) Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχει κατάληξιν κανονικῶς - ae, ἀλλὰ καὶ - as (ἀρχαϊκῶς, ὁμοίως μὲ τὴν

Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) εἰς τὰς φράσεις pater familias (οἰκοδεσπότης), mater familias (οἰκοδέσποινα), κ.ἄ.τ.

Ἄλλη ἀρχαίῃ κατάληξις, μὲ τὴν ὁποῖαν σχηματίζουν πρωτόκλιτα ὀνόματα τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ (ἰδίως εἰς τοὺς παλαιότερους ποιητάς), εἶναι - **āi** (κατὰ τὴν β' κλίσιν) : aulāi (= aulae, τῆς αὐλῆς), terrāi (= terrae, τῆς γῆς).

Τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἢ κατάληξις - arum εἰς τινὰ ὀνόματα συγκόπτεται εἰς - **um** : drachmum = drachmarum. (Οὕτω καὶ ἐπὶ δευτεροκλίτων talentum = talentorum, Argivum = Argivorum).

16. Ἑλληνικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, ἰδίως κύρια, μετενηνεγμένα εἰς τὴν Λατινικὴν, σχηματίζουν συνήθως ἐν αὐτῇ πτώσεις τινὰς τοῦ ἐνικοῦ παρομοίως, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ : (Αἰνείας) nom. Aeneas, acc. Aenean· (Ἀγχίσις) nom. Anchises, acc. Anchisen, voc. Anchise· (Πηνελόπη) nom. (Penelōpa καὶ) Penelope, gen. Penelopae καὶ Penelopes, acc. Penelopen, voc. Penelope.

Πολλὰ δὲ εἰς -ης (ὡς Ἀλκιβιάδης, Ἀριστείδης κ.τ.τ.) σχηματίζονται ἐν τῇ Λατινικῇ ὡς τριτόκλιτα: Alcibiādes, gen. Alcebiadis κλπ., κλητικὴ Alcibiadē κατὰ τὴν πρώτην Ἑλληνικὴν κλίσιν.

2. Δευτέρα κλίσις (Declinatio secunda).

17. Ἡ δευτέρα κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς - us ἢ εἰς - er (γεν. - i) καὶ οὐδέτερα εἰς - um (γεν. - i)· χαρακτήρ τοῦ θέματος ο (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(domīnus κύριος, θ. domino -, puer παῖς, θ. puero-, ager ἀγρός, θ. agro -, donum δῶρον, θ. dono -).

Singularis

Nom.	domin-ūs	puer	ager	dōn-ūm
Gen.	domin-ī	puēr-i	agr-i	don-ī
Dat.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō
Acc.	domin-ūm	puer-um	agr-um	don-ūm
Voc.	domin-ē	puer	ager	don-ūm
Abl.	domin-ō	puer-o	agr-o	don-ō

Pluralis

Nom.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Gen.	domin-ōrūm	puer-orum	agr-orum	don-ōrūm
Dat.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs
Acc.	domin-ōs	puer-os	agr-os	don-ā
Voc.	domin-ī	puer-i	agr-i	don-ā
Abl.	domin-īs	puer-is	agr-is	don-īs

Κατὰ τὸ **dominus** κλίνονται καὶ τὰ **pōpulus** λάος, **numērus** ἀριθμός, **nuntius** ἄγγελος, κ.ἄ. Ἐπίσης τὰ **θηλυκὰ** δευτερόκλιτα εἰς -us· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν **δένδρων**, ὡς **malus** μηλέα, **ficus** συκῆ, **pirus** ἀπιδέα, **pōpulus** λεύκη, κλπ., τὰ ὀνόματα **alvus** κοιλία, **humus** γῆ, **vannus** λικμός σίτου, καὶ τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰλημμένα **θηλυκὰ** ὀνόματα, ὡς **methodus** μέθοδος, **Aegyptus** Αἴγυπτος, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **puer** κλίνονται τὸ **gener** γαμβρός, **socer** πενθερός, **vesper** ἑσπέρα, **libēri** τὰ τέκνα (πληθυντικοῦ μόνον) καὶ τὸ μοναδικῶν εἰς -ir ὄνομα **vir** ἀνὴρ.

Κατὰ τὸ **ager** κλίνονται τὰ **liber** βιβλίον, **caper** τράγος, **culter** μάχαιρά, **faber** σιδηρουργός, κ.ἄ.τ.

Κατὰ τὸ **donum** κλίνονται τὰ **bellum** πόλεμος, **proelium** μάχη, **scutum** ἀσπίς, **pericūlum** κίνδυνος, **oppidum** πόλις, **templum** ναός, κ.ἄ.τ., προσέτι δὲ τρία οὐδέτερα ὀνόματα λήγοντα εἰς -us, ἦτοι τὸ **vulgus** ἢ **volgus** ὄχλος (τὸ ὅποιον σπανιώτατα ἔχει καὶ ἀρσενικοῦ γένους αἰτιατικὴν **volgum**), τὸ **virus** δηλητήριο καὶ τὸ **pelagus** πέλαγος. Ἐκ τούτων τὰ μὲν **volgus** καὶ **virus** ἀπαντῶσι μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τοῦ δὲ **pelagus** ὁ πληθυντικὸς εἶναι **pelagē** (πρβλ. **πελάγη**). (Βλ. καὶ § 13, 3).

18. Ἀρκετὰ εἶναι τὰ ἀρσενικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως τὰ λήγοντα εἰς -er, ὡς **puer**, **ager**, κλπ. Ἀρχῆθεν εἶχον καὶ ταῦτα τὴν κατάληξιν -us (**puer-us**, ὅπως **numer-us**, **agr-us**, κλπ.), ἀλλ' ἀπέβαλον αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν κατάληξιν -e τῆς ἐνικῆς κλητικῆς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ r τοῦ θέματος σύμφωνον (ὡς **agr-**, **libr-**, κλπ.), ταῦτα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν καταλήξεων -us καὶ -e ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r ἓν e βραχύ. (Οὕτω προῆλθεν

ἐκ τοῦ agr - τὸ ager, ἐκ τοῦ libr - τὸ liber, κ.λπ.) Εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις τὰ εἰς -er κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ εἰς -us.

Σημείωσις. Ὅμοιαν μεταβολὴν πάσχουν κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν, μεταφερόμενα εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, καὶ τὰ ὑπερδισύλλαβα Ἑλληνικὰ δευτερόκλιτα κύρια ὀνόματα, ὅσα λήγουν εἰς -ρος, π.χ. Alexander Ἀλέξανδρος (ἀντὶ Alexandr - us), Antipater Ἀντίπατρος (ἀντὶ Antipatr - us). Ἀλλὰ Codrus Κόδρος. Μερικὰ ἐκ τούτων διαφοροῦνται, ὡς Cassandrus καὶ Cassander Κάσσανδρος, Euandrus καὶ Euander Εὐάνδρος.

19. Ἀνωμαλία δευτεροκλίτων τινῶν ὀνομάτων. 1) — Τὸ ὄνομα deus θεός : α') δὲν ἔχει εὐχρηστον τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ (dee) : ὡς τοιαύτην οἱ ποιηταὶ χρησιμοποιοῦν τὴν κλητικὴν τοῦ ὀνόματος divus (= θεός) -dive, οἱ δὲ μεταγενέστεροι Λατῖνοι αὐτὴν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν deus (= ὃ θεός) · β') εἰς ἐκάστην πτώσει τοῦ πληθυντικοῦ, πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἔχει διπλοῦς ἢ καὶ τριπλοῦς τύπους καὶ σχηματίζεται οὕτω : dei (dii), di -deorum (deum) -deis (diis), dis -deos -dei (dii), di -deis (diis), dis.

2) Τὰ εἰς -ius καὶ -ium ὑπερδισύλλαβα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ πολλάκις συναϊροῦσι τὸ τελικὸν ii εἰς i, τονίζονται δὲ τότε, μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰς τὴν παραλήγουσαν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη εἶναι βραχεῖα (παρὰ τὸν κανόνα, § 7, 2, β') : Vergilius Βεργίλιος, gen. Vergilii καὶ Vergili, officium ὑπηρεσία, καθῆκον, gen. officii καὶ officii, κλπ.

3) Τὰ εἰς -ius κύρια ὀνόματα, τὰ γνησίως Λατινικά, ὡς Vergilius, Manius, Tullius κ.τ.π., καὶ τὸ προσηγορικὸν ὄνομα filius (υἱός) τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὴν σχηματίζουν εἰς i ἀντὶ εἰς ie (κατὰ συναίρεσιν τοῦ ie εἰς i) : Tulli = Τύλλιε, fili = υἱέ, mi fili = υἱέ μου.

Σημείωσις. Βλ. ἀνωτέρω εἰς § 15, 2.

3. Τρίτη κλίσις (Declinatio tertia).

20. Ἡ τρίτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις. Ταῦτα :

1) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν λήγουν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων (a), e, o ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων (ἢ τῶν ληκτικῶν συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, § 4, 2, σημ.) :

2) εἰς τὴν ἐνικὴν γενικὴν ἔχουν πάντα κατάληξιν -is : urb-s πόλις, gen. urb-is· mare (οὐδ.) θάλασσα, gen. mar-is.

21. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

1) κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ θέματος αὐτῶν (§ 13, 4) εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τὰ τριτόκλιτα) :

α') **φωνηεντόληκτα**: ταῦτα πάντα ἔχουν χαρακτήρα *i*, ἐκτὸς δύο ὀνομάτων, τοῦ *grus* (γέρανος) καὶ τοῦ *sus* (ὄς), τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτήρα *u* (gen. *gru-is*, *su-is*)·

β') **συμφωνόληκτα** με χαρακτήρα ἄφωνων (*b*, *p* -*c*, *g* -*d*, *t*), ὕγρον ἢ ἔρρινον (*l*, *r* -*m*, *n*) ἢ συριστικὸν (*s* ἢ *v*) : *trabs* δοκὸς (gen. *trab - is*), *bos* βοῦς (gen. *bov-is*), *nix* χιῶν (gen. *nivis*) κλπ. (Βλ. § 4, 2, σημ.)·

2) τὰ μὲν **φωνηεντόληκτα** (ἐκτὸς τοῦ *grus* καὶ τοῦ *sus*) εἶναι πάντα **ισοσύλλαβα** : *civis* πολίτης (gen. *civis*), *sedes* ἔδρα gen. *sedis*), τὰ δὲ **συμφωνόληκτα** εἶναι πάντα **περιττοσύλλαβα** : *rex* βασιλεὺς (gen. *reg-is*), *lapis* λίθος (gen. *lapīd-is*)·

Σημειώσεις. Κυρίως καὶ τὰ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα ἀρχῆθεν εἶναι περιττοσύλλαβα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος αὐτῶν *i* συνεχωνεύθη μετὰ τὸ ἐπόμενον *i* καὶ *e* τῶν καταλήξεων, παρουσιάζονται ὡς ἰσοσύλλαβα.

22. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) τὰ **ἀρσενικά** καὶ τὰ **θηλυκά** ἔχουν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις· καὶ ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι **καταληκτικά**, ἦτοι εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἔχουν τὴν κατάληξιν *s*, ἄλλα δὲ εἶναι **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : *dux* ἡγεμῶν (ἐκ τοῦ *duc-s*), gen. *duc-is*, *puppis* πρύμνα gen. *puppis*, *consul* ὑπάτος, gen. *consul-is*, *orator* ῥήτωρ, gen. *orator-is*, κλπ.

2) τὰ **οὐδέτερα** ἔχουν τὰς αὐτὰς μετὰ τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκά καταλήξεις μόνον εἰς τὴν γενικὴν, τὴν δοτικὴν καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (ἐνικῆν καὶ πληθυντικὴν), εἶναι δὲ πάντα **ἀκατάληκτα**, ἦτοι δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : *animal* ζῷον, gen. *animāl-is*, *mare* θάλασσα, gen. *mar-is*, κλπ. (Βλ. § 13, 3)·

23. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων.

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ἐξ ἐνὸς θέματος : *dux* (ἐκ τοῦ *duc-s*), gen. *duc-is* κλπ., *lapis* (ἐκ τοῦ *lapid-s*), gen. *lapīd-is* κλπ., *orator* ῥήτωρ, gen. *orator-is* κλπ.

2) ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἥτοι σχηματίζονται ἐκ δύο θεμάτων, ἐξ ἑνὸς εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν καὶ ἐξ ἐτέρου εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις : miles στρατιώτης (ἐκ τοῦ milet-s), gen. milīt-is κλπ., homo ἄνθρωπος, gen. homīn-is κλπ., corpus σῶμα, gen. corpōr-is, κλπ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ληγόντων εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -s, εἰς δὲ τὴν γενικὴν εἰς -ris, πολλὰ φαινομενικῶς μόνον εἶναι διπλόθεμα, κυρίως δὲ ταῦτα εἶναι μονόθεμα σιγμόληκτα. Εἰς ταῦτα δηλαδὴ ὁ χαρακτήρ s μεταξὺ φωνηέντων ἐτρέπη παλαιότερον εἰς r. Τοιαῦτα εἶναι π.χ. τὸ mus μῦς, gen. mur-is (ἀρχῆθεν mus - is· πρβλ. μῦς, μυ-ός, ἐκ τοῦ μυσ-ός)· corpus σῶμα, gen. corpōr-is (ἀρχῆθεν corpos-is), κ.ἄ.

24. Παραδείγματα τρίτης κλίσεως.

A'. Ἄρσενικά καὶ θηλυκά.

1. Συμφωνόληκτα ἢ περιττοσύλλαβα.

(Καταληκτικά ἢ ἀκατάληκτα, μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(dux ἡγεμών, θ. duc-, pastor βοσκός, θ. pastor-, homo ἄνθρωπος, θ. homo- καὶ homin-, urbs πόλις, θ. urb-)

Singularis

Nom.	dux (duc-s)	pastor	homo	urbs
Gen.	duc-īs	pastōr-is	homīn-is	urb-is
Dat.	duc-ī	pastōr-i	homīn-i	urb-i
Acc.	duc-ēm	pastōr-em	homīn-em	urb-em
Voc*	dux	pastor	homo	urbs
Abl.	duc-ē	pastōr-e	homīn-e	urb-e

Pluralis

Nom.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Gen.	duc-um	pastōr-um	homīn-um	urb-īum
Dat.	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus
Acc.	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Voc.*	duc-ēs	pastōr-es	homīn-es	urb-es
Abl.*	duc-ībus	pastor-ībus	homin-ībus	urb-ībus

* Βλ. § 13, 1 - 2

‘Ομοίως κλίνονται τὰ: lux (luc-is, θηλ.) φῶς, rex (reg-is) βασιλεύς, lex (leg-is, θηλ.) νόμος, iudex (iudic-is) δικαστής, lapis (lapīd-is) λίθος, pes (ped-is) πούς, civitas (civit-ātis) πολιτεία, virtus (virtūt-is) ἀρετή, miles (millit-is) στρατιώτης, princeps (princīp-is) ἄρχων, πρῶτος, orātor (oratōr-is) ῥήτωρ, uxor (uxōr-is) ἡ σύζυγος, arbor (arbōr-is, θηλ.) δένδρον, mos (mor-is, ἄρσ.) ἥθος, flos (flor-is ἄρσ.) ἄνθος, tellus (tellūr-is) γῆ, lepus (lepōr-is) λαγώς, mulier (muliēr-is) γυνή, pulvis (pulvēr-is) κόνις, sermo (sermōn-is) λόγος, praedo (praedōn-is) ληστής, virgo (virgīn-is) παρθένος, ordo (ordīn-is ἄρσ.) τάξις, flamen (flamīn-is) ἱερεύς, tibīcen (tibičin-is) ἀυλιγτής — (κατὰ τὸ urbs), stirps (stirp-is) ῥίζα, arx (arc-is) ἀκρόπολις, gens (gent-is, θηλ.) ἔθνος, mors (mort-is, θηλ.) θάνατος, pons (pont-is, ἄρσ.) γέφυρα κ.ἄ. (ἐν οἷς καὶ τὸ nix, niv-is, χιών, plur. gen. niv-ium· ἀρχικὸν θέμα ningu- [πρβλ. ningu-it χιονίζει]).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μερικὰ ἀκατάληκτα συμφωνόληκτα εἰς -er εἰς τὰς ἄλλας πλὴν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ (κλητικῆς) πτώσεις **συγκόπτουν** τὸ e, τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος r. Τοιαῦτα εἶναι : α’) τὰ συγγενικά ὀνόματα pater (patr-is) πατήρ, mater (matr-is) μήτηρ καὶ frater (fratr-is) ἀδελφός, β’) τὰ ὀνόματα imber (imbr-is) ὄμβρος, uter (utr-is) ἀσκός, venter (ventr-is, ἄρσ.) γαστήρ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων μηνῶν September (Septembr-is), Octōber, November καὶ December (πρβλ. τὰ ἐλληνικά συγκοπτόμενα τριτόκλιτα, π.χ. πατήρ, πατρ-ός, πατέρ-α.).

2. Φωνηεντόληκτα ἢ ἰσοσύλλαβα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(civis πολίτης, θ. civi -, nubes νεφέλη, θ. nube - καὶ nubi -)

	S i n g u l a r i s		P l u r a l i s	
Nom.	civīs	nūbēs	civēs	nūbēs
Gen.	civīs	nubīs	civī-ŭm	nubī-ŭm
Dat.	civī	nubī	civībus	nubībus
Acc.	civēm	nubēm	civēs (ἢ civ-is)	nubēs (ἢ nub-is)
Voc.	civīs	nubēs	civēs	nubēs
Abl.	civē	nubē	civībus	nubībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **civis** τά : avis (θηλ.) πτηνόν, navis ναῦς, collis λόφος, fascis (ἄρσ.) δέσμη, hostis πολέμιος, orbis κύκλος, mensis μήν, unguis ὄνυξ, piscis ἰχθύς, vallis κοιλάς, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nubes** τά : aedes (aed-is, θηλ.) ναός, sēdes (sed-is) ἔδρα (βλ. § 26, 4, Α', σημ.), fames (fam-is) πείνα, rupes (rup-is, θηλ.) βράχος (ἀπόκρημος), κ. ἄ. (βλ. καὶ § 16).

B. Ὀυδέτερα, συμφωνόληκτα ἢ φωνηεντόληκτα.

(Μονόθεμα ἢ διπλόθεμα, §§ 21 - 23)

(aequor πέλαγος, θ. aequor-, nomen ὄνομα, θ. nomen- καὶ nomin-opus, θ. opus- καὶ oper-, mare θάλασσα, θ. mare- καὶ mari-)

Singularis

Nom.	aequor	nomen	opus	mārē
Gen.	aequōr-īs	nomīn-is	opēr-is	mar-īs
Dat.	aequōr-ī	nomīn-i	opēr-i	mar-ī
Acc.	aequor	nomen	opus	mare
Voc.	aequor	nomen	opus	mare
Abl.	aequōr-ē	nomīn-e	opēr-e	mar-ī

Pluralis

Nom.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Gen.	aequōr-um	nomīn-um	opēr-um	mar-īūm
Dat.	aequor-ībus	nomin-ībus	oper-ībus	mar-ībus
Acc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Voc.	aequōr-ā	nomīn-a	opēr-a	mar-īā
Abl.	aequor-ībus	nomīn-ibus	oper-ībus	mar-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ **aequor** τά : marmor (marmōr-is) μάρμαρον, fulgur (fulgūr-is) ἀστραπή, uber (ubēr-is) μαστός, ōs (or-is) στόμα, aes (aer-is) χαλκός, ius (iur-is) τὸ δίκαιον, κ. ἄ.

β') κατὰ τὸ **nomen** τά : flumen (flumīn-is) ποταμός, certāmen (certamīn-is) ἀγών, caput (capīt-is) κεφαλή, κ. ἄ.

γ') κατὰ τὸ **opus** τά : onus (onēr-is) φορτίον, corpus (corpōr-is) σῶμα, robur (robōr-is) ξύλον δρύινον, κ. ἄ.

δ') κατὰ τὸ mare τὰ : animal (animāl-is) ζῶον, exemplar (exemplār-is) παράδειγμα, par (par-is) ζεύγος, κ. ἄ.

25. Καταλήξεις τῆς τρίτης κλίσεως.

	Singularis		Pluralis	
	'Αρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.	'Αρσ. καὶ θηλ.	Οὐδ.
Nom.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)
Gen.	-is	-is	-um (ἦ -ium)	-um (ἦ -ium)
Dat.	-i	-i	-ibus	-ibus
Acc.	-em (ἦ -im)	—	-es (ἦ -is)	-a (ἦ -ia)
Voc.	-s ἦ —	—	-es	-a (ἦ -ia)
Abl.	-e (ἦ -i)	-e ἦ -i	-ibus	-ibus

26. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων τῶν τριτοκλίτων.—'Εκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) Ἐχουν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -im (ἀντὶ εἰς -em)

α') τὰ ἐξῆς ἰσοσύλλαβα προσηγορικὰ ὀνόματα, ἦτοι τὸ febris πυρετός, puppis πρύμνα, sitis δίψα, turris πύργος, tussis βήξ καὶ securis πέλεκυς, πάντα γένους θηλυκοῦ (sing. acc. febrim, puppim, sitim, turrim, tussim, securim)·

β') τὰ εἰς -is ἰσοσύλλαβα ποταμῶν καὶ πόλεων, ὡς Albis Ἀλβις, Tibēris Τίβερις, Neapōlis Νεάπολις (sing. acc. Albim, Tiberim, Neapolim)·

2) Ἐχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ εἰς -i (ἀντὶ εἰς -e) :

α') ὅσα ὀνόματα εἰς τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ λήγουν εἰς -im (βλ. ἀνωτέρω 1 α' καὶ β') : febris - febrī, puppis - puppī, Albi - Albi, κλπ.·

Σημείωσις. Κατάληξιν -i ἀντὶ -e εἰς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἑνικοῦ ἔχουν πολλάκις καὶ τὰ ὀνόματα civis πολίτης, ignis (ἄρσ.) πῦρ, navis ναῦς καὶ imber ὄμβρος, (civi, igni, navi, imbri)· Τοῦ ignis ὁ τύπος τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς igni εἶναι ὁ κανονικὸς εἰς τὰς φράσεις ferro et igni (διὰ σιδήρου καὶ πυρός), aqua et igni interdicere (ἀπαγορεύειν τὴν παροχὴν ὕδατος καὶ πυρός)·

β') τὰ εἰς -is ἢ -er ὀνόματα μηνῶν, ὡς Aprīlis, November κλπ., καὶ τὰ -is προσηγορικὰ ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, ὡς aequālis ὁμηλιξ, annālis (ἐνν. liber) τὸ χρονικόν, natālis (ἐνν. dies) ἢ γενέ-

θλιος, Atheniensis Ἀθηναῖος, κλπ. (sing. abl. Aprili, Novembri, aequali, annali, natali, Atheniensi)·

Σημείωσις. Ἀντιθέτως, τὰ κύρια ὀνόματα, τὰ ἀρχῆθεν ἐπίθετα, σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν κανονικῶς εἰς -e : Juvenālis, Celer, Felix, sing. abl. Juvenale, Celere, Felice.

γ') τὰ οὐδέτερα τὰ λήγοντα εἰς -e, -al (-al, -is) καὶ -ar (-ar, -is), ὡς mare, animal, calcar (περυστήριον) (sing. abl. mari, animāli, calcāri).

3) Ἔχουν τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ia τὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τριτοκλίτων λήγοντα εἰς -e, -al καὶ -ar (βλ. ἄνωτέρω 2, γ'): mare, mar-ia — animal, animal-ia — cal-car, calcar-ia.

Σημείωσις. Ὁ εἰς -ia σχηματισμὸς τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς (αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς) τῶν οὐδετέρων τούτων εἶναι κανονικός, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα αὐτῶν ἔχει τὸν χαρακτήρα -i (βλ. § 24, 2, σημ.).

4) Ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium (ἀντὶ εἰς -um):

Α') τὰ ἰσοσύλλαβα (ἢ φωνηεντόληκτα μὲ χαρακτήρα i, § 24, 1 α'), ὡς civis - civium, collis - collium, navis - navium, aedes - aedium, nubes - nubium, κλπ. (βλ. § 24, Α' 2).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὸ canis κύων, iuvenis νεανίας καὶ sedes ἔδρα (plur. gen. canum, iuvenum, sedum).

Β') ἐκ τῶν περιτοσυσλλαβῶν (ἢ συμφωνολήκτων, § 24, 1 β' καὶ 2):

α') τὰ ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, ὡς urbs (θ. urb-), strips (θ. strip-), arx (θ. arc-), pons (θ. pont-), nox (θ. noct-), os (oss-is ὀστοῦν, θ. oss-), imber (θ. imbr-): plur. gen. urb-ium, stirp-ium, arc-ium, pont-ium, noct-ium, oss-ium, imbr-ium (βλ. § 24 Α' 1).

Σημείωσις. Ἐξαιροῦνται τὰ τρία συγγενικά ὀνόματα pater, mater καὶ frater (θ. patr-, matr - fratr-): plur. gen. patr-um, matr-um, fra-trum (βλ. § 24, Α', 1 σημ. καὶ ἄνωτέρω Α', σημ.).

β') τὰ ὀνόματα dos (dot-is) προίξ, fauces (πληθ. μόνον) ὁ λάρυξ, fraus (fraud-is) ἀπάτη, lis (lit-is) ἔρις, mus (mur-is) μῦς, nix (niv-is) χιών, vires (πληθ.) δύναιμι, τὰ ἔθνικα τὰ λήγοντα εἰς -as (-ālis) ἢ -is (-ītis), ὡς Arpinas-Arpinates οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀρπίνου, Samnis-Samnītes οἱ Σαμνῆται, καθὼς καὶ τὰ ὀνόματα nostras

ἡμεδαπός, vestras ἡμεδαπός, optimātes (πληθ.) οἱ ἀριστεῖς καὶ penātes (πληθ.) οἱ ἔρκειοι θεοί : plur. gen. doti-um, fauc-ium, fraud-ium, lit-ium, mur-ium, niv-ium, vir-ium, Arpinat-ium, Samnit-ium, nostrat-ium, vestrat-ium, optimat-ium.

Γ') τὰ οὐδέτερα εἰς -e, -al, καὶ -ar : mare-marium, animal-animalium, calcar-calcarium (βλ. § 24, Β' καὶ ἀνωτέρω 2, γ' καὶ 3).

Σημείωσις. Τὰ ἰσοσύλλαβα ἢ φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι τὸ ἀρχικὸν θέμα τῶν ἔχει τὸν χαρακτῆρα i (§ 21, 1. α') civis (θ. civi-) civi-um, aedes (θ. aedi-) aedi-um, κλπ. Ἐκ τῶν περιττοσυλλάβων ἢ φωνηεντόληκτων τινὰ μὲν κανονικῶς σχηματίζουν καὶ ταῦτα τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, διότι καὶ ταῦτα ἦσαν ἀρχῆθεν φωνηεντόληκτα (μὲ χαρακτῆρα i), π.χ. τὸ ars τέχνη, pars μέρος, mors θάνατος, gens ἔθνος κ.ἄ. (ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἀρχῆθεν arti-s parti-s mortis genti-s). Τὰ ἄλλα συμφωνόληκτα, τὰ σχηματίζοντα τὴν πτώσιν ταύτην εἰς -ium, τὴν σχηματίζουν οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ προσηγόμενα : arx—arc-ium, urbs—urb-ium, pons—pont-ium, imber—imbr-ium, fraus—fraud-ium, κλπ. (ὅπως aedi-um, arti-um κλπ.) (βλ. ἀνωτέρω 4, Β', α' καὶ β').

5) Ὅσα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ σχηματίζουν τὴν πληθυντικὴν γενικὴν εἰς -ium, σχηματίζουν συνήθως καὶ τὴν πληθυντικὴν αἰτιατικὴν εἰς -is (ἀντὶ εἰς -es) : civis-civis (= πολίτας), hostis-hostis (= πολεμίους), pars-partis (= μερίδας).

27. Ἀνώμαλα ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως.

1) Bos βοῦς, bov-is, bov-i, bov-em, bos, bov-e. Plur. bov-es, bo-um, bubus (ἢ bobus) κλπ. (θ. bo- καὶ bov-).

2) caro (θηλ.) κρέας, carn-is κλπ. Plur. carn-es carn-ium, κλπ. (θ. caro- καὶ carn-).

3) iter (οὐδ.) πορεία, itinēr-is, itiner-i, iter, itiner-e. Plur. itiner-a, itiner-um, κλπ. (θ. iter- καὶ itiner-).

4) Juppīter Ζεύς, Jov-is, Jov-i, Jov-em, Juppiter, Jov-e.

5) senex γέρον, sen-is, sen-i, κλπ. Plur. sen-es, sen-um, sen-ibus, κλπ. (θ. senec- καὶ sen-).

6) vis δύναμις (γεν. καὶ δοτ. ἐλλείπουν) acc. vim, abl. vi. Plur. vir-es, vir-ium, vir-ibus. κλπ. (26, 4, Β', β').

28. Τριτόκλιτα τῆς Λατινικῆς γλώσσης ἐκ τριτοκλίτων τῆς Ἑλληνικῆς.— Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων (κυρίων ἢ προσηγορι-

κῶν), τῶν προερχομένων ἐξ Ἑλληνικῶν τριτοκλίτων, τινὰ μὲν κλίνονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν τῆς Λατινικῆς γλώσσης· π. γ. Plato Πλάτων, Platōn-is, Platon-i, Platon-em κλπ. (ὡς sermo, sermōn-is, κλπ., § 24, Α' 1).

Ἄρκετὰ ὅμως τοιαῦτα ὀνόματα εἰς τινὰς πτώσεις σχηματίζουν τύπους παρομοίους μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω π.γ. aer ἀήρ, aether αἰθήρ, Marāthōn Μαραθῶν — acc. aer-a, aethēr-a, Marathōn-a, κλπ. Cyclops Κύκλωψ, acc. Cyclopā Κύκλωπα, Cyclopēs Κύκλωπες, acc. Cyclop-as.

4. Τετάρτη κλίσις (Declinatio quarta).

29. Ἡ τετάρτη κλίσις περιέχει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ εἰς -us (γεν. -us) καὶ οὐδέτερα εἰς -u (γεν. -us)· χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος -u (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(fructus καρπός, θ. fructu-, cornu κέρας, θ. cornu-)

	Singularis		Pluralis	
Nom.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Gen.	fruct-ūs	corn-ūs	fruct-ūūm	corn-ūūm
Dat.	fruct-ūī	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus
Acc.	fruct-ūm	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Voc.	fruct-ūs	corn-ū	fruct-ūs	corn-ūā
Abl.	fruct-ū	corn-ū	fruct-ībus	corn-ībus

Ὅμοίως κλίνονται :

α') κατὰ τὸ fructus τά : sensus αἴσθησις, senātus γερουσία, exercītus στρατός, equitātus ἵππικόν, peditātus πεζικόν, impētus ἔφοδος, κλπ., (τὰ θηλυκὰ) acus βελόνη, manus χεῖρ, κλπ.

β') κατὰ τὸ cornu τά : genu γόνυ, veru δβελός, κλπ.

30. Διάφορος σχηματισμὸς πτώσεών τινων. — Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως :

1) τὴν **δοτικὴν** τοῦ **ἐνικοῦ** τὴν σχηματίζουν ἐνίοτε καὶ τὰ εἰς -us (διὰ συναϊρέσεως τοῦ -ui εἰς -u), ὅπως τὰ οὐδέτερα, senatu (senatui) :

2) τὴν **δοτικὴν** (καὶ ἀφαιρετικὴν) τοῦ **πληθυντικοῦ** τὴν σχηματίζουν εἰς -ubus (ἀντὶ εἰς -ibus) τὰ ὀνόματα artus ἄρθρον (πληθ. artus, τὰ μέλη τοῦ σώματος) καὶ tribus τριτῆς: artūbus, tribūbus· τὰ δὲ ὀνόματα lacus λίμνη καὶ portus λιμὴν εἰς τὴν πτώσιν ταύτην διαφοροῦνται: lacibus καὶ lacubus, portibus καὶ portubus·

3) τὸ ὄνομα domus (οἶκος) ἔχει καὶ τινὰς τύπους κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν (κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθυντικοῦ): Sing. domus-domus, domui, domum, domus, domo Plur. domus, domuum (καὶ domorum), domibus, domos, domus, domibus.

Σημείωσις. Ὑπάρχει καὶ τύπος (τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ὡς τοπικῆς) domi, πάντοτε ὡς ἐπίρρημα (=οἶκοι).

31. Ἐκ τῶν εἰς -us ληγόντων ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως **θηλυκά** εἶναι **μόνον** τὰ acus βελόνη, domus οἶκος, idus (-uum, πληθυντικοῦ μόνον) αἰ εἶδοί, manus χεῖρ, porticus στοᾶ καὶ tribus τριτῆς.

5. Πέμπτη κλίσις (Declinatio quinta).

32. Ἡ πέμπτη κλίσις περιέχει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον, λήγοντα εἰς -es (γεν. εἶ ἢ εἶ)· χαρακτήρ τοῦ ἀρχικοῦ θέματος e- (§ 13, 4).

Π α ρ α δ ε ἰ γ μ α τ α

(dies ἡμέρα, θ. die-, res πρᾶγμα, θ. re-, species ὄψις, θ. specie-)

	Singularis			Pluralis		
Nom.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Gen.	diēi	rēi	speciēi	diērum	rērum	—
Dat.	diēi	rēi	speciēi	diēbus	rēbus	—
Acc.	diēm	rēm	speciēm	diēs	rēs	speciēs
Voc.	diēs	rēs	speciēs	diēs	rēs	speciēs
Abl.	diē	rē	speciē	diēbus	rēbus	—

Σημείωσις. Τὸ e τῆς παραληγούσης εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἶναι μακρὸν μὲν, ἂν προηγῆται αὐτοῦ φωνῆν (diēi, speciēi) παρὰ τὸν κανόνα (§ 6, 1, Σημ.), βραχὺ δέ, ἂν προηγῆται αὐτοῦ σύμφωνον (rēi, fidēi).

33. Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως

1) τὸν **πληθυντικὸν ἀριθμὸν πλήρη** τὸν σχηματίζουν μόνον

τὸ dies ἡμέρα καὶ τὸ res πρᾶγμα. Τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ ἔχουν μόνον ὀνομαστικήν, αἰτιατικήν καὶ κλητικήν ἢ δὲν ἔχουν καθόλου πληθυντικὸν ἀριθμὸν·

2) **ἀρσενικοῦ γένους** εἶναι μόνον τὸ dies ἡμέρα (συνήθως) καὶ τὸ meridies μεσημβρία (πάντοτε). Τὸ dies εἶναι θηλυκοῦ γένους, ἰδίως ὅταν σημαίνει **χρόνον** ἢ **προθεσμίαν** : longa dies μακρὸς χρόνος, certa dies ὀρισμένη προθεσμία.

6. Ἀνώμαλα ὀνόματα.

34. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης, ὅπως τῆς Ἑλληνικῆς, πολλὰ ὀνόματα εἶναι ἀνώμαλα, ἥτοι :

1) **ἑτερογενῆ** (heterogenĕa)· τοιαῦτα εἶναι
 frenum-*i* χαλινὸς Plur. frena καὶ freni (ἀρσ.)
 iocus-*i* παιδιὰ (παιχνίδι) » iocī καὶ ioca (οὐδ.)
 locus-*i* τόπος » locī καὶ loca (οὐδ.)
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ δεσμὸς - οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, κλπ.)·

2) **ἑτερόκλητα** (heteroclīta)· τοιαῦτα εἶναι :
 iugerum-*i* πλῆθρον, Plur. iuger-a, -um, -ibus, κατὰ τὴν γ' κλίσειν·
 vas, vas-*is* ἀγγεῖον, Plur. vas-a, -orum, -is, κατὰ τὴν β' κλίσειν·
 requies -*ētis* ἡσυχία, Sing. acc. καὶ requiem, abl. requie, κατὰ τὴν ε' κλίσειν·

Σημείωσις. Τὰ **ficus, -i** συκῆ καὶ **laurus, -i** δάφνη (τῆς β' κλίσεως, § 17) ἔχουν ἐκ τῆς δ' κλίσεως τὰς πτώσεις τὰς ληγουσας εἰς -us καὶ -u.

3) **ἀφθονοῦντα** (abundantia), ἥτοι ὀνόματα κλινόμενα
 α') κατὰ δύο διάφορα γένη, ὡς
 baculum -*i* καὶ baculus -*i* βακτηρία
 callum -*i* καὶ callus -*i* τῦλος (ὁ κάλος)
 clipeus -*i* καὶ clipeum -*i* ἀσπίς
 pileus -*i* καὶ pileum -*i* πῦλος
 (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, κλπ.)·

β') κατὰ δύο διαφόρους κλίσεις, ὡς
 materia -*ae* καὶ materies -*ei* ὕλη
 elephans -*antis* καὶ elephantus -*i* ἐλέφας -
 plēbs, plēbis καὶ plēbes -*bēi* ὁ λαὸς (οἱ πληβεῖοι)·

γ') κατά διάφορον γένος ἅμα καὶ κλίσειν, ὡς
 alimonia -ae καὶ alimonium -i τροφή
 tapētum -i καὶ tapes -ētis τάπηξ
 conātum -i καὶ conātus -us ἀπόπειρα
 penum -i καὶ penus -ōris (οὐδ.) καὶ penus - us (θηλ.)
 τροφή

4) ἔλλειπτικά (defectiva)· ταῦτα εἶναι

A') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (defectiva numero), ἤτοι

α') μόνον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ (singularia tantum)· τοιαῦτα εἶναι, κανονικῶς, τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, οἷον πόλεων, ποταμῶν, ὀρέων κ.τ.τ., ὡς Sulla Σύλλας, Roma Ῥώμη, Carthāgo Καρχηδών, Tiberis Τίβερις, Aetna Αἴτνα κλπ., τὰ ὀνόματα ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς iustitia δικαιοσύνη, pietas εὐσέβεια κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων, ὡς sol ἥλιος, luna σελήνη, hiems χειμῶν, ver ἔαρ κλπ., τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων, ὡς aurum χρυσός, argentum ἄργυρος, aes χαλκός, κλπ.

β') μόνον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (pluralia tantum)· τοιαῦτα κανονικῶς εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν ἢ ἐθνῶν, ὡς Sabīni οἱ Σαβῖνοι, Aedūi οἱ Αἰδουοί, Galli οἱ Γαλάται κλπ., συγκροτημάτων νήσων ἢ ὀρέων, ὡς Baleāres αἱ Βαλεαρίδες (νῆσοι), Alpes αἱ Ἄλπεις κλπ., πόλεων τινῶν, ὡς Athēnae Ἀθῆναι, Puteōli οἱ Ποτόιοι (πόλις) κλπ., ἐορτῶν, ὡς Bacchanalia τὰ Διονύσια, Saturnalia τὰ Κρόνια, κλπ.

Pluralia tantum, ἤτοι εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, εἶναι, ἐκτὸς ἄλλων, τὰ ἐξῆς συνηθέστατα ὀνόματα :

arma -orum ὄπλα	sup̄eri -orum οἱ ἄνω θεοί
moenia -ium τείχη	inf̄eri -orum οἱ κάτω θεοί
insidiae -arum ἐνέδρα	manes -ium αἱ ψυχαί (τῶν νεκρῶν)
spolia -orum λάφυρα	divitiae -arum ὁ πλοῦτος
indutiae-arum ἀνακωχῆ	tenēbrae -arum τὸ σκότος
idus -uum αἱ εἰδοί (§31)	fauces -ium ὁ λάρυγξ (26,4,B',β')
lib̄eri -orum τὰ τέκνα (§17)	visc̄era -um τὰ σπλάγχνα
post̄eri -orum οἱ ἀπόγονοι	nuptiae -arum ὁ γάμος
maiōres -um οἱ πρόγονοι	exsequiae-arum ἡ ἐκφορά.

Σημείωσις. Ὀνόματά τινα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν μεταβάλλουν σημασίαν, ὡς

Ένικος

Πληθυντικός

aedes, -is ναός	aedes, -ium οἶκος
aqua, -ae ὕδωρ	aquae, -arum ἱαματικά ὕδατα.
auxilium, -i βοήθεια	auxilia, -orum ἐπικουρικὸν στρατεύμα
castrum, -i (ἢ μάλλον castellum, -i) φρούριον	castra, -orum στρατόπεδον
copia, -ae ἀφθονία	copiae, -arum στρατεύματα
impedimentum, -i κώλυμα	impedimenta, -orum ἀποσκευαί
littera, -ae (γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου)	litterae, -arum ἐπιστολή, συγγράμματα κλπ.
opëra, -ae κόπος	opërae, -arum ἐργατῆαι
rostrum, -i ῥάμφος ἢ ἔμβολον	rostra, -orum τὸ δημόσιον βῆμα (ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ).

B') ἔλλειπτικά **κατὰ πτώσιν** (defectiva casibus): τοιαῦτα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς:

dicis (γεν. ἐνικ.), εὐχρηστον εἰς τὰς φράσεις dicis causā καὶ dicis gratia νόμου χάριν (= γιὰ τὸν τύπο).

fas ὅσιον καὶ **nefas** ἀνόσιον, εὐχρηστον μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικήν τοῦ ἐνικοῦ.

fors τύχη, εὐχρηστον προσέτι εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν forte κατὰ τύχην.

infitias (αἰτ. πληθ.), εὐχρηστον εἰς τὴν φράσιν infitias ire ἀρνεῖσθαι.

pondo (ἀφαιρετ. ἐνικ.) τὸ βάρος, εὐχρηστον εἰς φράσεις οἷαι αἱ ἐξῆς: uncia pondo μία οὐγγία (τὸ βάρος), corona aurea pondo ducentum (§ 15, 2) librarum, στέφανος χρυσοῦς (τὸ βάρος) διακοσίων λιτρῶν.

sponte (ἀφαιρ. ἐνικ. τοῦ ἀχρήστου ὀνόματος spons, θηλ.), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰς φράσεις meā, (tuā, suā) sponte τῇ ἐμῇ (τῇ σῇ; τῇ αὐτοῦ) βουλήσει.

vicis (γεν. ἐνικοῦ τοῦ ἀχρήστου vix ἢ vicis ἐναλλαγῆ), εὐχρηστοι προσέτι ἢ αἰτιατικὴ vicem, ἢ ἀφαιρετικὴ vice καὶ τοῦ πληθυντικοῦ ἢ ὀνομαστικὴ καὶ ἢ αἰτιατικὴ vices καὶ ἢ ἀφαιρετικὴ vicibus (βλ. καὶ § 27, 6 [vis]).

5) **Ἄκλιτα** (indeclinabilia): τοιαῦτα εἶναι τὸ instar (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ. ἐνικ.) εἶδος-μορφῆ, mane (οὐδ. ὄνομ. αἰτ. καὶ ἀφαιρ. ἐνικ.) πρῶία καὶ secus (οὐδ. ὄνομ. καὶ αἰτ.) γένος-φῶλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

35. Τὰ ἐπίθετα (adiectīva) καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἶναι :

- 1) τρικατάληκτα, ὡς alt-us, alt-a, alt-um ὑψηλός, -ή, -όν· celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ·
- 2) δικατάληκτα, ὡς fort-is, fort-is, fort-e δυνατός, -ή, -όν·
- 3) μονοκατάληκτα, ὡς felix εὐτυχής, -ής, -ές.

36. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων

1) Τὰ τρικατάληκτα εἶναι :

α') **δευτερόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται εἰς μὲν τὸ ἀρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν β' κλίσειν, εἰς δὲ τὸ θηλυκὸν κατὰ τὴν α', ὡς long-us, long-a, long-um μακρός, -ά, -όν· liber, libēra, libēr-um ἐλεύθερος, -α, -ον·

β') **τριτόκλιτα**, ἤτοι ἐπίθετα, τὰ ὅποια κλίνονται καὶ εἰς τὰ τρία γένη κατὰ τὴν γ' κλίσειν, ὡς celer, celēr-is, celēr-e ταχύς, -εῖα, -ύ, acer, acr-is, acr-e ὀξύς, -εῖα, -ύ.

2) Τὰ δικατάληκτα καὶ τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἶναι παντα τριτόκλιτα, ὡς facil-is (ἄρσ. καὶ θηλ.), facil-e (οὐδ.) εὐκόλος, -ον, felix (ἄρσ. θηλ. καὶ οὐδ.) εὐτυχής, -ές.

Δικατάληκτα εἶναι πάντα τὰ ἐπίθετα συγκριτικοῦ βαθμοῦ, ὡς altī-or (ἄρσ. καὶ θηλ.), alt-īus (οὐδ.) ὑψηλότερος.

1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα.

37. Τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

- 1) εἰς - us, -a -um : bon-us, bon-a, bon-um ἀγαθός, -ή, -όν·
- 2) εἰς -er, -(er)a, -(er) um : liber, libēr-a, libēr-um, ἐλεύθερος, -α, -ον, niger, nigr-a, nigr-um μέλας, -αινα, -αν.

Σημείωσις. Μοναδικόν, λήγον εἰς -ur -ura -urum, εἶναι τὸ satur, satūra, satūrum πλήρης, -ες.

38. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἐπιθέτων

α') bonus ἄγαθός

	Singularis				Pluralis	
Nom.	bōn-ūs	bon-ǎ	bōn-ŭm	bōn-ī	bon-ae	bon-a
Gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
Dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō		bon-īs	
Acc.	bon-ŭm	bon-ǎm	bon-ŭm	bon-ōs	bon-ās	bon-ǎ
Voc.	bon-ě	bon-ǎ	bon-ŭm	bon-ī	bon-ae	bon-ǎ
Abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō		bon-īs	

β') liber ἐλεύθερος

	Singularis				Pluralis	
Nom.	liber	liběr-ǎ	liběr-ŭm	liběr-ī	liběr-ae	liběr-ǎ
Gen.	liber-ī	liber-ae	liber-ī	liber-ōrum	liber-ārum	liber-ōrum
Dat.	liber-ō	liber-ae	liber-ō		liber-īs	
Acc.	liber-ŭm	liber-ǎm	liber-ŭm	liber-ōs	liber-ās	liběr-ǎ
Voc.	liber	liber-ǎ	liber-ŭm	liber-ī	liber-ae	liber-ǎ
Abl.	liber-ō	liber-ā	liber-ō		liber-īs	

γ') niger μέλας

	Singularis				Pluralis	
Nom.	nigěr	nigr-ǎ	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ǎ
Gen.	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ī	nigr-ōrum	nigr-ārum	nigr-ōrum
Dat.	nigr-ō	nigr-ae	nigr-ō		nigr-īs	
Acc.	nigr-ŭm	nigr-ǎm	nigr-ŭm	nigr-ōs	nigr-ās	nigr-ǎ
Voc.	niger	nigr-ǎ	nigr-ŭm	nigr-ī	nigr-ae	nigr-ǎ
Abl.	nigr-ō	nigr-ā	nigr-ō		nigr-īs	

Κατὰ τὸ **bonus**, **-a**, **-um** κλίνονται καὶ τὰ **malus**, **-a**, **-um** κακός, **magnus**, **-a**, **-um** μέγας, **parvus**, **-a** **-um** μικρός κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **liber** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **asper** (**-ēra**, **-ērum**) τραχύς, **miser** ἄθλιος, **tener** τρυφερός, τὰ σύνθετα τὰ λήγοντα εἰς **-fer** ἢ **-ger**, ὡς **frugifer** (**fēra**, **-fērum**) καρποφόρος, **pomifer** ὀπωροφόρος, **armiger** ὀπλοφόρος κλπ. καὶ τὸ μοναδικὸν **satur**, **satūra**, **satūrum** πλήρης. Ταῦτα εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάσει τὴν κατάληξιν (**-us** καὶ **-e**). Οὕτως ἐκ τοῦ **liber-us** προῆλθε τὸ **liber**, ἐκ τοῦ **miser-us** τὸ **miser** κλπ. (βλ. § 17 **puer** καὶ § 18).

Κατὰ τὸ **niger** κλίνονται τὰ ἐπίθετα **aeger** (-gra, -grum) ἄρρωστος, **creber** (-bra, -brum) πυκνός, **pulcher** (-chra, -chrum) ὠραῖος, **ruber** (-bra, -brum) ἐρυθρός, **sacer** (-era, -erum) ἱερός κ.ἄ. Καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἔχουν ἀποβάλλει τὴν κατὰληξιν (-us, -e), μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τῆς κατὰληξεως εἰς τὰς πτώσεις ταύτας ἀνέπτυξαν ἐν **e** βραχύ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r**. Οὕτω ἐκ τοῦ **nigr-us** προῆλθε τὸ **nigr-** καὶ εἶτα **nig-e-r**, ἐκ τοῦ **sacer-us** τὸ **sacer-** καὶ εἶτα **sac-e-r** κλπ. (βλ. § 17 **ager** καὶ § 18).

2. Τριτόκλιτα ἐπίθετα.

39. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα λήγουν :

1) τὰ τρικατάληκτα εἰς -er, -(e)ris, -(e)re

2) τὰ δικατάληκτα εἰς -is, -e, τὰ δὲ συγκριτικὰ εἰς -ior, ius

3) τὰ μονοκατάληκτα, πολλὰ μὲν εἰς **x**, ὡς **audax** τολμηρός, **rapax** ἄρπακτικός, **felix** εὐτυχής κλπ., ἄλλα δὲ εἰς -l, -r, -es, -us, -ns, κλπ., ὡς **vigil** (-gīlis) ἄγρυπνος, **pauper** (-pēris) πέννης, **dives** (-vītis) πλούσιος, **vetus** (-tēris) παλαιός, **prudens** (-entis) συνετός κλπ.

Σημείωσις. Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι κυρίως ἢ δικατάληκτα ἢ μονοκατάληκτα, ὅσα δὲ ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζονται ὡς τρικατάληκτα (ἦτοι τὰ εἰς **er**), ἦσαν καὶ ταῦτα δικατάληκτα (**celēr-is** ἄρσ. καὶ θηλ., **celēr-e** οὐδ., **acr-is** ἄρσ. καὶ θηλ. **acr-e** οὐδ.), ἀλλ' ἀπέβαλον κατόπιν τὴν κατὰληξιν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς (-is), καὶ ὅσα πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος **r** εἶχον ἄλλο σύμφωνον, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ **r** ἐν **e** βραχύ. Οὕτως ἐκ τοῦ **acr-is** προῆλθε τὸ **acr-** καὶ εἶτα **ac-e-r**. (Πρβλ. § 38, **liber** καὶ **niger**).

40. Παραδείγματα τριτοκλίτων ἐπιθέτων.

Α'. Τρικατάληκτα.

(**celer** ταχύς, **acer** ὀξύς)

Singularis

Nom.	celer	celēris	celēre	acer	acris	acre
Gen.		celeris			acris	
Dat.		celeri			acri	
Acc.	celerem	celerem	celere	acrem	acrem	acre
Voc.	celer	celeris	celere	acer	acris	acre
Abl.		celeri			acri	

P l u r a l i s

Nom.	celēres	celēres	celeria	acres	acres	acria
Gen.		celerium			acrium	
Dat.		celeribus			acribus	
Acc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Voc.	celeres	celeres	celeria	acres	acres	acria
Abl.		celeribus			acribus	

Κατὰ τὸ **acer** κλίνονται τὸ celēber (-bris, -bre) ὀνομαστός, salūber ὑγιεινός, equēster (-stris, -stre) ἵππικός, pedester πεζικός κ. ἄ. Τὸ celer εἶναι μοναδικὸν (§ 39, 3, Σημ.).

B'. Δ ι κ α τ ἄ λ η κ τ α.

(facīlis εὐκόλος, altiōr ὑψηλότερος)

S i n g u l a r i s

	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
Nom.	facīlis	facīle	altiōr	altiūs
Gen.		facilis		altiōris
Dat.		facili		altiōri
Acc.	facilem	facile	altiōrem	altius
Voc.	facilis	facile	altiōr	altius
Abl.		facili		altiōr-e

P l u r a l i s

Nom.	facīles	facilīa	altiōres	altiōr-a
Gen.		facilīum		altiōr-um
Dat.		facilībus		altiōr-ibus
Acc.	faciles	facilia	altiōres	altiōr-a
Voc.	faciles	facilia	altiōres	altiōra
Abl.		facilibus		altiōr-ibus

Κατὰ τὸ **facilis** κλίνονται τὰ : difficīlis δύσκολος, simīlis ὅμοιος, dissimīlis ἀνόμοιος, fertīlis εὐφορος, fortis ἰσχυρός, gravis βαρὺς κ. ἄ.

Κατὰ τὸ **altiōr, - us** κλίνονται πάντα τὰ συγκριτικὰ (περὶ τῶν ὁποίων βλ. κατωτέρω).

Γ'. Μονοκατάληκτα.

(felix εὐτυχής, prudens συνετός)

Singularis

	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.	Ἄρσ. θηλ.	καὶ οὐδ.
Nom.	fēlix		prūdēns	
Gen.	felīcīs		prudētis	
Dat.	felīci		prudētī	
Acc.	felīcēm	felix	prudētēm	prudens
Voc.	felix	felix	prudens	prudens
Abl.	felīci		prudētī	

Pluralis

Nom.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Gen.	felīcīūm		prudētīūm	
Dat.	felīcībus		prudētībus	
Acc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Voc.	felīcēs	felīcīa	prudētēs	prudētīa
Abl.	felīcībus		prudētībus	

Κατὰ τὸ **felix** κλίνονται τὰ: atrox (atrōcis) σκληρός, ferox ἄγριος, audaux (audācis) πολμηρός, rapax ἄρπακτικός κ. ἄ.

Κατὰ δὲ τὸ **prudens** κλίνονται τὰ: ingens ὑπερμεγέθης, vohēmens σφοδρός, sapiēns σοφός, elēgans κομψός κ. ἄ.

41. Παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα.—Τὰ τριτόκλιτα ἐπίθετα ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ **τοῦ οὐδετέρου** εἰς -ia: celer-celeri-celerium-celeria, gravis-gravi-gravium-gravia, felix-felici-feliciūm-felicia (βλ. § 26, 2, β' καὶ γ' καὶ Σημ.).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) ἔχουν κανονικῶς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -o, τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um καὶ τὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου εἰς -a:

α) τὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα, οἷον altior, altius-altiore, altiorum, altiora.

Σημειώσεις. Τὰ ἀνώμαλα παραθετικά plūres (πλείονες) καὶ complūres (πάμπολλοι) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -ium : (plures, plura) plurium, (complures, complura) complurium.

β) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα compos (-ōtis) ἐγκρατής, dives (-vītis) πλούσιος, particeps (-cipis) μέτοχος, pauper (-pēris) πένης, princeps (-cipis) πρῶτος, superstes (-stītis) ἐπιζῶν καὶ vetus (-teris) παλαιός : divitē-divitum, -vetere-veterum-vetera. (Ἐκ τῶν προηγουμένων ἑπτὰ μονοκατάληκτων ἐπιθέτων μόνον τὸ vetus σχηματίζει πληθυντικὸν τοῦ οὐδετέρου vetera, καὶ τὸ dives, κατὰ ἀπλολογίαν, ditia ἀντὶ divitia).

2) ἔχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς -um (καίτοι ἔχουν τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς -i) τὰ ἐπίθετα inops (-ōpis) ἐνδεής καὶ memor (-ōris) μνήμων : (inōpi) inōpium, (memori) memōrum

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

42. Ἐκ τῶν ἀνωμάτων ἐπιθέτων ἄξια σημειώσεως εἶναι :

1) μερικὰ ἔλλειπτικά ἢ ἄκλιτα (πρβλ. § 34, 4 καὶ 5) : καὶ τοιαῦτα συνήθη εἶναι :

(ceterus), cetēra, cetērum ὁ ἕτερος, ὁ λοιπός. Τὴν ἄχρηστον ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ ἀναπληροῦ ἢ ὀνομαστικὴν τοῦ reliquus, ὁ λοιπός :

frugi συνετός, ἄκλιτον. (Κυρίως ἐνικὴ δοτικὴ τοῦ ὀνόματος frux καρπός) :

nequam οὐτιδανός, ἄκλιτον.

potis ἢ pote δυνατός (ὡς ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ παντός γένους) : (sons), sontis ἕνοχος. Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ ἄχρηστος :

2) μερικὰ abundantia (§ 34, 3, β'), ὡς

inanīmus, -a, -um καὶ inanīmis, -e ἄψυχος

inērmus, -a, -um καὶ inērmis, -e ἄοπλος

opulentus, -a, -um καὶ opūlens, (-ntis) πλούσιος

4. Αἰ μετοχαί.

43. Αἰ μετοχαί (participia) λήγουν :

1) εἰς -us, -a, -um αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος καὶ αἰ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (ἢ ἀορίστου) : amatūr-us, amatūr-a, amatūr-

-um ἀγαπήσων, -ουσα, -ον· amāt-us, amāt-a, amāt-um ἡγαπημέ-
νος, -η, -ον, (ἢ ἀγαπηθείς, -εῖσα, -έν).

Αὗται κλίνονται ὅπως τὰ δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, bonūs).

2) εἰς -ans (-antis) ἢ -ens (-entis) αἰ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνε-
στῶτος : amans (amant-is) ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν, delens (delent-is)
καταστρέφων, -ουσα, -ον κλπ.

Αὗται κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσειν, ὡς τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθε-
τα εἰς -ns (§ 40 γ', prudens), ἀλλ' εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν λή-
γουν (ὄχι εἰς -i ἀλλὰ) εἰς -e : Tarquinio regnante τοῦ Ταρκυνίου
βασιλεύοντος, praesente medico παρόντος τοῦ ἱατροῦ.

Λήγουν ὅμως καὶ αἰ μετοχαὶ αὗται εἰς τὴν ἐνικὴν ἀφαιρετικὴν
εἰς -i, ὅταν λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα : in praesenti tempore ἐν τῷ
παρόντι χρόνῳ.

5. Τὰ παραθετικά.

44. Τῶν ἐπιθέτων τῆς Λατινικῆς γλώσσης (ὅπως καὶ τῶν τῆς
Ἑλληνικῆς) διακρίνονται τρεῖς βαθμοὶ (gradus), ἦτοι

1) ὁ θετικὸς (gradus positīvus) : altus, -a, -um ὑψηλός, -ή, -όν·

2) ὁ συγκριτικὸς (gradus comparatīvus) : altior, altius (§ 40,
β') ὑψηλότερος, -α, -ον.

3) ὁ ὑπερθετικὸς (gradus superlatīvus) : altissimus, altissi-
ma, altissimum ὑψηλότατος, -η, -ον.

45. Αἱ καταλήξεις τῶν παραθετικῶν εἶναι :

1) τοῦ συγκριτικοῦ -ior (ἄρσ. καὶ θηλ.), -ius (οὐδ.) καὶ

2) τοῦ ὑπερθετικοῦ -issimus, -issima, -issimum.

Αἱ καταλήξεις αὗται προστίθενται εἰς τὸ θέμα τοῦ θετικοῦ ἐπι-
θέτου (ἢ τῆς ἐπιθετικῆς μετοχῆς), τὸ ὅποιον εὐρίσκομεν ἀφαιρούντες
ἀπὸ τὴν ἐνικὴν γενικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ τὴν κατάληξιν -i ἢ -is· π. χ.
altus (γεν. alt-i) ὑψηλός —alt-ior, alt - ius, alt - issimus,
-a, -um (§ 40 β')·

longus (γεν. long-i) μακρὸς —long-ior, long-ius, long-issimus,
-a, -um·

brevis (γεν. brev-is) βραχύς —brev-ior, brev-ius, brev-issimus,
-a, -um (§ 40, β')·

felix (γεν. felic-is) εὐτυχής —felic-ior, felic-ius, felic-issimus,
-a, -um (§ 40, γ')·

θμούς, ὅπως εἶναι τὰ δηλοῦντα ὕλην, ὡς aureus χρυσοῦς, ferrēus σιδηροῦς, τόπον ἢ χρόνον, ὡς marinus θαλάσσιος, nocturnus νυκτερινός, μέτρον, ὡς bipes δίπους, triennis τριετής, συγγένειαν ἢ καταγωγὴν, ὡς paternus πατρικός, fraternus ἀδελφικός, romānus ῥωμαϊκός, τὰ δηλοῦντα ἀπόλυτόν τι ἢ ἄρνησιν, ὡς mortālis θνητός, omnīpōtens παντοδύναμος, immortalis ἀθάνατος, insōmnis ἄυπνος κλπ.

2) **Στεροῦνται θετικοῦ** προπάντων παραθετικῶν ἐπίθετα γινόμενα ἐκ προθέσεων ἢ ἐπιρρημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) :

(citra ἐντεῦθεν, ἐντός)	—citerior ἐγγύτερος, citīmus ἐγγύτατος
—	—deterior χειρῶν, deterrīmus χειρίστος
(intra ἔνδον)	—interior ἐνδότερος intīmus ἐνδότατος
(πρβλ. Ἑλλ. ὠκύς)	—ocior ταχύτερος, ocissīmus ταχύτατος
(prae πρό, ἔμπρὸς)	—prior πρότερος, prīmus πρῶτος
(prope ἐγγύς)	—propior ἐγγύτερος, proxīmus ἐγγύτατος
(πρβλ. potis, § 42)	—potior κρείσσων, potissīmus κράτιστος
(ultra πέραν)	—ulterior ὁ πέραν, ultīmus ἔσχατος

3) **Στεροῦνται τοῦ ἐτέρου τῶν παραθετικῶν, ἤτοι**

α') τοῦ **συγκριτικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

falsus ψευδής		falsissimus ψευδέστατος
novus νέος	(recentior ἐκ τοῦ recens, πρόσφατος)	novissimus ἔσχατος
sacer ἱερός	(sanctior ἐκ τοῦ sanctus)	sacerrimus ἱερώτατος
vetus παλαιός	(vetustior ἐκ τοῦ vetustus)	veterrimus παλαιότατος

καὶ ἄλλα τινά :

β') τοῦ **ὑπερθετικοῦ**, τὰ ἐπίθετα

alācer εὐθυμος	—alacrior εὐθυμότερος
iuvēnis νέος	—iunior νεώτερος
senex γέρων	—senior πρεσβύτερος

καὶ ἄλλα τινά.

51. Τέσσαρα ἐπίθετα, ἤτοι τὸ extērus ὁ ἔξω, infērus ὁ κάτω, supērus ὁ ἄνω καὶ postērus ὁ ἐπόμενος, ἔχουν δύο τύπους ὑπερθετικοῦ, ἤτοι ταῦτα εἶναι abundantia ὡς πρὸς τὸν ὑπερθετικὸν (πρβλ. § 42, 2) :

exterus	exterior	ἐξώτερος,	extrēmus	καὶ	extīmus	ἐξώτατος
inferus	inferior	κατώτερος,	infīmus	καὶ	īmus	κατώτατος
superus	superior	ὑπέρτερος,	suprēmus	καὶ	summus	ὑπάτος, ὑψιστος
posterus	posterior	μεταγενέστερος,	postrēmus	καὶ	postūmus	τελευταῖος.

52. Παραθετικά περιφραστικά.— Τὰ εἰς -us λήγοντα ἐπίθετα, ὅσα ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ -us, σχηματίζουν κανονικῶς τὰ παραθετικά των περιφραστικῶς, ἤτοι τὸν μὲν συγκριτικὸν διὰ τοῦ magis (μᾶλλον) καὶ τοῦ θετικοῦ, τὸν δὲ ὑπερθετικὸν διὰ τοῦ maxime (μάλιστα) καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς

idone-us	ἐπιτήδειος,	—magis	idoneus,	maxime	idoneus
dubi -us	ἀμφίβηλος,	—magis	dubius,	maxime	dubius
vacu -us	κενός,	—magis	vacuus,	maxime	vacuus

(Πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : φίλος, μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος κλπ.).

Σημείωσις. Τὰ λήγοντα εἰς -quus σχηματίζουν τὰ παραθετικά των κανονικῶς, ὡς antiq̄uus ἀρχαῖος, antiq̄uior, antiq̄uissimus.

53. Παραθετικά ἐπιρρημάτων.— Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν) ἐπιρρήματα σχηματίζοντα παραθετικά εἶναι προπάντων τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα, καθὼς καὶ τινὰ ἔχοντα τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

Τῶν ἐξ ἐπιθέτων γινομένων ἐπιρρημάτων κανονικῶς συγκριτικὸν εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν των σχηματίζεται ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπερθετικοῦ τοῦ ἐπιθέτου μὲ τὴν κατάληξιν -e, ὡς

(rectus)	rectē	ὀρθῶς	—rectius	ὀρθότερον,	rectissim - ē
					ὀρθότατα
(miser)	miserē	ἀθλιῶς	—miserius	ἀθλιώτερον,	miserrim - ē
					ἀθλιώτατα
(celer)	celeriter	ταχέως	—celerius	θᾶσσον,	celerrim - ē
					τάχιστα
(acer)	acriter	ὀξέως	—acrius	ὀξύτερον,	acerrim - ē
					ὀξύτατα

(gravis)	graviter	βαρέως	—gravius βαρύτερον,	gravissim-ē
(facilis)	facilē	εύκόλως	—facilius εύκολώτερον,	facillim-ē
				εύκολώτατα
(prudens)	prudenter	συνετῶς	—prudētius συνετώτερον,	prudentissim-ē
				συνετώτατα (§ 48)
(bonus)	bēnē	εὖ	—melius ἄμεινον,	optim-ē ἄριστα
(malus)	mālē	κακῶς	—peius χεῖρον,	pessim-ē
				χείριστα
non multum ἢ paulum	ὀλίγον	—minus ἧσσον,	minim-ē ἧχιστα	
prope ἐγγύς (§ 50)		—propius ἐγγύτερον,	proxime	
			ἐγγύτατα	
diu ἐπὶ πολὺν χρόνον		—diutius πλείονα χρόνον,	diutissime	πλεῖστον χρόνον
saepe πολλάκις		—saepius πλεονάκις,	saepissime	πλειστάκις.

54. Ἐνώμαλα παραθετικά ἐπιρρημάτων

multum πολὺ,	plus πλέον,	plurimum	πλεῖστον
magnopere (ἢ	magno opere)		
μεγάλως,	magis μᾶλλον,	maxime	μάλιστα
—	deterius χεῖρον,	deterime	χείριστα
—	ocius θᾶσσον,	ocissime	τάχιστα
—	potius μᾶλλον,	potissimum	μάλιστα
(πρβλ. § 50, 2)	prius πρότερον,	primum ἢ primō	πρῶτον
merito ἀξίως,		meritissimo	μάλιστα ἀξίως
nuper νεωστί,	(πρβλ. § 50, 3 α')	nuperrime	μόλις πρὸ ὀλίγου
satis ἀρκούντως,	satius κρεῖσσον,		
secus ἄλλως (nihilō)	secius ἢ setius	οὐδὲν ἧττον	(πρβλ. § 50, 3, β').

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ (PRONOMINA)

55. Ἀντωνυμίας ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει :

- 1) προσωπικὰς (pronomina personalia),
- 2) κτητικὰς (pronomina possessiva),
- 3) δεικτικὰς (pronomina demonstrativa),
- 4) ὀριστικὰς (pronomina determinativa),
- 5) ἀναφορικὰς (pronomina relativa),
- 6) ἐρωτηματικὰς (pronomina interrogativa),
- 7) ἀορίστους (pronomina indefinita).

Σημείωσις. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα. Τίνων δὲ ἀντωνυμιῶν καὶ ἄλλων λεκτικῶν μέσων γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ πρὸς ἔκφρασιν αὐτοπαθείας ἢ ἀλληλοπαθείας, θὰ ἴδωμεν ἐν τῷ Συντακτικῷ.

56. Προσωπικαὶ ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 1) εἶναι ἡ ego ἐγώ, tu σύ, sui (γενικῆς) οὗ, ἑαυτοῦ. Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

	(persona prima)	(persona secunda)	(persona tertia)			
Nom.	egō	ἐγώ	tū	σύ		
Gen.	mēi	ἐμοῦ, μοῦ	tūi	σοῦ, σου	sui	οὗ, ἑαυτοῦ
Dat.	mihī	ἐμοί, μοι	tibi	σοί, σοι	sibi	οῖ, ἑαυτῷ
Acc.	mē	ἐμέ, με	tē	σέ, σε	sē	ἐ, ἑαυτὸν
Abl.	a mē =	ὑπ' ἐμοῦ	a tē =	ὑπὸ σοῦ	a sē =	ὑφ' ἑαυτοῦ

Pluralis

Nom.	nōs	ἡμεῖς	vōs	ὑμεῖς		
Gen.	nōstri		vēstri,			
	nōstrum	ἡμῶν	vēstrum	ὑμῶν	sui σφῶν, ἑαυτῶν	
Dat.	nōbis	ἡμῖν	vōbis	ὑμῖν	sibi σφίσι, ἑαυτοῖς	
Acc.	nōs	ἡμᾶς	vōs	ὑμᾶς	sē σφᾶς, ἑαυτούς	
Abl.	a nōbis =	ὑφ' ἡμῶν	a vōbis =	ὑφ' ὑμῶν	a sē =	ὑφ' ἑαυτῶν

1) Ἡ ἐλλείπουσα ὀνομαστικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν) ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὀνομαστικῆς μᾶς, τῆς καταλλήλου ἐκάστοτε, τῶν δεικτικῶν ἢ ὀριστικῶν ἀντωνυμιῶν hic, ille, is, κλπ.

2) Ἐκ τῶν δύο τύπων τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου (nostri, nostrum -- vestri, vestrum) τοῦ μὲν λήγοντος εἰς -i τύπου χρῆσις γίνεται, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι ἀντικειμενικὴ ἢ κτητικὴ, τοῦ δὲ λήγοντος εἰς -um, ὅταν ἡ γενικὴ αὕτη εἶναι διαιρετικὴ: amici memores **nostri** (vestri) sunt οἱ φίλοι μνήμονες ἡμῶν (ὑμῶν) εἰσιν· melior pars **nostri** immortalis est τὸ ἄρρεῖτον ἡμῶν μέρος ἀθάνατόν ἐστι· ἀλλά: multi **nostrum** πολλοὶ (ἐξ) ἡμῶν, quis **vestrum**, τίς (ἐξ) ὑμῶν.

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, πλὴν τοῦ τύπου tu καὶ τῶν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου, ἐνισχύονται, ὅταν ὑπάρχη ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή, διὰ τοῦ προσφύματος met: ego - met ἔγωγε, nōsmet ἡμεῖς γε-ἡμᾶς γε. tēmet σέ γε, sēmet ἑαυτόν γε. Ὁ δὲ τύπος tu ἐνισχύεται διὰ τοῦ προσφύματος tē: tūte σύγε. Τέλος οἱ τύποι me, te, se ἐνισχύονται διὰ διπλασιασμοῦ: mēmē ἐμέγε, tētē σέγε, sēsē ἑαυτόν γε.

57. Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 2) εἶναι αἱ ἐξῆς :

mēs,	mēa	mē-um	ἐμός, ἐμή, ἐμόν
nostr,	nostrā	nostrum	ἡμέτερος, -α, -ον
tū-us,	tūa,	tū-um	σός, σή, σόν
vestr,	vestrā,	vestrum	ὑμέτερος, -α, -ον
sū-us,	sū-a,	sū-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ, (ὁ ἰδικός του κλπ.) ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτῶν, (ὁ ἰδικός των κλπ.).

Κλίνονται δὲ ὡς τριχατάληχτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (βλ. § 38, α' bonus καὶ γ' niger). Τοῦ ἀρσενικοῦ ὅμως meus κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ εἶναι mi (ἡ meus), ἥτοι ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, ὅποτε καὶ τὸ συνοδεῦον τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην ὄνομα λαμβάνεται κατ' ὀνομαστικὴν: mi fili υἰέ μου (§ 19, 3), meus oculus ὀφθαλμέ μου.

Σημείωσις. 1. Καὶ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν οἱ τύποι ἐνισχύονται διὰ τοῦ προσφύματος -met ἢ τοῦ -pte: meāmet facta τὰ ἐμάγε κατορθώματα, suāpte manu διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρός.

Σημείωσις. 2. Ἐκ τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν noster καὶ vester παράγονται τὰ μονοκατάληχτα ἐπίθετα nostras (-atis) ἡμεδαπός, vestras (-atis) ὑμεδαπός (βλ. § 26, 4, Β', β').

58. Δεικτικά ἀντωνομίζι (§ 55, 3) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) hīc, haec, hōc (σχετική μὲ τὸ α' πρόσωπον) ὅδε, ἦδε, τόδε, οὗτος, αὕτη τοῦτο·

2) istē, istā, istūd (σχετική μὲ τὸ β' πρόσωπον) οὗτος, αὕτη, τοῦτο (αὐτός, αὐτή, αὐτό)·

3) ille, illa, illūd (σχετική μὲ τὸ γ' πρόσωπον) ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο·

4) tālis, tale τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτον (τριτόκλιτος δικατάληκτος, § 40 β')·

5) tantus, tanta, tantum τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο—τηλικουῦτος, τηλικαύτη, τηλικουῦτο· (δευτερόκλιτος τρικατάληκτος, § 38, α')·

6) tōt (ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον) τοσοῦτοι, τοσαῦται, τοσαῦτα·

7) tōt-īdem (ἐκ τοῦ toti = toti καὶ τοῦ dem· ἄκλιτος, πληθυντικῷ μόνον), ἕτεροι τοσοῦτοι κλπ. (ἄλλοι τόσοι κλπ.).

Αἱ τρεῖς πρῶται κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	hic	haec	hōc	istē	istā	istūd
Gen.		hūiūs	(προφ. hujus)		istīus	
Dat.		hūic		—	istī	
Acc.	hunc	hanc	hōc	istum	istam	istūd
Abl.	hōc	hāc	hōc	istō	istā	istō

Pluralis

Nom.	hī	hae	haec	istī	istae	istā
Gen.	hōrum	hārum	hōrum	istōrum	istārum	istōrum
Dat.		hīs			istīs	
Acc.	hōs	hās	haec	istōs	istās	istā
Abl.		hīs			istīs	

Singularis

Pluralis

Nom.	illē	illā	illūd	illī	illae	illā
Gen.		illīus		illōrum	illārum	illōrum
Dat.		illī			illis	
Acc.	illum	illam	illūd	illōs	illās	illā
Abl.	illō	illā	illō		illis	

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οἱ τύποι οἱ λήγοντες εἰς s ἐνισχύονται προστιθεμένου εἰς αὐτούς τοῦ προσφύματος ce: huiusce, hisce, hosce κλπ. (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οὔτοσί, τουτοῦ κλπ.).

59. Ὅριστικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 4) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *is, ěā, id* οὗτος, αὕτη, τοῦτο—αὐτός, αὐτή, αὐτό (σχετικῆ μὲ τὸ τρίτον πρόσωπον· βλ. καὶ § 56, 1)·

2) *ipsĕ, ipsā, ipsūm* αὐτός, αὐτή, αὐτό
(ὁ ἴδιος ἢ ἴδια, τὸ ἴδιον)

3) *īdem, ěādem, ĭdem* ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό
(ὁ ἴδιος, ἡ ἴδια, τὸ ἴδιον)

4) *alter, altĕra, altĕrum* ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον
(ὁ ἄλλος, ἡ ἄλλη, τὸ ἄλλο).

Κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

Singularis

Nom.	<i>is</i>	<i>ěā</i>	<i>īd</i>	<i>ipsĕ</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsum</i>
Gen.		<i>ĕius</i> (πρφ. <i>eius</i>)			<i>ipsius</i>	
Dat.		<i>ĕi</i>			<i>ipsi</i>	
Acc.	<i>eum</i>	<i>eam</i>	<i>id</i>	<i>ipsum</i>	<i>ipsam</i>	<i>ipsum</i>
Abl.	<i>eō</i>	<i>eā</i>	<i>eō</i>	<i>ipsō</i>	<i>ipsā</i>	<i>ipsō</i>

Pluralis

Nom.	(<i>ĕi</i>) <i>īi</i>	<i>eae</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsi</i>	<i>ipsae</i>	<i>ipsā</i>
Gen.	<i>eōrum</i>	<i>eārum</i>	<i>eōrum</i>	<i>ipsōrum</i>	<i>ipsārum</i>	<i>ipsōrum</i>
Dat.		(<i>ĕis</i>) <i>īis</i>			<i>ipsis</i>	
Acc.	<i>ĕōs</i>	<i>ĕās</i>	<i>ěā</i>	<i>ipsōs</i>	<i>ipsās</i>	<i>ipsā</i>
Abl.		(<i>ĕis</i>) <i>īis</i>			<i>ipsis</i>	

Singularis

Pluralis

Nom.	<i>īdem</i>	<i>ěādem</i>	<i>īdem</i>	<i>ĕīdem</i>	<i>ĕaedem</i>	<i>ěādem</i>
				<i>īīdem</i>		
Gen.		<i>ĕiūsdem</i>		<i>eōrundem</i>	<i>eārundem</i>	<i>eōrundem</i>
Dat.		<i>eīdem</i>		<i>eīsdem</i>	(<i>īisdem</i>) <i>īsdem</i>	
Acc.	<i>eundem</i>	<i>eāndem</i>	<i>īdem</i>	<i>eōsdem</i>	<i>eāsdem</i>	<i>eādem</i>
Abl.	<i>eōdem</i>	<i>eādem</i>	<i>eōdem</i>	<i>eīsdem</i>	(<i>īisdem</i>) <i>īsdem</i>	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	alter	altĕra	altĕrum	alterī	alterae	alterā
Gen.		alterīus		alterōrum	alterārum	alterōrum
Dat.		alterī			alterīs	
Acc.	alterum	alteram	alterum	alterōs	alterās	alterā
Abl.	alterō	alterā	alterō		alterīs	

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία idem, eadem, idem προῆλθεν ἐκ τῆς is, ea, id μετὰ τοῦ προσφύματος -dem, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον (πρὸ βλ. ἀρχ. Ἑλλην. ὄ-δε, ἦ-δε, τό-δε).

Κατὰ τὴν κλίσιν τὸ τελικὸν **m** πρὸ τοῦ **dem** τρέπεται εἰς **n**: eundem, eorundem κλπ. (ἀντὶ eundem, eorundem κλπ.).

60. Ἀναφορικὰ ἀντωνυμίαι (§ 55, 5) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) quī, quae, quōd ὅς, ἥ, ὅ (ὁ ὅποιος, ἡ ὅποια, τὸ ὅποιον)·

2) quālis, quāle οἷος, οἷα, οἷον (ὅποιος, ὅποια, ὅποιον), τριτόκλιτος δικάτακτος (§ 40, β', facilis)·

3) quāntus, quanta, quantum ὅσος, ὅση, ὅσον, (ἥλικος, ἥλικη, ἥλιον)· δευτερόκλιτος τρικατάκτος (§ 38, α', bonus)·

4) quōt (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) ὅσαι, ὅσαι, ὅσα· (πρὸ βλ. § 58, 6, tot)·

5) ūter, utra, utrum ὀπότερος, ὀποτέρη, ὀπότερον.

Ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία κλίνονται ὡς ἐξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	quī	quae	quōd	quī	quae	quae
Gen.		eūius (πρόφ. cuius)		quōrum	quārum	quōrum
Dat.		eūī (πρόφ. μονοσυλλάβως)			quībus	
Acc.	quēm	quām	quōd	quōs	quās	quae
Abl.	quō	quā	quō		quībus	

	Singularis			Pluralis		
Nom.	utĕr	ŭtra	utrūm	utrī	utrae	utrā
Gen.		utrīus		utrōrum	utrārum	utrōrum
Dat.		utrī			utrīs	
Acc.	utrum	utram	utrum	utrōs	utrās	utrā
Abl.	utrō	utrā	utrō		utrīs	(§ 38, γ)

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας *qui, quae, quod* ὑπάρχει καὶ τύπος *quī* (= *quo*), εὐχερῆστος ἰδίᾳ εἰς τὴν φράσιν *quicum* (= *μεθ' οὗ, μεθ' ἧς, μεθ' οὗ*).

Σημείωσις 2. Ἡ (ἄκλιτος) ἀναφορικὴ ἀντωνυμία *quot* διπλασιαζομένη καθίσταται ἄοριστολογικὴ (*quotquot* = ὅσοιδήποτε). Ἀοριστολογικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι (*pronomina relativa indefinita*) καθίστανται πᾶσαι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι προστιθεμένου εἰς αὐτάς τοῦ μορίου — *cumque* (τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσιν μένει ἀμετάβλητον):

1) *quicumque, quaecumque, quodcumque* ὅστισδήποτε (*gen. cuiuscumque, dat. cuicumque* κλπ.).

2) *quāiscumque, quālecumque* οἴσδῆποτε, ὅποισδῆποτε.

3) *quantuscumque, quantacumque, quantumcumque* ὅσοσδῆποτε.

4) *quotcumque* ὅσοιδήποτε.

5) *utercumque, utracumque, utrumcumque* ὅποτεροσδῆποτε (*gen. utriuscumque, dat. utricumque* κλπ.).

61. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι (§ 55, 6) εἶναι αἱ ἐξῆς :

1) *quīs, quīd?* (οὐσιαστικῆ) τίς, τί;

2) *quī, quae, quōd?* (ἐπιθετικῆ) ποῖος, ποία, ποῖον; (*πρβλ. § 60, 1*).

3) *ūter, ūtra, ūtrum?* πότερος, -α, -ον, ποῖος ἐκ τῶν δύο; (*πρβλ. § 60, 5*).

4) *quālis, quāle?* ποῖός τις; τί λογιῆς; (*πρβλ. § 60, 2*).

5) *quantus, quanta, quantum?* πόσος, -η, -ον; πηλίκος; (*πρβλ. § 60, 3*).

6) *quōt?* (ἄκλιτος, πληθυντικῶ μόνον) πόσοι; (*πρβλ. § 58, 6, tot*).

Ἐκτὸς τῆς *quis, quid, αἱ λοιπαὶ* (κλιταὶ) ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι ἀναφορικαὶ (§ 60).

Ἡ *quis, quid* κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Singularis

	Ἀρσενικὸν καὶ Θηλυκὸν	Οὐδέτερον
Nom.	<i>quīs</i> τίς ;	<i>quīd</i> τί ;
Gen.	<i>eūius</i> τίνος ;	
Dat.	<i>eūi</i> τίνι ;	
Acc.	<i>quem</i> τίνα ;	<i>quīd</i> - τί ;
Abl.	<i>quō</i>	

P L U R A L I S

Nom.	quī	τίνες ;	quae τίνες ;	quae τίνα ;
Gen.	quōrum	τίνων ;	quārum τίνων ;	quōrum τίνων ;
Dat.			quībus τίσι ;	
Acc.	quōs	τίνας ;	quās τίνας ;	quae τίνα ;
Abl.			quībus	(πρβλ. § 60, 1).

Σημείωσις 1. Τῆς ἐνικῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ἀντωνυμίας quis, quid ὑπάρχει καὶ τύπος quī (= quo), (πρβλ. § 60, Σημ. 1).

Σημείωσις 2. Εἰς τὰς δύο πρώτας ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται πολλάκις τὸ ἀπορηματικὸν μέρος nam (δῆ, λοιπόν), τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν κλίσην αὐτῶν μένει ἀμετάβλητον : quisnam ? quidnam ? τίς λοιπόν ; τί λοιπόν ; quinam ? quaenam ? quodnam ? ποῖος λοιπόν ; κλπ. gen. cuiusnam, dat. cuinam κλπ. (πρβλ. § 60, Σημ. 2).

Σημείωσις 3. Ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς cuius (τίνος ;) παράγεται καὶ μία ἄλλη (τρικατάληκτος δευτερόκλιτος) ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία, ἡ cuius. cuiā, cuiūm, ἔχουσα σημασίαν κτητικὴν : cuiā vox ? τίνος φωνή ; Ἐκ δὲ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης παράγεται τὸ ἐρωτηματικὸν μονοκατάληκτον ἐπίθετον cuius (γεν. cuiātis κλπ. = ποδαπός ;), εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδίδονται ὡς ἀπάντησις τὸ nostras ἡμεδαπός καὶ vestras ὑμεδαπός (§ 26, 4, Β', β').

62. Ἀόριστοι ἀντωνυμιαὶ (§ 55, 7) εἶναι αἱ ἐξῆς :

Οὐσιαστικαὶ

Ἐπιθετικαὶ

1) quīs, (quae ἢ qua), quid τίς, τί, 1) quī, quae ἢ qua, quod τίς, τί
Gen. cuius, Dat. cui κλπ. (§ 60 καὶ § 61)·

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ συνήθως qua καὶ σπανιώτερον quae (τινά)·

2) alīquīs, (alīqua ἢ alīquae), 2) alīquī, alīquā, alīquod τίς, τί
alīquid τίς, τί·

Gen. alicūius, Dat. alicui κλπ. (§ 60 καὶ § 61).

Τοῦ οὐδετέρου πληθυντικῆ ὀνομ. καὶ αἰτ. συνήθως alīquā (τινά).
3) quispiam, (quaepiam) ἢ quid- 3) quispiam, quaepiam, quod-
piam τίς, τί· piam τίς, τί·

Gen. cuiuspiam, Dat. cuipiam κλπ.

4) quisquam, quidquam ἢ quic- 4) ullus, ulla, ullum τίς, τί
quam τίς, τί·

Gen. cuiusquam, Dat. cuiquam Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. ullum, ullam, ullum κλπ.

‘Ο πληθυντικός κοινός ἀμφοτέρων
ulli, ullae, ulla κλπ. (§ 38, α')

5) quīdam, quaedam, quiddam 5) quīdam, quaedam, quod-
dā τīs, τί· dam τīs, τί·

Gen. cuiusdam, Dat. cuidam, Acc. quendam, quandam
Plur. Gen. quorundam, quarundam (προβλ. § 59, Σημ. idem).

6) aliquot (ἄκλιτος) τινές (§ 60, 4).

7) quilibet, quaelibet, quidlibet 7) quilibet, quaelibet, quodlibet·
ὅστισδήποτε· ὅστισδήποτε·

Gen. cuiuslibet, Dat. cuilibet κλπ.

8) quivis, quaevis, quidvis ὅς- 8) quivis, quaevis, quodvis
τισδήποτε· (ὅποιος θέλεις) ὅστισδήποτε (ὅποιος θέλεις)·

Gen. cuiusvis, Dat. cuivis κλπ.

9) quisque, (quaeque), quidque 9) quisque, quaeque, quodque
τίς, ἕκαστος, ἕκαστη, ἕκαστον· ἕκαστος,-η-ον·

Gen. cuique Dat. cuivis κλπ.

10) unusquisque, unumquidque 10) unusquisque, unaquaeque
εἷς ἕκαστος, πᾶς· unumquodque εἷς ἕκαστος, πᾶς·

Gen. uniuscuiusque, Dat. unicuique, Acc. unumquemque,
κλπ. (ἦτοι τὸ unus καὶ τὸ quis ἢ qui κλίνονται χωριστά)·

11) nemo (ἐκ τοῦ ne + hemo, ἦτοι 11) nullus, nulla, nullum οὐδεὶς
homo) οὐδεὶς — Gen. nullius Gen. nullius, Dat. nulli,
Dat. nemini, Acc. neminem Acc. nullum, nullam, nul-
‘Ἡ ἀφαιρετική καὶ ὄλος ὁ πλη- lum κλπ. (βλ. ἀνωτέρω, 4,
θυντικός ἐλλείπουν καὶ ἀναπλη- ullus)·
ροῦνται ἐκ τῆς nullus,-a,-um·

12) nihil (οὐδέτερον οὐσιαστικόν, ἐνικοῦ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. μόνον)
οὐδὲν πρᾶγμα (τίποτε). Τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res (Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl.-nulla re, § 32)·

13) alter, altēra, altērum ἕτερος (βλ. § 59)·

14) neuter, neutra, neutrum οὐδέτερος, οὐδέτερα, οὐδέτερον — Gen.

neutrīus, Dat. neutri, Acc. neutrum, neutram, neutrum, κλπ. (§ 60, uter) :

15) ambo, ambae, ambo, ἄμφω, ἀμφοτέροι, -αι, -α (κλίνονται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo, duae, duo) :

16) alīus, alīa, alīud, ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο—Gen. alīus, Dat. aliī, Acc. alium, aliam, aliud κλπ. (ὡς τρικατάληκτον δευτερόκλιτον ἐπίθετον) :

17) aliquantus, -a, -um, ποσός, -η, -όν (κάμπσος) .

Σημείωσις. Σχηματίζουν τὴν ἐνικήν γενικήν καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς -ius καὶ τὴν δοτικήν εἰς -ī, ἐκτὸς τῶν ἀντωνυμιῶν iste, ille (§ 58), ipse, alter (§59), ullus, nullus, uter καὶ neuter, τὸ ἀριθμητικὸν unus, -a, -um (εἷς) καὶ τὰ ἐπίθετα solus, -a, -um (μόνος) καὶ totus, -a, -um (ὅλος, ὁλόκληρος), τὰ ὅποια εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις κλίνονται ὡς τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα (§ 38, α') : unus, -a -um, Gen. unius, Dat. uni, Acc. unum, unam, unum κλπ.—solus, -a, -um Gen. solius, Dat. solī, Acc. solum, solam, solum, κλπ.—totus, -a, um, Gen., totius, Dat. totī, Acc. totum, totam, totum κλπ.

Τοῦ -ius τῆς ἐνικῆς γενικῆς τῶν ἀνωτέρω ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιθέτων τὸ i, τὸ ὅποιον παρὰ τὸν κανόνα (§ 6 Σημ.) εἶναι συνήθως μακρόν, λαμβάνεται καὶ ὡς βραχύ, ἰδίως εἰς τοὺς ποιητάς : alterius καὶ alterius κλπ. ἀλλὰ πάντοτε (alīus) γεν. alīus.

63. Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι (pronomina correlātiva).

Ἑρωτηματικαὶ (§ 61)	Δεικτικαὶ καὶ ὀριστικαὶ (§ 58 - 59)	Ἀναφορικαὶ (§ 60)	Ἀόριστοι (§ 62)
quis ?	hic, iste ille, is κλπ.	qui quicumque	aliquis κλπ.
qualis ?	talis	qualis qualiscumque	—
quantus ?	tantus	quantus quantuscumque	aliquantus
quot ?	tot	quot quotcumque	aliquot

64. Συσχετικά άντωνυμικά έπιρρήματα
(adverbia pronominalia correlativa)

α') Τοπικά

Έρωτηματικά	Δεικτικά	Άναφορικά	Άόριστα
ubi ? ποῦ;	hic ένθάδε istic αύτου illic έκεῖ — ibi ένταῦθα ididem έν τῷ αὐτῷ τόπῳ	ubi οὔ, ὅπου ubicumque ὀπουδήποτε	alicubi ποῦ (κάπου) usquam ποῦ ubique πανταχοῦ nusquam οὐδαμοῦ — alibi ἄλλοθι
quo ? ποῖ; (εις ποῖον μέ- ρος ;)	huc δεῦρο (έδῶ) ista, istuc αύτόσε illo, illuc έκεῖσε — eo αύτόσε, εις τοῦτον τὸν τόπον eodem εις τὸν αὐτὸν τόπον	quo οἱ, ὅποι, ένθα quocumque ὀποιδήποτε	aliquo ποῖ, εις τινα τόπον — alio ἄλλοσε, εις ἄλλον τόπον
unde? πόθεν;	hinc ένθένδε istinc αύτόθεν illinc έκεῖθεν — inde έντεῦθεν indidem εκ τοῦ αὐτοῦ τόπου utrimque ἀμφο- τέρωθεν	unde ὅθεν undecumque ὀθενδήποτε	alicunde ποθέν undique πανταχόθεν — aliunde ἄλλοθεν
quā? πῆ ; (διὰ τίνος τό- που ;)	hāc τῆδε (διὰ τοῦδε τοῦ τόπου) eā ταύτῃ (διὰ τούτου τοῦ τόπου)	quā ἧ (δι' οὔ τόπου)	—

Ταῦτα εἶναι κυρίως ἀφαιρετικά τῶν ἀντιστοίχων ἀντωνυμιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐννοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ νῖα (τοῦ ὀνόματος νῖα ὁδός).

β') Χρονικά

quando ? πότε; tum τότε—quondam ποτέ, olim ποτέ, πάλαι, umquam ποτέ, πάποτε—aliquando ἐνίοτε—numquam οὐδέποτε—alias ἄλλοτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΤΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ (NUMERALIA)

65. Ἀριθμητικά ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μόνον ἐπίθετα (numeralia adiectiva) καὶ ἐπιρρήματα (numeralia adverbia), οὐσιαστικά δὲ οὐχί.

Εἶναι δὲ τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα τῆς Λατινικῆς :

- 1) ἀπόλυτα (numeralia cardinalia)·
- 2) τακτικά (numeralia ordinalia)·
- 3) πολλαπλασιαστικά (numeralia multiplicatīva)·
- 4) ἀναλογικά (numeralia proportionalia), ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἀλλ' ἐκτὸς τούτων καὶ
- 5) διανεμητικά (numeralia distributīva), ἧτοι ἀριθμητικὰ ἐπίθετα, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν (quoteni?) ἀνά πόσους; κατὰ πόσους; π.χ. bīnī ἀνὰ δύο, ternī ἀνὰ τρεῖς κλπ.

Σημείωσις. Χρονικὰ ἀριθμητικά (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ δευτεραῖος, τριταῖος κλπ.) δὲν ἔχει ἡ Λατινικὴ γλῶσσα.

→

66. α') Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν.

Ἀραβικά ψηφία	Ῥωμαϊκά σημεῖα	Ἀπόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόσος ;	Διαμετρικά quoteni ? ἀνὰ πόσους :	Ἐπιφράματα quotiens ? πόσάκις ;
1	I	ūnus, -a, -um εἷς, μία, ἓν	primus, -a, -um πρῶτος, πρώτης, πρῶτον	singlī, -ae, -a ἀνὰ ἓνα	sēmēl ἄπαξ
2	II	dūō, duae, duo δύο	secundus, -a, -um ἢ alter, -a, -um δεύτερος, -α, -ον	bīnī, -ae, -a ἀνὰ δύο	bis δις
3	III	tres, tria τρεις, τρία	tertius, -a, -um τρίτος, -η, -ον	terni (trini), -ae, -a ἀνὰ τρεῖς	tēr τρις
4	IV	quattuor quatre, quatre	quartus, -a, -um	quaterni quīnī	quatēr quinquies
5	V	quinque	quintus	sēni	sexies
6	VI	sex	sextus	septēni	septies
7	VII	septem	septimus	octōni	octies
8	VIII	octō	octāvus	novēni	novies
9	IX	novem	nonus	dēni	decies
10	X	dēcem	decimus		
11	XI	undecim	undecimus	undeni	undecies

12	XII	duodecim	duodecim	duodeni	duodecies
13	XIII	tredecim	tertius decimus	terni deni	ter decies
14	XIV	quattuordecim	quartus decimus	quaterni deni	quater decies
15	XV	quindecim	quintus decimus	quini deni	quinquies decies
16	XVI	sedecim	sextus decimus	seni deni	sexies decies
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septeni deni	septies decies
18	XVIII	duodeviginti	duodevicesimus	octoni deni ᾗ duodeviceni	octies decies ᾗ duodevicies
19	XIX	undeviginti	undevicesimus	noveni deni ᾗ undeviceni	novies decies ᾗ undevicies
20	XX	viginti	vicesimus	vīcēni	vicies

21	XXI	unus et viginti ᾗ viginti unus	unus (primus) et vi- cesimus ᾗ vicesimus primus	viceni singuli	semel et vicies (ᾗ vicies et semel)
22	XXII	viginti duo	vicesimus secundus ᾗ vicesimus alter	viceni bini	vicies et bis (ᾗ bis et vicies)
28	XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus ᾗ vi- cesimus octavus	duodetriceni	duodetrices
29	XXIX	undetriginta	undetricesimus	undetriceni	undetrices
30	XXX	triginta	tricesimus	trīcēni	trices

'Αραβικά ψηφία	'Ρωμαϊκά σημεία	'Απόλυτα quot ? πόσοι ;	Τακτικά quotus ? πόστος ;	Διαμελητικά quoteni ? ανά πόσους ;	'Επιφρήματα quotiens? πόσκις ;
40	XXXX ή XL	quadraginta	quadragessimus	quadragēni	quadragies
50	L	quinquaginta	quinquagesimus	quinquagēni	quinquagies
60	LX	sexaginta	sexagesimus	sexageni	sexagies
70	LXX	septuaginta	septuagesimus	septuageni	septuagies
80	LXXX	octoginta	octogesimus	octogeni	octogies
90	LXXXX ή XC	nonaginta	nonagesimus	nonageni	nonagies
100	C	centum	centesimus	centeni	centies
101	CI	centum et unus	centesimus pri- mus	centeni singuli	centies semel
110	CX	centum decem	centesimus deci- mus	centeni deni	centies decies
120	CXX	centum viginti	centesimus vice- simus	centeni viceni	centies vicies
200	CC	ducenti, -ae, -a	ducentesimus	ducenti	ducenties
300	CCC	trecenti	trecentesimus	trecenti	trecenties
400	CCCC	quadringenti	quadringentesimus	quadringeni	quadringenties
500	ID ή D	quingenti	quingentesimus	quingeni	quingenties

600	ICC ῥ DC	sescenti	sescentesimus	sescenti	sescenties
700	ICCC ῥ DCC	septingenti	septingentesimus	septingeni	septingenties
800	DCCC	octingenti	octingentesimus	octingeni	octingenties
900	DCCCC	nongenti	nongentesimus	nongeni	nongenties
1000	M ῥ CIO	mille	millesimus	singula milia	millies
2000	MM	duo milia	bis millesimus	bina milia	bis millies
3000	MMM	tria milia	ter millesimus	terna milia	ter millies
5000	ICD	quinque milia	quinquies millesimus	quina milia	quinquies millies
10000	CCICD	decem milia	decies millesimus	dena milia	decies millies
50000	ICDD	quinquaginta milia	quinquages millesimus	quinquangena milia	quinquages millies
100000	CCCCDD	centum milia	centies millesimus	centena milia	centies millies
1000000	CCCCCDD	decies centum milia	decies centies millesimus	decies centena milia	decies centies millies

67. β') Πίναξ τῶν πολλαπλασιαστικῶν καὶ ἀναλογικῶν.

Πολλαπλασιαστικά καὶ ἀναλογικά εὐχρηστο εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς :

1	unus	simplex, -plīcis	ἀπλοῦς, -ῆ, -οῦν	simpulus, -a, -um	ἀπλοῦς
2	duo	duplex, -plicis	διπλοῦς, -ῆ, -οῦν	duplus, -a, -um	διπλάσιος
3	tres	triplex	τριπλοῦς	tripulus	τριπλάσιος
4	quattuor	quadrūplex	τετραπλοῦς	quadrūplus,	τετραπλάσιος
5	quinque	quincuplex	πενταπλοῦς	—	
7	septem	septemplex	ἐπταπλοῦς	—	
8	octo	—	—	octūplus	ὀκταπλάσιος
10	decem	decemplex	δεκαπλοῦς	—	
100	centum	centūplex	ἐκατονταπλοῦς	—	

Ἐκ τούτων, τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά (εἰς -plex, γεν. plīcis) εἶναι μονοκατάληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα (§ 40 γ'), τὰ δὲ ἀναλογικά εἶναι τριακατάληκτα δευτερόκλιτα (§ 38, α', bonus).

Σημείωσις. Τὰ σημεῖα τὰ χρησιμοποιούμενα διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριθμῶν κατὰ τὴν Λατινικὴν γραφὴν εἶναι ἐπτὰ, ἤτοι I=1, V=5, X=10, L=50, C=100, IO ἢ (μὲ ἡνωμένα τὰ δύο ταῦτα σημεῖα) D=500 καὶ M=1000.

Ἐκαστον τῶν σημείων τούτων γραφόμενον δεξιὰ ἐτέρου παριστάντος τὸν αὐτὸν ἢ ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει πρόσθεσιν, ὡς II (=1+1) duo 2, CC (=100+100) ducenti 200, VI (=5+1) sex ἕξ, XV (=10+5) quindecim 15, LXX (=50+10+10) septuaginta 70, IDC ἢ DC (=500+100) sescenti 600 κλπ. Γεγραμμένον δὲ ἀριστερὰ ἐτέρου σημείου παριστάνοντος ἄλλον μεγαλύτερον ἀριθμὸν σημαίνει ἀφαίρεσιν, ὡς IV (=5-1) quattuor 4, IX (=10-1) novem 9, XL (=50-10) quadraginta 40, XXIX (=20+9) undetriginta 29, LXXX (50+10+10+10+10) ἢ XC (=100-10) nonaginta 90 κλπ.

Τὸ σημεῖον C γραφόμενον ἀνεστραμμένον, ἤτοι C εὐθὺς μετὰ τὸ IO ἢ τὸ D (=500), ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 0 (μηδὲν) τῶν ἀραβικῶν ψηφίων, ἤτοι σημαίνει πολλαπλασιασμὸν τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἐπὶ 10, ὡς IDC ἢ DC (=500×10=) quinque milia 5000, ICDC ἢ DCC (=500×100=) quinquaginta milia 50.000 κλπ.

Τὸ διπλάσιον τοῦ 500 (ἤτοι τὸ 1000) ἢ τοῦ 5000 (ἤτοι τὸ 10000) κ.τ.τ. παριστάνεται καὶ γραφομένων ἀριστερὰ, ἤτοι πρὸ τῆς καθέτου γραμμῆς τοῦ IO (ἢ τοῦ

D), τοσούτων C, ὅσα εἶναι τὰ μετὰ τὴν κάθετον γραμμὴν ἀνεστραμμένα C. ὡς CIO (bis IO =)mille 1000, CCIOO (bis IOO =) decem milia 10000, CCCIOOO (bis IOOO =) centum milia 100000, MDCCCXXI=1821 κλπ.

Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς .

68. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Τὰ ἀπὸ τοῦ quattuor (4) μέχρι καὶ τοῦ centum (100) καθὼς καὶ τὸ mille (1000) εἶναι ἄκλιτα.

Κλιτὰ εἶναι τὰ τρία πρῶτα, ἦτοι τὸ unus (σχηματίζον μάλιστα καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν), τὸ duo καὶ τὸ tres καὶ τὰ δηλοῦντα ἑκατοντάδας, τὰ ὅποια κλίνονται ὡς ἐπίθετα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν) ὡς

ducentī	ducentae	ducentā
ducentōrum	ducentārum	ducentōrum
	ducentis	

κλπ. (§ 38, α').

Κλιτὸν τέλος εἶναι καὶ τὸ milia (ἢ millia-), τὸ ὅποῖον εἶναι κυρίως οὐσιαστικὸν (= χιλιάδες, πληθυντικὸς τοῦ ἀκλίτου mille) καὶ κλίνεται ὅπως τὸ tria.

2) Τὰ τρία πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς :

	Singularis			Pluralis		
Nom.	unus	una	unum	unī	unae	unā
Gen.		unīus	(§ 62)	unōrum	unārum	unōrum
Dat.		unī			unīs	
Acc.	unum	unam	unum	unōs	unās	unā
Abl.	unō	unā	unō		unīs	
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.
Nom.	duō	duae	duo	trēs		trīa
Gen.	duōrum	duārum	duōrum		trium	
Dat.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	
Acc.	duōs (duo)	duās	duo	tres		tria
Abl.	duōbus	duābus	duōbus		tribus	

Σημείωσις. Τὸ unus, -a, -um χρησιμοποιεῖται εἰς τὸν πληθυντικόν, α') ὅταν συνάπτεται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὅποια εἶναι πληθυντικοῦ μόνον (plurality tantum), ὡς una castra ἔν στρατόπεδον, unae litterae μία ἐπιστολή

(unum castrum=έν φρούριον, una littera=έν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, § 34, 4, Α', β', Σημ.)

β') δταν λαμβάνηται μέ τήν σημασίαν τοῦ **μόνος** ἢ τοῦ **ὁ αὐτός** (ὁ ἴδιος) ὡς **uni Suebi** = **μόνοι** οἱ Σουηβοί, Lacedaemonii septingentos annos **unis** moribus vivunt = οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη **μέ** τὰ αὐτὰ ἤθη ζῶσι.

69. Τὰ τακτικά καὶ τὰ διανεμητικά ἐπίθετα κλίνονται ὡς τριαντάληχτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα, τὰ διανεμητικά κανονικῶς εἰς τὸν πληθυντικὸν **μόνον**, τοῦ ὁποῖου ὁμοίως τὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν συνήθως εἰς -um ἀντὶ εἰς -orum-arum (πλὴν τοῦ **singuli**,-ae,-a, τοῦ ὁποῖου ἡ γενικὴ σχηματίζεται κανονικῶς) : **bini**, **binæ**, **bina** (ἀνὰ δύο), Gen. **binum** (= **binorum**, **binarum**)—**seni**, **senæ**, **senæ** (ἀνὰ ἑξ), Gen. **senum** (= **senorum**, **senarum**) (πρβλ. § 15, 2).

70. Τὰ διανεμητικά (πλὴν τοῦ **singuli**,ae,-a) χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν :

1) Ὄταν συνάπτωνται μετὰ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικοῦ **μόνον**, ὡς **bina castra** (= **duo castra**) δύο στρατόπεδα, **binæ litteræ** (= **duæ litteræ**) δύο ἐπιστολαὶ (πρβλ. § 68, 2, Σημ. α')

2) ἐπὶ πολλαπλασιασμοῦ, ὡς **quater septeni sunt duodetriginta** ($7 \times 4 = 28$), **decies centena milia** δεκάκις ἑκατὸν χιλιάδες ($100.000 \times 10 = 1.000.000$).

71. Εἰς τὴν ἐκφορὰν τῶν συνθέτων ἀριθμῶν ἐν γένει παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς :

1) Ἀριθμοὶ σύνθετοι ἐκ δεκάδων καὶ μονάδων, τῶν ὁποίων αἱ μονάδες εἶναι 8 ἢ 9 (ὡς 18, 19, 28, 29, κ. τ. τ.), ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαιρέσεως τῶν μονάδων **ἀπὸ τῆς ἐπομένης δεκάδος**, (ὡς $18 =$) **duodeviginti**, ($19 =$) **undeviginti**, ($28 =$) **duodetriginta**, ($29 =$) **undetriginta** κλπ. (πρβλ. τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά : δυοῖν δέοντα εἴκοσι = 18, ἐνὸς δέοντα εἴκοσι = 19, καὶ τὰ νέα Ἑλλην. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κλπ.).

2) Οἱ ἄλλοι σύνθετοι ἀριθμοὶ

α') **οἱ μικρότεροι τοῦ ἑκατὸν** ἐκφράζονται κατὰ δύο τρόπους, ἤτοι ἢ προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλύτερος μετὸν σύνδεσμον **et** εἰς τὸ μετὰξὺ (**duo et triginta** = 32) ἢ προτάσσεται ὁ μεγαλύτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ **et** εἰς τὸ μετὰξὺ ἢ ἄνευ αὐτοῦ : **triginta et duo** — **triginta duo**.

β') οἱ μεγαλύτεροι τοῦ ἑκατὸν ἐκφέρονται κανονικῶς προτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μεγαλύτερου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ ἐκάστοτε μικρότερου, συνήθως μὲ τὸν et εἰς τὸ μεταξύ, ἂν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν σύνθετον ἀριθμὸν ἀπλοῦ ἀριθμοὶ εἶναι μόνον δύο (ὡς centum et viginti, 120 — mille et ducenti, 1200), ἄνευ δὲ τοῦ et, ἂν εἶναι περισσότεροι, ὡς ducenti triginta quinque, 235 — anno millesimo non-gentesimo tricesimo sexto, ἔτει χιλιοστῶ ἑνακοσιοστῶ τριακοστῶ ἕκτῳ.

72. Οἱ κλασματικοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται κατὰ τὸν νεοελληνικὸν μᾶλλον τρόπον, ἥτοι ὁ μὲν ἀριθμητῆς ἐκφέρεται δι' ἀπολύτου ἀριθμητικοῦ, ὁ δὲ παρονομαστῆς διὰ τακτικοῦ, παρακολουθεῖ ὁμοῦ κανονικῶς ἢ λέξις partes (= μέρη) ὡς quinque octavae partes, ($\frac{\text{quinque}}{\text{octavae}} \text{ partes} = \frac{5}{8}$), tres decimae partes = $3/10$ κλπ., septem et duo nonae partes = 7 καὶ $\frac{2}{9}$.

Ἐὰν ὁ παρονομαστῆς εἶναι μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμητοῦ, συνήθως παραλείπεται, ὡς duo partes (= duo **ter**-**tiae** partes) $\frac{2}{3}$, tres partes (= tres **quartae** partes) $\frac{3}{4}$ (πρβλ. τὰ ἀρχ. Ἑλλ. τὰ πέντε μέρη = $5/6$ · τὰ ἑννέα μέρη = $9/10$).

Ἐὰν δὲ ἀριθμητῆς εἶναι ἢ μονάς, παραλείπεται οὗτος καὶ ἐκφέρεται μόνον ὁ παρονομαστῆς μετὰ τῆς λέξεως pars (= μέρος), ὡς tertia pars (= **una** tertia pars) $1/3$, quarta pars (= **una** quarta pars) $1/4$, decima pars (**una** decima pars) $1/10$ (πρβλ. τὸ δέκατον ἢ τὸ ἕν δέκατον).

Τὸ $1/2$ (ἕν δεῦτερον) λέγεται dimidia pars (= τὸ ἥμισυ μέρος).

73. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα (ἐκτὸς τῶν τεσσάρων πρώτων semel, bis, ter, quater) σχηματίζονται μὲ τὴν κατάληξιν -iēs (ἢ ἀρχαϊκώτερον -iens), ὡς quinqu-ies ἢ quinqu-iens πεντάκις, dec-ies ἢ dec-iens δεκάκις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΤΟ ΡΗΜΑ (VERBUM)

74. Τὰ παρεπόμενα τοῦ ρήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι **διάθεσις, φωνή, συζυγία, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμός, πρόσωπον**, ὅπως καὶ τοῦ τῆς Ἑλληνικῆς.

1. Αἱ διαθέσεις (genera verbi) εἶναι τέσσαρες :

α') ἡ ἐνεργητικὴ (genus actīvum) : laudo ἐπαινῶ·

β') ἡ μέση (genus mediū) : lāvor (= lavo me λούω ἐμαυτόν), λούομαι·

γ') ἡ παθητικὴ (genus passivum) : laudor ἐπαινοῦμαι·

δ') ἡ οὐδετέρα (genus neutrum) : dormio καθεύδω.

2) Αἱ φωναὶ (formae verbi) εἶναι δύο, ἤτοι

α') ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ (forma actīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -o, ὡς delē-o (καταστρέφω), dele-s, dele-t κλπ·

β') ἡ μέση ἢ παθητικὴ φωνὴ (forma passīva), περιλαμβάνουσα τὸ σύνολον τῶν ρηματικῶν τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν -or, ὡς delē-or (καταστρέφομαι), delē-ris, delē-tur κλπ.

3) Αἱ συζυγίαι (coniugatiōnes) εἶναι τέσσαρες, ἤτοι

α') ἡ πρώτη συζυγία (coniugatio prima), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **a** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -āre, ὡς amo (ἐκ τοῦ amao), ἀπρμφ. amāre ἀγαπᾶν·

β') ἡ δευτέρα συζυγία (coniugatio secunda), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα **e** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς dele-o; ἀπρμφ. delēre καταστρέφειν·

γ') ἡ τρίτη συζυγία (coniugatio tertia), περιλαμβάνουσα τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν χαρακτῆρα σύμφωνον ἢ τὸ φωνῆεν **u** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -ēre, ὡς leg-o, ἀπρμφ. legēre ἀναγινώσκειν, tribu-o, ἀπρμφ. tribuēre ἀπονέμειν·

δ') ἡ τετάρτη συζυγία (coniugatio quarta), περιλαμβάνουσα τὰ

ρήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **i** καὶ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος εἰς -īre, ὡς audī-o, ἀπρμφ. audīre ἀκούειν.

4) Αἱ ἐγκλίσεις (modi) εἶναι τρεῖς, ἦτοι

α') ἡ ὀριστικὴ (modus indicatīvus)·

β') ἡ ὑποτακτικὴ (modus coniunctīvus), ἡ ὅποια πολλάκις ἀντιστοιχεῖ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (καὶ τότε λέγεται modus optatīvus) (βλ. καὶ § 168)·

γ') ἡ προστακτικὴ (modus imperatīvus), διακρινόμενη εἰς προστακτικὴν τοῦ ἐνεστῶτος καὶ εἰς προστακτικὴν τοῦ μέλλοντος.

5) Οἱ χρόνοι (tempōra) εἶναι ἕξ, ἦτοι

α') ὁ ἐνεστώς (tempus praesens ἢ ἀπλῶς praesens)·

β') ὁ παρατατικὸς (imperfēctum)·

γ') ὁ μέλλων (futūrum)·

δ') ὁ παρακείμενος (perfēctum), διακρινόμενος εἰς κυρίως παρακείμενον (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ εἰς ἱστορικὸν παρακείμενον ἢ ἀόριστον (perfectum historīcum)·

ε') ὁ ὑπερσυντέλικος (plusquamperfectum)·

ς') ὁ τετελεσμένος μέλλων (futūrum exāctum).

6) Οἱ ἀριθμοὶ (numēri) εἶναι δύο, ἐνικός (singulāris) καὶ πληθυντικός (plurālis) (πρβλ. § 12, 2).

7) Τὰ πρόσωπα (persōnae) εἶναι τρία: πρῶτον (persona prima), δευτέρον (persona secūnda) καὶ τρίτον (persona tertīa) (§56).

75. Ονοματικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι οὐχὶ μόνον δύο, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ἀλλὰ πέντε, ἦτοι:

1) τὸ ἀπαρέμφατον (infinitīvus), τὸ ὁποῖον καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἀφηρημένον οὐδετέρου γένους (πρβλ. errāre humānum est = τὸ πλανᾶσθαι ἀνθρώπινόν ἐστι), καὶ

2) ἡ μετοχὴ (participiūm), ἡ ὅποια, ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν μὲν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ μόνον ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος, ἐν δὲ τῇ μέσῃ μόνον παρακειμένου (ἢ ἀορίστου).

Ἐκτὸς δὲ τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς, ὀνοματικοὶ τύποι τοῦ Λατινικοῦ ῥήματος εἶναι προσέτι:

3) τὸ σουπίνον ἢ ὕπιον (supīnum). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν (δ' κλίσεως, § 29) ἔχον δύο μόνον πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ἦτοι τὴν αἰτιατικὴν (εἰς -um) καὶ τὴν ἀφαιρετικὴν (εἰς -ū). Καὶ

α') ὁ μὲν εἰς -um τύπος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, εἰς δὴλωσιν σκοποῦ: (postulo ζητῶ), venērunt auxilium postulātum (ἤλθον ἐπικουρίαν αἰτήσοντες), ἤλθον ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν, (aquor ὑδρεύομαι) eo aquātum (εἶμι ὑδρευόμενος), ὑπάγω πρὸς ὕδρευσιν·

β') ὁ δὲ εἰς -ū τύπος χρησιμοποιεῖται εἰς δὴλωσιν ἀναφορᾶς μετὰ τινων ἐπιθέτων (ὡς facilis, difficilis, iucundus, mirabilis κ.ἄ.τ.), ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς φράσεως fas (ἢ nefas) est ὅσιον (ἢ ἀνόσιον) ἐστι: iucundus auditu εὐάρεστος εἰς τὸ ἀκούειν (εἰς τὸ νὰ τὸν ἀκούῃ τις), hoc nefas est dictu τοῦτο οὐχ ὅσιον λέγειν·

4) τὸ γερούνδιον (gerundium). Τοῦτο εἶναι ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν οὐδέτερον δευτερόκλιτον, ἔχον τὰς τέσσαρας μόνον πλάγιας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ, ληγούσας εἰς -ndi,-ndo,-ndum,-ndo. "Ἐκαστος δὲ τῶν τύπων αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τινὰ πλάγιαν πτῶσιν συνάρθρου ἀπαρεμφράτου (ἐνεργητικοῦ) ἐνεστῶτος (ἢ σπανίως ἀορίστου). Οὕτω π.χ. ὄν. scribere = γράφειν ἢ τὸ γράφειν, γεν. scribendi = τοῦ γράφειν, δοτ. scribendo = τῷ γράφειν (εἰς τὸ γράφειν), αἰτ. (scribere ἢ ad) scribendum = (πρὸς) τὸ γράφειν, ἀφαιρ. scribendo = διὰ τοῦ γράφειν κλπ. : dicendi peritus ἔμπειρος τοῦ λέγειν, arma pugnando (δοτ.) ἢ ad pugnandum (αἰτ.) ὄπλα εἰς τὸ μάχεσθαι χρήσιμα, hominis mens discendo (ἀφαιρ.) αἰτήριον τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς τῷ μαθῆναι (ἢ μαθήμασι) τρέφεται·

5) τὸ γερουνδιακὸν (gerundivum). Τοῦτο κανονικῶς εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, λῆγον εἰς -ndus, -nda, -ndum (§ 38, α'). Καὶ συνήθως μὲν σημαίνει τὸ γερουνδιακὸν ὅτι καὶ τὰ εἰς -τέος, -τέα, -τέον ῥηματικά ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, πολλάκις ὁμως σημαίνει καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον νὰ γίνῃ: delenda est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendae sunt litterae ἀναγνωστέα ἐστὶν ἡ ἐπιστολή (§ 34, 4, Α', β', Σημ.), faciūsus laudandum ἔργον ἐπαινετέον, ἐπαινετόν, ἀξιεπαινον.

76. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς, ἤτοι μὲ τὸ ῥῆμα sum (= εἶμι, εἶμαι) ὡς βοηθητικὸν (verbum auxiliāre), ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν μὲ τὸ ῥῆμα εἶμι καὶ εἰς τὴν νέαν μὲ τὸ ῥῆμα ἔχω καὶ τὸ εἶμαι.

Οὕτω περιφραστικῶς σχηματίζονται κανονικῶς ἐκ μὲν τῆς ἐνεργ-

γητικῆς φωνῆς ὁ μέλλων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐκ δὲ τῆς μέσης φωνῆς ὁ παρακαίμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων, εἰς τὴν ὀριστικὴν, τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

77. Τὸ ῥῆμα *sūm* (ἀνώμαλον, ὅπως τὸ **εἶμι** τῆς ἀρχαίας καὶ τὸ **εἶμαι** τῆς νέας Ἑλληνικῆς) κλίνεται ὡς ἑξῆς :

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
P r a e s e n s			
('Αρχαιότεροι τύποι)			
<i>sūm</i>	εἶμι	<i>sīm</i>	νὰ εἶμαι <i>siem</i> ἤ <i>fuam</i>
<i>ēs</i>	εἶσαι	<i>sīs</i>	νὰ εἶσαι <i>sies</i> ἤ <i>fuas</i>
<i>ēst</i>	εἶναι (πρβλ. ἐσ-τί)	<i>sīt</i>	νὰ εἶναι <i>siet</i> ἤ <i>fuat</i>
<i>sūmūs</i>	εἶμεθα	<i>sīmus</i>	νὰ εἶμεθα —
<i>ēstīs</i>	εἶσθε (πρβλ. ἐσ-τέ)	<i>sītis</i>	νὰ εἶσθε —
<i>sunt</i>	εἶναι	<i>sint</i>	νὰ εἶναι <i>sient</i> ἤ <i>fuant</i>
I m p e r f e c t u m			
('Αρχαιότεροι τύποι)			
<i>ērām</i>	ἦμι	<i>essēm</i>	νὰ ἦμι <i>forem</i>
<i>ērās</i>	ἦσο	<i>essēs</i>	νὰ ἦσο <i>fores</i>
<i>ērāt</i>	ἦτο	<i>essēt</i>	νὰ ἦτο <i>foret</i>
<i>ērāmus</i>	ἦμεθα	<i>essēmus</i>	νὰ ἦμεθα —
<i>ērātis</i>	ἦσθε	<i>essētis</i>	νὰ ἦσθε —
<i>erant</i>	ἦσαν	<i>essent</i>	νὰ ἦσαν <i>forent</i>
F u t u r u m			
<i>ērō</i>	θα εἶμαι	<i>futūrus, -a, -um</i>	<i>sim</i>
<i>ērīs</i>	θα εἶσαι		<i>sis</i>
<i>ērīt</i>	θα εἶναι		<i>sit</i>
<i>ērīmus</i>	θα εἶμεθα	<i>futūrī, -ae, -a</i>	<i>simus</i>
<i>ērītis</i>	θα εἶσθε		<i>sitis</i>
<i>ērunt</i>	θα εἶναι		<i>sint</i>

1. Indicatīvus		2. Coniunctīvus	
P e r f e c t u m			
fūī	ὑπῆρξα ἢ ἔγινα	fuērīm	
fuiſtī	ὑπῆρξας	fuerīs	
fuīt	ὑπῆρξε	fuerīt	
fuīmus	ὑπῆρξαμεν	fuerīmus	
fuiſtīs	ὑπῆρξατε	fuerītis	
fuērunt ἢ	fuēre ὑπῆρξαν	fuerint	
P l u s q u a m p e r f e c t u m			
fūērām	εἶχον ὑπάρξει	fuissēm	
fuērās	εἶχεσ ὑπάρξει	fuissēs	
fuērāt	εἶχεν ὑπάρξει	fuissēt	
fuērāmus	εἶχομεν ὑπάρξει	fuissēmus	
fuērātis	εἶχετε ὑπάρξει	fuissētis	
fuērant	εἶχον ὑπάρξει	fuissent	
F u t u r u m e x a c t u m			
fūērō	θα ἔχω ὑπάρξει		
fuērīs	θα ἔχῃς ὑπάρξει		
fuērīt	θα ἔχῃ ὑπάρξει		
fuērīmus	θα ἔχωμεν ὑπάρξει	ἐλλείπει	
fuerītis	θα ἔχητε ὑπάρξει		
fuērint	θα ἔχουν ὑπάρξει		
3. Imperatīvus			
P r a e s e n s		F u t u r u m	
Sing. 2.	ēs ἔσο	Sing. 2.	estō ἔσσο 3. estō ἔστω
Plur. 2.	este ἔστε	Plur. 2.	estōte 3. suntō
			ἔστε ἔστωσαν

4. Infinitivus		
Praesens esse εἶναι	Perfectum fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι	Futurum ἐνικ. futūrum, - am - um esse ἢ ἀπλῶς fōre πλγθ. futūros, - as, - a esse ἢ ἀπλῶς fōre ἔσεσθαι
5. Participium		
Praesens : (sens)	Futurum : futūrus, - a, - um	

Σημείωσις. Τοῦ ἐνεστώτος ἡ μεταχὴ (sens), ἀχρηστος καθ' ἑαυτήν, εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰ δύο μόνον σύνθετα: praesens παρών καὶ absens ἀπών (§ 43, 2).

Γερούνδιον καὶ σουπῖνον δὲν ἔχει τὸ sum.

78. Παραδείγματα ὁμαλῶς κλινομένων ῥημάτων.

(amo ἀγαπῶ, deleo καταστρέφω, lego ἀναγιγνώσκω, audio ἀκούω)

1. Ἑνεργητικὴ φωνή

α' συζυγίας

β' συζυγίας

γ' συζυγίας

δ' συζυγίας

1. Indicativus

	amō (ἐκ τοῦ a- ma-o) ἀγαπῶ	dēlē - ō κατα- στρέφω	lēg-ō ἀνα- γιγνώσκω	audī-ō ἀκούω
Praesens	amā-s	delē-s	leg-ŷ-s	audī-s
	amā-t	delē-t	leg-ŷ-t	audī-t
	amā-mūs	delē-mus	leg-ŷ-mus	audī-mus
	amā-tīs	delē-tis	leg-ŷ-tis	audī-tis
	ama-nt	dele-nt	leg-u-nt	audi-u-nt

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Imperfectum	āmā-bǎ-m ἡγά- πων	dēlē-bǎm κατέ- στροφον	lēg-ē-bǎm ἀνεγίνωσκον	audi-ē-bǎm ἤκουον
	amā-bā-s	delē-bās	leg-e-bās	audi-e-bās
	amā-bǎ-t	delē-bǎt	leg-e-bǎt	audi-e-bǎt
	amā-bā-mus	delē-bāmus	leg-e-bāmus	audi-e-bāmus
	amā-bā-tis	delē-bātis	leg-e-bātis	audi-e-bātis
	amā-ba-nt	delē-bant	leg-e-bant	audi-e-bant
Futurum	āmā-bō θά ἀγα- πήσω	dēlē-bō θά κα- ταστρέψω	lēg-ām θά ἀναγνώσω	audi-ām θά ἀκούσω
	amā-bīs	delē-bīs	leg-ēs	audi-ēs
	amā-bīt	delē-bīt	leg-ēt	audi-ēt
	amā-bīmus	delē-bīmus	leg-ēmus	audi-ēmus
	amā-bītis	delē-bītis	leg-ētis	audi-ētis
	amā-bunt	delē-bunt	leg-ent	audi-ent
Perfectum	āmā-v-ī ἔχω ἀγα- πήσει ἢ ἡγάπησα	dēlē-v-ī ἔχω κα- ταστρέψει ἢ κατέ- στροφει	lēg-ī ἔχω ἀνα- γνώσει ἢ ἀνε- γνώσκει	audi-v-ī ἔχω ἀ- κούσει ἢ ἤκου- σκει
	amav-istī	delev-istī	leg-istī	audiv-istī
	amav-īt	delev-īt ψα	leg-īt	audiv-īt
	amav-īmus	delev-īmus	leg-īmus	audiv-īmus
	amav-īstis	delev-īstis	leg-īstis	audiv-īstis
	amav-ērunt ἦ	delev-ērunt ἦ	leg-ērunt ἦ	audiv-ērunt ἦ
amav-ēre	delev-ēre	leg-ēre	audiv-ēre	
Plusquamperfectum	āmāv-ērām εἶ- χον ἀγαπήσει	dēlēv-ērām εἶ- χον καταστρέψει	lēg-ērām εἶ- χον ἀναγνώσει	audi-v-ērām εἶ- χον ἀκούσει
	amav-erās	delev-erās	leg-erās	audiv-erās
	amav-erāt	delev-erāt	leg-erāt	audiv-erāt
	amav-erāmus	delev-erāmus	leg-erāmus	audiv-erāmus
	amav-erātis	delev-erātis	leg-erātis	audiv-erātis
	amav-ērant	delev-ērant	leg-ērant	audiv-ērant

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum exactum	āmāv-ērō θά ἐ- χω ἀγαπήσει	dēlev-ērō θά ἐ- χω καταστρέψει	lēg-ērō θά ἐ- χω ἀναγνώσει	audīv-ērō θά ἐχω ἀκούσει
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint

2. Coniunctivus

Praesens	ām-ēm (ἐκ τοῦ a- ma-em) νά ἀγαπῶ	dēle-ām νά κα- ταστρέφω	lēg-ām νά ἀ- ναγνώσκω	audi-ām νά ἀκούω
	am-ēs	dele-ās	leg-ās	audi-ās
	am-ēt	dele-āt	leg-āt	audi-āt
	am-ēmus	dele-āmus	leg-āmus	audi-āmus
	am-ētis	dele-ātis	leg-ātis	audi-ātis
	am-ent	dele-ant	leg-ant	audi-ant
Imperfectum	āmā-rēm νά ἡ- γάπων	dēlē-rēm νά κα- τέστρεφον	lēg-ē-rēm νά ἀνεγίγνωσκον	audī-rēm νά ἤκουον
	ama-rēs	delē-rēs	leg-e-rēs	audi-rēs
	ama-rēt	dele-rēt	leg-e-rēt	audi-rēt
	ama-rēmus	dele-rēmus	leg-e-rēmus	audi-rēmus
	ama-rētis	dele-rētis	leg-e-rētis	audi-rētis
	ama-rent	dele-rent	leg-ē-rent	audī-rent
Futurum	āmātūrus, -a, -um sim	dēletūrus, -a -um sim	lectūrus, -a, -um sim	auditūrus, -a, -um sim
	sis	sis	sis	sis
	sit	sit	sit	sit
	āmātūri, -ae, -a simus	deletūri, -ae, -a simus	lectūri, -ae, -a simus	auditūri, -ae -a simus
	sitis	sitis	sitis	sitis
	sint	sint	sint	sint

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	āmav-ērīm (ἐάν) ἀγαπήσω	dēlev-ērīm (ἐάν) καταστρέψω	lēg-ērīm (ἐάν) ἀναγνώσω (ἐάν) ἀκούσω	audīv-ērīm
	amav-erīs	delev-erīs	leg-erīs	audiv-erīs
	amav-erīt	delev-erīt	leg-erīt	audiv-erīt
	amav-erīmus	delev-erīmus	leg-erīmus	audiv-erīmus
	amav-erītis	delev-erītis	leg-erītis	audiv-erītis
	amav-ērint	delev-ērint	leg-ērint	audiv-ērint
	Plusquamperfectum	āmav-issēm (ἐάν) ἐίχον ἀγαπήσει	dēlev-issēm (ἐάν) ἐίχον καταστρέψει	lēg-issēm (ἐάν) ἐίχον ἀναγνώσει ἀκούσει
amav-issēs		delev-issēs	leg-issēs	audiv-issēs
amav-issēt		delev-issēt	leg-issēt	audiv-issēt
amav-issēmus		delev-issēmus	leg-issēmus	audiv-issēmus
amav-issētis		delev-issētis	leg-issētis	audiv-issētis
amav-issent		delev-issent	leg-issent	audiv-issent
Futurum exactum		Ἐλλείπει		

3. Imperatīvus

Praesens	Sing. 2.	āmā ἀγάπα	dēlē κατάστρεψε	lēg-e ἀναγίγνωσθε	audī ἄκουσε
	Plur. 2.	amā-te	delē-te	leg-ī-te	audī-te
Futurum	Sing. 2.	āmā-tō ἀγάπησαν	dēlē-tō κατάστρεψον	lēg-ī-tō ἀνάγνωσον	audī-to ἄκουσον
		3. amā-tō	delē-tō	leg-ī-tō	audi-tō
	Plur. 2.	amā-tōte	delē-tōte	leg-ī-tōte	audi-tōte
		3. amā-ntō	dele-ntō	leg-u-ntō	audi-u-ntō

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
4. Infinitivus				
Praesens	āmā-re	dēlē-re	lēg-ē-re	audī-re
	ἀγαπᾶν	καταστρέφειν	ἀναγινώσκειν	ἀκούειν
Futurum	āmātūrum, -am, -um esse	dēletūrum, -am, -um esse	lectūrum, -am, -um esse	audītūrum, -am, -um, esse
	amatūros, -as, -a esse	deletūros, -as, -a esse	lectūros, -as -a esse	auditūros, -as, -a esse
	ἀγαπήσειν	καταστρέψειν	ἀναγνώσειν	ἀκούσειν
Perfectum	āmav-isse	dēlev-isse	lēg-isse	audiv-isse
	ἀγαπήσαι	καταστρέψαι	ἀναγνώσαι	ἀκούσαι
5. Gerundium				
Gen. āman-ndī τοῦ ἀγαπᾶν	dēle-ndī τοῦ καταστρέφειν	lēg-e-ndī τοῦ ἀναγινώσκειν	audi-e-ndī τοῦ ἀκούειν	
Dat. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
Acc. ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum	
Abl. ama-ndō	dele-ndō	leg-e-ndō	audi-e-ndō	
6. Supinum				
Acc. āmāt-um	dēlēt-um	lect-um	audīt-um	
Abl. amāt-ū	delēt-ū	lēt-ū	audīt-ū	
7. Participium				
Praesens	amā-ns	delē-ns	leg-ē-ns	audi-ē-ns
	ama-ntis	dele-ntis	leg-e-ntis	audi-e-ntis
	ἀγαπῶν, -ῶσα, -ῶν	καταστρέφων, -ουσα, -ον	ἀναγινώ- σκων, -ουσα, -ον	ἀκούων, -ουσα, -ον

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	amat-ūrus, -ūra, -ūrum	delet-ūrus, -ūra, -ūrum	lectū-rus, -ūra, -ūrum	audit-ūrus -ūra, -ūrum
	ἀγαπήσων, -ουσα, -ον	καταστρέψων, -ουσα, -ον	ἀναγνώσόμενος -μένη, -μενον	ἀκουσόμενος, -μένη, -μενον

2. Μέση (ἢ παθητικῆ) φωνῆ

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
1. Indicativus				
Praesens	āmōr (ἐκ τοῦ ama- or) ἀγαπῶμαι	dēle-ōr κατα- στρέφομαι	lēg-ōr ἀνα- γινώσκομαι	audi-ōr ἀκού- ομαι
	amā-ris (ῆ-re)	dēlē-ris (ῆ-re)	lēg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ris (ῆ-re)
	amā-tur	dēlē-tur	lēg-ī-tur	audi-tur
	amā-mur	dēlē-mur	lēg-ī-mur	audi-mur
	amā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-minī	audi-mīnī
	ama-ntur	dele-ntur	leg-u-ntur	audi-u-ntur

Imperfectum	āmā-bār ἡγαπῶ- μην	dēlē-bār κατε- στρεφόμην	lēg-ē-bār ἀ- νεγίνωσκόμην	audi-ē-bār ἤκουόμην
	ama-bā-ris (ῆ-re)	dele-bā-ris (ῆ-re)	leg-e-bā-ris (ῆ-re)	audi-e-bāris (ῆ-re)
	ama-bātur	dele-bātur	leg-e-bātur	audi-e-bātur
	ama-bāmur	dele-bāmur	leg-e-bāmur	audi-e-bāmur
	ama-bāmīnī	dele-bāmīnī	leg-e-bāmīnī	audi-e-bāmīnī
	ama-bantur	dele-bantur	leg-e-bantur	audi-e-bantur

Futurum	āmā-bōr θὰ ἀγαπηθῶ	dēlē-bōr θὰ κα- ταστραφῶ	lēg-ār θὰ ἀνα- γνώσθῶ	audi-ār θὰ ἀ- κουσθῶ
	ama-bē-ris (ῆ-re)	dele-bē-ris (ῆ-re)	leg-ē-ris (ῆ-re)	audi-ē-ris (ῆ-re)
	ama-bītur	dele-bītur	leg-ētur	audi-ētur
	ama-bīmur	dele-bīmur	leg-ēmur	audi-ēmur
	ama-bimīnī	dele-bimīnī	leg-ēmīnī	audi-ēmīnī
	ama-buntur	dele-buntur	leg-entur	audi-entur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Perfectum	amātus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀγαπήθη ἢ ἡγαπήθη	delētus, -a, -um sum, es, est ἔχω καταστράφη ἢ κατεστράφη	lētus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀνεγνώσθη ἢ ἀνεγνώσθη	audītus, -a, -um sum, es, est ἔχω ἀκούσθη ἢ ἡκούσθη
	amatī, -ae, -a sumus, estis, sunt	delētī, -ae, -a sumus, estis, sunt	lectī, -ae, -a sumus, estis, sunt	audītī, -ae, -a sumus, estis, sunt
Plusquamperfectum	amatus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀγα- πήθη	deletus, -a, -um eram, eras, erat εἶχον καταστράφη	lectus, -a, -um eram, eras erat εἶχον ἀνεγνώσθη	auditus, -a, -um, eram, eras erat εἶχον ἀκούσθη
	amatī, -ae, -a eramus, eratis erant	deletī, -ae, -a eramus, eratis erant	lectī, -ae, -a eramus, era- tis, erant	audītī, -ae, -a eramus, era- tis, erant
Futurum exactum	amatus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀγαπήθη	deletus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω κατα- στράφη	lectus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀνα- γνώσθη	auditus, -a, -um ero, eris, erit θὰ ἔχω ἀκου- σθη
	amati, -ae, -a erimus, eritis, erunt	deleti, -ae, -a erimus, eritis, erunt	lecti, -ae, -a erimus, eri- tis, erunt	auditi, -ae, -a erimus, eritis, erunt

2. C o n i u n c t i v u s

P r a e s e n s	āmēr- (ἐκ τοῦ a- ma-er) νὰ ἀγα- πῶμαι	dēlē-ār νὰ κατα- στρέφωμαι	lēg-ār νὰ ἀνα- γνώσκωμαι	audi-ār νὰ ἀ- κούωμαι
	amē-ris (ἦ-re)	dele-ā-ris (ἦ-re)	leg-ā-ris (ἦ-re)	audi-ā-ris (ἦ-re)
	amē-tur	dele-ā-tur	leg-ā-tur	audi-ā-tur
	amē-mar	dele-ā-mur	leg-ā-mur	audi-ā-mur
	amē-mīnī	dele-ā-mīnī	leg-ā-mīnī	audi-ā-mīnī
	ame-ntur	dele-antur	leg-antur	audi-antur

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας	
Imperfectum	āmā-rēr <i>νά ἡγα- πώμην</i>	dēlē-rer <i>νά κα- τεστρεφόμεν</i>	lēg-ē-rēr <i>νά ἀνεγινωσκόμεν</i>	audī-rēr <i>νά ἡ- κουόμην</i>	
	ama-rēris (<i>ἡ-re</i>)	dele-rēris (<i>ἡ-re</i>)	leg-e-rēris (<i>ἡ-re</i>)	audi-rēris (<i>ἡ-re</i>)	
	ama-rētur	dele-rētur	leg-e-rētur	audi-rētur	
	ama-rēmur	dele-rēmur	leg-e-rēmur	audi-rēmur	
	ama-remīnī	dele-remīnī	leg-e-remīnī	audi-remīnī	
	ama-rentur	dele-rentur	leg-e-rentur	audi-rentur	
Perfectum	amatus, -a, -um sim, sis, sit (<i>ἔάν</i>) <i>ἔχω ἀγαπηθῆ ἦ ἀγαπηθῶ</i>	deletus, -a, -um sim, sis, sit (<i>ἔάν</i>) <i>ἔχω καταστραφῆ ἦ ἡ καταστραφῶ</i>	lectus, -a, -um sim, sis, sit (<i>ἔάν</i>) <i>ἔχω ἀνα- (ἔάν) γνωσθῆ ἦ ἀνα- γνωσθῶ</i>	auditus, -a, -um sim, sis, sit (<i>ἔάν</i>) <i>ἔχω ἀ- κουσθῆ ἦ ἀ- κουσθῶ</i>	
	amatī, -ae, -a simus, sitis, sint	deletī, -ae, -a simus, sitis, sint	lectī, -ae, -a simus, sitis, sint	auditī, -ae, -a simus, sitis, sint	
	Plusquamperfectum	amatus, -a, -um, essem, esses, esset (<i>ἔάν</i>) <i>εἶχον ἀγαπηθῆ</i>	deletus, -a, -um essem, esses, esset (<i>ἔάν</i>) <i>εἶχον καταστραφῆ</i>	lectus, -a, -um essem, esses, esset (<i>ἔάν</i>) <i>εἶχον ἀνα- γνωσθῆ</i>	auditus, -a, -um essem, esses, esset (<i>ἔάν</i>) <i>εἶ- χον ἀκουσθῆ</i>
		amatī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	deletī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	lectī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent	auditī, -ae, -a essemus, esse- tis, essent
Futu- rum exac- tum	Ἐ λ λ ε ἰ π ε ι				

3. Imperativus

Praesens	sing. 2. āmā-re <i>νά ἀγαπάσαι</i>	dēlē-re <i>νά κατα- στρέφουσαι</i>	lēg-ē-re <i>νά ἀναγιγνώσκουσαι</i>	audī-re <i>νά ἀκούουσαι</i>
	Plur. 2. āmā-mīnī	dēlē-mīnī	lēg-ī-mīnī	audi-mīnī

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
Futurum	Sing.2. amā-tor νὰ ἀγαπᾷσαι	delē-tor νὰ κκ- ταστρέφῃσαι	leg-ī-tor νὰ ἀναγιγνώσκῃσαι	audī-tor νὰ ἀ- κούῃσαι
	3. ama-tōr	dele-tor	leg-itor	audi-tor
	Plur.3.ama-ntor	dele-ntor	leg-u-ntor	audi-u-ntor

4. Infinitivus

	amā-ri ἀγαπᾶσθαι	delē-rī κκ.ταστρέφῃσθαι	leg-ī ἀναγι- γνώσκῃσθαι	audī-rī ἀκούῃσθαι
Futurum	amātum īrī ἀγα- πηθήσεσθαι	deletum īrī κκ- ταστραφήσεσθαι	lectum īrī ἀναγνωσθή- σεσθαι	auditum īrī ἀκουσθήσε- σθαι
P e r f e c t u m	amatum -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχη ἀγαπηθῆ	deletum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχη κκ.ταστραφῆ	lectum, -am -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχη ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um esse ὅτι ἦ νὰ ἔχη ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a esse	deletos, -as, -a esse	lectos, -as, -a esse	auditos, -as, -a esse
Futurum exactum	amatum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀγαπηθῆ	deletum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη κκ.ταστραφῆ	lectum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀναγνωσθῆ	auditum, -am, -um fore ὅτι θὰ ἔχη ἀκουσθῆ
	amatos, -as, -a fore	deletos, -as, -a fore	lectos, -as, -a fore	auditos, -as, -a fore

	α' συζυγίας	β' συζυγίας	γ' συζυγίας	δ' συζυγίας
5. Participium				
Perfectum	amātus, amāta amātum	delētus, delēta, lēctus, lēcta, delētum	lēctus, lēcta, lēctum	audītus, audī- ta, audītum
	ἡγαπημένος ἡ ἀγαπηθείς	κατεστραμμένος ἡ καταστραφείς	ἀνεγνωσμένος ἡ ἀναγνωσθείς	ἡκουσμένος ἡ ἀκουσθείς

6. Gerundivum				
ama-ndus	dele-ndus	leg-e-ndus	audi-e-ndus	
ama-nda	dele-nda	leg-e-nda	audi-e-nda	
ama-ndum	dele-ndum	leg-e-ndum	audi-e-ndum	
ἀγαπητέος, -τέα, -τέον	καταστρεπτέος, -τέα, -τέον	ἀναγνωστέος, -τέα, -τέον	ἀκουστέος, -τέα, -τέον	

79. Αἰ κυρίως προσωπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων

Ἐνεργητικῆς φωνῆς

Μέσης φωνῆς

	Ὄριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτ.	Ὄριστικὴ καὶ ὑποτακτ.	Προστακτικὴ
Ἐνικός	1. -m ἢ —	-r
	2. -s (ὀριστικὴ πρkm. -sti)	— ἢ -to	-ris (ἢ-re)	-re ἢ -tor
	3. -t	-to	-tur	-tor
Πληθυντικός	1. -mus		-mur	
	2. -tis (ὀριστικὴ πρkm. -stis)	-te ἢ -tote	-mini	-mini
	3. -nt (ὀριστικὴ πρkm. -runt ἢ-re)	-nto	-ntur	-ntor

Σημείωσις 1. Τὸ α' ἐνικὸν πρόσωπον τῶν μονολεκτικῶς σχηματιζομένων χρόνων τῆς μέσης φωνῆς εὑρίσκεται ἐκ τοῦ α' προσώπου τοῦ ἀντιστοίχου χρόνου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἂν μὲν τοῦτο λήγῃ εἰς ο προστιθεμένου ἐνὸς r, ἂν δὲ λήγῃ εἰς m τρεπομένου τοῦ m εἰς r, ὡς amo-amor, amabam-amabar, amabo-amabor, amem-amer, amarem-amarer κλπ.

Σημείωσις 2. Τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ μέλλοντος τῆς μέσης φωνῆς (amatum iri, deletum iri κλπ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ σουπίνου (§ 75, 3) καὶ τοῦ iri, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαρέμφατον τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος eo = πορεύομαι.

Ἀρχαιώτεροι τύποι εἶναι : α') τοῦ παρατατικοῦ τῆς δ' συζυγίας audībam, audības, κλπ. καὶ τοῦ μέλλοντος audībo, audībīs, κλπ. β') τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος amarīer, legīer κλπ. (= amari, legi) γ') τοῦ γερουνδιακοῦ τῆς γ' καὶ τῆς δ' συζυγίας εἰς - undus, ὡς legundus, audiundus, (= legendus, audiendus).

Ἀποθετικά ῥήματα (verba deponentia).

80. Καὶ ἡ Λατινικὴ ἔχει ἀποθετικά ῥήματα ἐνεργητικῆς (ἢ οὐδέτερας) διαθέσεως, ἤτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν, μόνον τὴν μέσην φωνὴν (διὸ λέγονται καὶ media tantum § 74, 2, β') ὡς hortor (προτρέπω) - hortātus sum - hortātum - hortāti, vereor (εὐλαβοῦμαι) - verītus sum - verītum - verēri, loquor (ὁμιλῶ) - locūtus sum - locūtum - loqui, blandior (κολακεύω) - blandītus sum - blandītum - blandīri.

Ταῦτα κλίνονται ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἀντίστοιχα ῥήματα μέσης φωνῆς (μέσης ἢ παθητικῆς διαθέσεως, § 78, 2), μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν ἔχουν ἐκ τῆς μέσης φωνῆς μέλλοντα τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐνῶ ἔχουν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, τὸ σουπίνον, τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς καὶ τὸ γερούνδιον.

F u t u r u m

	hortor πρβλ. amor	vereor πρβλ. deleor	loquor πρβλ. legor	blandior πρβλ. audior
C o n j u n c t i v u s	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus -a, -um
	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit	sim, sis, sit
	hortatūri, -ae, -a	veritūri, -ae, -a	locutūri, -ae, -a	blanditūri, -ae, -a
	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint	simus, sitis, sint

Infinitivus	hortatūrum, -am, -um esse	veritūrum, -am, -um esse	locutūrum -am, -um esse	blanditūrum, -am, -um esse
	hortaturos, -as, -a esse	verituros, -as, -a esse	locuturos, -as, -a esse	blandituros -as, -a esse
Supinum	hortātum, -tū	veritum, -tū	locūtum, -tū	blandītum, -tū
Participium				
Præsens	hortans (gen. hortantis)	verens (gen. verentis)	loquens (gen. loquentis)	blandiens (gen. blandientis)
Futurum	hortatūrus, -a, -um	veritūrus, -a, -um	locutūrus, -a, -um	blanditūrus, -a, -um
Gerundium	Gen. hortandi	verendi	loquendi	blandiendi
	Dat. hortando	verendo	loquendo	blandiendo
	Acc. hortandum	verendum	loquendum	blandiendum
	Abl. hortando	verendo	loquendo	blandiendo

81. Ἐκτὸς τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἡ Λατινικὴ ἔχει καὶ τινὰ ἡμιαποθετικὰ ῥήματα (verba semideponentia), ἧτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν

1) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφατον ἐνεργητικοῦ τύπου, παρκαίμενον δὲ μέσου τύπου. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

audeo	τολμῶ	ausus sum	ἐτόλμησα	ausum	audēre
gaudeo	χαίρω	gavisus sum	ἐχάρην	gavisum	gaudēre
soleo	συνηθίζω	solitus sum	συνήθισα	solitum	solēre
fido	πέποιθα	fīsus sum	ἔσχον πεποιθήσειν	fīsum	fidēre

οὕτω καὶ τὰ σύνθετα confīdo πέποιθα, diffīdo δυσπιστῶ κλπ.

2) ἐνεστῶτα μὲν καὶ ἀπαρέμφρατον μέσου τύπου, παρακειμένον δὲ ἐνεργητικοῦ. Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι

devertor κατὰ λῶν - **deverti** κατέλυσα - **deversum**, **deverti**.

revertor ἐπιστρέφω - **reverti** (καὶ **reversus sum**) ἐπέστρεψα - **reversum**, **reverti**.

adsentior συναίνω - **adsensi** συνήνεσα - **adsensum**, **adsentīri** (πρβλ. ἴσταμαι - ἔστηκα, ἔστην — φύομαι - πέφυκα, ἔφυν κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Ὅπως τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων ἐν γένει ἢ μετοχῇ τοῦ (μέσου) παρακειμένου ἀντιστοιχεῖ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρὸς τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου (ὡς **loquor** - **locūtus** = εἰρηκῶς ἢ εἰπών, **hortor** - **hortātus** = παραινέσας, **audeo** - **ausus** = τετολμηκῶς ἢ τολμήσας), οὕτω καὶ ἄλλων ῥημάτων ἢ μετοχῇ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἐνεργητικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, ὡς (**ceno** **δειπνῶ**) **cenātus** = δεδειπνηκῶς ἢ δειπνήσας, (**prandeo** ἀριστῶ) **pransus** = ἡριστηκῶς ἢ ἀριστήσας, (**iuro** ὕμνωμι) **iurātus** = ὑμώσας. Τῶν δὲ ῥημάτων **potāre** (πίνειν) καὶ **lacere** (σιγᾶν) ἢ μετοχῇ τοῦ μέσου παρακειμένου λαμβάνεται καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς **potus** (= **potatus**) = πεπωκῶς ἢ πιὼν καὶ ποθείς, **tacitus** = σιγήσας (σιγηλὸς) καὶ σιγηθεὶς. (Πρβλ. νεοελλ. **δειπνῶ** - **δειπνημένος** = ὁ δειπνήσας, πίνω — **πιωμένος** = ὁ πεπωκῶς). Καὶ μὲ παθητικοῦ δὲ ἐνεστῶτος σημασίαν λαμβάνεται πολλακίς ἢ μετοχῇ τοῦ μέσου παρακειμένου, ὡς **lucior est certa pax quam sperāta victoria** = ἀσφαλέςτερά εἶναι βεβαία εἰρήνη παρά **ἐλπιζομένη** νίκη.

Αἱ χρήσεις αὗται τῆς μετοχῆς τοῦ μέσου παρακειμένου εἰς -tus, -ta, -tum ἐξηγητοῦνται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἀρχήθην οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρά ἐπίθετον ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ῥηματικὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰς -τος, -τη, -τον, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, ἐσήμαινον ἀρχήθην τὸν ὑποκειμένον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος **σημαινόμενον** (ὡς **θνητὸς** = ὁ ὑποκειμένος εἰς τὸ θνήσκειν), ἔπειτα δὲ τὸ δυνατόν γενέσθαι (ὡς **βατὸς** = εἰς ὃν δύναται τις **νὰ βαδίση**, κατὰ τὸ ἀντίθετον **ἀβατος**), τέλος δὲ ὅ,τι καὶ ἡ μετοχῇ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἐνεστῶτος ἢ ἀορίστου ἢ παρακειμένου (ὡς **δυνατὸς** = ὁ δυνάμενος, νεοελλ. **καυτὸς** = ὁ καίαν, **ἀστράτευτος** = ὁ μὴ στρατευσάμενος, **ἄπρακτος** = ὁ μὴ πράξας, **θαυμαστὸς** = ὁ θαυμαζόμενος, ὁ τεθαυμασμένος, κλπ.). Οὕτω λοιπὸν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ, π. χ. **ignōtus** = ὁ ἀγνωστός καὶ ὁ ἀγνωστὸν, **occultus** = ὁ κεκρυμμένος καὶ ὁ (κρύπτων) ἀσφαλιζων, κ.ἄ.τ.

82. Περιφραστικὴ συζυγία (*Coniugatio periphrastica*).— Ἐκτὸς τῶν συνήθων περιφραστικῶν τύπων τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν (§ 76), περιφραστικοὶ ῥηματικοὶ τύποι σχηματίζονται προσέτι **κατὰ πάντας τοὺς χρόνους καὶ τὰς ἐγκλίσεις** διὰ τῶν διαφόρων μετοχῶν τῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος (εἰς-ūrus),

καὶ διὰ τοῦ γερουνδιακοῦ (εἰς -ndus, -nda, -ndum, § 75, 5) μετὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος esse π.χ.

1) scripturus sum μέλλω γράφειν, scriptūrus eram ἔμελλον γράφειν, scriptūrus ero, scriptūrus fui, κλπ.

2) docendus sum (διδασκτέος εἰμι) πρέπει νὰ διδασθῶ, docendus eram ἔπρεπε νὰ διδασθῶ, docendus ero, κλπ.

Μεταβολαὶ τινες εἰς ῥηματικούς τύπους τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

83. Οἱ ῥηματικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι ἐκ χρονικοῦ θέματος παρακειμένου μὲ χαρακτηριστὴν *v* πολλακίς ἀποβάλλουν τὸ *v* τοῦτο, ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν *ve* ἢ *vi* ἀκολουθῇ εἰς τὴν κατάληξιν *r* ἢ *s*. Μετὰ δὲ τὴν ἐκπτώσιν τοῦ *v* τὰ συναντώμενα φωνήεντα, πλὴν τῶν *i* - *e*, συναυροῦνται, ἦτοι (εἰς τὴν *α'* συζυγίαν) τὸ *a* + *i* εἰς *a*, (εἰς τὴν *β'*, συζυγίαν) τὸ *e* + *i* εἰς *e* καὶ (εἰς τὴν *δ'* συζυγίαν) τὸ *i* + *i* εἰς *i*. Δύνανται ὅμως τὰ δύο *i* νὰ μένουν καὶ ἀσυναίρετα, π.χ.

amo, ama-*v*-*i*, amāverunt καὶ amarunt, amavistis καὶ amastis, amavero καὶ amāro, amavisse καὶ amasse, κλπ.

deleo, dele-*v*-*i*, deleveram καὶ delēram, delevistis καὶ delcstis, κλπ.

audio, audi-*v*-*i*, audivisti καὶ audisti ἢ audiisti, audiverunt καὶ audierunt, audiveram καὶ audiēram, κλπ.

Σημείωσις. Τῶν εἰς -*ivi* παρακειμένων δύναται νὰ ἐκπίπτῃ τὸ *v* καὶ εἰς τὸ *α'* καὶ *γ'* ἐνικὸν πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς, ἀλλὰ τότε δὲν συναυροῦνται τὰ δύο *i*. Οὕτω σχηματίζονται κανονικῶς οἱ τύποι οὗτοι εἰς τὸν παρακειμένον τῶν συνθέτων τοῦ ῥήματος eo πορεύομαι, ὡς redeo ἐπανάρχομαι - (redīvi καὶ) redīi - (redīvit καὶ) redīit, καθὼς καὶ τοῦ ῥήματος peto ζητῶ - petīvi καὶ petīi - (petīvit καὶ) petīit (6, 1, Σημ.).

84. Δεκαπέντε ῥήματα τῆς *γ'* συζυγίας (ἐξ ὧν τὰ τρία ἀποθετικὰ) λήγουν εἰς -*io* (ὅπως τὰ τῆς *δ'* συζυγίας). Ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

capio λαμβάνω	cēpi	captum	capēre
cupio ἐπιθυμῶ	cupīvi	cupītum	cupēre
facio ποιῶ	fēci	factum	facēre
fodio ὀρύσσω	fōdi	fossum	fodēre
fugio φεύγω	fūgi	(fugītum)	fugēre
iacio ῥίπτω	iēcī	iactum	iacēre

lacio	ἐλκω			lacĕre
				(ἀρχαϊκὸν εὐχρηστον ἐν συνθέσει, π.χ. elicio ἐξέλκω, elicui, elicĭtum, elicĕre)
pario	γεννῶ	pepĕri	partum	parĕre
quatio	σεῖω	(quassi)	quassum	quatĕre
rapio	ἀρπάζω	rapui	raptum	rapĕre
sapio	ἔχω γυνῶσιν, σωφρονῶ	(sapĭvi ἢ sapĭi)		
specio	θεῶμαι	spexi	spectum	specere
gradior	βαίνω	gressus sum	gressum	gradĭ
morior	ἀποθνήσκω	mortuus sum (mortuum)		mōri
patio	πάσχω	passus sum	passum	pati

Τῶν ῥημάτων τούτων ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐνεστωτικοῦ θέματος ἰ ἀποβάλλεται, ὅπου ἀκολουθεῖ ἄλλο ἰ τῆς καταλήξεως ἢ ἔρ ἢ τελικόν e. Κατὰ τὰ ἄλλα κλίνονται ὅπως τὸ lego - legor (§ 78).

'Ενεργητικὴ φωνή

Μέση φωνή

1. I n d i c a t i v u s

P r a e s e n s

capi-ō		capi-or	
cap-īs	(ἐκ τοῦ capi-is)	cap-ĕris	(ἐκ τοῦ capi-eris)
cap-īt	(ἐκ τοῦ capi-it)	cap-ĭtur	(ἐκ τοῦ capi-itur)
cap-īmus	(ἐκ τοῦ capi-imus)	cap-ĭmur	(ἐκ τοῦ capi-imur)
cap-ītis	(ἐκ τοῦ capi-itis)	capi-mīni	(ἐκ τοῦ capi-imini)
capi-unt		capi-untur	

Imperfectum :	capi-ēbām,	capi-ebās,	capie-bāt	κλπ.
Futurum :	capi-am,	capi-es,	capi-et	κλπ.

2. C o n i u n c t i v u s

Praesens :	capi-ām,	capi-ās,	capi-āt	κλπ.
	capi-ār,	capi-āris,	capi-ātur	κλπ.

I m p e r f e c t u m

cap-ĕrēm	(ἐκ τοῦ capi-erem)	cap-ĕrēr	(ἐκ τοῦ capi-erer)
cap-erēs	(ἐκ τοῦ capi-eres)	cap-erĕris	(ἐκ τοῦ capi-ereris)

cap-erĕt	cap-erĕtur
cap-erĕmus	cap-erĕmur
cap-erĕtis	cap-eremini
cap-ĕrent	cap-erentur

3. Imperatīvus

cap-e	(ἐκ τοῦ capi-e)	cap-ĕre	(ἐκ τοῦ capi-ere)
cap-ĭto	(ἐκ τοῦ capi-ito)	cap-ĭtor	(ἐκ τοῦ capi-itor)
cap-ito		cap-itor	
cap-ite		cap-imini	
cap-itōte			
capi-unto		capi-untor	

4. Infinitīvus

cap-ĕre (ἐκ τοῦ capi-ere)	capi (ἐκ τοῦ capi-i)
-----------------------------	------------------------

Σημείωσις. Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος σχηματίζεται ἄνευ τῆς καταλήξεως e, ἐκ μόνου τοῦ θέματος: fac (ποίει). Ὁμοίως σχηματίζεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καὶ τῶν ῥημάτων dico (λέγω), duco (ἄγω), fero (φέρω) : dic, duc, fer.

Τὰ μετὰ προθέσεως ὅμως σύνθετα τοῦ facio (εἰς τὰ ὅποια τὸ a τοῦ θέματος τρέπεται εἰς i), σχηματίζουν τὸ πρόσωπον τοῦτο κανονικῶς μετὰ τὴν κατάληξιν e : conficio (κατασκευάζω) -confice, per-ficio (διαπράττω) -per-fice, κλπ.

85. Χρονικὰ θέματα. — Οἱ διάφοροι τύποι παντὸς ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης σχηματίζονται ἐκ τριῶν κυρίων θεμάτων, ἧτοι ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργητικοῦ) παρακειμένου καὶ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου.

Διὰ τοῦτο ὁ ἐνεστῶς, ὁ (ἐνεργητικὸς) παρακειμένος καὶ τὸ σουπίνον (μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστῶτος) λέγονται **ἀρχικοὶ χρόνοι** τοῦ ῥήματος (tempora primitiva), ὡς

amo	amāvi	amātum	amāre
deleo	delēvi	delētum	delēre
lĕgo	lĕgi	lectum	legĕre κλπ.

1) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζονται ὁ ἐνεστώς καὶ ὁ παρατακτικός ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς, ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων τῆς ὀριστικῆς, ἡ προστακτικῆ, τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ γερουνδιον.

(θ. ama-) amo, amor (ἐκ τοῦ ama-o, ama-or)—amem, amer (ἐκ τοῦ ama-em, ama - er)—ama-bam, ama - bar, ama - rem, amarer—ama - bo, ama - bor, — ama, ama - to κλπ. — ama - re, ama - ri — ama - ns, ama - ndi, κλπ.

2) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ (ἐνεργ.) παρακειμένου σχηματίζονται οἱ συντελικοὶ χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἦτοι ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων τῆς ὀριστικῆς :

(θ. amav-) amāv-i, amav - ěrim, amav - ěram, amav - issem, amav - isse, amav - ěro, κλπ.

3) Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται τὸ σουπίνον, ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεργ. μέλλοντος καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (καθὼς καὶ πάντες οἱ περιφραστικοὶ τύποι οἱ σχηματιζόμενοι μετὰς μετοχὰς ταύτας ἢ μὲ τὸ σουπίνον) :

(θ. amat -) amāt - um, amāt - u — amat - ūrus, - a, - um — amāt - us, - a, - um — amatūrus sim, sis κλπ. — amatus -, a, - um sum, es κλπ., amatum īrī, κλπ.

Παρατηρήσεις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρονικῶν θεμάτων.

86. α') Χρονικὸν θέμα τοῦ ἐνεστώτος. — Θέμα τοῦ ἐνεστώτος πολλῶν ἀπλῶν ῥημάτων εἶναι αὐτὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτῶν, ὡς

(ῥ. θ. para -) paro (ἐκ τοῦ para - o) παρασκευάζω, parāvi, parātum, parāre·

(ῥ. θ. dele -) dele - o καταστρέφω, delēvi, delētum, delēre·

(ῥ. θ. lēg -) lēg - o ἀναγινώσκω, lēg - i, lectum, legere·

(ῥ. θ. parti -) parti - o μερίζω, partīvi, partītum, partīre·

Πλείστον ὅμως ῥημάτων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἐπιρρηζομένου διὰ προσθήκης προσφυμάτων ἢ δι' ἀναδιπλασιασμοῦ. Οὕτω

1) διὰ προσφύματος φωνήεντος **h** ἢ **e** ἢ **i**, ὡς

α') (ῥ. θ. nec-) neco (ἐκ τοῦ nec-a-o) φρονεύω, necāvi, necātum, necāre·

β') (ῥ. θ. aug-) aug-e-o αὐξάνω, auxi, auctum, augēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. δοκῶ ἐκ τοῦ δοκ-έ-ω).

γ') (ῥ. θ. rap -) rap-i-o ἀρπάζω, rapui, raptum, rapēre (§ 84)·
(ῥ. θ. mor -) mor-i-or ἀποθνήσκω, mortuus sum, mortuum, (ἀλλὰ ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ μέλλοντος moriturus), mōri (§ 80)·

2) διὰ προσφύματος συμφώνου n ἢ t ἢ se, ὡς

α') (ῥ. θ. cer -) cer - n-o κρίνω, crevi, cretum, cernēre, (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. κάμ-ν-ω, ἀόρ. ἔ-καμ-ον).

Εἷς τινὰ ῥήματα τὸ πρόσφυμα n παρεντίθεται μεταξὺ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ὡς
(ῥ. θ. tag-) ta-n-go ἄπτομαι, tetīgi, tactum, tangēre·

(ῥ. θ. fud-) fu-n-do χέω, fūdi, fūsum, fundēre (πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. μχ-ν-θ-άνω, ἀόρ. ἔ-μαθ-ον)·

β') (ῥ. θ. plec -) plect - o πλέκω, plexi (καὶ - xui), plexum, plectēre·

γ') (ῥ. θ. pa -) pa-sc-o ποιμαίνω, pāvi, pāstum, pascēre.

Οὕτω σχηματίζεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος τῶν ἐναρκτηκῶν ῥημάτων (verba inchoativa ἢ inchoativa), ὡς

(ῥ. θ. sene-) sene-sc-o γηρά-σκ-ω, senui, senescēre·

(ῥ. θ. cale-) cale-sc-o γίνομαι θερμός, calui, calescēre·

3) δι' ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς

(ῥ. θ. gen-) gi-gn-o (ἐκ τοῦ gi-gen-o) γεννῶ, genui, genitum, gignēre (πρβλ. γί-γν-ομαι, ἐκ τοῦ γι-γέν-ομαι).

87. β') Χρονικὸν θέμα τοῦ παρακειμένου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ὁμαλῶν ῥημάτων τῆς α', τῆς β' καὶ τῆς δ' συζυγίας σχηματίζεται ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτῆρος v, ὡς amo (ἐκ τοῦ ama-o) amāv-i—dele-o, delēv-i—audi-o, audīv-i, κλπ.

Πλείστων ὅμως ῥημάτων τῆς β' συζυγίας ὁ παρακειμένος (ἀντὶ τῆς ἀλλαγῆς εἰς -ev-i) λήγει εἰς -ui, ὡς habe-o ἔχω, hab - ui — mone-o παραινῶ, mon-ui, κλπ.

2) Τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου τῶν ῥημάτων τῆς γ' συζυγίας σχηματίζεται συνήθως κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

α') ἐξ αὐτοῦ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με̄ ἕκτασιν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἤτοι τοῦ \tilde{a} ἢ \tilde{e} εἰς \bar{e} , τοῦ \tilde{i} εἰς \bar{i} , τοῦ \tilde{o} εἰς \bar{o} καὶ τοῦ \tilde{u} εἰς \bar{u} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{a}g-$) $\tilde{a}g-o$ ἄγω, $\bar{e}g-i$, actum, agēre·

(ῥ. θ. $\tilde{l}eg-$) $\tilde{l}eg-o$ ἀναγινώσκω, $\bar{l}eg-i$, lectum, legēre·

(ῥ. θ. $\tilde{l}iqu-$) $\tilde{l}iqu-o$ καταλείπω, $\bar{l}iqu-i$, (lictum), linquēre·

(ῥ. θ. $\tilde{f}od-$) $\tilde{f}odio$ ὀρύσσω, $\bar{f}od-i$, fossum, fodēre (§ 84)·

(ῥ. θ. $\tilde{f}ug-$) $\tilde{f}ugio$ φεύγω, $\bar{f}ug-i$, fugitum, fugēre (§ 84)·

β') δι' ἀναδιπλασιασμοῦ καὶ με̄ τροπήν συνήθως τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος, ἤτοι τοῦ \tilde{a} εἰς \tilde{e} ἢ \tilde{i} τοῦ δὲ $\tilde{a}e$ εἰς \bar{i} , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{t}end-$) $\tilde{t}endo$ τείνω, $te-\tilde{t}end-i$, tentum (ἢ tensum), $\tilde{t}endēre$ · (πρβλ. τείνω, τέ-τα-κα, κλπ.)·

(ῥ. θ. $\tilde{p}ar-$) $\tilde{p}ario$ γεννώ, $pe-\tilde{p}ar-i$ (ἐκ τοῦ $pe-\tilde{p}ar-i$), partum, $\tilde{p}arēre$ · (μετοχὴ ἐνεργ. μέλλοντος $\tilde{p}aritūrus$)·

(ῥ. θ. $\tilde{c}an-$) $\tilde{c}ano$ ᾄδω, $ce-\tilde{c}in-i$, canēre (σουπίνον, $\tilde{c}antātum$)·

(ῥ. θ. $\tilde{c}ad-$) $\tilde{c}ado$ πίπτω, $ce-\tilde{c}id-i$, ($\tilde{c}asum$), $\tilde{c}adēre$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{c}aed-$) $\tilde{c}aedo$ κόπτω, πλήττω, $ce-\tilde{c}id-i$, $\tilde{c}aesum$, $\tilde{c}aedēre$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{p}ose-$) $\tilde{p}osco$ ζητῶ μετὰ παρακλήσεων, $po-\tilde{p}ose-i$ (ἐκ τοῦ $pe-\tilde{p}ose-i$), $\tilde{p}oscēre$ ·

(ῥ. θ. $\tilde{c}urr-$) $\tilde{c}urro$ τρέχω, $cu-\tilde{c}urr-i$, (ἐκ τοῦ $ce-\tilde{c}urr-i$), $\tilde{c}ursum$, $\tilde{c}urrēre$ ·

Σημείωσις. Ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι σύνθετον, ὡς ($\tilde{t}endo$, $te-\tilde{t}endi$), ἀλλὰ $ex-\tilde{t}endo$ ἐκτείνω, $\tilde{e}xtendi$, $\tilde{e}xtentum$ (ἢ $\tilde{e}xtensum$), $ex-\tilde{t}endēre$.

γ') διὰ προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηριστοῦ s , ὡς

(ῥ. θ. $\tilde{c}arp-$) $\tilde{c}arpo$ δρέπω, $\tilde{c}arp-s-i$, $\tilde{c}arptum$, $\tilde{c}arpēre$ (πρβλ. δρέπω—ἔδρεψα, ἐκ τοῦ ἔδρεπ- $\sigma-\alpha$)·

(ῥ. θ. $\tilde{d}ic-$) $\tilde{d}ico$ λέγω, $\tilde{d}ixi$ (ἐκ τοῦ $\tilde{d}ic-s-i$), $\tilde{d}ictum$, $\tilde{d}icēre$ (§ 84, Σημ.)· (πρβλ. πλέκω—ἔπλεξα, ἐκ τοῦ ἔπλεκ- $\sigma-\alpha$)·

(ῥ. θ. $\tilde{l}ud-$) $\tilde{l}udo$ παίζω, $\tilde{l}ūsi$ (ἐκ τοῦ $\tilde{l}ud-si$), $\tilde{l}ūsum$, $\tilde{l}udēre$ · (πρβλ. κομίζω — ἐκόμισα, ἐκ τοῦ ἐκόμιδ- $\sigma-\alpha$)·

88. γ') Χρονικὸν θέμα τοῦ σουπίνου. — 1) Τὸ θέμα τοῦ σουπίνου κανονικῶς σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ χαρακτηριστοῦ t , σπανιώτερον δὲ, ἰδίᾳ ἐπὶ βημάτων τῆς γ' συζυγίας, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ χαρακτηριστοῦ s .

α') (ρ. θ. ama-) amo, amāt-um, (ρ. θ. dele -) deleo, delē-tum, (ρ. θ. leg-) lego, lect-um (ἐκ τοῦ leg-tum· πρβλ. λέγω, λεκτ-ός, ἐκ τοῦ λεγ-τός), (ρ. θ. audi -) audio, audīt-um κλπ.

β') (ρ. θ. scand -) scando βάνω, scandi, scan-s-um (ἐκ τοῦ scand-s-um), scandēre·

2) Ἐκ τῶν ῥημάτων, τῆς β' συζυγίας, ὅσα ἔχουν παρακείμενον εἰς -ui (§ 87, 1), ταῦτα σχηματίζουν τὸ σουπῖνον εἰς -ītum, ὡς habeo ἔχω, habui, hab-ītum, habere· moneo παραινῶ, monui, monītum, monere.

89. 1) Μερικὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸ θέμα τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ σουπῖνου ἢ τὸ θέμα τοῦ ἐτέρου μόνον ἐκ τούτων ὄχι ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἀλλὰ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ἐπηυξημένου διὰ προσφύματος (§ 86, 1-2), ὡς

α') (ρ. θ. iug-) iung-o ζευγνύω, iunx-i (ἐκ τοῦ iung-s-i, § 87, 2 γ'), iunctum (ἐκ τοῦ iung-t-um), iungēre·

β') (ρ. θ. pig-) ping-o ζωγραφῶ, pinx-i (ἐκ τοῦ ping-s-i), pictum (ἐκ τοῦ pig-t-um), pingēre·

(ρ. θ. pug-) pung-o κεντῶ, pūpūgi (ἐκ τοῦ pe-pug-i, § 88, 2, β'), punct-um (ἐκ τοῦ pung-t-um), pungēre.

2) Ἀρκετὰ ῥήματα στεροῦνται σουπῖνου, τινὰ δὲ καὶ παρακειμένου καὶ σουπῖνου, ὡς

α') mico σφαδάζω, λάμπω, micūi, —, micāre·
horreo φρίττω, horrui, —, horrēre·

posco ζητῶ, poposci, —, poseēre (§ 87, 2, β')·
disco μανθάνω, didāσκομαι, didīci, —, discēre·

β') ferio πλήττω, —, —, ferīre·
furo μαινομαι, —, —, furēre·

3) Πολλὰ ῥήματα σχηματίζουν παρακείμενον καὶ σουπῖνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων κατὰ συζυγίαν διάφορον ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἐνεστώσας καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτῶν, ὡς

domo (δαμάζω), domāre (α' συζυγίας), domui, domītum (β' συζυγίας) (πρβλ. habui, habitum τοῦ ρ. habeo, habēre)·

seco (τέμνω), secāre (α' συζυγίας), secui (β' συζυγίας), sectum (γ' συζυγίας)· (πρβλ. lectum τοῦ ῥήματος lego, legēre)·

augeo (αὐξάνω), augēre (β' συζυγ.) auxili, auctum (γ' συζ.)
 πρβλ. flixi, flictum, τοῦ ῥ. fligo κτυπῶ, fligēre·

rideo (γελῶ), ridēre (β' συζυγ.), risi, risum (γ' συζυγ.)· πρβλ.
 lusi, lusum τοῦ ῥήματος ludo παίζω, ludēre·

strepo (ψοφῶ), strepēre (γ' συζ.), strepui, strepītum (β'
 συζ.)· πρβλ. habui, habitum τοῦ ῥ. habeo, habēre·

rudo (μυκῶμαι), rudēre (γ' συζ.)· rudīvi, (rudītum) (δ'
 συζ.)· πρβλ. audīvi, audītum τοῦ ῥ. audio, audīre·

venio (ἔρχομαι), venīre (δ' συζ.)· vēni, ventum (γ' συζυγ.)·
 πρβλ. legi, lectum τοῦ ῥ. lego, legēre.

4) Ἄρκετὰ ῥήματα σχηματίζουν τὸν παρακείμενον καὶ τὸ σου-
 πίνον ἢ τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τούτων ἐκ δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων)
 θεμάτων, ὡς,

α') implicō ἐμπλέκω, implicui ἢ implicāvi, implicītum ἢ im-
 plicātum, implicāre (βλ. καὶ neco, § 86, 1)·

β') lino ἀλείφω, lēvi, lītum, linēre·

iuvo ὠφελεῖν, βοηθῶ, iuvi, iutum (ἢ iuvātum), iuvāre, (μετοχὴ
 τοῦ μέλλοντος iuvatūrus)·

γ') pango πηγνύω, (pepīgi ἢ) pēgi ἢ panxi, panctum ἢ
 pactum, pangēre·

pinso κοπανίζω, pinsi ἢ pinsui, pinsum ἢ pinsītum ἢ pistum
 ἢ pīsum, pinsēre.

Σ η μ ε ι ο σ ι ς 1. Τὰ σουπίνα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -atum ἢ -etum ἢ -utum
 ἔχουν τὸ φωνῆεν τῆς παραληγούσης (a, e, u) κανονικῶς μακρόν, ὡς

amo (amāre), **amātum**·

deleo (delēre), **delētum**·

tribuo (tribuēre), **tribūtum**. Ἄ λ λ ά :

do (δίδω), dēdi, **dātum**, dāre·

sero (σπείρω), sēvi, **sātum**, serēre·

ruo (καταρρίπτω, καταφέρομαι, ἀνασκαλεύω), rui (**rūtum**), ruēre.

Ἔσσα δὲ σουπίνα λήγουν εἰς -itum, ἔχουν τὸ ι τῆς παραληγούσης μακρόν
 μέν, ἂν ὁ παρακείμενος τοῦ ῥήματος λήγη εἰς -ivi, βραχὺ δέ, ἂν ὁ παρακείμενος
 λήγη εἰς -ui ἢ -i, ὡς

audio (ἀκούω), audire, audīvi, audītum·

quaero (ζητῶ), quaerēre, quaesīvi, quaesītum. Ἄ λ λ ά :

veto (ἀπαγορεύω), vetāre, vetui, vetītum·

habeo (ἔχω), habēre, habui, habītum·

lambo (λείγω), lambēre, lambi, lambītum·

fugio (φεύγω) fugere, fūgi, (fugitum).

Πρὸς δὲ τούτοις :

cieo (πορεύομαι), cīvi, cītum, cīere

eo (πορεύομαι), īvi (ἡ ii, § 83 Σημ.), ītum, īre

lino (ἀλείφω), līvi ἢ lēvi, lītum, linere

sīno (ἔω, ἀφίγω), sīvi, sītum, sinere.

Σημείωσις 2. Τὸ ῥῆμα do ἔχει τὸν χαρακτηριστῆρα τοῦ θέματος (da, ἦτοι τὸ) **a** βραχύ, εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν μόνον τῶν τύπων **das** (= δίδεις) καὶ **da** (= δὸς) καὶ **dāns** (γεν. dantis).

Ὅθεν π.χ. τοῦ circumdo (περιβάλλω) οἱ τύποι circumdāmus, circumdātis, circumdāre, circumdābam, circumdārem, circumdātur κλπ. τοιμαστῆται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν (§ 7, 2, β').

Τοῦ do (= δίδωμι) εἶναι διάφορον τὸ ἐν συνθέσει μόνον μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων εὔχρηστον -do (βλ. Κατάλογον ἀνωμάτων ῥημάτων).

Τὰ κυρίως ἀνώματα ῥήματα.

90. Ῥήματὰ τινὰ παρουσιάζουν ἀνωμαλίας ὄχι μόνον εἰς τὰ διάφορα χρονικὰ θέματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαφόρους τύπους αὐτῶν.

(Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. **εἰμί, εἶμι, οἶδα, φημί**, κλπ.). Τοιαῦτα ῥήματα εἶναι 1) sum (περὶ τοῦ ὁποίου βλ. § 77), 2) possum, 3) edo, 4) eo, 5) queo καὶ nequeo, 6) volo, nolo καὶ malo, 7) fero καὶ 8) fio.

Ταῦτα σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

91. Possum (δύναμαι), potui, posse, (§ 89, 2). Εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot (pote ἢ potis = δυνατός, § 42, 1) καὶ τοῦ sum, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ σχηματίζονται οἱ περισσότεροι τύποι αὐτοῦ.

	Indicativus	Coniunctivus	Indicativus	Coniunctivus	
P r a e s e n s	pos-sum	pos-sim	I m p e r f e c t u m	pot-eram	possem
	pot-es	pos-sis		pot-eras	posses
	pot-est	pos-sit		pot-erat	posset
	pos-sumus	pos-sīmus		pot-erāmus	possemus
	pot-estis	pos-sītis		pot-erātis	possetis
	pos-sunt	pos-sint		pot-erant	possent
F u t u r u m	pot-ero, pot-eris, pot-erit, pot-erimus, pot-eritis, pot-erunt				

	Indicativus	Coniunctivus		Indicativus	Coniunctivus
P e r f e c t u m	pot-ui	pot-uĕrim	P l u s q u a m p e r f e c t u m	pot-uĕram	pot-uissem
	pot-uisti	pot-ueris		pot-ueras	pot-uisisses
	pot-uist	pot-uerit		pot-uerat	pot-uisisset
	pot-uimus	pot-uerĭmus		pot-uerāmus	pot-uissēmus
	pot-uistis	pot-ueritis		pot-ueratis	pot-uissētis
	pot-uērunt	pot-uĕrint		pot-uerant	pot-uissent
F u t u r u m E x a c t u m	pot-uĕro, pot-ueris, pot-uerit, pot-uerĭmus, pot-uerĭtis, pot-uĕrint				
I n f i n i t i v u s	Praesens		Perfectum		
	posse		pot - uisse		

Imperativus ἑλλείπει. Participium : potens (gen. potent-is)
εὐχρηστος μόνον ὡς ἐπίθετον (= δυνατός, § 40, γ' καὶ § 43, 2).

92. *ĕdo* (ἐσθίω), *ĕdi*, *ĕsum*, *ĕdĕre*. Τοῦτο κατὰ τὰ ἄλλα κλίνεται ὁμαλῶς (κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, § 78, *lego*), ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, εἰς τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς, εἰς τὴν προστακτικὴν καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστώτος ἔχει, ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τοῦ τύπων, καὶ ἄλλους βραχυτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι εἶναι ὅμοιοι μέ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τοῦ ῥ. *sum* (§ 77), μετὰ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὸ *e* εἰς τοὺς τύπους τοῦ ῥ. *edo* εἶναι κανονικῶς μακρόν.

Indicativus, Praesens	Coniunctivus, Imperfectum
<i>edo</i> , <i>ĕdis</i> ἢ <i>ĕs</i> , <i>ĕdit</i> ἢ <i>ĕst</i>	<i>edĕrem</i> ἢ <i>ĕssem</i> , <i>ederes</i> ἢ <i>ĕsses</i> , <i>ederet</i> ἢ <i>ĕsset</i>
<i>edĭmus</i> , <i>edĭtis</i> ἢ <i>ĕstis</i> , <i>edunt</i>	<i>ederemus</i> ἢ <i>ĕssemus</i> , <i>ederetis</i> ἢ <i>ĕssetis</i> , <i>ederent</i> ἢ <i>ĕssent</i>

Imperativus

ede ἢ ēs, edīte ἢ ēste — edito ἢ ēsto, editōte ἢ estōte

Infinitivus, Praesens : edēre ἢ ēsse

Ἐκ τοῦ παθητικοῦ (edor, esus sum, edi) ἔχουν καὶ δεύτερον τύπον μόνον τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: edītur καὶ estur, ederētur καὶ essētur.

Ὅμοίως σχηματίζονται καὶ τὰ σύνθετα com-ēdo κατεσθίω, ex-ēdo καταβιβρώσκω, per-ēdo διαβιβρώσκω.

93. ēō (εἶμι, πορεύομαι), (īvi καὶ) īī, ūtum, īre, (Βλ. § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1). Τοῦτο ἔχει δύο ῥηματικά θέματα, ἦτοι πρὸ τῶν φωνηέντων a, o, u ἔχει θέμα e, πρὸ συμφώνου δὲ ἢ i ἔχει θέμα i. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. εἶμι, ἴμεν, κλπ.). Κλίνεται κατὰ τὴν τετάρτην συζυγίαν (§ 78, audio), ἀλλὰ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικῆς εἶναι ibam καὶ ὁ μέλλων ibo (Βλ. § 79, Σημ. 2).

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	ēō, īs, ūt īmus, ītis, čunt	ēam, eās, eat eāmus, eātis, eant
Imperfectum	ībām, ībās, ibāt ībāmus, ibātis, ibant	īrem, irēs, iret irēmus, irētis, irent
Futurum	ībō, ībis, ībit ībīmus, ibītis, ibunt	ītūrus, -a, -um sim, sis, sit īturī, -ae, -a sīmus, sitis, sint
Perfectum	(īvi) īī, īstī, ūt īīmus, īstis, iērunt ἢ iēre	īcrim, ieris, ierit īcrimus, ieritis, ierint

Plusquam-
perfectum

ĩeram, ĩeras κλπ.

ĩssēm, ĩssēs κλπ.

Futurum
exactum

ĩero, ĩeris, ĩerit κλπ.

Imperativus : ĩ, ĩte — ĩto, ĩto — ĩtōte, euntō

Infinitivus

Praesens : ĩre

Perfectum : ĩsse

Futurum : ĩtūrum, ĩturam, ĩturum esse κλπ.

Partici-
pium

Praesens : ĩēns, gen. ĩentis, dat. eunti κλπ.

Futurum : ĩtūrus, ĩtūra, ĩturum

Supinum : ĩtum, ĩtū (§ 89, 4, Σημ. 1)

Gerundium : eundi, eundo, eundum, eundo.

Τοῦ ῥήματος eo (ἀπλοῦ) εἶναι εὐχρηστον καὶ ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον παντὸς χρόνου ἀπροσώπως : ĩtur (= πορεία γίνεται, πορεύονται), ĩbātur, ĩbĩtur, ĩtum est κλπ., καὶ ἀπαρέμφατον ĩtĩ, (Βλ. § 79, Σημ. 2).

Σημείωσις. Ὅμοίως κλίνονται καὶ τὰ σύνθετα τοῦ eo, ὡς ab - eo ἀπέρχομαι, ad - eo προσέρχομαι, ex - eo ἐξέρχομαι κλπ., ἀλλ' ἐκ τούτων, ὅσα λαμβάνονται μὲ ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρεις τὸ παθητικόν, ὡς adeo προσβάλλω - adeor (προσβάλλομαι), adiris, aditur, adimur, adimini, adeuntur. Perf. adibar, adibāris κλπ. Fut. adibor, adibēris, adibitur κλπ.

Ἐν ὅμως ἐκ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ἦται τὸ ambio (ἐκ τοῦ ambi - eo = περιέρχομαι, κυκλῶ), ambivi, ambĩtum, ambire, κλίνεται κατὰ πάντας τοὺς τύπους αὐτοῦ κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν (ἀκριβῶς ὅπως τὸ audio, § 79).

94. quēo (δύναμαι) (quĩvi καὶ quĩi, quĩtum), quĩre — nequeo (οὐ δύναμαι), nequĩvi, nequĩre (§ 89, 2). Ταῦτα σχηματίζονται ὅπως

τὸ εο (§ 93), ἀλλὰ μόνον ὀλίγοι τύποι αὐτῶν εἶναι εὐχρηστοί, ὡς queo, queunt—nequeunt, queam, queant κλπ.—nequibant, nequirem κλπ. Καὶ κεχωρισμένως non queo, non queunt, non quivit κλπ.

95. volo (βούλομαι, θέλω), volui, velle — nolo, ἐκ τοῦ ne — volo, non volo (οὐ βούλομαι), nolui, nolle — mālo, ἐκ τοῦ magis volo) μᾶλλον βούλομαι, προτιμῶ), malui, malle (§ 89, 2).

Ταῦτα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Indicativus			Coniunctivus		
P r a e s e n s					
vōlō	nōlō	malō	vēlim	nōlim	mālim
vīs	nōn vis	māvis	velīs	nōlīs	malīs
vult	nōn vult	māvult	velit	nōlit	malit
volūmus	noļūmus	mālūmus	velīmus	nōlīmus	malīmus
vultis	nōn vultis	māvultis	velītis	nōlītis	malītis
volunt	nōlunt	mālunt	velint	nōlint	malint
I m p e r f e c t u m					
vōlēbam	nōlēbam	mālēbam	vēllem	nōllem	māllem
vōlēbās	nōlēbās	mālēbās	velles	nolles	malles
vōlēbat	nōlēbat	mālēbat	vellet	nollet	mallet
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.
F u t u r u m					
vōlām	nōlām	mālām			
vōlēs	nōlēs	mālēs		Ἐλλείπει	
volēt	noļēt	malēt			
κλπ.	κλπ.	κλπ.			
P e r f e c t u m					
vōlūī	nōlūī	mālūī	vōluērim	nōluērim	māluērim
voluisti	noluisti	maluisti	volueris	nolueris	malueris
κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.	κλπ.

Plusquamperfectum

vōluĕram nōluĕram	māluĕram vōluissem nōluissem māluissem
κλπ.	κλπ.

Futūrum exactum

vōluĕrō	nōluĕrō	māluĕrō κλπ.	ἐλλείπει
---------	---------	--------------	----------

Imperatīvus τοῦ nolo : nōlī, nōlīte - nōlītō, nōlītō, nōlītōte, nōlunto (τοῦ volo καὶ malo δὲν ὑπάρχει).

Infinitivus, Praesens : vĕlle, nōlle, malle.

Perfectum : voluisse, noluisse, maluisse.

Participium, Praesens : (volens), (nolens), (τοῦ malo ἐλλείπει)

Ἄλλ' ἀντὶ τοῦ volens λέγεται συνήθως euphĕns (§ 84) καὶ ἀντὶ τοῦ nolens λέγεται invītus (= ἄκων).

Ἄλλοι τύποι τῶν ῥημάτων αὐτῶν δὲν εἶναι εὐχρηστοί.

Σημείωσις. Ἀντὶ τοῦ visne ? (= ἦ βούλει;) θέλεις; λέγεται vin ? Καὶ παρενθετικῶς ἀντὶ τοῦ si vis (= εἰ βούλει) λέγεται sis καὶ ἀντὶ τοῦ si vultis (= εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis.

96. fĕro (φέρω), tŭl - i, lāt - um, ferre. Τοῦ ῥήματος τούτου

1) ὁ παρακείμενος καὶ τὸ σουπῆνον σχηματίζονται ἐκ θέματος διαφόρου ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος :

2) οἱ ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fer -) σχηματιζόμενοι τύποι πᾶσχουν συγκοπὴν α') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος i πρὸ τοῦ s καὶ τοῦ t τῶν καταλήξεων, καὶ β') τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ĕ, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r.

Activum

Passivum

I n d i c a t i v u s

Praesens

fĕrō, fers, fert

feror, ferris, fertur

fĕrĭmus, fĕrtis, fĕrunt

ferĭmur κλπ.

Coniunctivus

Praesens

fěřām, ferās κλπ.

ferar, ferāris, κλπ.

Imperfectum

ferrem, ferrēs, ferret

ferrer, ferrēris, ferretur

ferremus κλπ.

ferrēmur κλπ.

Imperativus

fěr, fěрте (§ 84 Σημ.)

ferre, ferimini

fertō, fertō - fertote, feruntō

fertor, fertor - feruntor

Infinitivus

ferre

ferrī

Πάντες οί ἄλλοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τήν γ' συζυγίαν (fěřēbam, fěřēbar, fěřam, feres, κλπ., ferar, ferēris, κλπ.).

97. fiō (γίγνομαι), factus sum, fiēri. Ἡ μετοχή του factus, μέ τήν ὁποίαν σχηματίζονται οί συντελικοί χρόνοι τοῦ ῥήματος τούτου ὁμαλῶς (factus sum, factus eram, factus ero, § 85, 3), εἶναι τοῦ ῥήματος facior (ποιοῦμαι), ἀντί τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καί τὸ fiō ὡς παθητικόν τοῦ facio (§ 84).

Οί ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος (fi -) γινόμενοι τύποι σχηματίζονται ἐν γένει κατὰ τήν δ' συζυγίαν, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς τοῦ παρατατικοῦ καί τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται κατὰ τήν γ' συζυγίαν.

	Indicativus	Coniunctivus
Praesens	fīō, fīs, fīt (fīmus, fītis), fīunt	fīām, fīās, fīat fīamus κλπ., ὁμαλῶς

Imperfectum	fīebam, fiēbas κλπ., ὁμαλῶς	fiērem, fiēres, fieret fieremus, fieretis, fierent
	<hr/>	
Futurum	fiam, fiēs, fiet	Ἐλλείπει
	fiemus κλπ., ὁμαλῶς	

Imperativus : fī, fīte.

Infinitivus, Praesens : fiēri, Futurum : factum iri.

Gerundivum : faciendus, facienda, faciendum.

Σημειώσεις. Τὸ i τοῦ θέματος fi - εις πάντας τοὺς ἄλλους τύπους εἶναι μακρόν, ἐκτός τοῦ τύπου fit, τοῦ ἀπαρεμφάτου fiēri καὶ τῶν τύπων τοῦ παρατακικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς fierem, fieres, κλπ.

Ἐλλειπτικά ῥήματα.

98. Ἐλλειπτικά ῥήματα (verba defectiva) εἶναι :

I) τὰ ῥήματα meminī (μέμνημαι, ἐνθυμοῦμαι), odī (μισῶ) καὶ coepī (ἤρξαμην, ἤρχισα), παρακειμένοι ἄνευ ἐνεστώτος. Ἐκ τούτων οἱ δύο πρῶτοι ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν ἔχει σημασίαν παρατακικοῦ (meminēram ἐνεθυμούμην, odēram ἐμίσησα), ὁ δὲ τετελεσμένος μέλλον σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος (meminēro θὰ ἐνθυμοῦμαι ἢ θὰ ἐνθυμηθῶ, odēro θὰ μισῶ ἢ θὰ μισήσω).

Κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν (§ 78, γ', lēgi) εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ τετελεσμένου μέλλοντος, ἀλλὰ τὸ μὲν meminī ἔχει καὶ δύο τύπους προστακτικῆς, τὸ δὲ odī καὶ coepī καὶ ἀπαρέμφατον καὶ μετοχὴν ἐνεργ. μέλλοντος, ἐκτός δὲ τούτων τὸ coepī καὶ μετοχὴν παθ. παρακειμένου.

Imperativus : mementō (μέμνησο)
mementōte (μέμνησθε)

Infinitivus

Perf. meminisse, odisse coepisse
Fut. — osūrum,-am,-um esse coeptūrum,-am,-um esse

Participium

Fut.	—	osurus, -a, -um	coepturus, -a, -um
Perf. Pass.	—	—	coeptus, -a, -um

Σημείωσις. Τοῦ β. coepi οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται διὰ τῶν ἀντιστοίχων χρόνων τοῦ β. incipio ἀρχομαι (incipi, inceptum) incipere.

Τῆς μετοχῆς coeptus, -a, -um (μετὰ τοῦ sum, eram, ero, κλπ.) χρῆσις γίνεται ἀντὶ τοῦ coepi, coeperam, coepero, κλπ., ἔταν ἀκολουθῆ ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τοῦ βήματος τούτου παθητικὸν ἀπαρέμφατον παθητικῆς διαθέσεως, ὡς aedes **aedificāri** coepta est (ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομοῦμενος)· ἀλλά: mons **monēri** coepit.

Μετοχὴ παθητ. παρακειμένου, ἀλλὰ μὲ ἐνεργητικὴν συνήθως σημασίαν, ἔχει καὶ τὸ β. odi (osus), εὐχρηστον ἰδίᾳ εἰς τὰ σύνθετα exōsus, perōsus (= σφόδρα μισῶν, § 81, 2, Σημ.).

2) τὰ ῥήματα, āio, inquam, quaeso, (for) fāri.

α) Τὸ āio (λέγω, ἀρχ. Ἑλλ. γῆμι) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:

Praesens	Indicativus		Coniunctivus			
	āio	āis	āit	—	āias	āiat
	—	—	āiunt	—	—	āiant

Imperfectum: aiēbam, aiēbas, κλπ. ὁμαλῶς καὶ ἀρχ. aiēbam, aiēbas, κλπ.

Perfectum: (γ' ἐν. μόνον) ait.

Imperativus: (āi).

Participium: aiens.

Σημείωσις. Συνήθως λέγεται ain? ἀντὶ ais - ne? (λέγεις; νομίζεις;). Πρβλ. § 95, Σημ.

β') τὸ inquam (φημί, λέγω) εἶναι εὐχρηστον εἰς τοὺς ἐξῆς τύπους:
Indicativus, Praesens: inquam, inquis, inquit, (inquīmus, inquītis), inquīunt. Imperfectum: inquīēbat. Futurum: inquīēs, inquiet. Perfectum: (inqui), inquisti, inquit, (inquimus).

Imperativus: (inque, inquīto). Participium: inquiens.

Σημείωσις. Πάντων τῶν ἀνωτέρω τύπων χρῆσις γίνεται μόνον παρενθετικῶς ἐντὸς εὐθέως λόγου, ὡς Tum ille «Pater, **inquit**, precor ut...» Τότε ἐκεῖνος «Πάτερ, λέγει, παρακαλῶ νά...» (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. γῆμι καὶ γῆμι).

γ') Τοῦ *quaeso* (*παρακαλῶ*) εὐχρηστος εἶναι προσέτι ὁ τύπος *quaesumus* (*παρακαλοῦμεν*). Χρήσις τούτων συνήθως γίνεται παρενθετικῶς, μετὰ προστακτικῆν, πρὸς μετριασμόν τῆς ἐννοίας τῆς προσταγῆς : *dic mihi, quaeso, εἰπέ μοι, παρακαλῶ* (*πρβλ. Κάθισε, παρακλῶ, ἐδῶ*).

δ') *for* (*φημί, λέγω*), *fātus sum, fāri* (*ἀποθετικόν, § 80*). Τοῦ ῥήματος τούτου εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς εἶναι εὐχρηστος μόνον ὁ τύπος *fando* ἐκ τοῦ *γερονδίου* (*εἰς τὴν φράσιν fando audire = ἀκούω λεγόμενον, γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς*) καὶ ὁ τύπος *fanda* ἐκ τοῦ *γερονδικοῦ* (*εἰς τὴν φράσιν fanda atque nefanda = ῥητὰ καὶ ἀπόρρητα, § 75, 4 καὶ 5*). Εἰς τοὺς ποιητὰς ὅμως εἶναι εὐχρηστοὶ καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος τούτου, ἰδίᾳ τῶν συνθέτων αὐτοῦ (ὡς *ad fari* *προσχωρεῦν, praefari* *προλέγειν, κλπ.*), ἤτοι πάντες οἱ τύποι τοῦ μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς (*fabor, fabēris, fabītur, κλπ.*), τοῦ παρακειμένου καὶ τοῦ ὑπερσυντελικοῦ ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς (*fatus sum, fatus sim, fatus eram, fatus essem*), καὶ ἐκτὸς τούτων οἱ ἐξῆς τύποι :

Indic., Praes. fatur, fantur. Indic., Imperf. fabar, fabantur. Coniunct., Imperf. (prae) fārer, farēris, κλπ. Imperativus : fare. Infinitivus : fari (καὶ farier, § 79, Σημ. 2). Supinum : fatu. Participium : fans. Gerundium : fando. Gerundivum : fandus, -a, -um.

3) μερικοὶ τύποι προστακτικῆς ἐγκλίσεως καὶ ἀπαρεμφάτου
āvē (ἢ *have*) *χαῖρε, avēto - avēte, ἀπρφ. avēre*
salve χαῖρε, ὑγίαινε, salvēto - salvēte, ἀπρφ. salvēre
cēdo δός, εἰπέ, πληθ. cete (*πρβλ. νά - νάτε*).

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἑλλειπτικὰ ῥήματα ἀνήκουν καὶ οἱ τύποι *forem, fores, foret - forent, ἀπρφ. fore, λαμβανόμενοι ἀντὶ ὀρισμένων τύπων τοῦ ῥ. esse (§ 77)*.

Ἄπροσωπα ῥήματα (*Verba impersonalia*).

99. Ἄπροσωπα ῥήματα, ἤτοι ῥήματα εὐχρηστα μόνον εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον (καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) παντὸς χρόνου, χωρὶς ὑποκειμένου, εἶναι

1) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ῥήματα σημαίνοντα φυσικὸν τι φαινόμενον, ὡς *dilucēscit, illucēscit* ὑποφαίνει, ὑποφώσκει ἢ ἡμέρα (*φέγγει*), *fulget* καὶ *fulgurat* ἀστράπτει, *rorat* πίπτει δρόσος, *tonat* βροντᾷ κλπ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ῥήματα οἷα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν ἐπικρατῆ εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἢ θρησκευτικῆ ἀντίληψις, ἐκφέρονται μὲ ὑποκείμενον τὸ ὄνομα θεοῦ τινὸς προσώπου, ὡς Jupiter tonat ὁ Ζεὺς βροντᾷ. Χρησιμοποιοῦνται δὲ οὕτω τότε καὶ εἰς τὴν μετοχὴν: Jove fulgurante τοῦ Διὸς ἀστράπτοντας.

2) ἀρκετὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας (κυρίως ἀπρόσωπα), ὡς dēcet πρέπει, decuit - decēre

libet ἀρέσκει, libuit καὶ libitum est, libēre

licet ἔξεστι (ἐπιτρέπεται), licuit καὶ licitum est, licēre

oportet δεῖ, χρῆ, oportuit, oportēre

puđet (me) αἰδοῦμαι, puđuit καὶ puđitum est, puđēre.

Τὰ ῥήματα ταῦτα στεροῦνται προστακτικῆς, σουπίνου καὶ μετοχῆς. Ἡ προστακτικὴ των ἀναπληροῦται διὰ τῆς ὑποτακτικῆς των, ὡς pudeat te αἰδέσθητι (ἐντράπου), μόνον δὲ τοῦ ῥήματος licere ὑπάρχει εἰς νόμους ὁ τύπος τῆς προστακτικῆς licēto (ἔξεστω).

Ἐπίσης ἢ μετοχὴ τινῶν ἐκ τῶν ἀπροσώπων τούτων ῥημάτων, ἀλλ' αὐτὴ λαμβάνεται ὡς ἐπίθετον, ὡς licens ἐλεύθερος, ἀκώλυτος, puđens αἰδήμων, κλπ. (§ 40, γ').

100. Ἀπροσώπως λαμβάνεται εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν προσέτι

1) τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς παθητικῆς φωνῆς (καθὼς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον) ῥημάτων οὐδετέρων (§ 74, 1, δ') ἢ ἐνεργητικῶν μὲν, ἀλλ' ἀμεταβάτων, ὡς

(vivo ζῶ), vivitur ζῆ τις, ζῶσι, ἀπρμφ. vivi

(curro τρέχω), curritur δρόμος γίγνεται, τρέχουσι, ἀπρμφ. curri (βλ. καὶ eo, itur, itum est, iri, § 93)

(canto ᾄδω), cantatur ᾄσμα ᾄδεται, ᾄδουσι

2) ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον διαφόρων προσωπικῶν ῥημάτων, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται μὲ ἰδιαίτεράν τινά σημασίαν, ὡς

(ac - cido προσπίπτω, - cidi, - cidere), accidit συμβαίνει

(con - sto συνίσταμαι, - stiti, - are), constat ὁμολογεῖται

(exped - io ἀπολύω, ἀπαλλάττω, - i, - itum, ire), expedit ὠφελεῖ, συμφέρει

(inter - sum μεταξὺ κεῖμαι, - fui, - esse), interest (ἐν)διαφέρει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (PARTICULAE, § 10, 2)

1. Ἐπιρρήματα (Adverbia).

101. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς Λατινικῆς γλώσσης εἶναι (ὅπως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς)

1) **τοπικά**, ὡς hīc, istīc, illīc, ībī (βλ. § 64, α')·

2) **χρονικά**, ὡς nunc νῦν, tum τότε, nuper νεωστί, mox μετ' ὀλίγον, cras αὔριον, diu πολὺν χρόνον, saepe πολλάκις κλπ., (βλ. καὶ § 64, β')·

3) **τροπικά**, ὡς sic, ita οὕτω, bene καλῶς, male κακῶς, libenter ἀσμένως, celeriter ταχέως, κλπ·

4) **ποσοτικά**, ὡς sat ἢ satis ἰκανῶς, nimis ἄγαν, λίαν, tam τόσον, semel ἅπαρ, bis δις κλπ. (βλ. § 66)·

5) **βεβαιωτικά ἢ ἀρνητικά**, ὡς nae ναί, haud ἢ haut (ἢ hau) οὐ, ergo οὖν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις

α') τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν), ὡς partim κατὰ μέρος, ἐν μέρει (βλ. § 26, 1), gratis δωρεάν (ἐκ τοῦ gratiis, ἀφαιρ. πληθ. τοῦ gratia), multum πολὺ, paulum ὀλίγον, facile εὐκόλως, subito αἴφνης (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. subitus), raro σπανίως (ἀφαιρ. τοῦ ἐπιθ. rarus) κλπ. —

β') συνεκφοραὶ λέξεων, ὡς

antea πρότερον (ἐκ τοῦ ante ea), extemplo (ἢ ex templo) εὐθύς, incassum (ἢ in cassum) μάτην, imprimis, (ἢ in primis) ἐν πρώτοις, κατ' ἐξοχὴν, magnopere (ἢ magno opere) μεγάλως, dumtaxat (ἢ dum taxat) μόνον, forsitan (ἢ for sit an) ἴσως, κλπ.

Οὕτω καὶ denūo (ἐκ τοῦ de novo ἐκ νέου) πάλιν, hodiē (ἐκ τοῦ hoc die) σήμεραν, scilicet (ἐκ τοῦ scire licet) δηλονότι, δηλαδῆ, κλπ. (βλ. καὶ § 53 - 54).

2. Προθέσεις (Praepositiones).

102. Προθέσεις ἢ Λατινικὴ γλῶσσα ἔχει πολὺ περισσοτέρας τῆς Ἑλληνικῆς, συντάσσονται δὲ αἱ μὲν πλεῖσται ἐξ αὐτῶν μετὰ αἰτιατι-

κῆς, ὀλίγαι δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μὲν μετ' αἰτιατικῆς, ἄλλοτε δὲ μετ' ἀφαιρετικῆς.

Μετὰ γενικῆς ἢ δοτικῆς οὐδεμία (κυρία) πρόθεσις τῆς Λατινικῆς γλώσσης συντάσσεται.

1) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' αἰτιατικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ad πρὸς, adversus κατὰ, ante πρό, apud παρὰ — circa, circum περί, cis, citra ἐπὶ τάδε, ἐντός, contrā κατὰ (ἐναντίον) — erga πρὸς, extrā ἔξω, ἐκτός — infra ὑπό, inter μεταξύ, intra ἔσω, ἐντός — ob πρὸς, πρό, διὰ — penes παρὰ, ἐπί, per διὰ, ἀνά, post μετά, praeter παρὰ, ὑπέρ, πλὴν, prope παρὰ, ἐγγύς, propter παρὰ, ἔνεκα — secundum κατὰ, supra ὑπέρ — trans πέραν — ultra ὑπέρ — versus πρὸς.

2) Προθέσεις συντασσόμεναι μετ' ἀφαιρετικῆς εἶναι αἱ ἑξῆς :

ab, abs, a ἀπό, ὑπὸ — coram ἐνώπιον, cum σύν, μετά, πρὸς — de ἐκ, ἀπό, περί — ex, e ἐκ — prae πρό, ἐνώπιον, pro πρό, ὑπέρ, κατὰ — sine ἄνευ — tenuis μέγρι.

Σημείωσις. Ἡ **ab** τίθεται κανονικῶς πρὸ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆν ἢ ἀπὸ d, i (= j), l, n, r, s, ἢ **abs** πρὸ τῆς ἀντωνυμίας te (§ 56), καὶ ἐν συνθέσει πρὸ τοῦ c ἢ τοῦ t (ὡς abs - condo ἀποκρύπτω, abs - tineo ἀπέχω), ἢ δὲ **a** πρὸ συμφώνου ἐκτός τοῦ h (ὡς a Sicilia ἀπὸ τῆς Σικελίας· ἀλλὰ : ab hoste ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ).

Ἡ **ex** τίθεται καὶ πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ συμφώνου (ex auro ἐκ χρυσοῦ, ex consuetudine κατὰ τὸ ἔθος), ἢ ἑ μόνον πρὸ συμφώνου (e caelo ἐκ τοῦ οὐρανοῦ).

3) Προθέσεις συντασσόμεναι ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς (εἰς δήλωσιν κινήσεως) καὶ ἄλλοτε μετ' ἀφαιρετικῆς (εἰς δήλωσιν στάσεως) εἶναι αἱ ἑξῆς :

in (μετ' αἰτιατ.) εἰς, πρὸς — in (μετ' ἀφαιρ.) ἐν, ἐπί
sub (μετ' αἰτιατ.) ὑπό, πρὸ — sub (μετ' ἀφαιρ.) ὑπὸ
(ἐν συνθέσει καὶ sus, ἐκ τοῦ subs - sups)
super (μετ' αἰτιατ.) ὑπέρ — super (μετ' ἀφαιρ.) ὑπέρ, περί.

103. Ὡς προθέσεις (καταχρηστικαί) λαμβάνονται καὶ τινες πτώσεις ὀνομάτων, ὡς causā, gratiā, ergō (ἀφαιρετικαί), καθὼς καὶ ἡ ἄκλιτος λέξις instar. Αὗται συντάσσονται μετὰ γενικῆς· π.χ.

honōris causa τιμῆς ἔνεκεν

Ciceronis gratia χάριν τοῦ Κικέρωνος

virtūtis ergo δι' ἀρετήν.
instar castrorum δίκην στρατοπέδου, ὡς στρατόπεδον.

104. Θέσις τῆς προθέσεως. — Κανονικῶς αἱ προθέσεις (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) τίθενται πρὸ τῶν λέξεων, μετὰ τῶν ὁποίων συντάσσονται, ὡς *ad populum* πρὸς τὸν λαόν, *trans Tibērim* πέραν τοῦ Τιβέρεως, *in urbe* ἐν τῇ πόλει, κλπ. Ἄλλὰ

1) αἱ προθέσεις *causa, gratia, ergo* καὶ μάλιστα ἡ *tenus* τίθενται σχεδὸν πάντοτε μετὰ τὴν λέξιν, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται (βλ. § 103).

2) ἡ πρόθεσις *cum* συναπτομένη μετ' ἀφαιρετικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐπιτάσσεται πάντοτε (ἐγκλινομένη, § 8), ὡς *mēcum, tēcum, sēcum, nobīscum, vobīscum* (ἀντὶ *cum me, cum te*, κλπ. § 56)· οὕτω δὲ πολλάκις καὶ μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς *quōcum, quācum, quībuscum* (= *cum quo*, κλπ., βλ. καὶ § 60, Σημ. 1).

3) ὅταν τὸ οὐσιαστικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου συνάπτεται ἡ πρόθεσις, συνοδεύεται ὑπὸ ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ, συνηθέστατα ἡ πρόθεσις παρεμβάλλεται μετὰ τοῦ ἐπιθέτου (προτασσομένου) καὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ, ὡς *paucos post annos* μετ' ὀλίγα ἔτη, *magno cum metu* μετὰ μεγάλου φόβου, κλπ.

Οὕτω καὶ μετὰ ἀντωνυμιῶν, ὡς *quam ob rem* δι' ὃ (πρᾶγμα), *qua de causa* δι' ἣν αἰτίαν, κλπ.

Σημείωσις. Καὶ μετ' ἀναφορικῆς (ἢ σπανιώτερον δεικτικῆς) ἀντωνυμίας συναπτόμεναι ἐπιτάσσονται συνήθως αἱ προθέσεις *contra, inter, propter* καὶ σπανιώτερον αἱ προθέσεις *adversus, ante, circa, penes, sine, ultra*, καθὼς καὶ ἡ πρόθεσις *de* εἰς τὴν τυπικὴν φράσιν *illud quo de agitur* (τὸ περὶ οὗ πρόκειται, τὸ συζητούμενον).

3. Σύνδεσμοι (Coniunctiōnes).

105. α') Σύνδεσμοι κατὰ παράταξιν εἶναι

1) **συμπλεκτικοὶ** (*coni. copulatiuae*) : *et, que, atque* (ἤ *ac*), *etiam, quoque* καὶ — *neque* (ἤ *nec*) οὔτε — *et non* καὶ οὐ·

Σημείωσις. Ὅπως ὁ *que* (§ 8), οὕτω καὶ ὁ *quoque* πάντοτε ἐπιτάσσεται : *philosophi quoque* καὶ οἱ φιλόσοφοι. Ὁ δὲ σύνδεσμος *ac* οὐδέποτε τίθεται πρὸ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ *c ἢ g ἢ h ἢ q*.

2) **διαζευτικοί** (coni. disiunctivae) : aut, vel, ve (§ 8) ἢ —sive (ἢ seu) εἴτε·

3) **ἀντιθετικοί** (coni. adversativae) : sed, verum, (ceterum), at ἀλλὰ — vero, autem δὲ — tamen μὴν, ὅμως — atlämen, verumtämnen, at qui ἀλλ' ὅμως—non solum (ἢ non modo ἢ non tantum)... sed etiam οὐ μόνον... ἀλλὰ καί·

Σημείωσις. Οἱ σύνδεσμοι autem καὶ vero τίθενται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

4) **αἰτιολογικοί** (coni. causales) : nam, enim γάρ, (διότι) — namque, etēnim καὶ γάρ, (διότι)·

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος enim τίθεται πάντοτε μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως (πρβλ. γάρ).

5) **συλλογιστικοί** (coni. conclusivae) : itaque ὅθεν — igitur οὖν (λοιπὸν) — ergo ἄρα — proinde διό — quare, quamobrem, quapropter, quocirca οὗ ἕνεκα, διό.

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος igitur συνήθως τίθεται μετὰ μίαν ἢ περισσότερας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως.

106. β') Σύνδεσμοι συνδέοντες **καθ' ὑπόταξιν** εἶναι

1) **ειδικοί** (coni. declarativae) : quod, quin ὅτι — quasi ὅτι τάχα·

2) **αἰτιολογικοί** (πρβλ. § 105, 4) : quod ὅτι, διότι — quia διότι, ἐπειδὴ — cum (ἢ quum ἢ quom), quoniam, quando, (quandoquidem) ἐπειδὴ, ἀφοῦ — non quo ἢ non quod ἔχι διότι·

3) **τελικοί** (coni. finales) : ut ἵνα — quo (= ut eo) ἵνα οὕτω, ὅπως — ut non, ne, quominus ἵνα μὴ, μὴ — neve (= et ne) καὶ μὴ, μηδέ·

Σημείωσις. Τοῦ τελικοῦ συνδέσμου quo χρῆσις γίνεται πρὸ ἐπιθέτου συγκριτικοῦ βαθμοῦ : legem brevem esse oportet, **quo facillius** ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος, ἵνα (οὕτως) εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν ἀμαθῶν ἐν τῇ μνήμῃ διατηρῆται.

4) **συμπερασματικοί** ἢ **ἀποτελεσματικοί** (coni. consecutivae) : ut ὥστε — ut non, quin ὥστε (νὰ) μὴ·

Σημείωσις. Τοῦ quin χρῆσις γίνεται μετὰ πρότασιν ἀρνητικὴν : **nunquam** tam male est Siculis, **quin** (= ut non) aliquid facēte et commode dicant οὐδέποτε εἰς τόσον κακὴν διάθεσιν εὐρίσκονται οἱ Σικελοί, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι τι ἀστεῖως καὶ πρεπόντως.

5) **βουλευτικοί** (coni. voluntatīvae) : ut νά (μῆ δέν, § 189, 2) — ut non νά μῆ — ne νά μῆ, μῆ, (νά) — ne non μῆ δέν — quin (§ 194, 3), quomīnus νά μῆ, (νά) :

Σημείωσις. Τοιοῦτοι σύνδεσμοι δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (βλ. ἐν τῷ Συνακτικῷ περὶ **βουλευτικῶν προτάσεων**).

6) **ὑποθετικοί** (coni. conditionāles) : si, εἰ, ἐάν — sin εἰ δέ, ἐάν ὅμως — sinon εἰ μῆ, ἂν μῆ, ἂν δέν — nisi (ni) εἰ μῆ, ἂν μῆ, ἂν δέν, ἐκτός ἐάν — si modo, dum, dummodo, modo ἐάν μόνον — dum ne, dum modo ne ἐάν μόνον μῆ.

Σημείωσις. Διὰ τοῦ **nisi** συνήθως ἀντιτίθεται ὁλόκληρος πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν : parvi sunt foris arma, **nisi** est consilium domi ὀλίγον ἀξίζουσι (τὰ ὅπλα =) αἱ στρατιαὶ ἔξω (τῆς πόλεως), ἂν μὴ ὑπάρχῃ εὐβουλία ἐντὸς τῆς πόλεως. Διὰ δὲ τοῦ **si non** ἀντιτίθεται μὲν καὶ πρότασις πρὸς ἄλλην πρότασιν, συνηθέστερον ὅμως ἀντιτίθεται μέλος προτάσεως πρὸς ἕτερον μέλος αὐτῆς : cum spe **si non bona, at aliqua tamen** vivimus μετ' ἐλπίδος ἂν μὴ ἀγαθῆς, ἀλλ' ὅμως μετ' ἐλπίδος τινὸς ζῶμεν.

7) **ἐναντιωματικοί ἢ παραχωρητικοί** (coni. concessīvae) : etsi, tametsi, quamquam εἰ καί, καίτοι, μολονότι — etiam si εἰ καὶ καὶ εἰ, ἂν καὶ — καὶ ἂν — licet, quamvis, ut, cum εἰ καί, καὶ ἂν, καίτοι, μολονότι :

Σημείωσις. Ὁ σύνδεσμος licet δύνανται καὶ νά ἐπιτάσσεται : fremant omnes licet, dicam quod sentio καὶ ἂν πάντες γογγύζουσιν, ἐγὼ θὰ εἶπω ὅτι κισθάνομαι.

8) **παραβολικοί ἢ συγκριτικοί** (coni. comparatīvae) : ut, uti, uti si ὡς, ὡσεὶ — sicut, sicūti, velut, velūti, velūtsi, quasi, tamquam, tamquam si (aequē ἢ perinde ἢ proinde ἢ non secus) ac si ὡσπερ, ὡσπερεῖ, ὡσεῖ, ὡσπερανεῖ — quomōdo, quemadmōdum ὡς, ὡσπερ, ὅν τρόπον — quam ὅσον, ἤ :

9) **χρονικοί** (coni. temporāles) : cum ὅτε, ὁπότε, ὁσάκις — ἐπεὶ, ἀφοῦ, ἀφότου — dum ἐνῶ, καθ' ὃν χρόνον, μέχρις οὔ, ἐφ' ὅσον — ἕως, ἕως ὅτου — donec, quoad, quandiu, quatēnus ἕως, μέχρι οὔ, ἕως ὅτου — quando, (quandoquīdem), ubi, postquam, ut ὅτε, ἐπεὶ, ἀφοῦ — cum primum, ubi primum, simulac, simulatque (ἐπεὶ τάχιστα), εὐθύς ὡς — ex quo (ἐξ οὔ), ἀφ' ὅτου — quotiēns (quotiēscumque) ὁσάκις — antēquam, priusquam πρὶν, πρὶν ἤ :

Σημείωσις. Ὁ cum λαμβάνεται εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ προτεροχρόνου, οἱ δὲ σύνδεσμοι dum καὶ quoad εἰς δῆλωσιν καὶ τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ ὑστεροχρόνου. (Βλ. παραδείγματα ἐν τῷ Συντακτικῷ) :

10) ἔρωτηματικοὶ (coni. interrogatīvae) : ne ? (§ 8) ἤ ; ἄρα ; — nonne ? ἤ οὐ ; ἄρ' οὐ ; — num ? ἤ μή ; ἄρα μή ; μή ; — utrum - an ? πότερον - ἤ ; — si, an εἰ, ἂν — quin ὅτι δέν, νὰ μή, νά.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τριῶν πρώτων ἐρωτηματικῶν μορίων (ne, nonne καὶ num) χρησιμοποιουμένων καὶ εἰς ἐξηρητημένας καὶ εἰς ἀνεξαρτήτους ἐρωτήσεις, τοῦ μὲν ne χρῆσις γίνεται εἰς **πραγματικὰς ἐρωτήσεις**, ἧτοι εἰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ τις νὰ πληροφορηθῇ τι, τὸ ὁποῖον ἀγνωεῖ (ὡς dixistine hoc ? εἶπες τοῦτο ;), τοῦ δὲ nonne καὶ τοῦ num εἰς ῥητορικὰς ἐρωτήσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἀπλῶς ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. Καὶ εἰς μὲν τὰς διὰ τοῦ nonne εἰσαγομένας τοιαύτας ἐρωτήσεις ἀναμένει ὁ ἐρωτῶν καταφατικὴν ἀπάντησιν, εἰς δὲ τὰς εἰσαγομένας διὰ τοῦ num ἀρνητικὴν : **nonne dixisti hoc ?** ἄρ' οὐκ εἶπες τοῦτο ; (Ἐναμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ : etiam ἢ sane = **val**) — **num dixisti hoc ?** μὴ εἶπες τοῦτο ; (Ἐναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ : non — ὄχι.)

4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiōnes).

107. Ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) χαρᾶς : io ἰώ, ἰού — ha ἄ, κλπ.
- 2) λύπης : vae οὐαί, οἴμοι — heu, eheu φεῦ — pro, (proh) φεῦ, ὦ, κλπ.
- 3) ἀποστροφῆς ἢ ἀηδίας : pfui, fū φῦ.
- 4) θαυμασμοῦ ἢ ἐκπλήξεως : o ὦ — ecce ἰδού, ἦν, ἦνί — hem, hui, aha, attat, papae ἄ, ἔα, ἄ, ὦ, ἄά, ἀτταταί, παπαί, κλπ.
- 5) ἐπευφημίας : eia, euge εἶα, εὔγε, κλπ.
- 6) κλητικά : o ὦ — heus, eho ἰώ, ὦτάν, κλπ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιφωνήματα λαμβάνονται προσέτι (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) διάφοροι λέξεις, ἰδίᾳ δὲ ὀνόματα θεῶν ἢ ἡρώων (συνήθως συντεταγμένα), ὡς pax σιωπὴ ! indignum αἰσχρὸς ! — arāge ἄπαγε ! hercūles, hercule, hercle ἢ mehercules, mehercle (ὦ) Ἑράκλειος — pol (ἐκ τοῦ Pollux) ἢ edēpol μὰ τὸν Πολυδεύκην, νῆ τὸν Δία, κ.ἄ.

ΜΕΡΟΣ Γ΄
ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

Α΄. ΠΑΡΑΓΩΓΗ (DERIVATIO)

108. Καὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης αἱ ἀπλαῖ λέξεις (vocabūla simplicia) εἶναι

1) **πρωτότυποι** (vocabūla primitīva), ὡς rex (ἐκ τοῦ reg -s) βασιλεύς, lux (ἐκ τοῦ luc - s) φῶς, do (ἐκ τοῦ da - o) δίδω.

2) **παράγωγοι** (vocabūla derivāta), ὡς rex (reg - is) reg - ius καὶ reg - ālis βασιλικός, (lux, luc - is) luc - e - o φέγγω καὶ luc - ūdus φωτεινός, (do, θ. da -) da - tor δότης (πρβλ. ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν).

Σημείωσις. Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν εἰς τινα σειρὰν συγγενῶν ἐτυμολογικῶς λέξεων ἐκάστη τῶν λέξεων τούτων, ἐκτὸς τῆς πρώτης (τῆς κυρίως πρωτοτύπου), εἶναι παράγωγος μὲν ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην, πρωτότυπος δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην, ὡς os (or - is) στόμα, (ἐκ ταύτης) oro (ora - re) λέγω, (ἐκ ταύτης) ora - tio λόγος καὶ ora - tor (orator - is) ῥήτωρ, (ἐκ ταύτης) orator - ius ῥητορικός, κλπ.

109. Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν αἱ διάφοροι παραγωγικαὶ καταλήξεις κανονικῶς προστίθενται εἰς τὸ θέμα τῶν πρωτοτύπων, ὡς (leg - o) lec - tor (ἐκ τοῦ leg - tor) ἀναγνώστης, salus (salut - is) salut - āris σωτήριος, (laus, laud - is) laud - o (ἐκ τοῦ laud - a - o) ἐπαινῶ, κλπ.

Πολλάκις ὅμως (ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν) κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς παραγωγῆς λέξεως ἀποβάλλεται εἰς ἣ καὶ περισσότεροι φθόγγοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ θέματος τῆς πρωτοτύπου ἢ παρεντίθεται φωνῆν τι μεταξὺ τοῦ θέματος αὐτῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλήξεως, ὡς

* Ἡ παραγωγή καὶ ἡ σύνθεσις λέξεων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν γενικῶς δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη ὅσον εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

(navi - s)	nav - ālis ναυτικός
(aestas, aestat - is)	aest - īvus θερινός, κλπ.
(pons, pont - is)	pont - i - cūlus γεφυρίδιον
(caput, capit - is)	capit - ū - lum κεφάλαιον, κλπ.

110. α') Παράγωγα ῥήματα (*verba derivata*). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐξ **ὀνομάτων** (*verba denominatīva*) κατὰ τὴν α', τὴν β' καὶ τὴν δ' συζυγίαν, ὡς

(arma, § 34, 4, Α', β'), armare ὀπλίζειν, (laus, laud - is) lau-dare ἐπαινεῖν, (levis) levare κουφίζειν, (flos, flor - is) florēre ἀνθεῖν, (lux, luc - is) lucēre φέγγειν, (finis) finire ὀρίζειν, (lenis) lenire πραύνειν, (sitis) sitire διψᾶν, (saevus) saevire μαινεσθαι.

Κατὰ τὴν γ' συζυγίαν μόνον ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ, ὡς (durus) durescēre σκληροῦσθαι, (maturus) maturescēre πεπαίνεισθαι (§ 86, 2, γ').

2) Ἐξ **ἄλλων ῥημάτων** (*verba verbalia*).

α') Ἐν α ρ κ τ ι κ ᾶ (*verba incohatīva*), κατὰ τὴν γ' συζυγίαν, ὡς (senēre) senescere γηράσκειν, (florēre) florescere ἐξανθεῖν, (obdormire) obdormiscere ἀποκοιμᾶσθαι. (Βλ. καὶ ἀμέσως προηγούμενα).

β') Θ α μ ι σ τ ι κ ᾶ ἢ ἐ π ι τ α τ ι κ ᾶ (*verba frequentatīva ἢ intensīva*), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - are, ὡς (cano, cant - um) cant - are ἀδειν, (curro, curs - um) curs - are περιτρέχειν, (dormio, dormit - um) dormit - are ὑπνώττειν, νυστάζειν, κλπ.

Ἐκ σουπίνων εἰς - atum (ἦτοι ἐκ ῥημάτων τῆς α' συζυγίας) παράγονται κανονικῶς θαμιστικὰ ῥήματα οὐχὶ εἰς - atāre, ἀλλ' εἰς - itāre, ὡς (rogo, rog - atum) rog - itare διερωτᾶν, (volo, vol - atum) volītare περιπέτεσθαι. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ (haereo, haesi, haes - um, haerere) haes - itāre ὀκνεῖν, (ag - o, § 87, 2, α'), ag - itare ἐλεύνειν.

γ') Ἐ φ ε τ ι κ ᾶ (*verba desideratīva*), κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, σχηματίζονται δ' ἐκ τοῦ σουπίνου τοῦ πρωτοτύπου διὰ τροπῆς τῆς καταλήξεως - um εἰς - urire, ὡς (edo, es - um, § 92 -) esurire (ἐπιθυμεῖν φαγεῖν), πεινᾶν, (pario, par - tum, § 87, 2, β') part - urire ὀδίνειν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. τυραννῶ, τυραννήσ - ω, τυραννησ - εἶω).

δ') Ὑ π ο κ ο ρ ι σ τ ι κ ᾶ (*verba deminutīva*), κατὰ τὴν α' συζυγίαν, λήγουν δὲ κανονικῶς εἰς - illo, ὡς (canto) can - illo ὑπάδω,

τερετίζω, (sorbeo) sorb - illo ύποπίνω, ῥοφῶ. (Πρβλ. νεοελλην. κουτσοπίνω, κουτσοδουλεύω, κττ.).

111. Παράγωγα οὐσιαστικά (substantīva derivāta). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ ῥημάτων (substantīva verbalia).

α') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου (§ 88) με κατάληξιν - or εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνεργούντος προσώπου, ὡς (amare, amat - um) amat - or ἔραστῆς, (currere, curs - um) curs - or δρομεύς, (pingere, pict - um) pict - or γραφεύς (ζωγράφος). (Πρβλ. πράττω—πράκτωρ, κλπ.).

Σημείωσις. Πολλὰ τῶν εἰς -tor σχηματίζον θηλυκὸν εἰς -trix (γεν. tricis), ὡς (vincēre, vict - um) victor νικητῆς, victrix νικητριά. (Πρβλ. § 40, γ').

β') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με κατάληξιν - or, - us, - ium, -ēla εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ καταστάσεως, ὡς (am - are) am - or ἔρωσ, (dolēre) dol - or λύπη, (fur - ěre) fur - or μανία, (dec - ere) dec - us κλλωπισμός, (gaud - ěre) gaud - ium χαρά, (od - i, § 98,1) od - ium μῖσος, (quer - i, § 80) quer - ēla μέμψις, (tut - ari, § 81) tut - ela ἐπιστασία.

γ') Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου με κατάληξιν - io, - us (δ' κλίσεως), - ūra εἰς δῆλωσιν ἐνεργείας ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνεργείας τινός, ὡς (agere, act - um) act - io πρᾶξις, (venare, venat - um) venat - io θήρα, (movēre, mot - um) mot - us κίνησις, (currere, curs - um) curs - us δρόμος (τρέξιμο), (sepelire, sepult - um) sepult - ūra ταφή, (colere, cult - um) cul - tūra θεραπεία, περιποίησης, (accusare, accusat - um) accusat - io κατηγορία, (orare, orat - um) orat - io λόγος, (frui, fruct - um, § 80) fruct - us καρπός, (scribere, script - um) script - ūra γραφή, (nasci, nat - um, § 80) nat - ūra φύσις.

δ') Ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος με κατάληξιν - men, - mentum, - ūlum, - būlum, - cūlum, - crum, - trum εἰς δῆλωσιν μέσου τινός ἢ ὀργάνου ἢ τόπου ἐνεργείας τινός, ὡς (volv - ere) volu - men εἴλημα, (al - ere) ali - mentum τροφή, (vinc - ire) vinc - ūlum δεσμός, (pa - scere) pa - būlum χόρτος, βοσκή, (vocare) voca - būlum λέξις, (orare) ora - culum μαντεῖον, χρησμός, (sepelire) sepul - crum τάφος, (arare) arā - trum ἄροτρον.

2) Ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (substantīva denominatīva).

α') Με κατάληξιν - tor, - ĩtor εἰς δῆλωσιν τοῦ προσώπου τοῦ

ἔχοντος σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ὡς (via) viātor ὁδίτης, ὄδοιπόρος, (ianua) ian - ĩtor θυρωρός, (funda) fund - ĩtor σφενδονήτης. (Πρβλ. § 111, 1; α').

β') Μὲ κατάληξιν - arium, - ětum, - ĩle, εἰς δήλωσιν τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἢ διαμένουν πολλὰ ὁμοειδῆ ὄντα, ὡς (columba) columb - arium περιστερεών, (oliva) oliv - ětum ἐλαίων, (bos, bov - is) bov - ĩle βουστάσιον.

γ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ina (- trina), εἰς δήλωσιν ἐπιτηδεύματος ἢ τοῦ τόπου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀσχεῖται τὸ ἐπιτήδευμα, ὡς (medicus) medic - ĩna ἰατρική, (doctor) doctr - ina διδασκαλία, (opifex, opific - is) offic - ina (ἐκ τοῦ opific - ina) ἐργαστήριον, (tonsor) tons - trina κουρεῖον.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - ium (- itium), εἰς δήλωσιν καταστάσεως ἢ συνόλου τινὸς προσώπων ὁμοίας καταστάσεως, ὡς (sacerdos) sacerdot - ium ἱερατεία, (collĕga) colle - gium ἑταιρεία, (servus) serv - itium δουλεία, οἱ δούλοι.

ε') Μὲ τὰς καταλήξεις - lus, - la, - lum, (- ũlus - ũla, - ũlum, - ũlus, - ũla, ũlum, - cŭlus, cŭla, - cŭlum καὶ σπανιώτερον - illus, - illa, - illum) ὑποκοριστικά. Ταῦτα διατηροῦν συνήθως τὸ γένος τοῦ πρωτοτύπου, ὡς (liber) libel - lus (ἐκ τοῦ liber - lus) βιβλιάριον, (lapis) lapil - lus (ἐκ τοῦ lapid - lus) λιθάριον, (puer) puer - ũlus παιδάριον, καὶ puella (ἐκ τοῦ puer - la) παιδίσκη, κοράσιον, (sacrum) sacel - lum (ἐκ τοῦ sacer - lum) μικρὸν τέμενος, (silva) silv - ũla μικρὸς δρυμὼν, (filius) fili - ũlus υἱίσκος (ἀγοράκι), (filia) fili - ũla θυγάτριον (κοριτσάκι), (mus) mus - cŭlus μῦθιον, (opus) opus - culum μικρὸν ἔργον, (codex) codic - illus συγγραμμάτιον, κωδίκελλος, (signum) sig - illum ἀγαλμάτιον.

Σημείωσις. Καὶ ἐξ ὑποκοριστικῶν σχηματίζονται ἄλλα ὑποκοριστικά, ὡς cista κίστη—cist - ũla μικρὰ κίστη—cistel - la, cistell - ula κιστίδιον. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. πίναξ—πινακ - ἰς—πινακ - ἴδιον, καὶ νεοελλην. σάκκος — σακκ - οῦλι — σακκουλ - άκι).

ς') Ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων π α τ ρ ω ν υ μ ι κ ἄ μὲ τὰς (ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας) καταλήξεις - ides ἢ - ides, - ādes, - iades, (ἀρσενικά) καὶ -as, -is, -ĕis (θηλυκά), ὡς (Priamus) Priamĭdes Πριαμίδης, (Atreus) Atr - ĩdes Ἀτρεΐδης, (Aeneas) Aene - ādes Αἰνεΐαδης, (Telamon) Telamon - iādes Τελαμωνιάδης, (Tantalus)

Tantäl - is Τανταλῖς, (Thesti - us) Thesti - as Θεστιάς, (Nerēus) Ner-ēis Νηρηῖς. (Βλ. § 16 καὶ § 28). Οὕτως ἔπειτα καὶ ἐκ γνησίων Ῥωμαϊκῶν ὀνομάτων, ὡς (Romulus) Romul - ūdes Ῥωμυλίδης, (Scipio) Scipi - ādes Σκιπιάδης.

3) Ἐξ **ἐπιθέτων** ἀφηρημένα οὐσιαστικά εἰς δῆλωσιν σχετικῆς ἰδιότητος. Παραγωγικαὶ καταλήξεις τούτων -ia, -itia, ἦ - ties (ἐ' κλίσεως), -tas, -itas, -tūdo, -itūdo καὶ σπανίως -monia, ὡς (gratus) grat - ia χάρις, εὖνοια, (insanus) insan-ia μανία, (malus) mal - itia κακία, (segnis) segn - itia καὶ segn - ities νωθρότης, (liber) liber - tas ἐλευθερία, (levis) levī - tas ἐλαφρότης, (probus) probī - tas χρηστότης, (fortis) forti - tūdo ἰσχύς, (longus) long - itūdo μακρότης, (acer) acr - i - monia δριμύτης, (castis) cast - i - monia ἀγνότης.

112. γ') **Παράγωγα ἐπίθετα (adverbia derivata)**. Ταῦτα σχηματίζονται :

1) Ἐκ **ῥημάτων** (adiectīva verbalia) ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος (πρβλ. § 111, 1, β' καὶ δ') :

α') Μὲ κατάληξιν - ūsus, καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα σχετικὴν μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο ἰδιότητα, ὡς (valēre) val - ūsus εὐρωστος, (calere) cal - ūsus θερμός.

β') Μὲ κατάληξιν - ūlis, - bīlis, καὶ δηλοῦν τὸν ἐπιτήδειον εἰς τὸ νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο, ὡς (docere) doc - ūlis εὐδίδακτος, (placare) placa - bīlis εὐεξίλαστος, (movere) mo - bīlis κινητός, εὐκίνητος.

γ') Μὲ κατάληξιν - ax, - ūsus, καὶ δηλοῦν συνήθως τὸν ἔχοντα σχετικὸν τι μὲ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνοντο ἐλάττωμα, ὡς (audēre) aud - ax τολμητικός, (loqui) loqu - ax λάλος, (credere) cred - ūsus εὐπιστος, (queri) quer - ūsus μεμψίμορος.

δ') Μὲ τὴν κατάληξιν - bundus, - cundus, καὶ δηλοῦν μετ' ἐπιτάσεως ὅ,τι ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος, ὡς (venerari) venera - bundus λίαν σεβόμενος, εὐσεβής, (furēre) furi - bundus λίαν μαινόμενος, ἐκμανής, (irasci) ira - cundus ὀργίλος, εὐόργητος.

2) Ἐξ **οὐσιαστικῶν** (adiectīva denominatīva) :

α') Μὲ κατάληξιν - icus, - ius, - icius, - ālis, - ūlis, - āris, - arius, - nus (- ānus, - īnus), - ensis, - īvus, καὶ δηλοῦν τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνοντο ἢ ἔχοντα σχέσιν μὲ αὐτό, ὡς (bel-

lum) bell - īcus πολεμικός, (orator) orator - ius ῥητορικός, (pater) patr - ius πατρικός, (tribunus) tribun - icus δημαρχικός, (navis) nav - ālis ναυτικός, (vir) vir - īlis ἀνδρικός, (populus) popul - āris δημοτικός, (legio) legion - arius τῆς λεγεῶνος, (mater) mater - nus μητρικός, (urbs) urb - ānus ἀστικός, (equus) equ - īnus ἵππειος, (forum) for - ensis ἀγοραῖος, (tempestas) tempest - īvus ἔγκαιρος, (§ 109). Οὕτω καὶ ἐξ ἔθνικῶν ὀνομάτων (μετὰ τὰς καταλήξεις - īcus, - ius), ὡς (Gallus) Gall - īcus, (Thrax) Thrac - ius, ἐκ κυρίων ὀνομάτων προσώπων (μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - iānus), ὡς (Sulla) Sullānus, (Tullius) Tulli - ānus, (Verres) Verr - īnus, (Caesar) Caesar - iānus, καὶ ἐκ τοπωνυμίων ἢ ὀνομάτων χωρῶν, νήσων, ἡπείρων, μετὰ τὰς καταλήξεις - nus, - ānus, - īnus, - ensis καὶ προσέτι - as, γεν. - atis, ὡς (Roma) Rom - ānus, (Africa) Afric - ānus, (Tusculum) Tuscul - ānus, (Ameria) Amer - īnus, (Cannae) Cannensis, (Sicilia) Sicili - ensis, (Arpinum) Arpin - as (26, 4, Β', β').

β') Μετὰ κατάληξιν - tus (- ātus, - ītus, - ūtus), καὶ δηλοῦν τὸν ἔχοντα ἢ φέροντα τὸ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου σημαίνον, ὡς (ala) alā - tus πτερωτός, (hasta) hastā - tus λογχοφόρος, (clavus) clav - ātus ἡλωτός, (auris) aur - ītus ὠτίεις, (cornu) cornū - tus κερασοφόρος. (Πρβλ. νεοελλ. σπαθαῖος, σπιρουναῖος, κ.τ.τ.).

γ') Μετὰ κατάληξιν - ōsus, - entus, - lentus, καὶ δηλοῦν πλησμονήν, ὡς (aqua) aqu - ōsus ὑδρώδης, (periculum) pericul - ōsus κινδυνώδης, (turbūla) turbul - entus θορυβώδης, (fraus) fraud - u - lentus ἀπατηλός.

δ') Μετὰ κατάληξιν - ēus, καὶ δηλοῦν τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι τι, ὡς (lana) lan - ēus ἔρεοῦς, (argentum) argent - eus ἀργυροῦς, (ferrum) ferr - eus σιδηροῦς.

3) Ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων. Ταῦτα εἶναι ὑποκοριστικὰ (adiectīva deminutīva) καὶ σχηματίζονται μετὰ τὰς καταλήξεις - lus, - ūlus, - ōlus, - cūlus, ὡς (miser) misel - lus (ἐκ τοῦ miser - lus) ταλαίπωρος, (parvus) parv - ūlus μικκύλος (μικρούλης, μικρούτσικος), (aureus) aure - ōlus ἐπίχρυσος, (pauper) pauper - culus πενιχρός (φτωχούλης, φτωχούτσικος). (Πρβλ. § 114, 2, ε').

4) Ἐξ ἐπιρρημάτων (adiectīva adverbialia) :

α') Τοπικῶν, μετὰ κατάληξιν - īcus, ὡς (ante) ant - īcus πρόσθιος, (post) post - īcus ὀπίσθιος.

β') Χρονικῶν, με κατάληξιν, -īnus, -tīnus, (ἤ -tīnus), -ernus, -ternus, -iternus, ὡς (repente) repent-īnus αἰφνίδιος, (cras) cras-tīnus αὐριανός, (prius) pris-tīnus ἢ pris-tīnus πρότερος, (hodie) hodi-ernus σημερινός, (heri ἀρχῆθεν, hesi προβλ. § 23, 2, Σημ.) hes - ternus χθεσινός, (semper) semp - iternus αἰώνιος.

113. δ') Παράγωγα ἐπιρρήματα (adverbia derivata). Ταῦτα σχηματίζονται :

1) **τοπικά** ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων με τὴν κατάληξιν -ītus, εἰς δῆλωσιν τοῦ π ὅ θ εν ; ἢ τοῦ ἀπὸ π ὅ τ ε ; (caelum) cael - ĩtus οὐρανόθεν, (fundus) fund - ĩtus θεμελιόθεν, (radex, -dicis) radic- ĩtus ριζόθεν, (divinus) divin - ĩtus θεόθεν, (antiquus) antiqu- ĩtus ἀρχαίόθεν

2) **τροπικά α')** ἐξ ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν δευτεροκλίτων (§ 37 καὶ § 43, 1) με κατάληξιν -ē, ὡς (iucundus) iucund-ē ἡδέως, (pulcher) pulchr-ē εὐπρεπῶς, (doctus) doct-ē σοφῶς, (accu-ratus) accurat-ē ἐπιμελῶς (βλ. καὶ § 53)

Σημείωσις. Ἐκ τῶν εἰς -e τροπικῶν ἐπιρρημάτων τὸ (ἐκ τοῦ bonus, ἀρχῆθεν benus) benē καλῶς καὶ τὸ (ἐκ τοῦ malus) malē κακῶς ἔχουν τὸ καταληκτικὸν e βραχύ.

β') ἐξ ἐπιθέτων (ἢ μετοχῶν) τριτοκλίτων, με κατάληξιν -er, -ter, -īter, ὡς (prudens, prudent -is) prudent -er συνετῶς, (audax, audacis) audac-ter τολμηρῶς, (fortis) fortī-ter ἰσχυρῶς, (felix, felic-is) felic-īter εὐτυχῶς (βλ. καὶ § 53).

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν κατόπιν τροπικά ἐπιρρήματα εἰς -ē ἐκ τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ εἰς -īter ἐκ δευτεροκλίτων, ὡς (impun - is) impun - e ἀτιμωρητί, (largus) larg - e καὶ largiter δαψιλῶς, (humanus) human - e καὶ humaniter ἀνθρωπίνως.

γ') ἐκ ῥημάτων, ἐκ τοῦ θέματος τοῦ ὑπτίου, με κατάληξιν -im, ὡς (nominare, nominat-um) nominātim ὀνομαστί, (rapĕre, raptum) rapt-im ἀρπακτικῶς, (currere, curs-um) curs-im δρομαίως. Κατὰ ταῦτα ἔπειτα καὶ ἐξ ὀνομάτων, ὡς (gradus) grad-ātim βαθμηδόν, (grex, gregis) greg-ātim ἀγεληδόν, (vir) virī-tim κατ' ἄνδρα, (tribus) tribū-tim κατὰ φυλάς.

Β'. ΣΥΝΘΕΣΙΣ (COMPOSITIO)

114. "Ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν

1) ἐκάτερον τῶν συνθετικῶν μερῶν συνθέτου λέξεως εἶναι εἴτε κλιτὸν εἴτε ἄκλιτον μέρος λόγου, ὡς (pomum, fero) pomifer ὄπωροφόρος, (per, multus) per-multus πάμπολος, (de, mitto) de-mitto καταπέμπω, (per saepe) per-saepe συχνότατα·

2) πρῶτον συνθετικὸν συνθέτου τινὸς λέξεως δύναται νὰ εἶναι καὶ ἀχώριστον μόριον (πρβλ. Ἑλλ. ἀ- ἢ ἀν-, δυσ-, κλπ.). Ἀχώριστα δὲ μόρια (praepositiones inseparabiles) τῆς Λατινικῆς εἶναι :

α') τὸ ambi- (amb-, am-, an- = ἀμφί, περί) : ambi-farius ἀμφίλογος, amb-ēdo περιτρῶγω, am-plector περιβάλλω, an-ceps ἀμφικέφαλος·

β') τὸ dis- (= διὰ ἢ ἀ-, ἀν-) : dis-iungo διαζευγνύω, dis-solvo διαλύω, dis-par ἄνιστος, dis-similis ἀνόμοιος·

γ') τὸ in- (im-, ne-, ve- (= ἀ-, ἀν-)) : in-utilis ἀνοφελής, im-pius ἀσεβής, ne-fas ἀνόσιος, ne-scio ἀγνοῶ, ve-cors ἄφρων, ve-sānus ἄφρων·

δ') τὸ por- (= πρὸ) : por-tendo προσημαίνω·

ε') τὸ red-, re- (= ὀπίσω, πάλιν, ἀνά) : red-do ἀποδίδωμι (δίδω πίσω), red-eo ἐπανάρχομαι, re-mitto ἀναπέμπω (πέμπω πάλιν), refēro ἀνακομίζω·

ς') τὸ sed-, se- (= ἀνευ, διά, ἀπό) : sed-itio διάστασις, διχοστασία, se-cūrus (= sine cura) ἄφροντις, se-cerno διακρίνω, secēdo ἀποχωρῶ (πρβλ. ἀνωτέρω dis-)·

3) μερικαὶ κλιταὶ σύνθετοι λέξεις προέρχονται ἐξ ἀπλῆς παραθέσεως δύο λέξεων, ὡς respublica πολιτεία (ἐκ τοῦ res-publica), iusiurandum ὄρκος (ἐκ τοῦ ius-iurandum), decemviri οἱ δέκαρχοι (ἐκ τοῦ decem-viri), benedīco ἐπαινῶ (ἐκ τοῦ bene-dico), benefacio εὐεργετῶ (ἐκ τοῦ bene-facio). Πρβλ. νεά-πολις, νεώ-σοικος, πασί-γνωστος, κ.τ.τ.

Σημείωσις. Τῶν λέξεων respublica καὶ iusiurandum τὰ δύο συνθετικὰ μέρη κλίνονται κατὰ πάσας τὰς πτώσεις χωριστά : respublica, reipublicae, κλπ. (§ 32 καὶ § 38) — iusiurandum, iurisiurandi, κλπ. (§ 24, 2 καὶ § 38). Πρβλ. καὶ § 95.

115. Ἐκ τῶν φθογγικῶν μεταβολῶν, αἱ ὁποῖαι συμβαίνουν μετὰ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων λέξεων, ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἐξῆς : 1) Ἡ πρόθεσις cum (§ 102, 2) ἐν συνθέσει παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς μορφαί, ἤτοι com- (πρὸ χειλικοῦ συμφώνου καὶ πρὸ τοῦ m (§ 4), con- (πρὸ παντὸς ἄλλου συμφώνου) καὶ co- (πρὸς φωνήεντος ἢ τοῦ h), ὡς (cum, bibo) com-bībo συμπίνω, (cum, pono) com-pōno συντίθημι, (cum, mitto) com-mitto συμβάλλω, (cum, clamo) con-clāmo συμβοῶ, (cum, trāho) con-trāho συσπῶ, (cum, ēo) co-ēo συνέρχομαι, (cum, haereo) co-haereo ἔχομαι (τινος). Ἀλλά : com-ēdo κατεσθίω (§ 92).

Ἐπομένον ἢ ἡ r, τὸ n τῆς con- ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (con, loquor) con-loquor συνδιαλέγομαι, (con, rumpro) con-rumpro φθείρω. (Πρβλ. συλ-λέγω, συρ-ρέω).

2) Ἐκ τῶν προθέσεων καὶ τῶν ἀχωρίστων μορίων (§ 114, 2) ὡς πρώτων συνθετικῶν συνήθως :

α') τῆς ad τὸ d ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, g τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ad, cedo) ac-cēdo προσχωρῶ, (ad, fero) affero, προσφέρω, (ad, gradior) ag-gredior προσέρχομαι.

β') τῆς ob (§ 102, 1) καὶ τῆς sub (§ 102, 3) τὸ b ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν c, f, p τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ, ὡς (ob, capio) occipio ἄρχομαι, (sub, cedo) suc - cedo ὑπέρχομαι, (ob, facio) officio βλάπτω, (sub, facio) suf-ficio ὑποτίθημι, (ob, premo) opprīmo καταπιέζω, (sub, peto) sup - pēto ὑποπίπτω.

Ἐν συνθέσει δὲ μὲ τὸ ῥῆμα mitto τῆς μὲν ob τὸ b ἀποβάλλεται, τῆς δὲ sub ἢ μένει ἢ ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἐπόμενον m. Οὕτω o-mitto ἀφίνω, ἀλλὰ sub-mitto ἢ sum-mitto ὑποβάλλω.

Εἷς τινα δὲ σύνθετα (ἰδίως πρὸ τοῦ ci, τοῦ ti καὶ τοῦ pe) ἢ sub παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν μορφήν sus-, ὡς (sub, capio) sus-cīpio ὑποδέχομαι, (sub, teneo) sus-tīneo βασιτάζω, (sub, pendo) sus-pendo ἀναρτῶ. Οὕτω καὶ surrīdeo μειδιῶ (ἐκ τοῦ sus-rideo),

Σημείωσις. Τὸ sus - τοῦτο προέρχεται ἐξ ἑτέρας μορφῆς τῆς προθέσεως sub, ἥτοι ἐκ τοῦ subs (πρβλ. ab καὶ abs, § 102, 2). Καὶ τῆς ob ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἕτερος τύπος obs, ὅθεν ostendo δεικνύω (ἐκ τοῦ obs - tendo).

γ') τῆς προθέσεως in καὶ τοῦ ἀχωρίστου μορίου in - τὸ n ἀφομοιοῦται μὲ τὸ ἀρκτικὸν l, m, r, τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (in, ludo) il-lūdo ἐμπαίζω, (in, licitus) il-licītus ἀθέμιτος, (in, mitto) im-

mitto εισδέχομαι (in, memor), im-mēmōr ἀμνήμων, (in, rideo, ir-rīdeo σκόπτω, (in, revocatus) ir-revocatus ἀμετάκλητος.

Εἰς m τρέπεται τὸ n τούτων καὶ πρὸ χειλικῷ συμφώνου, ὡς (in, bibo) im-bībo ἐμπίνω, (in, bellum) im-bellis ἀπόλεμος, (in, pono) im-pōno ἐντίθημι, (in, potens) im-pōtens ἀδύνατος. (Πρβλ. ἀνωτέρω con-).

δ') τοῦ ἀχωρίστου μορίου dis- τὸ s ἀφομοιοῦται μόνον μὲ τὸ ἀρκτικὸν f τοῦ β' συνθετικοῦ, ὡς (dis, fero) dif-fēro διασπῶ (dis, facilis) dif-ficilis δύσκολος· ἀποβάλλεται δὲ πρὸ τοῦ d, g, l, m, r, v, καθὼς καὶ πρὸ τοῦ s, ὅταν ἀμέσως κατόπιν τούτου ὑπάρχη καὶ ἕτερον σύμφωνον, ὡς (dis, duco) di-dūco διέλκω, (dis, gero) di-gēro διασπείρω, (dis, labor) di-lābor διαρρέω (dis, moveo) di-mōveo χωρίζω, (dis, rapio) di-rīpio διαρπάζω, (dis, verto) di-vertō διαφέρω, (dis, spargo) di-spergo διασπείρω, (dis, sto) di-sto διέλω. Ἄλλὰ (dis, sentio) dis-sentio διαφωνῶ.

3) Τὸ ῥιζικὸν φωνῆεν τοῦ θέματος τῶν ῥημάτων συντιθεμένων μετὰ προθέσεως συνήθως μεταβάλλεται. Οὕτω :

α') τὸ ἄ καὶ τὸ ἔ τρέπονται εἰς ἴ' ἂν δὲ μετ' αὐτὰ ἀκολουθοῦν δύο σύμφωνα ἢ προηγῆται ἢ ἔπεται μετ' αὐτὰ ἔρρινον ἢ ὑγρόν, τότε συνήθως τὸ μὲν ἄ τρέπεται εἰς ἔ, τὸ δὲ ἔ μένει, ὡς (facio, § 84) perfīcio (διαπράττω), -fēcī, -fectum, -ficere — (rapio, § 84) di-rīpio (διαρπάζω), -ripui, -reptum, -ripēre — (emo) red-īmo (ἀνταγοράζω), -ēmi, -emptum, -imēre — (statuo) in-stituo (ιδρύω), -stitui, -stitūtum, -stitūere — (teneo) distīneo (χωρίζω), -tinui, -tentum, tinēre. Οὕτω καὶ : (frango) con- (fringo τρίβω), -frēgi, -fractum, -fringēre — (pango, § 89, 4) com-pingo (συμπήγνυμι), -pēgi, -pactum, -pingēre — (tango) con-tingo (ἄπτομαι), -tīgi, -tactum, -tingēre — καὶ : - (premo) com-prīmo (καταπιέζω), -pressi, -pressum, -primēre.

Ἄλλὰ : (sacro) ob -sēcro (ἱκετεύω) — (scando) descendo (καταβαίνω), -scendi, -scensum, -scendēre — (spargo) di-spergo (διασπείρω), -spersi, -spersum, spergēre — (crepo) dis-crēpo (διαφωνῶ), -crepui, -crepare — (mergo) sub-mergo (καταδύω), -mersi, -mersum, -mergēre.

β') τὸ ae τρέπεται εἰς ī καὶ τὸ au εἰς ū, ὡς (ob, caedo) oc-cīdo (ἀποκτείνω), oc-cīdi, oc-cīsum, oc-cidēre — (re, quero) re-

quīro (ἀναζητῶ), re-quisivi, re-quisitum, re-quirēre, (incluōdo)
in-clūdo (ἐγκλείω), in-clusi, in-clusum, in-cludēre.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Ἀρκιτὰ ῥήματα κἀπερ συντιθεμένα μετὰ προθέσεως διατηροῦν τὸ ῥιζικὸν βραχὺ ᾧ ἢ ἔ, ὡς τὰ ῥήματα cāveo, māneo, trāho, τὸ ἄγο ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων circum καὶ per καὶ τὸ cāpio ἐν συνθέσει μετὰ τῆς προθέσεως ante, ὡς prae-caveo προσφύλαττομαι, re-maneo ἀναμένω, con-trāho συστέλλω, circum-āgo περιάγω, per-āgo ἐπιτελῶ, (ἐνῶ ex-īgo ἐξάγω, ex-ēgi, ex-actum, ex-igere), ante-capio προλαμβάνω (ante-cēpi, ante-captum, ante-capere). Ἐπίσης τὰ ῥήματα ēdo (§ 92), fēro (§ 96), gēro φορῶ, mēto θερίζω, pēto ὀρμῶ, sēro συνείρω, tēgo καλύπτω, tēro τρίβω καὶ vēho κομίζω. Ἐπίσης διατηροῦν τὴν δίφθογγον τὰ ῥήματα aequo ἰσῶ, caeco τυφλῶ, haereo ἔχομαι τινος, καὶ τὸ ἀπρόσωπον taedet (pertaedet me σικχαίνομαι, pertaesum est).

Τὸ δὲ ῥῆμα lēgo εἰς ἄλλα μὲν σύνθετα τρέπει τὸ ἔ εἰς ἰ, εἰς ἄλλα δὲ τὸ φυλάττει, ὡς col-līgo συλλέγω, de-līgo ἐκλέγω ἄλλὰ neg-lēgo ἀμελῶ, per-lēgo διηγινώσκω.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τροπαὶ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥιζικῆς συλλαβῆς, ὅποιαί αἱ ἀνωτέρω, συμβαίνουν καὶ εἰς ὀνόματα, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς δεῦτερα συνθετικά, ὡς (facilis) dif-ficilis, (arma) in-ermis ἄοπλος, (aequus) inīquus ἄνιστος, κλπ.

116. Τὰ σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ ἕτερον τοῦλάχιστον τῶν συνθετικῶν μερῶν εἶναι μέρος τοῦ λόγου κλιτόν, εἶναι ἢ ῥήματα ἢ οὐσιαστικά ἢ ἐπίθετα. Ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τούτων ἄζια σημειώσεως εἶναι τὰ ἐξῆς :

117. α') **Σύνθετα ῥήματα (verba composita).** 1) Ῥήματα σύνθετα μὲ α' συνθετικὸν ῥῆμα σχηματίζονται μόνον μὲ τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικόν, τὸ ὅποιον τότε μένει ἀμετάβλητον, ὡς (adsuescēre, facio), adsuefacio ἐθίζω, adsue-feci, adsue-factum, adsue-facere, (calēre, facio) cale-facio θερμαίνω, (patēre, facio) pate-facio ἀνοίγω, κλπ. (Βλ. § 114, 3 καὶ § 115, 3, α').

2) Τὸ ῥῆμα facio ὡς β' συνθετικὸν ῥημάτων ἐχόντων α' συνθετικὸν ὄνομα (οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον) μεταβάλλεται εἰς -fīco (κατὰ τὴν α' συζυγίαν), ὡς (aedes, facio) aedi-fīco οἰκοδομῶ, aedifi-cāvi, κλπ., (amplius, facio) ampli-fīco μεγαλύνω, (testis, facio) testifīcor μαρτυρῶ (§ 80).

118. β') **Σύνθετα οὐσιαστικά (substantīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -a, -s, -r, ὡς (ager, θ. agr-, colo) agri-cōla γεωργός, (θ. par, cae-do) par-i-cīda πατροκτόνος, (ars, artis-facio) artīfex (ἐκ τοῦ arti-fecis) τεχνίτης, (arma, gero) arm-ī-ger ὄπλοφόρος·

2) ἐκ δύο ὀνομάτων ἢ ἐξ ἀριθμητικοῦ καὶ ὀνόματος καὶ λήγουν συνήθως εἰς -ium, ὡς (sol, stat-us) sol-sti-tium ἡλιοστάσιον, (tres, θ. tri-, annus) tri-enn-ium τριετία·

3) ἐκ προθέσεως καὶ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ὡς (cum, nomen, ἀρχ. gnomen) co-gnōmen ἐπώνυμον, (de, decus) de-dēcus ἀπρέπεια, (pro, consul) pro-consul ἀνθύπατος.

119. γ') **Σύνθετα ἐπίθετα (adiectīva composīta).** Ταῦτα σχηματίζονται :

1) ἐξ ἐπιθέτου (ἢ ἀριθμητικοῦ) καὶ οὐσιαστικοῦ ἢ ἐκ ῥήματος καὶ οὐσιαστικοῦ, ὡς (magnus animus) magn-anīmus μεγαλόψυχος, (tres θ. tri-, lingua) tri-linguis τρίγλωσσος, (misereo cors) misere-īcors ἐλεήμων·

2) ἐκ προθέσεως ἢ ἀχωρίστου μορίου καὶ ὀνόματος

α) οὐσιαστικοῦ. Τοῦτο ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ λαμβάνει ἐπιθετικὴν κατάληξιν, ὡς (ad, finis) af-fīnis γειτονικός, (cum, cors) con-cors ὁμόφρων, (in-ars) in-ers ἄτεχνος, (se-cura) secūr-us ἄφροντις, (in-arma) in-erm-is ἄοπλος.

Στέρησιν εἰς τὰ τοιαῦτα σύνθετα δηλοῦν καὶ αἱ προθέσεις a, de, ex, ὡς a-mens, de-mens ἄφρων, (ex, pars) ex-pers ἄμοιρος.

β) ἐπιθέτου. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν τότε λαμβάνεται συνήθως τὸ στερητικὸν in-, αἱ προθέσεις per, prae εἰς δῆλωσιν ἐπιτάσεως, καὶ ἢ πρόθεσις sub εἰς δῆλωσιν ἐλαττώσεως, ὡς in-dīgnus ἀνάξιος, per-lēvis πάνυ εὐτελής, prae-clārus πάνυ διαυγής, sub-crūdus ὠμός πῶς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

120. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

- ab-do** ἀποκρύπτω. Βλ. do.
- ab-icio** (πρῶφ. ab-jicio) ἀπορρίπτω, (ab + iacio, § 115, 3, α').
Βλ. iacio.
- ab-oleo** ἀφανίζω, -olēvi, -olītum, -olēre. Ἐκ τούτου abolesco ἀφανίζομαι, -lēvi, lescēre, § 89, 2 καὶ § 110, 2, α' (ῥίζ. ol-, πρβλ. ἀπ-όλ-λυμι).
- ac-cendo** ἀνάπτω, -cendi, -censum, -cendēre (ῥίζ. cand-, βλ. candeo, § 115, 3, α').
- ac-cesso**. Βλ. ar-cesso.
- ac-cido** προσπίπτω, -cīdi, -cidēre, § 89; 2 καὶ § 100, 2 (ad + cado, § 115, 3, α'). Βλ. cado.
- ac-cido** ἐπιτέμνω, (ad + caedo, § 115, 3, β'). Βλ. caedo.
- ac-cio** προσκαλῶ, -cīre (κατὰ τὴν δ' συζυγίαν). Βλ. cīeo, § 89, 4, Σημ. 1.
- ac-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubītum, -cumbēre (ad + cumbo, ὁ ἄχρηστον ῥίζ. cub-, βλ. cubo § 96, 2, α').
- aceo** ὀξίζω, -cui, -cēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου acesco ὀξώδης γίγνομαι, -cui, -cescēre, § 110, 2, α'.
- aceo** ὀξύνω. Ὡς τὸ tribuo.
- ad-eo**, § 93, Σημ.
- ad-īmo** ἀφαιρῶ (ad + emo, § 115, 3, α').
- ad-īpīscor** καταπράττω, -cēptus sum, -īpīsci, § 80.
- ad-oleo** θυμῶ, -olui, -olēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου adolesco ἀναφλέγομαι, -lescēre, § 110, 2, α'.
- ad-olesco** καὶ ad-ulesco ἀξάνομαι, -olēvi, (-ultum), -olescere (ῥίζ. ol-, ἐκ τῆς al-, βλ. alo).
- ad-orior** προσβάλλω, -ortus sum, -orīri, § 80 (Κατὰ τὸ audior-).
Βλ. καὶ orior.
- ad-sentior**. Βλ. assentior, § 81, 2.
- a-gnosco** ἀναγνωρίζω, -gnōvi, -gnītum, -gnoscēre. Βλ. nosco.
- ago**, § 87, 2, α'. Βλ. καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- aio**, § 98, 2, α'.

- algeo** ῥιγῶ, alsi (ἐκ τοῦ alg-si), algere, § 89, 2. Ἐκ τούτου algescō ψύχομαι, alsi, algescēre, § 110, 2, α'.
- al-licio** ἐφέλω, δελεάζω, -lĕxi, -lectum, -licĕre (ad + lacio, § 84 καὶ § 115, 3, α').
- alo** τρέφω, αὐξάνω, alui, alĭtum καὶ altum, alĕre. Παθ. μτχ. altus. καὶ alĭtus.
- ambio** (ambi + eo), § 93, Σημ.
- amb-ūro** περιφλέγω, § 114, 2, α'. Βλ. uro.
- amicio** περιβάλλω, (amicum καὶ amixi), amictum, amicĭre (ἐκ τοῦ ambi + iacio, § 114, 2, α' καὶ § 115, 3, α').
- am-plector** περιβάλλω, -plĕxus sum, -plexum, -plecti, § 80 (ambi + plector, § 114, 2, α').
- ango** ἄγχω, angĕre, § 89, 2.
- animadverto** προσέχω, κατανοῶ. Βλ. verito.
- apĕrio** ἀνοίγω, -rui, -rtum, -rire.
- apiscor** ἐπιτυγχάνω, aptus sum, aptum, apisci, § 80. (Ἐν συνθέσει -ipiscor, -eptus sum, κλπ., § 115, 3, α').
- ap-pello** προσπελάζω, -pŭli, -pulsum, -pellĕre. Βλ. pello. (Διακριτέον apel-lo, āvi, ātum, āre καλῶ).
- arceo** εἴργω, ἀρκέω, arcui, arcĕre. Ἐν συνθέσει -erceo, -ercui, (-ercitum), -ercĕre, § 115, 3, α'.
- ar-cesso** καὶ ac-cesso προσκαλῶ -cessĭvi, cessĭtum, -cessĕre, 89, 3.
- ardeo** καίομαι, arsi, (arsum), ardĕre, § 90, 3. Μτχ. μέλλ. arsŭrus. Ἐκ τούτου ardesco ἀναλάμπω, arsi, ardescĕre, § 110, 2, α'.
- arguo** ἐλέγχω. Ὡς τὸ tribuo. Μτχ. μελ. arguitŭrus.
- aspicio** προσβλέπω. Βλ. specio.
- assentior** ὁμολογῶ, -sensus sum, -sentĭri, § 80 καὶ 81, 2.
- audeo**, § 81, 1.
- audio**, § 78.
- au-fero** ἀποκομίζω, abs-tŭli, ab-lātum, au-ferre, § 96 καὶ § 102, 2.
- au-fugio** ἀποφεύγω, fŭgi, -fugĕre, § 84 καὶ 89, 2.
- augeo**, § 86, 1 καὶ § 89, 3.
- avere**, § 98, 3.
- bibo** πίνω, bibi, bibĕre, (σουπῆνον potum ἢ haustum ἐκ τοῦ haurre), § 89, 3, α'.

- cado** πίπτω, § 87, 2 β' και § 100, 2. Μτχ. μέλλ. cāsūrus.
- caedo** κόπτω, § 87, 2, β' και § 115, 3, β'.
- caleo** θερμός ειμι, -lui, -lĕre, § 89, 2. Έκ τούτου calesco, § 86, 2 γ'
- calleo** έχω τύλους, -llĕre, § 89, 2.
- candeo** λευκός ειμι, -ndui, -ndĕre, § 89, 2. Έκ τούτου candesco
λευκαίνομαι, -ndui, -ndescĕre, § 110, 2, α'.
- caneo** πολιός ειμι, -nui, -nĕre, § 89, 2. Έκ τούτου canesco πολιός
γίγνομαι, -nui, -nescĕre, § 110, 2, α'.
- cano** žδω, § 87, 2, β'. Έν συνθέσει -cĭno, -cĭnui, (-centum), ci-
nĕre, ως con-cĭno, prae-cĭno προλέγω, § 115, 3, α'.
- capesso** δράττομαι, άρπάζω, -pessĭvi, -pessĭtum, -pessĕre, § 89, 3.
- capio** λαμβάνω, § 84. Έν συνθέσει -cĭpio, -cĕpi, -ceptum, -cĭpĕre,
§ 115, 3, α' και Σημ. 1.
- careo** ούκ έχω, carui, (caritum), carĕre. Μτχ. μέλλ. caritūrus.
- carpo** δρέπω, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει -cerpo, § 115, 3, α'.
- caveo** φυλάττομαι, cavi, cautum, cavĕre, § 115, 3, Σημ. 1.
- cĕdo** βздίζω, cessi, cessum, cedĕre.
- censeo** τιμῶμαι, νομίζω, censui, censum, censĕre.
- cerno** κρίνω, § 86, 2.
- cĭeo** κινῶ, § 89, 4. Σημ. 1 (και cĭo, cĭre, § 89, 2). Τὸ σουπῖνον και
ἡ μετοχή τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου εἰς τὸ σύνθετον accĭ(e)o
έχουν τὸ i μακρόν : accĭtum, accĭtus. Εἰς τὰ ἄλλα σύνθετα τὸ i
τοῦτο διαφορεῖται, ως ex-cĭtus και ex-cĭtus, con-cĭtus και con-
cĭtus, in-cĭtus.
- cingo** ζώννυμι, cinxi, cinctum, cingĕre.
- circum-do** περιβάλλω, -dĕdi, -dĕtum, -dĕre, § 89, 4, Σημ. 1
και 2.
- circum-sisto** περικυκλῶ, -stĕti, -sistĕre. Βλ. sisto.
- circum-sto** περίσταμαι, -stĕti, -stare. Βλ. sto.
- elareo** φανερός ειμι, -rui, -rĕre, § 89, 2. Έκ τούτου claresco αναφαί-
νομαι, -rui, rescĕre, § 110, 2, α'.
- claudo** κλείω, clausi, clausum, claudĕre, § 87, 2, γ'. Έν συνθέσει
-clūdo, § 115, 3, β'.
- co-alesco** συνανυξάνομαι, -alui, (-alĭtum), -alescĕre. Παθ. μτχ.
coalĭtus. (Έκ τοῦ άχρήστου alesco, ἡ ἐκ τοῦ alo).
- co-ĕmo** συναγοράζω. Βλ. emo και § 115, 1.

- co-eo** συνέρχομαι. Βλ. eo, § 93 και § 115, 1.
- coepi** ἤρξάμην, § 98, 1 και Σημ.
- co-erceo** περιείρω, κολάζω, -ercui, -ercitum, -ercēre. Βλ. arceo.
- co-gnoscō** γιγνώσκω, -gnōvi, -gnōtum, -gnoscēre. Βλ. nosco και προβλ. γι-γνώσκω.
- cogo** συνάγω, cōēgi, cōāctum, cōgēre (cum + ago, co + ago, § 115, 1).
- co-hibeo** συνέχω, (cum + habeo, § 115, 1 και 3, α').
- col-līdo** συνθλίβω, (cum + laedo, § 115, 1 και 3, β').
- col-līgo** συλλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.
- colo** θεραπεύω, colui, cultum, colēre.
- comb-ūro** κατακαίω. (Εκ τοῦ co + amburo, § 115, 1). Βλ. uro.
- com-ēdo**, § 92 και 115, 1. Βλ. edo.
- com-miniscor** ἐπινοῶ, -mentus sum (-mentum), -minisci, § 80, (ρίζ. men-, προβλ. memini, § 98, 1).
- como** καλλωπίζω, compsi, comptum, comēre.
- com-pello** συνωθῶ, -pūli, -pulsum, -pellēre. Βλ. pello.
- com-perio** κατακτανθάνω, -pēri, -pērtum, -perire, § 89, 3, (ρίζ. per-, προβλ. πεῖρα, ἐκ τοῦ per-ja).
- com-pingo** συμπήγγυμι, -pēgi, -pactum, -pingēre, § 89, 4 γ' και § 115, 1 και 3, α'. Βλ. pango.
- com-pingo** καταγράφω, -pinxi, -pictum, -pingēre. Βλ. pingo και § 115, 1.
- com-plector** περιπλέκομαι, -plexus sum, -plexum, -plecti, § 80.
- com-pleo** πληρῶ, -plēvi, -plētum, -plēre. Προβλ. deleo.
- con-eīdo** συμπίπτω. Βλ. ac-eīdo (cado).
- con-eīdo** κατακόπτω. Βλ. ac-eīdo (caedo).
- con-clūdo** κατακλείω. Βλ. claudo.
- con-cupisco** ὀρέγομαι, -cupīvi, -cupītum, -cupiscēre. (Εκ τοῦ cupio, § 84 και § 110, 2, α').
- con-cutio** διασεύω, -cussi, -cussum, -cutēre. Βλ. quatio.
- con-dolesco** ἀλγῶ, -dolui, -dolescēre. Ἐκ τοῦ con -doleo.
- con-fiteor** καθομολογῶ, -fessus sum, -fessum, -fitēri, § 80 (cum + fateor, § 115, 3, α').
- con-gruo** συμπίπτω, συμφωνῶ, -grui, -gruēre, § 89, 2. Βλ. ruo.
- con-icio** (πρόφ. con-jicio) συμβάλλω (cum + iacio, § 115, 1 και 3, α').

- con-niveo** συμμύω, -nīxi και -nīvi, -nivēre, § 89, 2.
- con-quīro** ἀναζητῶ. Βλ. quaero, § 115, 3, β'.
- con-scīseo** κοινή ψηφίζομαι, -scīvi, -scītum, -sciscēre. (Ἐκ τοῦ scio, § 110, 2, α').
- con-sisto** ἴσταμαι, ἔγκειμαι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- con-spicio** καθορῶ. Βλ. specio.
- con-sto** συνίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. constatūrus, § 110, 2. Βλ. και sto.
- con-sūlo** βουλεύομαι, -sūlui, -sultum, -sulēre.
- con-temno** καταφρονῶ, -temp̄si, -temptum, -temnēre.
- con-ticesco** ἢ con-ticisco κατασιωπῶ, -ticui, -ticescēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ taceo, § 115, 1 και § 110, 2, α'.
- con-tingo** ἄπτομαι. Βλ. tango, 115, 1, και 3, α'.
- coquo** μαγειρεύω, coxi, coctum, coquēre.
- crebresco** (σύνθετον per-crebresco λαμβάνω ἐπίδοσιν), -brui, -bre-scēre. (Ἐκ τοῦ ἐπιθ. creber, § 110, 1).
- credo** πιστεύω -dīdi, -dītum, -dēre. Πρβλ. do.
- crepo** χροτῶ, -pui, -pītum, pāre, § 115, 3, α'.
- creso** ἀυξάνομαι, crēvi, (crētum), crescēre. (Ἐκ τοῦ creo, § 110, 2, α').
- cubo** κατάκειμαι, cubui, cubītum, cubāre, § 89, 3 και 4.
- cupio**, § 84.
- curro**, § 87, 2, β' και § 100, 1.
- debeo** ὀφείλω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ de + habeo, § 115, 2, α').
- decet**, § 99, 2.
- de-cīdo** καταπίπτω. Βλ. ac-cīdo, (cado).
- de-cīdo** ἀποκόπτω. Βλ. caedo.
- de-fendo** ἀποκρούω, -fendi, -fensum, -fendēre.
- de-fetiscor** καταπονοῦμαι, -fessus -sum, -fessum, -fetisci, § 80. Βλ. fatisco.
- dēgo** διάγω, (dēgi), degēre, § 89, 2. (Ἐκ τοῦ de + ago· πρβλ. cogo).
- de-icio** (πρόφ. de-jicio); καταρρίπτω. Βλ. conicio.
- deleo**, § 78.
- de-līgo** ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, Σημ. 1.

- de-litescio** καὶ delitisco ἀποκρύπτομαι, -litui, -litescēre, § 89, 2.
 Βλ. lateo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 2, α'.
- demo** ἀφαιρῶ, dempsi, demptum, demēre. (Ἐκ τοῦ de + ěmo, πρβλ. como).
- de-scendo** καταβαίνω, § 115, 3, α'. Βλ. scando.
- de-sipio** μωραίνω, (-sipui), -sipēre, § 89, 2, (de + sapio, § 84 καὶ 115, 3, α').
- de-sisto** καθίστημι, -stīti, -sistēre. Βλ. sisto.
- de-spicio** καταφρονῶ. Βλ. specio.
- de-vertor**, § 81, 2.
- dico**, § 87, 2, γ' καὶ § 84, Σημ. Σύνθετα ēdīco προκηρύσσω, interdīco ἀπαγορεύω.
- dif-fĕro** διασκεδάννυμι, dis-tŭli, di-lātum, dif-ferre, § 115, 2, δ'.
- di-lĭgo** ἀγαπῶ, -lĕxi, -lectum, -ligēre (dis + lego, § 115, 2, δ' καὶ 3, γ' Σημ. 1).
- di-lucescit** ὑποφώσκει ἡμέρα, -lūxit, -lucescēre.
- di-riĕo** διαχωρίζω. Ὡς τὸ habeo. (Ἐκ τοῦ dis + habeo, § 115, 2, δ καὶ 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- di-rĭgo** διευθύνω, -rĕxi, rectum, -rigēre (dis + rego, 115, 3, α').
- di-rĭmo** χωρίζω, -rĕmi, -remptum, -rimēre (dis + emo, § 115, 3, α', πρβλ. καὶ § 23, 2, Σημ.).
- disco**, § 89, 2.
- dis-plĭceo** ἀπαρέσχω (dis + placeo, § 115, 3, α').
- distinguo** διακρίνω. Βλ. stinguo.
- di-sto** διέχω, ἀπέχω, -stāre, § 89, 2. Βλ. sto.
- di-vĭdo** διαίρω, -vĭsi, -vĭsum, -vidēre.
- do** δίδωμι, § 89, 4, 1 καὶ 2 (ῥίζ. dov-, dā-, dā-).
- do**, dīdi, dītum, dēre (ῥίζ. de-). Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει μετὰ μονοσυλλάβων προθέσεων, ὡς ab-do ἀποκρύπτω, ad-do προσθέτω, con-do κτίζω, κλπ. Εἷς τινὰ τοιαῦτα σύνθετα, ὡς τὸ red-do (ἀποδίδωμι), ὑπάρχει καὶ τοῦ προηγουμένου do (= δίδωμι) ἡ ἔννοια, § 89, 4, Σημ. 2.
- doceo** διδάσκω, docui, doctum, docēre.
- doleo** ἀλγῶ, dolui, (dolitum), dolēre.
- domo**, § 89, 3.
- duco** ἄγω, duxi, ductum, ducēre, § 84 Σημ. καὶ 87, 2, γ'.

edo, § 92.

edūco ἐξάγω, dūxi, κλπ. Βλ. dūco. (Διακριτέον, edūco, -āvi, -ātum, -āre, παιδεύω, ἀνατρέφω).

egēo ἐνδέομαι, egui, egēre, § 89, 2.,

eiicio (πρόφ. ejicio, e + iacio), § 115, 3, α'.

e-licio ἐξέλκω, ἐξάγω, § 84 και § 115, 3, α'. Βλ. lacio.

e-līdo ἐκθλίβω (e + laedo, § 115, 3, β').

e-līgo ἐκλέγω, -lēgi, -lectum, -ligēre, § 115, 3, ζημ. 1. Βλ. lego.

emineo ἐξέχω, -nui, -nēre, § 89, 2.

emo ἀγοράζω, ēmi, emptum, emēre. (Σύνθετα co-emo, ἀλλὰ red-īmo ἐξαγοράζω, adīmo ἀφαιρῶ, interīmo ἀποκτείνω), § 115, 3 α'.

e-mungo ἀπομύττω, (-munxi, -munctum), -mungēre (ριζ. mug-, § 86, 2, α' και § 89, 1).

eo, § 93 και 89, 4, Σημ. 1.

ex-cello ἐξέχω, προέχω, -cellere, (παθητ. μτχ. ex-celsus), § 89, 2.

ex-clūdo ἀποκλείω, § 115, 3, β'. Βλ. claudio.

ex-cudo ἐκτρίβω, (-cūdi, -cūsum), -cudēre.

ex-cutio (ex + quatio, πρβλ. § 115, 3, β').

ex-erceo ἐξασκῶ. Βλ. arceo και cōerceo.

ex-īgo ἀπαιτῶ, ἐκτελῶ, -ēgi, -actum, -igēre (ex + ago, § 115, 3, α').

ex-īmo ἐξαίρω, ἐξάγω (ex + emo, § 115, 3, α').

ex-olesco ἐπαυξάνομαι. Εὐχρηστος μόνον ἢ μετοχή exolētus, ὡς ἐπίθετον (= ἀδρός, τέλειος). Πρβλ. adolesco.

ex-olesco φθίνω, -lēvi, (-lētum), -lescēre. Πρβλ. ad-olesco.

ex-pergiscor ἐξεγείρομαι, -perrectus sum, -perrectum, -pergisci, § 80. Βλ. pergo και § 110, 2, α'.

ex-perior πεῖραν λαμβάνω, -pertus sum, -pertum, -perīri, § 80. Βλ. comperio.

ex-sisto ἐξάνισταμαι. Βλ. consisto.

ex-sto ἐξέχω, ὑπάρχω, exstāre. Μετ. μέλλ. exstātūrus.

ex-timeseo ἐκφοβοῦμαι, -timui, -timescēre, § 89, 2. Βλ. timeo και § 110, 2, α'.

ex-uo ἀποδύω. Ὡς τὸ tribuo.

facesso πράττω, -cessīvi, -cessītum, -cessēre.

- facio**, § 84 και Σημ. Παθητικὸν τοῦ τὸ fio, § 97. Ἐν συνθέσει : -facio, -fēci, -fectum, -ficēre, § 115, 3, α' και § 117.
- fallo** σφάλω, fefelli, fallēre, § 87, 2, β'. (Ἐκ τοῦ falno, § 86, 2).
Σουπῆνον *deceptum*, ἐκ τοῦ *decipēre*.
- farcio** σάπτω, farsi, fartum, farcīre, § 89, 3. Ἐν συνθέσει -farcio, -fersi, -fertum, fercīre, § 115, 3, α'.
- fateor** ὁμολογῶ, (*fassus sum*), fatēri, § 80. Ἐν συνθέσει -fiteor, § 115, 3, α'.
- fatisco** σχίζομαι, καταπονοῦμαι, fatiscēre, § 89, 2 και fatiscor, fatisci, § 80.
- faveo** εὐνοῶ, favi, fautum, favēre.
- ferio**, § 89, 2.
- fero**, § 96, § 84, Σημ. και 115, 3, Σημ. 1.
- ferveo** ζέω, ferbui, fervēre, (και ποιητ. fervo, fervi, fervēre).
Πρβλ. § 89, 3.
- fido**, § 81, 1.
- figo** πηγνύω, fīxi, fīxum, figēre.
- findo** σχίζω, χωρίζω, fīdi, fissum, findēre, (ῥ. fid-, § 86, 2, α').
- tingo** πλάττω, finxi, fictum, fingēre, (ῥ. fig-, § 86, 2, α').
- fio**, § 97. Βλ. και facio.
- flecto** κάμπτω, flexi, flexum, flectēre (ῥ. flec-, § 86, 2, β').
- fleo** κλαίω, flēvi, flētum, flēre, Πρβλ. *deleo*.
- fligo** κτυπῶ, flixī, flictum, fligēre, (ῥ. flig-, § 87, 2, γ'). Συνήθως σύνθετον : afflīgo καταβάλλω, conflīgo συγκροῶμαι.
- floreo** ἀνθῶ, -rui, -rēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦτου *florescō* (ἐξανθῶ), -scēre, § 110, 2, α'.
- fluo** ῥέω, fluxi, fluxum, fluēre, (ῥ. flu- και flug-).
- fodio**, § 84 και § 87, 2, α'.
- for**, § 98, 2, δ'.
- fōre**, § 98, 3, Σημ.
- foveo** θάλπω, fōvi, fōtum, fovēre.
- frango** κατάγνυμι, frēgi, fractum, frangēre, (ῥ. frag-, § 86, 2, α', § 87, 2, α', και § 115, 3, α').
- fremo** γογγύζω, fremui, (fremītum), fremēre (§ 89, 3).
- frendo** συντρίβω, βρύχω, fresum (και frēssum), frendēre.
- frico** ψήχω, τρίβω, fricui, frictum και fricātum, fricāre, § 89, 3.

frigeo ψυχρός είμι, frigēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου frigesco, -scēre, § 110, 2, α'.

fruor καρποῦμαι, frui. Μτχ. μέλλ. fruitūrus. Οἱ ἐλλείποντες χρόνοι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ ῥ. utor ἢ τῆς φράσεως fructum capere, § 80 (ῥ. fru- καὶ frug-).

fugio, § 84, § 87, 2, α' καὶ § 89, 4. Σημ. 1. Μτχ. μέλλ. fūgīturus.

fulcio ἐρείδω, fulsi, fultum, fulcīre, § 89, 3.

fulgeo ἀστράπτω, fulsi, fulgēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου fulgesco ἀναλάμπω, -scēre, § 110, 2, α'.

fundo, § 86, 2, α'.

fungor ἐπιτελῶ, functus sum, functum, fungi, § 80.

furo, § 89, 2.

gaudeo, § 81, 1.

gemo στενάζω, -mui, (-mītum), -mēre.

gero φέρω, gessi, gestum, gerēre, (ῥ. ges-, πρβλ. § 23, 2, Σημ.).

gestio γαυριῶ, ἀφίεμαι, gestīre, § 89, 2.

gigno, § 86, 3.

gradior βαδίζω, § 80 καὶ 84. Τὸ σουπῖνον gressum ἀντὶ grassum, κατὰ τὰ σύνθετα. Βλ. § 115, 3, α'.

habeo ἔχω, -bui, -hītum, -bēre, § 87, 1, § 88, 2 καὶ 89, 4, Σημ.

Ἐν συνθέσει -hibeo, ὡς adhibeo προσφέρω, prohibeo κωλύω, § 115, 3, α'.

haereo ἔχομαι τινος, haesi, (haesum), haerēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. haesurus.

haurio ἀντλῶ, hausi, haustum, haurire, § 89, 3, (ῥ. haus-, - πρβ. § 23, 2, Σημ.).

hisco χάσκω, hiscēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ hio, § 110, 2, α'.

horreo φρίττω, § 89, 2. Ἐκ τούτου horresco, horruī, horrescēre, § 110, 2, α'.

(icio ἢ) **ico** πλήττω, īci, (ictum), icēre. Μτχ. μέλλ. icturus. Παθητ. μτχ. ictus .

- i-gnoseo** συγγιγνώσκω, -gnōvī, -gnōtum, -gnosċere. Πρβλ. co-
gnosco.
- il-licio** δελεάζω, -lexi, -lectum, -licċere, (in + lacio, § 84 καὶ § 115,
3, α').
- im-buo** ἐμβάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- im-mīneo** ἐπίκειμαι, im-minċere, § 89, 2.
- im-pingo** (in + pango). Βλ. com-pingo.
- im-plīco**, § 89, 4, α'.
- in-cendo** ἀνάπτω. Πρβλ. ac-cendo.
- in-eīdo** ἐπίπτω. Πρβλ. ac-eīdo. Βλ. cado.
- in-eīdo** ἐντέμνω. Πρβλ. ac-eīdo. Βλ. caedo.
- in-clūdo** ἐγκλείω. Βλ. con-clūdo καὶ claudio.
- in-cumbo** κατακλίνομαι, -cubui, -cubitum, -cumbċere. Βλ. ac-
cumbo.
- in-cutio** ἐνσεύω. Βλ. con-cutio καὶ quatio.
- in-dīco** κηρύττω. -dīxi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον indīco, -āvi,
-ātum, -āre δηλῶ).
- in-digeo** ἐνδέομαι, -gui, -gċere, § 89, 2. Βλ. egeo.
- in-dulgeo** χαρίζομαι, -lsi, -lgċere, § 89, 3.
- in-duo** ἐνδύω. Βλ. ex-uo.
- in-fringo** κατάρνυμαι. Βλ. frango, § 115, 3, α'.
- in-gemiseo** ἐπιστένω, -mui, -miscċere, § 89, 2. Βλ. gemeo.
- in-gruo** ἐνσκήπτω. Βλ. con-gruo.
- in-icio** (προφ. in-jicio) ἐμβάλλω. Βλ. conicio.
- in-quam**, § 98, 2, β'.
- in-sculpo** ἐγγλύφω. Βλ. scalpo.
- in-sto** ἐπίκειμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. instāurus.
- intel-lċgo** κατανοῶ, -lexi. -lectum, -legċere, § 115, 3, Σημ. 1.
- in-tueor** προσβλέπω, -tuċeri. Πρkm. aspċxi, ἐκ τοῦ aspicio.
- irascor** ὀργίζομαι, irasci, § 80. Πρkm. suscensui, ἐκ τοῦ suscenseo.
- jaceo** κεύμαι, jacui, (jacitum), jacċere. Μτχ. μέλλ. jaciturus.
- jacio**, § 84. Ἐν συνθέσει, -jicio (ἢ -icio), -jċeci, -jectum, -jicċere,
ὡς abicio (πρόφ. abjicio), con-icio (προφ. conjicio) κλπ.,
§ 115, 3, α'.
- jubeo** κελεύω, jussi, jussum, jubċere.

jungo, § 89, 1.

juvo, § 89, 4.

labor ὀλισθαίνω, lapsus sum, lapsum, labi, § 80.

laceo ἐρθεύω, -ssīvi, -ssītum, -ssēre, § 89, 3.

lacio, § 84. Ἐν ἀντιθέσει -licio, § 115, 3, α'. Βλ. al-licio, c-licio καὶ il-licio.

laedo λυμαίνομαι, laesi, laesum, laedēre, § 87, 2, γ'. Ἐν συνθέσει -lido, § 115, 3, β'.

lambo λείγω, -bi, -bītum, -bēre.

languo ἄτονῶ, -guēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου languesco ἄτονος γίγνομαι, -gui, -guescēre, § 110, 2, α'.

lateo λανθάνω, -ui, -tēre, § 89, 2.

lavo λούω, πλύνω, lāvi, latum καὶ lavātum, lavāre καὶ lavēre. Πρβλ. § 86, 4. Μέσον lavar, lautus sum, lavāri.

lego, § 78, § 89, § 87, 2, §§ 88 καὶ 115, 3, Σημ. 1.

libet, § 99, 2.

liceo παλοῦμαι ἐν δημοπρασίᾳ, -cui, -cītum, -cēre, § 89, 2.

liceor ἀγοράζω ἐν δημοπρασίᾳ, -cītus sum, -cēri, § 80.

licet, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. liciturus.

linco λείγω, -nxi, -ngēre.

lino § 89, 4 καὶ Σημ. 1.

linguo, § 87, 2, α'.

liveo πελιδνός εἰμι, livēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου livesco πελιδνοῦμαι, -scēre, § 110, α'.

loquor, § 80.

luceo φέγγω, luxi, lucēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου lucesco ἐπιλάμπω, -scere, § 110, 2, α'.

ludo, § 87, 2, γ'.

lugeo πενθῶ, luxi, lugēre, § 89, 3.

luo ἀποστίνω, lui, luēre. Μτχ. μέλλ. luīturus.

luo λούω, luēre. (Πρβλ. lavo, lavēre). Εὔχρηστον εἰς τὰ σύνθετα ab-luo ἀποκλύζω, καθαίρω, (-lūi, -lūtum, -luēre), diluo διαβρέχω, κλπ.

- madeo** ὑγρός εἰμι, -dui, -dēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου *madescō* βρέχομαι, -dui, -descēre, § 110, 2, α'.
- maereo** εἶμαι τεθλιμμένος, -rēre, § 89, 2.
- malo**, § 95.
- mando** μασῶμαι, -ndi, -nsum, -ndēre.
- maneo** μένω, -nsi, (-nsum), - nēre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. *mansurus*.
- mansuesco** τιθασσεύομαι. Βλ. *suesco*.
- marceo** μεμάραμμαι, -cēre, § 89, 2.
- medeor** ἰῶμαι, -dēri, § 80 καὶ 89, 2. Πρkm. *sanāvi*, ἐκ τοῦ *sanare*.
- memini**, § 98, 1.
- mereo** ἄξιός τινός εἰμι, -rui, -rītum, -rēre καὶ *mereor*, -rītus sum, -rēri, § 80.
- mergo** βυθίζω, -rsi, -rsum, -rgēre.
- metior** μετρῶ, *mensus sum*, *mensum*, *metiri*, § 80 καὶ § 89, 3.
- meto** θερίζω (*messum*), *metēre*, § 89, 2.
- metuo** φοβοῦμαι, -tui, -tuēre.
- mico**, § 89, 2. Σύνθετον *e-mīco* ἐκπηδῶ. Μτχ. μέλλ. *emicaturus*.
- mingo** οὐρῶ, *minxi*, *minctum* καὶ *mictum*, *mingēre* (ῥ. *mig-*, § 89, 1· πρβλ. ὁ - μιχ - εἶν).
- minuo** ἐλαττῶ. Ὡς τὸ *tribuo*.
- miscceo** μείγνυμι, *miscui*, *mixtum* καὶ *mistum*, *miscēre* (ῥ. *mig-*, Ἑλλ. μείγ-νυμι καὶ μίσγω.).
- misereor** οἰκτίρω, -rītus sum, -rēri, § 80 καὶ ἀπροσώπως *miseret* (*me*) οἷκτος ἔχει (*me*), *miserītum est*, *miserēre*, § 100, 2.
- mitto** πέμπω, *mīsi*, *missum*, *mittēre*, § 115, 2, β'.
- molo** μύλλω, ἀλήθω, -lui, -lītum, -lēre.
- moneo** παραινῶ, -nui, -nītum, -nēre, § 87, 1 καὶ § 88, 2.
- mordeo** δάκνω, *momordi*, *morsum*, *mordēre*, § 87, 2, β'.
- morior**, § 84 καὶ § 86, 1. Μτχ. μέλλ. *moriturus*.
- moveo** κινῶ, *mōvi*, *motum*; *movēre*.
- muleo** ψήχω, θέλω, -lsi, -lsum, -lcēre.
- mulgeo** ἀμέλω, -lsi, -lctum, -lgēre (ῥίζ. *mulg-*, πρβλ. ἀ-μέλ-γω).

nanciscor ἐπιτυγχάνω, *nactus* ἢ *nactus sum*, *nactum*, *nancisci*, § 80.

nascor γεννῶμαι, *nātus sum*, *natum*, *nasci*, § 80 (ῥ. *gna-*, ἕθεν

- a-gnascor ἐκ τοῦ ad-gnascor, cognātus, κλπ. Πρβλ. κασίγγνη-
-τος).
- neco**, § 86, 1, α' καὶ § 89, 4. Σύνθετον e-nēco κατακτείνω, enecūi καὶ
enecāvi, enectum, enecare.
- necto** συνδέω, nexi καὶ nexui, nexum, nectere.
- neg-lēgo** καὶ neg-līgo ἀμελῶ, -lexi, -lectum, -legere. § 115, 3,
Σημ. 1.
- neo** νήθω, nēvi, nētum, nēre. Πρβλ. deleo (ἀλλὰ ὀριστ. ἐνεστῶτος γ'
πληθ. neunt, ποιητικῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν).
- nequeo**, § 94.
- ningit** καὶ ninguīt νίφει, ninxit, ningere, § 99, 1. Πρβλ. § 24.
- niteo** λάμπω, στίλβω, -tui, -tēre, § 89, 2. Ἐκ τούτου nitesco στιλ-
πνὸς γίγνομαι, -tescere, § 110, 2, α'.
- nitor** ἐρείδομαι, nīxus ἢ nīsus sum, nixum ἢ nisum, niti, § 80.
- noceo** βλάπτω, -cui, (-cītum), -cēre.
- nolo**, § 95.
- nosco** γινώσκω, novi, notum, noscere (ῥ. gno —, ἕθεν a-gnosco,
co-gnosco, κλπ., ὦν τὸ σουπῆνον -gnītum. Πρβλ. γι-γνώ-σκω καὶ
nascor).
- nubo** ὑπανδρεύομαι, nupsi, nuptum, nubere, § 87, 2 γ', (ῥ. nub-,
πρβλ. νύ-μ-φη).
- nuo** νεύω. Εὐχρηστον μόνον ἐν συνθέσει, ὡς ab-nuo ἀνανεύω, ad-
nuo ἐπινεύω, -nūi, -nuere.
- ob-do** ἐπιτίθημι. Βλ. do.
- ob-dormisco** καταδαρθάνω, -mīvi, -miscere, § 89, 2 καὶ 110, 2, α'.
- ob-icio** (πρόφ. ob-jicio) προβάλλω. Βλ. ab-icio.
- ob-liviscor** ἐπιλανθάνομαι, -lītus sum, -lītum, -livisci, § 80.
- ob-oedio** ὑπακούω, (ob + audio).
- ob-sideo** πολιορκῶ. Βλ. sedeo.
- ob-solesco** παλαιουῶμαι, -levi, (-lētum), -lescere. Βλ. exolesco.
- ob-sto** ἀνθίσταμαι, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. obstātūrus.
- oc-cīdo** καταδύομαι, -cīdi, (-cāsum), -cidere. Βλ. cado.
- oc-cīdo** φονεύω, -cidi, -cisum, -cidere. Βλ. caedo.
- oc-cūlo** ἀποκρύπτω, -cūlui, -cultum, -cuiere.
- odi**, § 98, 1.

- of-fendo** προσκρούω. Βλ. de-fendo.
- oleo** ὄζω, -lui, -lĕre, § 89, 2.
- operio** καλύπτω, -perui, -pertum, -perĭre. Βλ. aperio.
- oportet**, § 99, 2.
- opperior** ἀναμένω, -perĭtus ἢ pertus sum, -pertum, -periri, § 80
- ordior** ἄρχομαι, orsus sum, orsum, ordiri, § 80.
- orior** ἀνατέλλω, ortus sum, ortum, (μετχ. μελλ. oritūrus), oriri, § 80 (ῥ. or-, ὄρ-νυμι). Εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος, τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παρατατικοῦ καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν κανονικῶς σχηματίζεται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν: orĕris, orĭtur, orĭmur, orimini — orĕrer, orĕrentur, κλπ.
- os-tendo** δείκνυμι. Ἄνευ ὑπτίου. Βλ. tendo καὶ § 87, 2, β'. Σημ. καὶ § 115, 2, β', Σημ.
- paciscor** συντίθεμαι, pactus sum, pactum; pacisci, § 80.
- paenitet** (me) , μεταμέλει μοι, -tuit, -tĕre, § 99, 2.
- palleo** ὠχρός εἰμι, -llui, -llĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pallesco ὠχριῶ, -llui, -llesĕre, § 110, 2, α'.
- pando** πετάννυμι, ἀπλώνω, pandi, passum (ἢ pansum), pandĕre.
- pango**, § 89, 4, γ' καὶ § 115, 3, α'.
- parco** φείδομαι, peperci ἢ parsi, parcĕre, § 87, 2, β'. Σουπῖνον temperatum, ἐκ τοῦ temperare.
- pareo** φαίνομαι, ὑπακούω, -rui, -rĕre. Σύνθετον ap-pāreo (ἐπιφαίνομαι). Μετχ. μέλλ. (ap) pariturus.
- pario**, § 84 καὶ § 87, 2, β'. Μετοχὴ τοῦ μέλλοντος paritūrus.
- pāscō**, § 86, 2, γ'.
- pateo** ἀναπέπταμαι, -tui, -tĕre, § 89, 2.
- patior**, § 84.
- paveo**, ἐπτόημαι, pavĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου pavesco πτοοῦμαι, pavescĕre, § 110, 2, α'.
- pecto** κτενίζω, pexum, pectĕre,
- pellicio** ἐφέλκομαι, -lĕxi, -lĕctum, -licĕre. Βλ. lacio.
- pello** ὠθῶ, pepŭli, pulsum, pellĕre, § 87, 2, β'.
- pendeo** κρέμαμαι, rependi, pendĕre, § 89, 2, καὶ 3 καὶ § 87, 2, β'.
- pendo** ζυγίζω, rependi, pensum, pendĕre, § 87, 2, β'.
- per-cello** καταράσσω, καταβάλλω, -cŭli, -culsum, -cellĕre.

per-cutio πατάσσω. Βλ. *quatio*.

per-do ἀπόλλυμι, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. *do*.

pergo χωρῶ, διευθύνομαι πρὸς, *per-rēxi*, *per-rectum*, *pergēre* (*per* + *rego*).

peto φέρομαι πρὸς, ζητῶ, -tīvi, -tītum, -tēre, § 83, Σημ., § 89, 3 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.

piget (*me*) λυπεῖ (*me*), (*pigūit*), *pigēre*, § 99, 2.

pingo, § 89, 1, β'.

pinso, § 89, 4, γ'.

placeo ἀρέσκω, *placui* καὶ *placītus sum*, *placītum*, *placēre*. ('Ως τὸ *habeo*). Σύνθετα : *com-placeo*, *per-placeo*, ἀλλὰ *dis-plīceo*.

plango πλήττω, -nxi, -nctum, -ngēre, (ῥ. *plag-*, § 89, 1).

plaudo κροτῶ, *plausi*, *plausum*, *plaudēre*.

plecto, § 86, 2, β'.

plīco πτύσσω, (*plicui*), *plicātum*, *plicāre*, § 89, 3. Εὐχρηστον σύνθετον : *ap-plīco*, *ex-plīco*, *applicāvi* καὶ *applicui* — *explicavi* καὶ *explicui*, κλπ.

pluit ὕει, *pluit* καὶ (ἀρχαϊκῶς) *pluivit*, *pluēre*, § 89, 1.

polleo ισχύω, *pollēre*, § 89, 2.

polliceor ὑπισχνούμαι, *pollicītus sum*, *pollicītum*, *pollicēri*, § 80.

polluceo ἀποθύω, -lūxi, -luctum, -lucēre, § 89, 3.

polluo μιαίνω. 'Ως τὸ *tribuo*.

pōno ἀποτίθημι, (*posīvi*) καὶ *posui*, *posītum*, *ponēre* (*po* + *sino*)

porricio προσφέρω εἰς τὸν βωμόν, (-*reci* καὶ) -*rēxi*, -*rectum*, -*ricēre*, (*por* + *jicio*, ἦτοι *jacio*, § 115, 3, α').

por-rīgo καὶ (κατὰ συγκατῆν) *porgo* προτείνω, -*rēxi*, -*rectum*, -*rigēre*, (*pot* + *rego*, § 115, 3, α').

por-tendo προλέγω. Βλ. *tendo* καὶ § 87, 2, Σημ.

posco, § 89, 2, α' καὶ § 87, 2, β'. Σουπίνον *postulātum* ἐκ τοῦ *postulare*.

pos-sīdeo κέεττημαι, -*sēdi*, -*sessum*, -*sidēre*. Βλ. *sedeo* καὶ § 115, 3, α'.

pos-sīdo κτῶμαι, καταλαμβάνω, -*sēdi*, -*sessum*, -*sīdēre*. Βλ. *sido*.

possum, § 91.

potior κύριος γίγνομαι, -*tītus sum*, -*tītum*, -*tiri*, § 80.

poto πίνω, *potāvi*, *potum*, *potāre*, § 81, 2, Σημ.

- praebeo** παρέχω. Ὡς τὸ habeo (prae + habeo), § 115, 3, α'.
- prae-dīco** προλέγω, -dixi, κλπ. Βλ. dīco. (Διακριτέον praedīco, -cāvi -cātum, -cāre διακκηρύττω).
- prae-sto** προσέχω, -stīti, -stāre. Μτχ. μέλλ. praestātūrus. Βλ. sto.
- prandeo** ἀριστῶ, prandi, pransum, prandēre, § 81, 2, Σημ. καὶ § 89, 3.
- prehendo** ἢ prendo δράττομαι, -hendi, -hensum, -hendēre.
- prēmo** πιέζω, pressi, pressum, premēre. Ἐν συνθέσει -prīmo, -pressi, κλπ. § 115, 3, α'.
- pro-do** προφέρω, προδίδω. Βλ. do.
- proficiscor** ἀπέρχομαι, -fectus sum, -ficisci, § 80.
- prō-fligo** καταβάλλω, -gāvi, -gātum, -gāre. Βλ. καὶ fligo.
- promo** ἐκφέρω, prompsi, promptum, promēre, (pro + ēmo).
- pudet**, § 99, 2. Μτχ. μέλλ. puditurum.
- pungo**, § 89, 1, β'. Τὰ σύνθετα ἔχουν ἐν τῷ παρακειμένῳ -punxi, π.χ. interpugno, interpunxi, κλπ.
- quaero** ζητῶ, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν συνθέσει -quīro, § 115, 3, β'.
- quaeso**, § 98, 2, γ'.
- quatio**, § 84. Ἐν συνθέσει -cutio, -cussi, -cussum, -cutēre, ὡς concutio διαταράττω, κλπ.
- queo**, § 94.
- queror** μέμφομαι, questus sum, queri (ῥ. ques-. πρβλ. § 23, 2, Σημ.)
- quiesco** ἡσυχάζω, quievi, (quietum), quiescēre.
- rado** ξέω, rāsi, rasum, radēre, § 87, 2, γ'.
- rapio**, § 84 καὶ § 86, 1, γ'. Ἐν συνθέσει -ripio, § 115, 3, α'.
- red-do**. Βλ. do.
- re-fello** ἀνασκευάζω, -felli, -fellēre. Σουπῆνον refutātum, ἐκ τοῦ refutāre.
- rēfert** (meā) = ἐνδιαφέρει (μοι), rētuli, rēferre. Βλ. § 132, Σημ. β'.
- rego** εὐθύνω, rēxi, rectum, regēre. Ἐν συνθέσει -rīgo, -rēxi, κλπ. § 115, 3, α'.
- re-miniscor** ἀναμνησκομαι, -sci, § 80 καὶ § 89, 1. Οἱ ἐλλείποντες τύποι ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ recordāri.

- reor** λογίζομαι, *rātus sum, rēri, § 80.*
- re-pello** άπωθῶ, *reppūli, repulsum, repellere. Βλ. pello.*
- reperio** άνευρίσκω, *reppēri, repertum, reperire. Πρβλ. comperio.*
- rēpo** έρω, -psi (-ptum). -pēre, § 87, 2, γ'.
- re-poseo** άπαιτῶ, -poscere. Βλ. posco καὶ § 89, 2.
- resipiseo** άναφρονῶ, -sipui, -sipiscere. Έκ τοῦ sapio· πρβλ. § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.
- re-spondeo** άποκρίνομαι, -spondi, -sponsum, -spondere. Βλ. spondeo.
- resto** ύπολείπομαι, -stīli, -stāre. Βλ. sto.
- re-ticesco** άποσιωπῶ, -ticui, -ticescere, § 89, 2. Έκ τοῦ taceo, § 110, 2, α' καὶ § 115, 3, α'.
- re-vertor**, § 81, 2.
- re-vivisco** άναζῶ, -vixi, -viviscere. Έκ τοῦ vivo, § 110, 2, α'.
- rideo**, § 89, 3 καὶ § 115, 2, β'.
- rigeo**, ρίγῶ, -gūi, -gēre.
- rōdo** τρώγω, *rōsi, rōsum, rodere, § 87, 2 γ'.*
- rudo**, § 89, 3.
- rumpo** ρήγνυμι, *rūpi, ruptum, rumpere.*
- ruo** καταρρίπτω, καταφέρομαι, άνασκαλεύω, § 89, 4, Σημ. 1 (μετοχ. μέλλ. ruitūrus). Βλ. καὶ con-gruo, in-gruo.
- saepio** (ήττον ὀρθῶς sepio) περιφράττω, *saepi, saeptum, saepire, § 89, 3.*
- salio** ἄλλομαι, *salui, (saltum), salire. Έν συνθέσει - silio, - silui, (-sultum), -silire, § 115, 3, α'.*
- salvère**, § 89, 3.
- sancio** κυρῶ, *sanxi, sanctum, sancire, § 89, 3.*
- sapio**, § 84, καὶ § 89, 2. Έν συνθέσει - sipio, (-sipui), -sipere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ resipisco.
- sarcio** έπισκευάζω, *sarsi, sartum, sarcire, § 89, 3.*
- scalpo** σκαλίζω, γλύφω, -psi, -ptum, -pēre, § 87, 2, γ'.
- scando**, § 88, 1, β'. Έν συνθέσει -scendo, ὡς descendo καταβαίνω, κλπ. § 115, 3, α'.
- scindo** σχίζω, *scīdi, scissum, scindere, (ριζ. scid-, § 86, 2, α').*

- scio** οἶδα, (scīvi καὶ scii, scītum), scire. Ἐκ τούτου scīscō πυνθάνομαι, scīvi, scītum, sciscēre, § 110, 2, α'.
scrībo γράφω, scripsi, scriptum, scribēre, § 87, 2, γ'.
sculpo γλύφω. Ὡς scalpo.
seco, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. secatūrus.
sēdeo κάθηναι, sēdi, sēssum, sedēre, § 89, 2. Ἐν συνθέσει -sīdeo, -sēdi, -sēssum, -sidēre ἄλλὰ circum-sedeo, super-sedeo, § 115, 3, α' καὶ Σημ. 2.
senesco, § 86, 2, γ'.
sentio αἰσθάνομαι, sensi, sensum, sentire, § 89, 3.
sepelio θάπτω, -pelīvi, -pultum, -pelire.
sequor ἕπομαι, secūtus sum, secūtum, sequi, § 80.
sero, § 89, 4, Σημ. 1. Ἐν τοῖς συνθέτοις τὸ σουπῖνον -sītum, § 115, 3, α'.
sero εἶρω, (serui), sertum, serēre.
serpo ἔρπω, -psi, -pēre, § 89, 2 καὶ 87, 2, γ'.
sīdo καθίζω, sēdi, sessum, sīdēre.
sileo σιωπῶ, silui, silēre, § 89, 2.
sino, § 89, 4, Σημ. 1.
sisto ἵστημι, stīti, (ἤ stēti), stātum, sistēre (si-sto, § 86, 3).
 Τὰ σύνθετα absisto, desisto, κλπ. ἄνευ ὑπτίου.
soleo, § 81, 1.
solvo λύω, solvi, solūtum, solvēre.
sono ἤχῶ, -nui, -nāre, § 89, 3. Μτχ. μέλλ. sonaturus.
sorbeo ῥοφῶ, -bui, -bēre, § 89, 2.
sordeo ῥυπῶ, -dui, -dēre, § 89, 2.
spargo πάσσω, διασκορπίζω, -rsi, -rsum, -rgēre. Ἐν συνθέσει -spergo, § 115, 3, α'.
specio, § 84. Εὐχρηστον ἐν συνθέσει -spicio, -spēxi, spectum, -spicēre, § 115, 3, α'.
sperno καταφρονῶ, sprēvi, sprētum, spernēre.
splendeo λάμπω, -dūi, -dēre.
spondeo ἐγγυῶμαι, sponodi, sponsum, spondēre, § 87, 2, β' καὶ § 89, 3.
spuo πτύω. Ὡς τὸ tribuo.
squaleo αὐχμῶ, -lēre, § 89, 1.

- statuo** ἰδρῶω. Ὡς τὸ tribuo. Ἐν συνθέσει -stituo, § 115, 3, α'.
- sterno** στορέννυμι, strāvi, strātum, sternĕre.
- sternuo** πτάρνυμαι, -nui, -nuĕre, § 89, 2.
- stinguo**. Συνήθως σύνθετον ex-stinguo σβέννυμι, -stinxi, -stinctum, -stinguĕre. Τὰ σύνθετα di-stinguo διαστέλλω, in-stinguo κεντρίζω, inter-stinguo διαστίζω, προέρχονται ἐξ ἐτέρου stinguo = κεντῶ.
- sto** ἴσταμαι, stĕti, (stātum, ἀλλὰ stāturus), stāre, § 100, 2.
- strepo**, § 89, 3.
- strideo** τρίζω, -di, -dĕre καὶ strido, -dĕre, § 99, 2, καὶ 3.
- stringo** σφίγγω, strinxi, strictum, stringĕre.
- struo** σωρεύω, strūxi, structum, struĕre.
- studeo** σπουδάζω -dui, -dĕre, § 89, 2.
- stupeo** ἔκθαμβός εἰμι, -pui, -pĕre, § 89, 2.
- suādeo** πείθω, suāsi, suāsum, suādĕre, § 89, 3.
- suēscō** ἐθίζομαι, suēvi, suētum, suescĕre.
- sugo** μυζῶ, sūxi, suctum, sugĕre.
- sum**, § 77 καὶ 100, 2.
- sūmo** λαμβάνω, sumpsi, sumptum, sumĕre. (Ἐκ τοῦ subs + ĕmo).
- suo** ῥάπτω. Ὡς τὸ tribuo.
- surgo** ὀρθῶ, ἐγείρομαι, surrĕxi, surrectum, surgĕre. (Ἐκ τοῦ sub + rego). Καὶ subrigo.
- tabeo** τήκομαι, -bĕre, § 89, 2.
- taceo** σιωπῶ, tacui, tacĕre. Μτχ. μέλλ. tacitūrus. Ἡ παθητ. μετοχή tacitus, ἐπίθετον = σιωπηλός, § 81, 2, Σημ. Ἐν ἀντιθέσει -ticeo, -ticui, -ticere, § 89, 2 καὶ § 115, 3, α'. Βλ. καὶ con-ticesco.
- taedet** (me) σικχαίνομαι, taeduit ἢ (per)taesum est, taedĕre, § 99, 2 καὶ § 115, 3, Σημ. 1.
- tango**, § 86, 2, α'. Ἐν συνθέσει tingo, ὡς at-tingo ἐράπτωμαι. -tīgi, -tactum, -tingĕre, § 115, 3, α'.
- tĕgo** στέγω, texi, tectum, tegĕre.
- temno** κταφρονῶ, tempti, temptum, temnĕre.
- tendo**, § 87, 2, β' καὶ Σημ. Σύνθετον at-tendo προσέχω, -tendi, -tentum, -tendĕre.
- teneo** κρατῶ, tenui, (tentum), tenĕre. Ἐν συνθέσει -tineo, -tinui,

- tentum, -tinēre, § 115, 2, β', καὶ 3, α'. Τοῦ συνθέτου sustineo ὑπομένω, σουπῖνον sustentātum, ἐκ τοῦ sustentare.
- tepeo** χλιαρός εἰμι, -pēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦ tepesco χλιαίνομαι, -pui, -pescēre, § 110, 2, α'.
- tergeo** καὶ σπανίως tergo σμήχω, tersi, tersum, tergēre (καὶ ter-gēre). Πρβλ. § 89, 3.
- tēro** τρίβω, trīvi, trītum, terēre.
- terreo** φοβῶ. Ὡς τὸ habeo.
- texo** ὑφαίνω, -xui, -xtum, -xēre.
- timeo** φοβοῦμαι, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tingo** ἢ tinguo βρέχω, βάπτω, (πρβλ. τέγγω), -nxi, -nctum, -ngēre.
- tollo** αἶρω, (sus-tuli, sub-latum), tollēre. Πρβλ. fero, § 115, 2, β'.
- tondeo** κείρω, totondi, tonsum, tondēre, § 87, 2, β', καὶ § 89, 3.
- tono** βροντῶ, -nui, (nītum), -nāre, § 89, 3.
- torpeo** ναρκῶ, -pēre, § 86, 2. Ἐκ τοῦτου torpescō (ναρκοῦμαι), -pui, -perscēre, § 110, 2, 2, α'.
- torqueo** στρέφω, torsi, tortum, torquēre, § 89, 3.
- torreo** ξηραίνω, torrui, tostum, torrēre.
- trado** προδίδω, -dīdi, -dītum, -dēre. Βλ. do.
- trāho** ἔλκω, traxi, tractum, trahere.
- tremo** τρέμω, -mui, -mēre, § 89, 2.
- tribuo** ἀπονέμω, tribui, tribūtum, tribuēre, § 74, 3, γ' καὶ § 89, 4, Σημ. 1.
- trūdo** ὠθῶ, trūsi, trūsum, trudēre, § 87, 2, γ'.
- tueor** τηρῶ, tuēri, § 80. Πρβλ. tutātus sum.
- tumeo** οἰδῶ, (-mui), -mēre, § 89, 2. Ἐκ τοῦτου tumesco (ὄγκου-μαι), -mui, -mescēre, § 110, 2, α'.
- tundo** χρούω, tutūdi, tūsum, tundēre, § 87, 2, β'.
- turgeo** οἰδῶ, -rgēre, § 89, 2.
- ulciscor** τιμωροῦμαι τινος, ultus sum, ultum, ulcisci, § 80.
- unguo** ἢ ungo ἀλείφω, unxi, unctum, unguēre, § 87, 2, γ'.
- urgeo** ἢ urgueo ὠθῶ, -ursi, -gēre, § 89, 2.
- uro** καίω, ussi, ustum, urēre (ρίζ. us-, ἐκ τῆς eus- Ἑλλ. εὔω πρβλ. § 23, 2, Σημ.).
- utor** χρῶμαι, usus sum, usum, uti, § 80.

- vado** βάδιω (vāsi, vāsum), vadĕre, § 87, 2, γ'.
- valeo** ύγιαίνω, valui, valĕre. Μτχ. μέλλ. valiturus.
- vĕho** ὀχῶ, vexi, vectum, vehĕre.
- vello** τίλλω, ἀνασπῶ, velli, vulsum, vellĕre, § 88, 1.
- vendo** πωλῶ, -dīdi, -dītum, -dĕre. Ἐκ τοῦ venum, αἰτιατικῆς τοῦ ἀχρήστου εἰς ἄλλην πτωσιν ὀνόματος venus (= πώλησις) καὶ do. Παθητ. veneo.
- veneo** πωλοῦμαι, (venīvi ἢ venīi, venītum), venīre. (Ἐκ τοῦ venum + eo. Βλ. προηγούμενον, § 83, Σημ. καὶ § 89, 4, Σημ. 1).
- vĕnio**, § 89, 3.
- vereor**, § 80.
- vergo** κλίνω πρὸς τι, versi, vergĕre, § 89, 2.
- verro** σαρρῶ, (versum), verrĕre.
- verto** στρέφω, verti, versum, vertĕre.
- vescor** ἐσθίω, vesci, § 80 καὶ § 89, 2. Πρσμ. ēdi, ἐκ τοῦ edo.
- veto** ἀπαγορεύω, § 89, 4. Σημ. 1.
- vīdeo** ὀρῶ, vīdi, vīsum, vidĕre, § 89, 3.
- vieo** δέω, πλέκω, viĕtum, -ĕre, § 89, 2.
- vigeo** ἀκμάζω, -gui, gĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου vigesco ἀναθάλλω, -gui, -gescĕre, § 10, 2, α'.
- vincio** δέω, vinxi, vinctum, vincire, § 89, 3.
- vinco** νικῶ, vīci, victum, vincĕre, § 86, 2.
- vireo** χλωρός εἶμι, -rĕre, § 89, 2. Ἐκ τούτου viresco χλοάζω, -rui, -rescĕre, § 110, 2, α'.
- viso** ἐπισκέπτομαι, (visi), visĕre, § 89, 2. Βλ. video.
- vivo** ζῶ, vīxi, vivĕre. Μτχ. μέλλ. victūrus, § 100, 1.
- volo**, § 95.
- volvo** ἐλίττω, volvi, volūtum, volvĕre.
- vomo** ἐμῶ, -mui, -mītum, -mĕre.
- voneo** εὔχομαι, τάζω, vōvi, vōtum, vonĕre.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

121. ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

1. Ἐν τῇ χρονολογήσει ἱστορικῶν γεγονότων χρονικὴν ἀφετηρίαν εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἔτος τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης (ab urbe condita=ἀπὸ κτίσεως τῆς πόλεως, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ πόλις, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 753 π.Χ.). Κανονικῶς ὅμως ἕκαστον ἔτος καθόριζον διὰ μόνων τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους τούτου (M. Messāla et M. Pisōne consulibus = ὑπατευόντων τοῦ M.M. καὶ τοῦ M.P.), σπανιώτερον δὲ προσέθετον καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε τὸ ἔτος τοῦτο, ἀφότου ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη. (Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, P. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo initum est).

2. Ἦρχιζε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος παλαιότερον μὲν ἀπὸ τοῦ Μάρτιου, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔαρος, βραδύτερον δὲ (ἤτοι ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δευτέρας π.Χ. ἑκατονταετηρίδος) ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καθ' ὃν μῆνα ἐγίνετο ἕκτοτε καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν νέων ἐνιαυσίων ἀρχόντων (ὑπάτων, πραιτῶρων κλπ.).

Διηρεῖτο δὲ τὸ ἔτος, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν νῦν, εἰς 12 μῆνας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀρχῆθεν ἦσαν τὰ ἑξῆς: 1ος Martius, 2ος Aprilis, 3ος Maius, 4ος Junius, 5ος Quintilis, 6ος Sextilis, 7ος September, 8ος Octōber, 9ος November, 10ος December, 11ος Januarius, 12ος Februarius.

Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν (κυρίως ἐπίθετα, δι' ἕκαστον τῶν ὁποίων ὑπονοεῖται τὸ ὄνομα mensis= μῆν) παρέμειναν καὶ ἀφοῦ μετετοπίσθη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, μόνον δὲ δύο ἐξ αὐτῶν τὰ ὀνόματα μετεβλήθησαν κατόπιν κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἤτοι τοῦ Quintilis διὰ τοῦ Julius, εἰς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τοῦ Sextilis διὰ τοῦ Augustus, εἰς τιμὴν τοῦ Ὀκταβίου Αὐγούστου. Σταθερώτερον δὲ καθωρίσθησαν τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος (ἐξ οὗ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον).

3. Τῶν δὲ ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ὁ καθορισμὸς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἡμερολόγιον δὲν ἐγένετο, ὅπως νῦν παρ' ἡμῖν, δι' ἀπλῆς ἀριθμήσεως ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἡμέρας καὶ ἐξῆς, ἀλλὰ κατὰ ιδιόρρυθμον ὄλιως τρόπον, τὸν ἐξῆς :

Τρεῖς ὠρισμέναι τοῦ μηνὸς ἡμέραι, ἔχουσαι ἴδιον ἐκάστη ὄνομα (Calendae Καλάνδαι, Nonae Νῶναι, Idus Εἰδοί, § 31), ἐλογίζοντο κύριαι, καὶ αὗται ἐχρησίμευον ὡς βάσεις εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἄλλων ἡμερῶν τοῦ μηνός. Καὶ Calendae μὲν ἦτο ἡ πρώτη τοῦ μηνός, Nonae δὲ ἡ 5ῃ καὶ Idus ἡ 13ῃ, ἐξαιρέσει τῶν μηνῶν Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου, τῶν ὁποίων Nonae ἦσαν ἡ 7ῃ καὶ Idus ἡ 15ῃ τοῦ μηνός. Μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν τούτων ἡμερῶν συνήπτετο τὸ ὄνομα τοῦ οικείου μηνός ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτῶν κατὰ γένος θηλυκόν, ὡς Calendae Januariae = ἡ πρώτη Ἰανουαρίου, Calendis Januariis (ἀφαιρ.) = τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου, κ.ο.κ.

Ὁ δὲ καθορισμὸς μιᾶς ἐκάστης τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός ἐγένετο πάντοτε **ὀπισθοχωρητικῶς**. Καὶ ἡ μὲν προηγούμενη μιᾶς τῶν ἀνωτέρω τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ἐδηλοῦτο διὰ τοῦ ἐπιρρήματος pridie (= τῇ προτεραίᾳ) συναπτομένου μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οικείας ἐκάστοτε ἐκ τῶν τριῶν κυρίων ἡμερῶν, ὡς pridie Calendas Maias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου (ἦτοι τῇ 30ῇ Ἀπριλίου), pridie Nonas Junias = τῇ προτεραίᾳ τῶν Νωνῶν τοῦ Ἰουνίου (ἦτοι τῇ 4ῃ Ἰουνίου), pridie Idus Octobres = τῇ προτεραίᾳ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου (ἦτοι τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου) κ.ο.κ.

Τῶν δὲ λοιπῶν ἡμερῶν ἐκάστη ἐδηλοῦτο δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως ante (= πρὸ) καὶ τῆς αἰτιατικῆς πρώτων τοῦ ὀνόματος dies μετὰ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ τοῦ δηλοῦντος τὴν τάξιν τῆς ὀριζομένης ἡμέρας πρὸ τῶν ἐπομένων Νωνῶν ἢ Εἰδῶν τοῦ τρέχοντος μηνός ἢ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου, καὶ δεύτερον τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ὀνόματος μιᾶς τῶν κυρίων ἡμερῶν τούτου, ὡς ante diem quartum Nonas Februarias (τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Νωνῶν τοῦ Φεβρουαρίου), ante diem decimum Calendas Maias (= τῇ δεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ Μαΐου) κ.ο.κ.

Πρόδηλον νῦν, ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τοιοῦτόν τινα χρονικὸν ὄρισμόν, δυνάμεθα νὰ εὐρίσκωμεν **δι' ἀφαιρέσεως**. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀριθμοῦντες κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον συνυπελόγιζον καὶ τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν

Νωνῶν ἢ Εἰδῶν ἢ Καλανδῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὑπισθοχωρητικῶς ὠρίζον τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν, διὰ τοῦτο πρέπει, ἂν μὲν ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν, νὰ προσθέτωμεν μίαν μονάδα εἰς τὸν ἀριθμὸν τὸν δεικνύοντα τὴν ἡμερομηνίαν τούτων καὶ ἔπειτα νὰ ἀφαιροῦμεν, ἂν δὲ ἡ καθοριζομένη ἡμέρα εἶναι πρὸ τῶν Καλανδῶν τοῦ ἐπομένου μηνός, νὰ προσθέτωμεν δύο μονάδας εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ καθοριζομένη ἡμέρα, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ κάμνωμεν τὴν ἀφαίρεσιν. Οὕτω ἡ ante diem quartum Nonas Februarias εἶναι ἡ 2α Φεβρουαρίου (Nonae Februariae ἡ 5, προσθέτοντες λοιπὸν 1 εἰς τὸ 5 καὶ ἀφαιροῦντες 4, ἔχομεν 2), ἡ δὲ ante diem decimum Calendas Maias εἶναι ἡ 22α Ἀπριλίου. (Ὁ Ἀπρίλιος ἔχει 30, προσθέτοντες δὲ εἰς ταύτας 2 καὶ ἀπὸ τὸ ἄθροισμα 32 ἀφαιροῦντες τὸ 10 ἔχομεν 22).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Αἱ ἄνω φράσεις ὀρισμοῦ τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός εἶναι συντακτικῶς σόλοικοι. Τὸ συντακτικῶς κανονικὸν εἶναι die quarto ante Nonas Februarias — die decimo ante Calendas Maias, κ. τ. τ. Λαμβάνονται δὲ αἱ φράσεις αἱ δηλοῦσαι ἡμερομηνίαν ὡς μία ἔννοια καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ προτάσεται αὐτῶν ὀλοκλήρων ἢ πρόθεσις in ἢ ad ἢ ex, ὡς : Caedem optimatum contulerat Catilina **in** ante diem V Cal. Novembres — Supplicatio indicta est **ex** ante diem V Idus Octobres. — In Formiano esse volumus usque **ad** pridie Nonas Maias.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

122. ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑΙ

1. Ὀνομάτων προσώπων.

Ἐκάστου Ῥωμαίου τὸ ὄνομα κανονικῶς ἦτο τριπλοῦν, ἥτοι συνίστατο ἐκ τοῦ προωνυμίου (praenōmen), τοῦ ὀνόματος (nomen) καὶ τοῦ ἐπωνύμου (cognōmen), ὡς π.χ. Marcus Tullius Cicero. Τοῦ προωνυμίου ἐγράφετο συνήθως μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὰ πρῶτα γράμματα. Οὕτω.

A. = Aulus	L. = Lucius	Q. ἢ Qu. = Quintus
App. = Appius	M. = Marcus	S. ἢ Sex. = Sextus
C. ἢ G. = Gaius	M' = Manius	Ser. = Servius
Cn. ἢ Gn. = Gnaeus	Mam. = Mamercus	Sp. = Spurius
D. = Decimus	N. ἢ Num. = Numerius	T. = Titus
K. = Kaeso	P. = Publius	Ti ἢ Tib. = Tiberius

2. Ὀνομάτων ἀρχόντων, ἀρχῶν, ἐπισήμων εὐχῶν, κ.τ.τ.

aed. = aedīlis.

can. = candidātus.

cos. = consul.

coss. = consules.

D. = Divus.

des. = designātus.

E. Q. R. = eques Romanus.

Ictus = iuris consultus.

imp. = imperator.

leg. = legatus.

O. M. = optimus maximus.

p. = populus.

p.c. = patres conscripti.

pl. = plebs.

P. M. ἢ Pont. Max = pontifex maximus.

pr. = praetor.

P. R. = populus Romanus.

praef. = praefectus.

proc. = proconsul.

Q. D. B. V. = quod deus bene vertat.

Q. F. F. Q. S. = quod felix faustumque sit.

Quir. = Quirites.

Resp. = respublica.

S. C. ἢ SCtum = senatus consultum.

S. P. Q. R. = senatus populusque romanus.

tr. = tribūnus.

tr. pl. = tribūnus plebis.

3. Χρονολογιῶν.

(Βλ. περὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἡμερολογίου. § 121).

a.d. = ante diem.

a.u.c. = ab urbe condita.

C. ἢ Cal. = Calendae.

Id. = Idus.

N. = Nonae.

4. Ἐν ἐπιγραφαῖς μνημείων.

d.d. (d). = dono dedit (dicavit).

D.M. (S). = Dis Manibus (sacrum).

d.s. = de suo.

d.s.p.p. = de sua pecunia posuit.

f. = filius ἢ filia.

f.c. ἢ fac. cur. = faciendum curavit.

g.p.r.f. = genio populi romani feliciter.

h.s.e. = hic situs (ἢ sita) est.

l. = libertus ἢ liberta.

n. = nepos.

pr. = pronēpos.

(p.) v.a. = (pius) vixit annos.

s.t.t.l. = sit tibi terra lēvis.

5. Ἐν ἐπιστολαῖς.

s.v.b.e.e.v. = si vales bene est ; ego valeo.

s.d. (ἡ s. p. d.) = salutem dicit (ἡ salutem plurimam dicit).

6. Ἐν βιβλίοις.

cf. = confer.

i.e. = id est.

l.c. = loco citato.

l. l. = loco laudato.

l. s. = loco sigilli.

mss. = manuscripti.

scil. = scilicet.

sq. = sequens.

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΝΟΜΟΚΑΤΗΥΣ
ΤΗΣ
ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ

123. Ἡ σύνταξις τῶν λέξεων (*constructio dictiōnum ἢ structūra*) ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς πολλὰ εἶναι ἢ αὐτῇ ἢ παρομοία πρὸς τὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐξετάζονται προπάντων τὰ διάφορα καὶ ἰδιάζοντα ἐν τῇ συντάξει τῆς λατινικῆς γλώσσῃς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΥΤΩΝ

124. Ὡς ὑποκείμενον (*subiectum*) προτάσεως σπανίως τίθεται ἐν τῇ λατινικῇ ὄνομα ἐπίθετον καὶ ἰδίως μετοχὴ (διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐν αὐτῇ ἄρθρου, τὸ ὅποῖον νὰ οὐσιαστικοποιῇ ταῦτα): *beati sunt possidentes* μακάριοι (εἰσιν) οἱ κατέχοντες.

Ἐντὶ δὲ μετοχῆς τίθεται συνήθως ὡς ὑποκείμενον ἀναφορικὴ πρότασις: *divitissimus est (is)*, *qui paucis contentus est* πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος. (Πρβλ. νεοελλην. *ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἢ ἐκεῖνος πού*).

125. Ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* (*praedicatum*) τίθεται καὶ ἐν τῇ λατινικῇ *κατὰ γενικὴν* (κτητικὴν κλπ.), ὡς *horti sunt Caesaris* οἱ κῆποι εἰσι τοῦ Καίσαρος. Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ὄνομα οὐσιαστικὸν ὡς *κατηγορούμενον* τίθεται καὶ *κατὰ δοτικὴν* πρὸς δήλωσιν σκοποῦ καὶ κατ' *ἀφαιρετικὴν* πρὸς δήλωσιν καταστάσεως ἢ ἰδιότητος: *Themistoclis consilium salutī fuit* τοῦ Θεμιστοκλέους ἡ βουλὴ (εἰς σωτηρίαν ἐγένετο) σωτηρία ὑπῆρξεν· *bono animo* (ἀφαιρ.) *sum* ἔχω θάρρος, θαρρῶ· *Britanni sunt capillo promisso* οἱ Βρετταννοὶ καθειμένην τὴν κόμην ἔχουσι

126. Τοῦ ῥήματος τοῦ τε συνδετικοῦ (*copula*) καὶ τοῦ κατηγορηματικοῦ (*verbum finitum*) ἢ συμφωνία πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐν γένει γίνεται ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἄλλ' εἰς τὴν Λατινικὴν δὲν ὑπάρχει σύνταξις οἷα ἢ λεγομένη *Ἀττικὴ σύνταξις* τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς.

ΑΙ ΠΤΩΣΕΙΣ

127. Τῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς κλητικῆς, τῆς γενικῆς, τῆς δοτικῆς καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἢ σημασία καὶ ἡ συντακτικὴ χρῆσις ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι ἐν γένει ὁποῖα καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ.

128. Ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν

1) **πόθεν**; (ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ποιόν; κλπ.), ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ πρῶτον τὴν ἀφετηρίαν ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: **venit Romā** ἔρχεται ἐκ **Ῥώμης**. (ablativus separativus, ἦτοι ἀφαιρετικὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ, κυρίως ἀφαιρετικὴ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. Θέτις ἀνέδου **πολιῆς ἄλός**.)

2) **μετὰ τίνος**; (μὲ ποιόν; μὲ τί; πῶς;) ἦτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ δεύτερον τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκείμενον κατὰ τινὰ ἐνεργείαν του: **decem navibus Romam rediit** μὲ δέκα ναῦς εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέστρεψεν. (ablativus sociativus, ἀφαιρετικὴ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. κατέπλευσεν εἰς Πάρον **ναυσὶν εἴκοσιν**).

Ἐκ τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προῆλθεν ἡ ablativus instrumentalis, ἦτοι ἡ ὀργανικὴ ἀφαιρετικὴ, (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: **secūri** (ἀφαιρ.) **hostem percussit** διὰ πελέκειος τὸν ἐχθρὸν ἐπληξεν· (πρβλ. τὴν θύραν **τῇ βακτηρίᾳ** ἔκρουε).

Σημείωσις. Ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τῆς συνοδείας τίθεται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς **cum** μετ' ἀφαιρετικῆς, ἰδίᾳ ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη δὲν ἔχῃ ἐπιθετικὸν τινὰ προσδιορισμὸν: **cum exercitu profectus est** ἀπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ.

Ἀντὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, ὅταν τὸ δι' οὗ ἐνεργεῖ τίς τι εἶναι πρόσωπον, τίθεται ἡ **per** μετ' αἰτιατικῆς ἢ ἡ (ἀφαιρετικὴ) **operā** ἢ **auxiliō** μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου: **per servum certior factus est** ἐπληροφορήθη διὰ τοῦ δούλου. **Ciceronis operā** **respublica conservata est** διὰ τοῦ Κικέρωνος διεσώθη ἡ πολιτεία. Ὡτῶ καὶ **operā meā, nostrā** -- **operā tuā, vestrā**, κ.τ.τ., ἀντὶ **per me, per nos, per te**, κλπ.

3) ποῦ; ἤτοι ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸν τόπον ἐνεργείας τινὸς τοῦ ὑποκειμένου: *Babylōne mortuus est* ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι (*ablativus locativus*, **τοπικὴ ἀφαιρετικὴ**, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ὁμοίαν δοτικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· πρβλ. πατὴρ αὐτόθι μίμνει **ἀγρῶ**).

Σημείωσις. Ὡς τοπικὴ πτώσις λαμβάνεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ ἡ (ἐνικὴ) γενική. (Βλ. κατωτέρω).

Χρῆσις ἐκάστης τῶν πτώσεων.

1. Ἡ γενική.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

129. 1) Ἡ γενικὴ **κτητικὴ** (*genetivus possessivus*) ἐν τῇ Λατινικῇ μετὰ τινῶν ὀνομάτων, ὡς *nomen, vox, virtus* κ.τ., ἔχει τὴν ἐννοίαν παραθέσεως ἢ ἐπεξηγήσεως: *nomen regis in odio fuit Romanis* (τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, ἤτοι) τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** μισητὸν ἐγένετο τοῖς Ῥωμαίοις (*genetivus explicativus* ἢ *epexegeticus*).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*mei, tui, nostri*, κλπ., § 56) ὡς κτητικῆς, χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἀντίστοιχοι κτητικαὶ ἀντωνυμίαι. Οὕτω λέγεται π.χ. *nulla epistula tua* (οὐχὶ *tui*) οὐδεμία ἐπιστολὴ σου. Ἄν ὅμως ὑπάρχη καὶ κατὰ παράθεσιν ἢ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον νοεῖται ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, οὗτος ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν: *mea consulis opera* δι' ἐμοῦ τοῦ ὑπάτου· (πρβλ. § 128, 2, Σημ.).

2) Ὡς γενικὴ **διαιρετικὴ** (*genetivus partitivus*) λαμβάνεται ὅλως ἰδιορρυθμῶς ἐν τῇ Λατινικῇ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἢ ἐνικὴ γενικὴ ὀνόματος οὐσιαστικῶν ἢ τοῦ οὐδέτερου **δευτεροκλίτου** ἐπιθέτου οὐσιαστικῶς λαμβανομένου, καίτοι ταῦτα δὲν σημαίνουν διηρημένον τι ὅλον ἢ ποσόν. Μετὰ ταιούτης δὲ γενικῆς συντάσσονται:

α) τὸ οὐδέτερον ἐπιθέτων ἢ ἐπιθετικῶν ἀντωνυμιῶν ποσοῦ σημαντικῶν, καθὼς καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων ἀντωνυμιῶν, οὐσιαστικῶς λαμβανόμενον κατὰ πτώσιν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν ἢ αἰτιατικὴν ἐκφερομένην ἄνευ προσθέσεως, ὡς *multum, plus, plurimum, nimium — paulum, minus, minimum — tantum, quantum — hoc, id, idem, quod, quid, aliquid nihil*, κλπ. Π.χ. *multum laboris* πολὺς μόχθος· *virtus nihil expedit praemii* ἢ ἀρετὴ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖ· *quid novi? nihil novi?* τί νέον; οὐδὲν νέον;

Σημείωσις. Ἐάν ἡ ὅλη ἔκφρασις ἀποτελῆ ἐμπρόθετον ἢ ἂν τὸ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ἢ ἀντωνυμίας ἐπακολουθοῦν ἐπίθετον εἶναι **τριτόκλιτον**, τότε δὲν γίνεται χρῆσις γενικῆς διακριτικῆς, ἀλλ' ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ. Οὕτω (tantum audaciae τσαούτη τόλμη, ἀλλὰ) **ad tantam audaciam** εἰς τσαούτην τόλμην (aliquid boni ἀγαθόν τι, ἀλλὰ) **aliquid memorabile** ἀξιωμανημένον τι (καὶ οὐχὶ aliquid memorabilis, γεν.).

β) τὰ ποσοτικά ἐπιρρήματα *satis, nimis, parum*. Π.χ. *ea amicitia non satis habet firmitatis* ἡ φιλία αὕτη δὲν ἔχει ἰκανὴν σταθερότητα.

3) α) Μετὰ γενικῆς **ἀντικειμενικῆς** (genetivus obiectivus) συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ πολλὰ ἐπίθετα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὡσαύτως μετὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς. Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἀξίον εἶναι τὸ ἐπίθετον *certior* (συγκριτικὸν τοῦ *certus* βέβαιος, ἀσφαλῆς), συντασσόμενον καὶ αὐτὸ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς εἰς τὰς φράσεις *certior fio alicuius rei* πληροφοροῦμαι **περὶ τίνος**, καὶ *certiorem facio aliquem alicuius rei* πληροφοροῦ τινά **περὶ τίνος**.

β) Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλαὶ μετοχαὶ ἐνεστώτος ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων συντασσόμενων μετ' αἰτιατικῆς, ὅταν αὗται λαμβάνονται ὡς ἐπίθετα καὶ δηλοῦν διαρκῆ τινά ἰδιότητα: (*amo patriam*, ἀλλὰ) *amans patriae* = φιλόπατρις, (*appeto laudem*, ἀλλὰ) *appetens laudis* φιλόδοξος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. οἰωνῶν σάφα **εἰδῶς**, κ.τ.τ.).

β') Μετὰ ῥημάτων.

130. Ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν ἐν τῇ Λατινικῇ δέχονται μόνον τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικὰ ῥήματα (*memini*, § 98, 1, *reminiscor, obliviscor*, κλπ.) καὶ τὰ ἀναμνηστικά (*admoneo, commoneo*, κλπ.), τὰ ὁποῖα, ὅταν εἶναι ἐνεργητικά μεταβατικά, ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει τις: *memini amicorum* μέμνημαι τῶν φίλων *legati foederis Carthaginenses admonuerunt* οἱ πρέσβεις ὑπέμνησαν τοὺς Καρχηδονίους τὴν συνθήκην.

Τίθεται ὅμως καὶ κατ' αἰτιατικὴν τὸ ἀντικείμενον τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων, ὅταν δὲν δηλοῖ πρόσωπον, κανονικῶς δὲ τίθεται οὕτως, ὅταν εἶναι τὸ οὐδέτερον ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου: *iniurias obliviscitur* λησμονεῖ τὰς ὕβρεις *illud semper memento* ἐκείνου ἀεὶ μέμνησο.

Σημείωσις. Τὰ ἄλλα ῥήματα τῆς Λατινικῆς, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς ῥήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, συντασσόμενα μετὰ γενικῆς, συντάσσονται ἐν αὐτῇ εἴτε μετὰ δοτικῆς εἴτε, τὰ πλεῖστα, μετ' ἀφαιρετικῆς. (Βλ. κατωτέρω).

131. Συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας (genetivus causae)

1) τὰ δικαστικὰ ῥήματα (verba iudicialia), ὡς accusāre, damnāre, absolvēre, κ.τ.τ., ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἔχουν καὶ ἕτερον ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δηλοῦν τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ τις, καταδικάζει, κλπ. : Miltiades **proditionis** accusatus est ὁ Μιλτιάδης κατηγορήθη διὰ προδοσίαν **consulem** condemnaverunt **inertiae** τοῦ ὑπάτου ἀμέλειαν κατέγνωσαν.

Κατὰ ταῦτα λέγεται καὶ accusare aliquem **capitis** (ὑπάγειν τινὰ θανάτου) καὶ damnare aliquem **capitis** (καταγιγνώσκειν τινὸς θάνατον).

Σημείωσις. Ἀντὶ τῆς γενικῆς τῆς αἰτίας τίθεται μετὰ τῶν ῥημάτων τούτων καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς προθέσεως *de* μετ' ἀφαιρετικῆς : eum (**repetundarum** ἢ **de repetundis**) damnaverunt κατεδίκασαν αὐτὸν διὰ κάκωσιν ἐπαρχίας. Κανονικῶς δὲ λέγεται accusare ἢ damnare aliquem **de vi** (ἐπὶ βίᾳ). Πρβλ. § 27, 6.

2) τὰ δηλοῦντα συναίσθημα ἀπρόσωπα ῥήματα piget, pudet, paenitet, taedet, pertaesum est καὶ miseret (§ 99, 2). Τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον δοκιμάζει τὸ συναίσθημα, δηλοῦται **δι' αἰτιατικῆς** : eum pudet **deorum hominumque** αἰσχύνεται θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· paenitebit **vos huius consilii** (μεταμελήσει **ὑμῶν** ταύτης τῆς βουλῆς) θὰ μεταμεληθῆτε διὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Σημείωσις. Ἄν τὸ δηλοῦν τὸ αἷτιον τοῦ συναίσθηματος ἐκφράζεται διὰ ῥήματος, τοῦτο τίθεται κατ' ἀπαρέμφατον : me pudet **ea dicere** αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων. Ἄν δὲ ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τότε γίνεται χρῆσις προσωπικῆς συντάξεως μὲ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην : non te **haec pudent** ? δὲν αἰσχύνεσαι διὰ ταῦτα ;

132. Μετὰ γενικῆς συντάσσεται καὶ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα **interest** (= διαφέρει, ἐνδιαφέρει), δηλοῦ δὲ ἡ γενικὴ μετὰ τούτου **τὸ πρόσωπον**, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τι : **Ciceronis interest** διαφέρει τῷ Κικέρωνι (ἐνδιαφέρει **τὸν Κικέρωνα**). Προσωπικῆς ὅμως ἀντωνυμίας γενικῆ (mei, tui, κλπ.) δὲν τίθεται μετὰ τοῦ interest, ἀλλ' ἀντ'

αὐτῆς τίθεται ἡ ἐνικὴ ἀφαιρετικὴ τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἀντιστοιχῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν (*meā, tuā, suā, nostrā, vestrā*, ὡς *mea (tua) interest* διαφέρει μοι (σοι), μὲ (σὲ) ἐνδιαφέρει. (Πρβλ. § 128, 2, Σημ. καὶ § 129, 1, Σημ.). Ἄλλ' ὅμως λέγεται *omnium nostrum* (ἢ *vestrum*) interest πᾶσιν ἡμῖν (ἢ ὑμῖν) διαφέρει.

Σημείωσις α'. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει τινὰ, ἐκφράζεται ποιηλοτρόπως, ἦτοι δι' ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, διὰ βουλητικῆς προτάσεως εἰσαγομένης διὰ τοῦ *ut* ἢ τοῦ *ne* καὶ τοῦ οὐδετέρου δεικτικῆς ἀντωνυμίας, (οὐδέποτε ὅμως δι' ὀνόματος οὐσιαστικοῦ) : *tua et mea maxime interest te valēre* ἢ (*ut valeas*) σὲ καὶ ἐμὲ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρει σὺ νὰ ὑγιαίνης. *hoc reipublicae interest* τοῦτο ἐνδιαφέρει τὴν πολιτείαν. Τὸ πόσον δὲ ἐνδιαφέρει τινὰ τι ἐκφράζεται πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ διὰ γενικῆς (τῆς ἀξίας, *genetivus pretii*) : *illud Ciceronis magni intererat* ἐκεῖνο μὲγάλως ἐνδιέφερε τὸν Κικέρωνα.

Σημείωσις β'. Ὁμόως μὲ τὸ *interest* συντάσσεται καὶ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ *refert* (διάφορον τοῦ *refert*, ἦτοι τοῦ γ' ἐνικοῦ τοῦ *refero* = ἀναφέρει). Ἄλλὰ μετὰ τοῦ *refert* συνήθεις εἶναι μόνον αἱ φράσεις *meā (tuā, κλπ.) refert* καὶ *quid refert? nihil refert* τί ἐνδιαφέρει; οὐδὲν ἐνδιαφέρει.

2. Ἡ δοτικὴ.

α') Μετὰ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.

133. Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετὰ δοτικῆς εἶναι πολὺ σπανία (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : *obtemperatio legibus* ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους (ὅπως *obtempero legibus* ὑπακούω τοῖς νόμοις).

2) Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι πολλὰ, ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς τὰ ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τὰ συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς, ὡς *amicus, inimicus, similis* (κλπ.), *alicui*.

Πολλὰ ὅμως ἐκ τούτων οὐσιαστικῶς λαμβανόμενα συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ὡς *amici Ciceronis* οἱ φίλοι τοῦ Κικέρωνος. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. φίλος τινὶ - φίλος τινός, κ.τ.τ.). Πάντοτε δὲ λέγεται *mei* (*tui, nostri*, κλπ.) *similis* ὁμοιος ἐμοὶ (σοί, ἡμῖν, κλπ.), καθὼς καὶ *veri similis* (= πιθανός), οὐχὶ δὲ *mihi* (*tibi*, κλπ.) *similis* οὐδὲ *vero similis*.

3) Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ ἐπιρρήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ δοτικῆς ἢ ἔχοντα συγγενῆ πρὸς ταῦτα

σημασίαν : *naturae* (δοτ.) *convenienter vivere* συμφώνως τῇ φύσει ζῆν.

Τὰ ἐπιρρήματα ὁμως *propius* (ἐγγύτερον) καὶ *proxime* (ἐγγύτατα) συντάσσονται πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς (ὅπως ἡ συγγενῆς πρὸς ταῦτα πρόθεσις *prope*, § 102, 1) : *proxime Pompeium sedebat* ἐγγύτατα τοῦ Πομπηίου ἐκάθητο.

Ὅμοίως δὲ πρὸς ταῦτα συντάσσονται καὶ μετ' αἰτιατικῆς προσέτι τὰ ἐπίθετα *propior* (ἐγγύτερος) καὶ *proximus* (ἐγγύτατος) : *Ubii proximi Rhenum incoluerunt* οἱ Οὐβιοὶ ἐγγύτατα τοῦ Ῥήνου κατώκησαν.

Σημείωσις. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐπιφωνήματα *vae* καὶ *hei* : *vae victis* οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις· *hei mihi misero* οἴμοι (ἐμοὶ) τῷ δυστήνῳ.

β') Μετὰ ῥημάτων.

134. Ἀντικείμενον κατὰ δοτικὴν δέχονται ἐν γένει ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως μετὰ δοτικῆς. Οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ συντάσσονται μετὰ δοτικῆς:

1) ῥήματα σημαίνοντα ἐν γένει φιλικὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τινα ἐνέργειαν ἢ διάθεσιν, ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρμόζειν, πρέπειν, κ.τ.τ. ὡς *obtemperare*, *ignoscere*, *placere*, *fidere*, *invidere*, *favere*, *irasci alicui* — *convenire alicui*, κ.τ.τ.: *oboediamus legibus* πειθόμεθα τοῖς νόμοις· *vir probus invidet nemini* ὁ χρηστός ἀνὴρ οὐδενὶ φθονεῖ. *haec ornamenta tibi conveniunt* ταῦτα τὰ κοσμήματα ἀρμόζουσί σοι·

2) ῥήματα ἔχοντα ἐν γένει τὴν σημασίαν τοῦ λέγειν, δεικνύειν, δίδειν, πέμπειν, κ.τ.τ., ὡς *dicere*, *narrare*, *indicare*, *dare*, *mittere*, κλπ., μετὰ τῶν ὁποίων, ἐκτὸς τῆς δοτικῆς, ἤτις ἐπέχει θέσιν ἐμμέσου ἀντικειμένου, συνάπτεται συγχρόνως καὶ αἰτιατικῆ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *timor addit alas pedibus* ὁ φόβος προσθέτει πτερὰ τοῖς ποσὶν *suum cuique tribuere* (τὸ ἑαυτοῦ =) τὸ ἴδιον ἐκάστῳ ἀπονέμειν.

3) ῥήματα σύνθετα μετὰ τῶν προθέσεων *ad*, *ante*, *cum*, *in*, *inter*, *ob*, *post*, *prae*, *sub* ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου *re* (§ 114, 2, ε'), συγγενεύοντα κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα:

adsum **alicui** παρίσταμαι (βοηθῶ) τινι· committo **alicui** pecuniam ἐγγχειρίζω (ἐμπιστεύομαι) τινι τὰ χρήματα· succedo **alicui** διαδέχομαι τινι· resisto **alicui** ἀνθίσταμαι τινι· terror incidit exercitui φόβος (πανικός) ἐνέπεσε τῷ στρατεύματι.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Μετὰ δοτικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ λαμβάνονται ὡς ἀμετάβατα, καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς (ἢ γενικῆς), ὡς prodesse, nocere **alicui** ὠφελεῖν, βλάπτειν **τινά**, (ἀλλὰ πρβλ. λυσιτελεῖν τινι), suadere, persuadere **alicui** πείθειν, καταπέθειν **τινά**, blandiri **alicui** κολακάζειν **τινά**, κ.ἄ. —parcere **alicui** φειδεσθῆαι **τινος**: Themistocles persuasit Atheniensibus, ut... ὁ Θεμιστοκλῆς κατέπεισε τοὺς Ἀθηναίους νά... philosophia medetur animis ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὰς ψυχάς.

Παθητικὸν δὲ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων σχηματίζεται μόνον ἀπροσώπως, ὡς mihi (tibi, κλπ.) **invidetur** φθονοῦμαι (φθονεῖσαι κλπ.): **paretur** victis (φειδῶ ἔσται τοῖς ἠττημένοις), οἱ ἠττημένοι θά τύχῃσι χάριτος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Πολλὰ ῥήματα συντάσσονται ἄλλοτε μετὰ δοτικῆς καὶ ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς, καθόσον λαμβάνονται μὲ διάφορον σημασίαν. (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλην. ἀγαπᾶν **τινα** καὶ ἀγαπᾶν **τινι**). Οὕτω π.χ. consulo **aliquem** (π.χ. medicum) συμβουλεύομαι **τινα** — consulo **alicui** (π.χ. fratri) ἐπιμελοῦμαι **τινος**, φροντίζω **περὶ** **τινος**: caveo, timeo **aliquem** ἢ **aliquid** φυλάττομαι, φοβοῦμαι **τινα** ἢ **τι**—caveo, timeo **alicui** (rei) λαμβάνω πρόνοιαν, φοβοῦμαι **ὕπερ** **τινος**, **περὶ** **τινος**, (διά **τινα**, διά **τι**), tempero **aliquid** κεράννυμι **τι**—tempero **alicui** (= parco **alicui**) φειδομαι **τινος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς γ'. Μετὰ **δοτικῆς** τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου καὶ **αἰτιατικῆς** τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου συντάσσονται προσέτι ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται μετὰ δύο αἰτιατικῶν ἢ ἔχουσι διάφορον σύνταξιν, ὡς induere, exuere **alicui** aliquid ἐνδύειν, ἐκδύειν **τινά** τι· adspargere, circumfundere **alicui** aliquid περιβάλλειν, περιχέειν **τινά** τι· adspargere, inspergere **alicui** aliquid ράινειν **τινά** τινι: **Hereuli tunīcam** induit τὸν Ἡρακλέα τὸν χιτῶνα ἐνέδυσε· **murum urbi** circumdederunt τείχει τὴν πόλιν περιέβαλον.

Τὰ δὲ ῥήματα donare, adspargere, circumdare, induere καὶ intercludere συντάσσονται ἔχι μόνον μετὰ δοτικῆς τοῦ προσώπου καὶ αἰτιατικῆς τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ πράγματος, ὡς **victori coronam** donant τῷ νικητῇ στέφανον δωροῦνται καὶ **victorem coronam** donant τὸν νικητὴν στεφάνῳ τιμῶσι.

Ἐκ τῆς τοιαύτης διττῆς συντάξεως προῆλθε καὶ ἡ φράσις interdicere **alicui aqua et igni** (ἀφαίρ.) εἶργειν **τινά** ὕδατος καὶ πυρός, (κατὰ σύμφυρσιν ἐκ τῶν δύο συντάξεων interdicere **alicui aquam et ignem** καὶ interdicere **aliquem aqua et igni**).

135. Μετά ῥημάτων συνάπτεται ἡ **δοτική** καὶ ὡς προσωπική, ἔχουσα σημασίας ὁποίας καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (δοτικὴ προσωπική **κτητική, χαριστική ἢ ἀντιχαριστική, ἠθική, τῆς ἀναφορᾶς, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου**). Ἰδιαίτερος περὶ ταύτης ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ἐν τῇ φράσει *est alicui nomen ἢ cognomen* (ἔστι **τινι ὄνομα ἢ ἐπώνυμον**) τὸ ὄνομα (ἢ τὸ ἐπώνυμον) ἐκφέρεται εἴτε κατ' ὀνομαστικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (*nomen ἢ cognomen*), εἴτε κατὰ δοτικὴν, συμφωνοῦν πρὸς τὴν ἐν τῇ προτάσει ὑπάρχουσαν **κτητικὴν δοτικὴν**. Οὕτω λέγεται π.χ. *est meo filio nomen Gaius* καὶ *est meo filio nomen Gaio* (= ὁ υἱός μου ὀνομάζεται Γάιος).

2) Δοτικὴ **χαριστικὴ** συνάπτεται πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος *vacare* (σχολάζειν, διατρίβειν **περὶ τι**) καὶ τοῦ ῥήματος *nubere* (ὑπανδρεύεσθαι **τινα**). Οὕτω λέγεται π.χ. *Cicero vacabat philosophiae* (δοτ.) ὁ Κικέρων διέτριβε **περὶ τὴν φιλοσοφίαν**. *Venus nupsit Vulcano* (δοτ.) ἡ Ἄφροδίτη ὑπανδρεύθη τὸν **Ἥφαιστον**.

Σημείωσις. Τὸ *nubere* ἀρχῆθεν σημαίνει **καλύπτεσθαι, θέτειν** (νομικήν **καλύπτραν**). Ὡστε *nubere alicui* κυρίως = **καλύπτεσθαι χάριν τινός**. Περὶ δὲ τοῦ ἀνδρός λέγεται *aliquam uxorem in ἢ matrimonium ducere* ἄγεσθαι **τινα, λαμβάνειν τινὰ γυναῖκα, σύζυγον**.

3) Δοτικὴ **τοῦ ἐνεργούντος προσώπου** (*dativus auctōris*) πρὸς δῆλωσιν τοῦ (προσωπικοῦ) ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται κανονικῶς μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ (§ 75, 5), πολλάκις ὅμως καὶ μετὰ τῶν συνθέτων χρόνων τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, σπανίως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων χρόνων αὐτοῦ: *Sors sua est cuique ferenda* τὴν ἑαυτοῦ τύχην δεῖ ἕκαστος φέρειν **mihi consilium iam diu captum est** ἀπόφασις ὑπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχει ληφθῆ. (Πρβλ. ὁ ποταμός ἐστίν **ἡμῖν διαβατέος** ταῦτα **Θεμιστογένει** γέγραπται).

Σημείωσις. Καὶ μετὰ τοῦ γερονδιακοῦ, ὅπως κανονικῶς μετὰ τῶν παθητικῶν ῥημάτων ἐν γένει, τὸ (προσωπικόν) ποιητικόν αἴτιον ἐκφέρεται πολλάκις διὰ τῆς *ab* (ἢ *a*) καὶ ἀφαιρετικῆς, ὅταν ἡ χρῆσις ἀπλῆς δοτικῆς ὡς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ φέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸ νόημα τῆς φράσεως, ἰδίᾳ δὲ ὅταν τὸ γερονδιακὸν ἀνήκῃ εἰς ῥῆμα δεχόμενον τὸ ἀντικείμενόν του κατὰ δοτικὴν: **a patribus consulendum est libēris** οἱ πατέρες πρέπει νὰ φροντίζωσι περὶ τῶν τέκνων. (Τὸ *consulo* ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ φροντίζειν συντάσσεται μετὰ

δοτικῆς, § 134, 3, Σημ. β'. "Αν λοιπὸν ἐλέγετο **patribus consulendum est liberis** ἕτο δυνατόν νά ἐκληφθῆ καί = *περὶ τῶν πατέρων πρέπει νά φροντίζωσι τὰ τέκνα*).

136. Ἰδιορρυθμῶς χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ δοτικὴ μετὰ ῥημάτων καὶ ὡς **κατηγορηματικὴ**, πρὸς δῆλωσιν **σκοποῦ** (*dativus finālis ἢ dativus praedicatīvus*). Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἡ δοτικὴ οὐσιαστικοῦ ὀνόματος (οὐχὶ συγκεκριμένου, **ἐνικοῦ δὲ πάντοτε ἀριθμοῦ**) πρῶτον μετὰ τοῦ ῥήματος *esse* (§ 125), ἔπειτα δὲ μετὰ τῶν ῥημάτων *accipere, arcessere, habēre, dare, relinquere, mittere, tribuere, dicere, ducere, venire*, κ.ἄ.δ., ἕνα δηλωθῆ ὁ σκοπὸς (ἢ τὸ ἀποτέλεσμα) τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημασινομένης πράξεως. Συνυπάρχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μετὰ τῆς δοτικῆς ταύτης τοῦ σκοποῦ καὶ ἑτέρα δοτικὴ (*χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου*). "Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικόν, συνυπάρχει πρὸς τούτους καὶ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: *hoc mihi curae* (*δοτ.*) *est* τοῦτό μοι εἰς φροντίδα ἐστὶ, μέλει μοι τούτου. *Aedui equitatum auxilio* (*δοτ.*) *Caesari miserunt* οἱ Αἰδουοὶ ἰππικὸν τῷ Καίσαρι πρὸς ἐπικουρίαν ἐπεμψαν (*πρβλ. νεοελλ. γιὰ βοήθεια*).

3. Ἡ αἰτιατικὴ.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων ἢ ἀπολύτως.

137. 1) Ἡ σύνταξις οὐσιαστικοῦ μετ' αἰτιατικῆς (*σπανία καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ*) δὲν εἶναι εὐχρηστός ἐν τῇ Λατινικῇ, ἐπιθέτου δὲ ἡ ἐπιρρήματος ἢ σύνταξις μετ' αἰτιατικῆς, εἶναι σπανία. (*βλ. § 133, 3*).

2) Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις αἰτιατικῆς, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἐπιφωνημάτων (*heu! o!*), εἰς **ἀναφωνήσεις** πρὸς ἔκφρασιν ἐκπλήξεως ἢ πόνου: *me miserum! o me miserum!* οἴμοι ἐγὼ τλήμων.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη αἰτιατικὴ ἐξηγεῖται ὡς προελθούσα ἐκ πληρεστέρων ἀρχῆθεν φράσεων, ἐν ταῖς ὁποίαις ἐπεῖχε θέσιν ἀντικειμένου: *vidēte me miserum!* ὁρᾶτέ με τὸν ἄθλιον. (*πρβλ. νεοελλ. ὦ τὸν δυστυχῆ! ἔ τὸν ἄθλιον!*).

β') Μετὰ ῥημάτων.

138. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον ῥημάτων εἶναι καὶ ἐν τῇ Λα-

τινικῆ ἢ ἑξωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. Romulus Remum interfecit ὁ Ῥωμύλος τὸν Ῥῶμον ἀπέκτεινε· Deus aedificavit mundum ὁ θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον· ἢ ἑσωτερικὸν ἀντικείμενον, π.χ. sollicitam (ἢ exsulis) vitam vivimus πολυμέριμον (ἢ ἐξορίστου) βίον ζῶμεν· longam viam imus μακρὰν ὁδὸν πορευόμεθα. (Figura etymologica ἑτυμολογικὸν σχῆμα).

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ παραλείπεται πολλάκις ἡ αιτιατικὴ τοῦ συστοίχου οὐσιαστικοῦ, ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἐκφέρεται τότε κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ ἢ σπανίως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: *dulce ridet* ἡδὺ γελά (= *dulcem risum ridet*): *graviora patimur* βαρύτερα πάσχομεν.

Ὁμοίως δὲ εἰς τινὰς φράσεις ἡ σύστοιχος σύνταξις γίνεται κατὰ βραχυλογία, ὡς *stadium currere* (= *cursum stadii currere*: πρβλ. ἀγωνίζεσθαι στάδιον)· *piscis sapit mare* ὁ ἰχθὺς χυμὸν θαλάσσης ἔχει (= *piscis saporem maris sapit*: πρβλ. τὸ νεοελλην. τὸ ψάρι μυρίζει **θάλασσα**), κ.θ.τ.

139. Μετ' αιτιατικῆς ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου συντάσσονται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ τὰ κυρίως μεταβατικὰ ῥήματα. Ἄλλὰ λαμβάνονται ὡς τοιαῦτα καὶ συντάσσονται μετ' αιτιατικῆς καὶ πολλὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται διαφόρους (ἦτοι μετὰ δοτικῆς ἢ μετὰ ἐμπροθέτου), ὡς

1) τὰ ῥήματα *aequare, adaequare* (**aliquem** ἢ **aliquid** = ἰσοῦσθαί τινι), *iuvare, adiuvere* (**aliquem** = βοθηεῖν τινι), *sequi, sectari* (§ 80, **aliquem** = ἔπεσθαι, ἀκολουθεῖν τινι· ἀλλὰ πρβλ. διώκειν τινά), *decere, dedecere* (**aliquem** = πρέπειν, οὐ πρέπειν τινι· πρβλ. ὁμως § 134, 1): *virtus maiorum famam adaequat* ἡ τῶν προγόνων ἀρετὴ ἰσοῦται τῇ φήμῃ· *te toga decet* σοὶ πρέπει ἡ τήβεννος.

2) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς *indignari, queri* (§ 80 **aliquid** = ἀγανακτεῖν, μεμψιμοιεῖν ἐπὶ τινι), *ridere* (**aliquid** = γελάειν ἐπὶ τινι), *iniuriam queror* = μεμψιμοιρῶ ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 134, 3, Σημ. β'.

140. Μετὰ διπλῆς αιτιατικῆς συντάσσονται ἐν τῇ Λατινικῇ

1) ῥήματα, τῶν ὁποίων τὰ ἀντίστοιχα καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συντάσσονται ὁμοίως, ἦτοι:

α) τὰ παιδευτικὰ (*docere, edocere*) καὶ τὸ ῥήμα *celare* (**aliquem aliquid**, τινά τι): *Cato filium litteras docuit* ὁ Κάτων τὸν

υίόν (του) γράμματα ἐδίδαξε· nemo potest deum celare consilia sua οὐδείς δύναται νὰ ἀποκρύπτῃ ἀπὸ τὸν θεὸν τὰς βουλὰς του.

β) τὰ αἰτητικά, ὡς poscere, flagitare (aliquem aliquid, τι-νά τι) : pacem te poscimus εἰρήνην ἀπὸ σέ ζητοῦμεν· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ῥήματος rogare (ἑρωτᾶν) ἐν τῇ φράσει τοῦ ἐπι-σήμεου λόγου rogare aliquem sententiam ἑρωτᾶν τινα τὴν (ἑαυτοῦ) γνώμην (ἐν τῇ συγκλήτῳ).

γ) ῥήματα κλητικά (ὡς appellare, κλπ.), δοξαστικά (ὡς putare, existimare, κλπ.), προχειριστικά (ὡς creare, eligere, κλπ.), μεταποιητικά (ὡς facere, reddere, κλπ.), κ.ἄ.τ.: solitudinem pacem appellant τὴν ἐρημίαν (τὴν ἐρήμωσιν) εἰρήνην καλοῦσι· cupiditas homines caecos reddit τὸ πάθος τοὺς ἀνθρώπους τυφλοὺς κα-θοιστᾷ· ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ φράσις aliquem certiore facere (aliquis rei ἢ de aliqua re. Βλ. § 129, 3, α').

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 184, Σημ. γ' (induere, κλπ.).

2) ῥήματα μεταβατικά σύνθετα μετὰ τῆς πρόθεσεως trans, ὡς transducere ἢ traducere, transportare, κ.τ.τ. (= διαβιβάζειν, διακο-μίζειν, κλπ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα αἰτιατική, ἡ δηλοῦσα τόπον τινα (ποταμόν, κ.τ.τ.), ἀνήκει κυρίως εἰς τὴν πρόθεσιν trans : dux exercitum flumen transportavit ὁ στρατηγὸς τὸν στρατὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ διεβίβασε· (πρβλ. καὶ dux exercitum trans flumen traduxit).

Σημείωσις. Ῥήματα διπλοῦτα συντασσόμενα μετ' αἰτιατικῆς μὲν καὶ γενικῆς βλ. ἐν §§ 130 καὶ 131, μετ' αἰτιατικῆς δὲ καὶ δοτικῆς ἐν § 134, 2, 3, καὶ Σημ. γ'. Κατωτέρω καὶ μετ' αἰτιατικῆς καὶ ἀφαιρετικῆς.

3. Ἐφααιρετική.

α') Μετὰ ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων.

141. Ἐφααιρετική οὐσιαστικοῦ (συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ ἐπιθετικοῦ τινος προσδιορισμοῦ) χρησιμοποιεῖται ὡς προσδιορισμὸς ἑτέρου οὐσιαστικοῦ, ἵνα δηλωθῇ χαρακτηριστικὴ τις ιδιότης τούτου : vir summō ingenio ἀνὴρ μεγίστης εὐφυΐας (εὐφρέστατος) (ablativus qualitātis, ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν ablativus sociativus, § 128, 2. Πρβλ. νεοελλ. π.χ. ἄνθρωπος μὲ πολὺ μυαλό).

Χρησιμοποιεῖται ὁμως πρὸς δήλωσιν ιδιότητος παρομοίως καὶ ἡ **γενική** (genetivus qualitātis), ὅπως ἐν τῇ 'Ἑλληνικῇ, κανονικῶς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ διαρκῆς τις ιδιότης, ἰδίᾳ δὲ (μετ' ἀριθμητικῶν), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ βάρος ἢ ἡλικία** κ.τ.τ.: *vir magnae prudentiae* ἀνὴρ μεγάλης συνέσεως (συνετώτατος)· *fossa pedum quindecim* τάφρος δεκαπέντε ποδῶν· *puer decem annorum* παῖς δέκα ἐτῶν.

142. Ὡς **προσδιορισμὸς ἐπιθέτου** (ἢ ἐπιρρήματος) συνάπτεται ἀφαιρετικῆ οὐσιαστικοῦ (καὶ σπανιώτερον ἐπιθέτου), καὶ

1) **καθαρὰ ἀφαιρετικῆ** (§ 128, 1) συνάπτεται

α) με ἐπίθετα σημαίνοντα ἀπαλλαγὴν, στέρησιν, κ.τ.τ., ὡς *liber, nudus, orbis, vacuus, (alienus)* κ.ἄ.τ.: *liber metu* ἀπῆλλαχμένος φόβου (ἄφοβος)· (πρβλ. νεοελλ.: ἐλεύθερος ἀπὸ φροντίδας)·

β) με συγκριτικὰ ἐπίθετα: *nemo fuit divitior Croeso* οὐδεὶς ὑπῆρξε πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου· (ablativus comparativus, ἀφαιρετικῆ συγκριτικῆ, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν συγκριτικὴν γενικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Πρβλ. νεοελλ.: ὁ Πέτρος εἶναι πλουσιώτερος ἀπὸ τὸν Παῦλο).

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ὅταν οὗτος εἶναι ἀναφορικῆ ἀντωνυμία: *Cato, quo tum nemo fuit doctior* ὁ Κάτων, οὗτινος οὐδεὶς τότε ὑπῆρξεν ἐπιστημονέστερος. Ἄλλως ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* (= ἢ) καὶ ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον τῆς συγκρίσεως: *patria mihi carior est quam vita* (= *carior vitā*) ἡ πατρις ἐμοὶ προσηλιεστέρα ἐστὶ τῆς ζωῆς (ἢ ἡ ζωῆ).

Ἐκφέρεται δὲ κανονικῶς διὰ τοῦ *quam* ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, ὅταν ὁ α' ὅρος εἶναι εἰς πῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν ἢ ὅταν με τὴν ἀφαιρετικὴν ὡς β' ὅρον τῆς συγκρίσεως εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις τοῦ νοήματος τῆς προτάσεως: *peius victoribus* (α' ὅρος τῆς συγκρίσεως, δοτικὴ) *quam victis* (β' ὅρος τῆς συγκρίσεως, πάλιν δοτικὴ) *accidit* χεῖρον συνέβη τοῖς νικηταῖς ἢ τοῖς ἡττημένοις. *Brutum non minus amo quam tu* τὸν Βρούτον ὄχι ὀλιγώτερον ἀγαπῶ ἢ σύ. ("Ἄν ἐτίθετο ἀφαιρετικὴ *te*, ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῇ αὕτη ὡς = ἢ σέ).

Μετὰ δὲ τὰ συγκριτικὰ *plus, amplius, longius* ἀκολουθεῖ ἐνίοτε ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἄνευ τοῦ *quam* ὁμοιοπτώτως με τὸν α' ὅρον: *plus* (ἢ *amplius*) *mille homines convenerunt* πλείονες τῶν χιλίων ἀνθρώπων συνῆλθον.

2) **ἀφαιρετικῆ τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας** (§ 128, 2). συνάπτεται

α) με τὰ ἐπίθετα *onustus, praeditus, reffectus*, καθὼς καὶ με τὰ δηλοῦντα ψυχικὸν πάθος ἐπίθετα *contentus, fretus, laetus, superbus, tristis*, κ.τ.τ.: *navis frumento onusta* ναῦς πλήρης σίτου· *paucis contentus* ὀλίγοις ἀρκοῦμενος (ὀλιγαρκῆς)· (πρβλ. *vesell.*: γεμᾶτος με χόρτο, κ.τ.τ.)·

β) με τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ διάφορα ἄλλα, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τι ἢ ἀναφορὰν** (*ablativus limitationis*) : *dignus laude* ἐπαίνου ἀξίος· *claudus altero pede* χωλὸς (κατὰ) **τὸν ἕτερον πόδα**· *par ingenio* ἴσος κατὰ τὴν εὐφυΐαν· ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ τὰ *maior ἢ minor natu* (πρεσβύτερος ἢ νεώτερος)· *maximus ἢ minimus natu* (πρεσβύτατος ἢ νεώτατος)·

γ) με συγκριτικὰ ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) καὶ ἐν γένει με ἐπίθετα (ἢ ἐπιρρήματα) ἔχοντα παραθετικὴν ἔννοιαν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ **μέτρον ἢ διαφορά** (*ablativus mensurae ἢ discriminis*) : *dimidio minor* κατὰ τὸ ἥμισυ ἐλάσσω· *multis annis ante* πολλοῖς ἔτεσι πρότερον· *paulo post* ὀλίγω ὕστερον.

β') Μετὰ ῥημάτων.

143. α') Μετὰ καθαρᾶς ἀφαιρετικῆς (§ 128, 1) συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐν γένει **ἀπομάκρυνσιν ἢ χωρισμόν**, *proleuesin, ἀπαλλαγὴν, στέρησιν*, κ.τ.τ., ὡς *expellere, prohibere, abesse, liberare, privare, spoliare*, κλπ. (*ablativus separativus*), *carere, egere, vacare* (*ablativus inopiae*). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ **καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου** : *Tarquinius regno expulsus est* ὁ Ταρκύνιος ἐξεβλήθη τῆς βασιλείας· *consules cives metu liberaverunt* οἱ ὕπατοι ἀπῆλλαξαν τοὺς πολίτας τοῦ φόβου· *alter alterius auxilio eget* ὁ ἕτερος τῆς τοῦ ἑτέρου ἐπικουρίας χρεῖαν ἔχει. (Πρβλ. καὶ § 142, 1, α').

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ ἡ πρόθεσις *ab* (ἢ *ex ἢ de*). Κανονικῶς δὲ τίθεται ἡ *ab* πρὸ τῆς τοιαύτης ἀφαιρετικῆς, ὅταν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον : *patriam a tyrannide liberavit* τὴν πατρίδα ἀπὸ τῶν τυράννων ἠλευθέρωσε.

Σημείωσις. Ἐπὶ **καταγωγῆς** ἀντὶ ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (*ablativus originis*) τίθεται καὶ ἡ *ex* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ **ἀμέσου** καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος *nasci*) ἢ ἡ *ab* μετ' ἀφαιρετικῆς (ἐπὶ **ἐμμέσου** καταγωγῆς, μετὰ τοῦ ῥήματος

oriri) : Achilles ex Thetide natus est ὁ Ἀχιλλεύς ἐγεννήθη ἐκ τῆς Θέτιδος· plerique Belgae a Germanis orti sunt οἱ πλείστοι Βέλγοι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ γονταί. (Πρβλ. οἱ ἐκ Διὸς — οἱ ἄφ' Ἡρακλέους).

144. β') Μετ' ἀφαιρετικῆς τῆς κοινωνίας ἢ τῆς συνοδείας (§ 128, 2) συντάσσονται διάφορα ῥήματα, ἦτοι

1) τὰ δηλοῦντα **πλησμονὴν ἢ πλήρωσιν**, ὡς abundare, (com-, ex -) im - plere, cumulare κλπ., καθὼς καὶ τὰ ῥήματα afficere, ornare, imbuere, instruere, κ.ἄ.δ. (ablativus copiae). Ἐκ τούτων τὰ ἐνεργητικὰ δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: otio abundat περισσὴν σχολὴν (ἄνεσιν) ἔχει· aras donis cumulant τοὺς βωμοὺς δώρων πληροῦσι· cives victores laudibus ornant οἱ πολῖται τοὺς νικητὰς ἐπαίνοις κοσμοῦσι· (πρβλ. § 142, 2, α).

2) τὰ σημαίνοντα **πωλεῖν, ἀγοράζειν, μισθοῦν, (ἐκ)τιμᾶν, ἐκτιμᾶσθαι**, κ.τ.τ., ὡς vendere, venire, (τοῦ veneo), emere, conducere, locare, stare, constare, esse (μετ' τὴν σημασίαν τοῦ τιμᾶσθαι, ἀξιζειν), docere, κ.ἄ.π., ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἡ τιμὴ ἢ ἀμοιβὴ ὠρισμένη (ablativus pretii). Τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ἐκ τούτων δέχονται πρὸς τῇ ἀφαιρετικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου: hortum viginti minis emit τὸν κῆπον (ἀντὶ) εἴκοσι μινῶν ἡγόρασε· decem talentis constat τιμᾶται (κοστίζει) δέκα ταλάντων· Socrates non docebat mercēde ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν ἀντὶ μισθοῦ (ἐπ' ἀμοιβῆ).

“Ὅταν ὅμως ἡ τιμὴ ἢ ἡ ἀξία δὲν εἶναι ὠρισμένη, ἀλλ' ἐκφράζεται ἀορίστως δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς ἀντωνυμίας (ποσοῦ σημαντικοῦ), τότε χρησιμοποιεῖται οὐχὶ ἀφαιρετικῇ, ἀλλὰ γενικῇ (genetivus pretii). Οὕτω συνάπτονται μετὰ τῶν ῥημάτων vendere, emere, locare αἱ γενικαὶ quanti, tanti, tantidem, pluris, minoris, μετὰ δὲ τῶν ῥημάτων aestimare, ducere, facere, habere, pendere, putare καὶ τοῦ esse (= aestimari) αἱ γενικαὶ magni, permagni (οὐχὶ ὅμως καὶ multi), parvi, pluris (οὐχὶ ὅμως καὶ maioris), minoris, maximi, plurimi, minimi, quanti, tanti, tantidem, nihil, π.χ. vendit agrum tanti, quanti eum emit πωλεῖ τὸν ἀγρὸν τόσον, ὅσον ἡγόρασεν αὐτόν· pluris decet facere virtutem, quam pecuniam προσήκει περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ τὰ χρήματα. -

3) τὰ ἀποθετικά ῥήματα utor, fungor, fruor, pascor, vescor καὶ

potior (δεχόμενα κατ' ἀφαιρετικὴν τὸ ἀντικείμενόν των) : quous-que tantem, Catilina, abutere **patientia nostra**? ἕως πότε, Κατιλίνα, θὰ καταχρᾶσαι τὴν ὑπομονὴν μας ; fungitur **officiis** ἐπιτελεῖ τὰ καθήκοντα : **lacte et carne** vescuntur με γάλα καὶ κρέας τρέφονται : **urbe potitus est** ἐκυρίευσσε τὴν πόλιν. (Ἀλλὰ πάντοτε **rerum potiri** καὶ οὐχὶ **rebus potiri**=γίγνεσθαι κύριον τῶν πραγμάτων, καταλαμβά-νειν τὴν ἐξουσίαν)

4) ἡ φράσις opus est, συνώνυμος τῆς φράσεως usus est (= χρεῖα ἐστὶ) : **libris nobis opus est** βιβλίων (ἡμῶν χρεῖα ἐστὶ) χρεῖαν ἔχομεν. Οὕτω καὶ (μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικεῖ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος) : **consulto** (= consulere) opus est δεῖ βουλευέσθαι.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Μὲ τὴν λέξιν opus καὶ τὸ ῥῆμα esse γίνεται χρῆσις καὶ προσωπικῆς συντάξεως, ὡς **libri nobis opus sunt** βιβλίων χρεῖαν ἔχομεν. Ἡ τιαυτή δὲ σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ, ὅταν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει χρεῖα, ἐκφράζεται δι' οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀνωνομίας : Themistocles celeriter, **quae opus erant**, reperiebat ὁ Θεμιστοκλῆς ταχέως τὰ δέοντα ἐπενόει.

5) τὰ παθητικὰ ῥήματα. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφέρεται μετὰ τούτων τὸ ποιητικὸν αἴτιον, ὅταν τοῦτο εἶναι ὄνομα δηλοῦν πρᾶγμα (**ablativus rei efficientis**) : **discordia maximae res dilabuntur** ὑπὸ τῆς διχονοίας (μετὰ τὴν διχονοίαν) μέγιστα πράγματα διαλύονται. "Ὅταν ὅμως τὸ ποιητικὸν αἴτιον εἶναι ὄνομα προσώπου (ἢ καὶ πράγματος ἢ ζώου **προσωποποιουμένου**), τότε τοῦτο κανονικῶς ἐκφέρεται δι' ἐμ-προθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς **ab** μετ' ἀφαιρετικῆς (καθαρᾶς, § 128, 1, **ablativus auctoris**) : **Roma a Romulo condita est** ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ῥωμόλου : **eo a natura ipsa deducimur** εἰς τοῦτο ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγόμεθα. (βλ. καὶ § 135, 3)

6) ῥήματα ψυχικοῦ πάθους σημαντικά, ὡς **gaudere, laetari, dolere, maerere**, κ.τ.τ. (**ablativus causae**, ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας : πρβλ. § 131) : **delicto dolere, correctione gaudere oportet** ἐπὶ μὲν τῷ ἁμαρτήματι πρέπει νὰ λυπῆταί τις, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπανορθώσει νὰ χαίρη.

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Ἀφαιρετικὴ τῆς αἰτίας δύναται νὰ συνάπτεται καὶ μετὰ πᾶν ἄλλο ῥῆμα. Συνήθεις δὲ ἀφαιρετικαὶ δηλοῦσαι τὸ αἴτιον τὸ κινεῖν τινα εἰς τινα πρᾶ-ξιν εἶναι **amore, odio, metu, misericordia, spe**, κλπ. : **hostes metu** abscesserunt οἱ πολέμοι ἐκ φόβου (ἔνεκα φόβου) ἀπεχώρησαν. Δύναται ὅμως αἱ ἀφαιρετικαὶ

αὔται γὰρ συνεκφέρωνται καὶ μετὰ τινος καταλλήλου μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ὡς ἀφαιρετικά τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ὡς *coactus, ductus, compulsus, incitatus*, κλπ., *odio, amore*, κλπ.). Κανονικῶς δὲ ἐκφέρεται οὕτως εἰς ἀρνητικὰς προτάσεις τὸ **κωλύον αἰτίον**, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται καὶ δι' ἐμπροθέτου ἀποτελουμένου ἐκ τῆς προθέσεως *prae* καὶ αἰτιατικῆς : **morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς** (= ἔνεκα νόσου) δὲν παρέστην εἰς τὸ δικαστήριον : **prae lacrimis loqui non potest** ἔνεκα τῶν δακρύων δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ.

7) ῥήματα ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικὴν, ὡς *antecellere, antevenire, praestare, superare, malle*, κ.ἄ.τ., παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ τὸ **κατὰ τὴν ἢ μέτρον ἢ διαφορὰν** (πρβλ. § 142, 2, β' καὶ γ') : **hostes numero militum superant** οἱ πολέμοι ὑπερέχουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν **multo malo hoc κατὰ πολὺ** προτιμῶ τοῦτο.

145. Μὲ οἰονδήποτε ῥῆμα δύναται νὰ συνάπτεται ἀφαιρετικὴ (τῆς κοινωνίας) πρὸς δῆλωσιν τοῦ τρόπου ἐνεργείας τινὸς (*ablativus modi*, ἀφαιρετικὴ τροπικὴ) : **summa aequitate res constituit** μετὰ μεγίστης δικαιοσύνης τὰ πράγματα διέταξε.

Συνήθεις ἀφαιρετικά τοῦ τρόπου εἶναι *silentio*, (*hoc, eo*) modo, (*ea, simili*) ratiōne, (*hac, ea, illa*) conditione, lege, (*nostro, maiorum*) more, (*aequo, forti*) animo, κ.ἄ.τ.

Ὡσαύτως ἀφαιρετικά δηλοῦσαι τρόπον σωματικῆς ἐμφανίσεως, ὡς *capite nudo ἢ operto, capillo promisso, barba promissa, pedibus nudis*, κ.ἄ.τ. : **multi pecudum ritu vivunt** πολλοὶ βοσκημάτων δίκην (ὡσπερ ζῶα) ζῶσι.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ ἀφαιρετικὴ προήλθεν ἐκ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς, περὶ τῆς ὁποίας βλ. § 128, 2.

5. Αἱ πλάγιαί πτώσεις εἰς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

146. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὄχι μόνον δι' ἐπιρρημάτων (§ 101, 1 - 2) ἢ ἐμπροθέτων (§ 102), ἀλλὰ καὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως, (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. : ἐνίκησεν Ἴσθμοῖ καὶ **Νεμέᾳ** : οἱ λαγροὶ τῆς νυκτὸς νέμονται).

147. α') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου ἐκφέρεται γενικῶς εἰς δῆλωσιν μὲν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως (ubi ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' ἀφαιρετικῆς, εἰς δῆλωσιν δὲ τῆς εἰς τόπον κινήσεως (quo ? ποῦ ;) διὰ τῆς in μετ' αἰτιατικῆς, καὶ εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως (unde ? πόθεν ;) διὰ τῆς ex ἢ (ab) μετ' ἀφαιρετικῆς : in horto sum — eo in hortum — venio ex horto — venio ex Italia — ab urbe ἔρχομαι ἐξ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς πόλεως. (Πρβλ. ὁμοίαν διαφορὰν τῆς ἐκ καὶ τῆς ἀπὸ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

Ὅταν ὅμως τὰ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ τόπου λαμβανόμενα ὀνόματα εἶναι ὀνόματα πόλεων ἢ μικρῶν νήσων (ἢ χερσονήσων), τότε

1) εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ μὲν γενικὴ (τοπικὴ), ἂν τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἢ τῆς μικρᾶς νήσου εἶναι τῆς α' ἢ τῆς β' κλίσεως καὶ ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ἀπλῆ δὲ ἀφαιρετικὴ (τοπικὴ, § 128, 3), ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τῆς γ' κλίσεως ἢ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, οἷα σδήποτε κλίσεως : Romae, (Corinthi, Deli) habitat — ἀλλὰ Babylone (Athēnis, Delphis, Sardibus) habitat κατοικεῖ ἐν Ῥώμῃ, κλπ. — ἐν Βαβυλῶνι, κλπ :

2) εἰς δῆλωσιν τῆς εἰς τόπον κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ αἰτιατικὴ : eo Romam (Athenas, Sardes, κλπ.) πορεύομαι εἰς Ῥώμην, εἰς Ἀθήνας, εἰς Σάρδεις, κλπ. :

3) εἰς δῆλωσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως χρησιμοποιεῖται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ (§ 128, 1) : venio Romā (Athenis, Corintho, κλπ.) ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν κλπ.

Σημείωσις 1. Καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν πόλεων χρησιμοποιεῖται τὸ κατάλληλον ἐμπρόθετον, ἂν ταῦτα ἀκολουθοῦν εὐθὺς μετὰ τὰς λέξεις urbs, oppidum, (municipium) ὡς ἐπεξήγησις αὐτῶν : in oppido Clitio ἐν τῇ πόλει Κιτίῳ (ἐνῶ ἀπλῶς Clitii = ἐν Κιτίῳ) · in oppidum Cirtam εἰς τὴν πόλιν Κίρταν (ἐνῶ ἀπλῶς Cirtam = εἰς Κίρταν) · ex urbe Corintho ἐκ τῆς πόλεως Κορίνθου (ἐνῶ ἀπλῶς Corintho = ἐκ Κορίνθου). Ἄλλὰ : Corinthi (in) pulcherrima Graeciae urbe — Tarquinius se contulit, in urbem Etruriae florentissimam — Athenis, ex urbe doctissima ortus est.

Σημείωσις 2. Εἰς δῆλωσιν τῆς ἐν τόπῳ στάσεως χρησιμοποιεῖται ἐν γένει ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ὅταν τὸ δηλοῦν τὸν τόπον ὄνομα ἔχῃ ἐπιθετικόν τινα προσδιορισμὸν, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐπιθετικὸν totus ἢ τὴν ἀντωνυμίαν ipse π.χ. totā urbe, totā Italiā, totis castris (ἐν πάσῃ τῇ πόλει, ἐν ὅλῃ τῇ Ἰταλίᾳ ἐν παντὶ τῷ στρατοπέδῳ) — ipsā Romā, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ. Οὕτω καὶ hoc loco (ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ), multis locis, κλπ.

Σημείωσις 3. Ὅμοιος μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν μικρῶν νήσων χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ὀνόματα *domus*, (§ 30, 3), *rus* καὶ *humus* (§ 17), π.χ. *domi* est οἶκος ἐστὶ—*humi* sedet χαμαὶ κάθηται — *domum* (*rus*) *rediit* ἐπέστρεψεν οἰκადε, (εἰς τὴν ἐξοχὴν) — *domo* profugit ἔφυγεν (ἐκ τοῦ οἴκου), ἐκ τῆς πατρῖδος — *rure* *rediit* ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς — *humo* *surgit* ἀνίσταται χαμόθεν. Κατὰ δὲ τὸ *domi*, ὅπερ σημαίνει ὄχι μόνον οἶκος ἀλλὰ καὶ ἐν εἰρήνῃ (ἐν καιρῷ εἰρήνης), λέγεται καὶ *belli* ἢ *militiae* (= ἐν πολέμῳ, ἐν στρατείᾳ) εἰς τὰς φράσεις *domi bellique* — *domi militiaeque* (= ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ). Ἄλλως, λέγεται *in bello*, *in militia*.

148. Ἡ διὰ τόπου κίνησις (qua? πῆ;) ἐκφέρεται δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3) κανονικῶς, ὅταν πρόκειται περὶ ὁδοῦ, γεφύρας, πύλης, κ.τ.τ. Ἄλλως χρησιμοποιεῖται καὶ ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἐκ τῆς *per* καὶ αἰτιατικῆς: *via Appia* — *per forum profisciscitur* διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ — διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται.

Ἐνταῦθα ἀνήκουν καὶ αἱ (τοπικαὶ) ἀφαιρετικαὶ *terra*, *mare* (= *per terram*, *per mare*) — *terra marique* διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

149. β') Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου ἐκφέρεται:

1) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (τοπικῆς, § 128, 3), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς τὸ πότε (quando?): *quā nocte natus Alexander est*, *eādē Dianae Ephesiae templum deflagravit* ἡ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἐπυρπολήθη ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Συνήθεις τοιαῦται ἀφαιρετικαὶ εἶναι: (eō, quō) *tempore*, *annō*, *diē* — (eā, quā) *horā*, *aestāte* — (*primā*, *secundā*, *tertiā*) *vigiliā* κ.ἄ.τ.

2) δι' ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς (ὀργανικῆς, § 128, 2), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ τὸ ἐντὸς πόσου χρόνου ἢ μετὰ πόσον χρόνον: *biduo sciemus* ἐντὸς δύο ἡμερῶν θὰ γνωρίζωμεν. *Agamemnon vix decem annis unam cepit urbem* ὁ Ἀγαμέμνων μόλις μετὰ δέκα ἔτη μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3) δι' ἀπλῆς αἰτιατικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πόσον χρόνον διαρκεῖ πρᾶξις τις: *quaedam bestiolae unum diem vivunt* ζῶν-φιά τινα μίαν ἡμέραν ζῶσι.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 142, 2 γ'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

α') Προσωπικά, κτητικά (§ 56 και § 57).

150. 1) Αἱ πλάγιαί πτώσεις τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐπὶ αὐτοπαθείας: *laudo me* ἐπαινώ ἑμαυτὸν — *laudatis vos* ἐπαινεῖτε ὑμᾶς αὐτούς.

2) Ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου (*sui, sibi, se*), καθὼς καὶ ἡ κτητικὴ τοῦ γ' προσώπου (*suus, sua, suum*) χρησιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας (ἀμέσου ἢ ἐμμέσου): *Ajax gladio se interfēcit* ὁ Αἴας ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινε· *sua pauci vitia cernunt* ὀλίγοι τὰς ἰδίας ἑαυτῶν κακίας βλέπουσι· *Athenienses Socratem capitis damnaverunt, quod filios suos corrumperet* οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Σωκράτη εἰς θάνατον κατεδίκασαν, διότι (κατὰ τὴν γνώμην των) διέφθειρε τοὺς υἱοὺς αὐτῶν.

3) Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (*nos, vos, se*) μετὰ τῆς προθέσεως *inter* πρὸ αὐτῶν χρησιμοποιεῖται καὶ ἐπὶ ἀλληλοπαθείας: *furtim inter se aspiciēbant* λάθρα προσέβλεπον ἀλλήλους.

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ Λατινικῇ ἐκφράζεται προσέτι ὡς ἐξῆς: λαμβάνεται δις τὸ οἰκείον ὄνομα ἢ ἡ ἀντωνυμία *alter* (ἐπὶ δύο) ἢ ἡ *alius* (ἐπὶ πολλῶν), πρῶτον μὲν κατ' ὀνομαστικὴν (ὡς ὑποκείμενον), δεύτερον δὲ κατὰ μίαν τῶν πλαγιῶν πτώσεων, ὅποیان ἀπαιτεῖ ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως: *manus manum lavat*· (πρβλ.: *χειρ χεῖρα νίξει*)· *alter alterum adiūvat* βοηθοῦσιν ἀλλήλους· *allus allum increpabant* ἐπέπληττον ἀλλήλους (πρβλ. νεοελλ.: *κατηγορεῖ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον*).

β') Δεικτικά, ὀριστικά (§ 58 καὶ § 59).

151. 1) Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *iste* ἀναφέρεται κανονικῶς εἰς τὸ β' πρόσωπον, (διὸ πολλάκις συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *tuus*): *ista vox αὐτῆ ἢ φωνή (σου)*· *iste furor tuus* αὐτῆ ἡ μανία σου.

2) Ἡ ἀντωνυμία *is* (*ea, id*) χρησιμοποιεῖται κανονικῶς ἐπὶ νοη-

τῆς δειξέως, ἦτοι δι' αὐτῆς ὁ λέγων δεικνύει τι, τὸ ὁποῖον ἐλέχθη ἤδη (ἢ μέλλει νὰ λεχθῆ ἢ νὰ διασαφηθῆ διὰ προσδιοριστικῆς ἀναφορικῆς προτάσεως): apud Helvetios longe nobilissimus fuit **Orgetorix**; is coniurationem fecit παρὰ τοῖς Ἑλβετοῖς ὑπερευγενέστατος ἦτο ὁ **Ὀργέτοριξ**: οὗτος συναμοσίαν ἔκαμε: divitissimus est is, qui paucis contentus est. (Βλ. § 124).

Οὕτως εἰς τὰς π λ α γ ῖ α ς π τ ῶ σ ε ι ς λαμβάνεται ἡ is ὡς **ἐπαναληπτικὴ ἀντωνυμία**: **Deum agnoscis ex operibus eius τὸν Θεὸν ἀναγνωρίζεις ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ.**

Σ η μ ε ῖ ο ς ι ς. Μετὰ τὴν is δύναται ν' ἀκολουθῆ πρότασις ἐκφερομένη κατ' ὑποτακτικὴν, ἀναφορικὴ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ qui) ἢ καθαρὰ ἀποτελεσματικὴ (εἰσαγομένη διὰ τοῦ ut), ὅποτε ἡ is ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν talis (τοιοῦτος): non is sum, qui (= ut) terrear δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι.

γ') Ἄ ό ρ ι σ τ ο ι (§ 62).

152. Ἐκ τῶν διαφόρων ἀόριστων ἀντωνυμιῶν τῆς Λατινικῆς, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅ,τι σημαίνει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἡ **τίς**,

1) ἡ **quidam** (§ 62, 5) χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται περὶ προσώπου ἢ πράγματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται νὰ κατονομάσῃ: **quaedam bestiolae unum diem vivunt**: (βλ. § 149, 3). **Perses quidam** Πέρσης **τίς**:

2) ἡ **aliquis** (ἐπιθετικῶς aliqui, § 62, 2) καὶ ἡ **quispiam** (§ 62, 3) χρησιμοποιοῦνται κανονικῶς εἰς καταφατικὰς προτάσεις, ἐνῶ ἡ **quisquam** καὶ ἡ **ullus** (§ 62, 4) μόνον εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ καταφατικὰς ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμοῦσας πρὸς ἀρνητικὰς: **dicat quispiam** (εἴποι τις ἄν) δυνατόν νὰ εἴπῃ τις: **sine ulla spe pacis domum redierunt** ἄνευ **τινὸς** ἐλπίδος εἰρήνης οἴκαδε ἐπέστρεψαν: **an quisquam Croeso divitior fuit?** ἄρα γε ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (= οὐδεὶς ὑπῆρξε, κλπ.)

3) ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία **quis** (ἐπιθετικῶς qui, § 62, 1) χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς aliquis μετὰ τὰ μόρια si, nisi, ne, num καὶ μετὰ ἀναφορικὰς λέξεις ἐν γένει: **ne quid respublica detrimenti capiat** μὴ τινα ἢ πολιτεία βλάβην λάβῃ (§ 129, 2, α'): **num quod** (= aliquod) **vestigium apparet?** μὴ τι ἕχνος φαίνεται: **quo quis**

sapientior est, eo solet esse modestior ὅσω τις σοφώτερος εἶναι, τόσω συνήθως μετριοφρονέστερος εἶναι.

4) Ἡ ἀντωνυμία quisque (§ 62, 9) χρησιμοποιεῖται.

α') μετὰ τὰς (αὐτοπαθεῖς) ἀντωνυμίας (sui, sibi, se) καὶ τὴν κτητικὴν τοῦ γ' προσώπου (suus, -a, -um) : se quisque diligit ἑαυτὸν (= ἑκαστος) φιλεῖ· suum cuique tribuendum est. (Βλ. § 134, 1).

β') μετὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα καὶ ἀριθμητικὰ τακτικά : optimum quidque rarissimum est (πᾶν) τὸ ἄριστον εἶναι σπανιώτατον· vix decimus quisque miles sine vulnere erat μόλις δέκατός τις (= μετὰ τῶν δέκα εἰς) στρατιώτης ἦτο ἄτρωτος·

γ') μετὰ τὰ ἀναφορικὰ ἐν γένει : quam quisque norit (= novit) artem, in hac se exercet· προβλ. ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδεῖν τέχνην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον.

153. α') Ἀπαρέμφατον ὑποκείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πρώσεως ὀνομαστικῆς) ὡς ὑποκείμενον συντάσσονται ἀπρόσωπα ῥήματα (§ 99, 2 καὶ § 100, 2) καὶ ἀπρόσωποι φράσεις: *legem brevem esse oportet* ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι σύντομος· *patriae irasei nefas est* οὐχ ὄσιόν (ἔστι) ὀργίζεσθαι τῇ πατρίδι.

154. β') Ἀπαρέμφατον ἀντικείμενον. Μὲ ἀπαρέμφατον (πρώσεως αἰτιατικῆς) ὡς ἀντικείμενον συντάσσονται πλεῖστα ῥήματα.

1) Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **λεκτικά** καὶ τὰ **δοξαστικά** ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *dicere, narrare — putare, iudicare, κλπ.*)· ἐκτὸς τούτων ὅμως καὶ τὰ **αἰσθητικά**, τὰ **γνωστικά**, τὰ **μνήμης**, **δείξεως** ἢ **δηλώσεως** σημαντικά καὶ τὰ **ψυχικοῦ πάθους** σημαντικά, (ὡς *sentire, videre, audire — scire, ignorare — meminisse, § 98, 1, obvivisci — demonstrare, docere, certiorum facere — gaudere, dolere, adminari, κλπ.*), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται **μετὰ μετοχῆς** (κατηγορηματικῆς): *Democritus dicebat innumerabilis esse mundos* ὁ Δημόκριτος ἔλεγεν ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι· *sensit animus se suā vi, non alienā moveri* ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐαυτῆς δυνάμεως καὶ οὐχὶ ὑπ' ἄλλοτρίας κινεῖται· *memento te hominem esse* ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος· *fortuna gaudet illudēre rebus humanis* ἡ τύχη χαίρει ἐμπαίζουσα τοῖς ἀνθρωπίνους πράγμασι.

Σημείωσις. Τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικά ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ πρότασιν (αιτιολογικὴν), εἰσαγομένην διὰ τοῦ *quod*: *doleo quod amicis careo* λυποῦμαι, ὅτι στεροῦμαι φίλων.

2) Μὲ **τελικὸν** ἀπαρέμφατον συντάσσονται τὰ **ἐφετικά** καὶ τὰ **δυνητικά** ἐν γένει ῥήματα, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, (ὡς *velle, nolle, malle, cupere — posse, scire* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἰκα-**

νόν εἶναι, κλπ.)· ἐκτὸς τούτων ὁμῶς καὶ τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά, (ὡς incipere, coepisse, § 98, 1, desinere, κλπ.), τὰ ὅποια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ κανονικῶς συντάσσονται μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς): volunt omnes boni videri πάντες θέλουν ἀγαθοὶ νὰ φαίνωνται· mons moveri coepit τὸ ὄρος ἤρχισε νὰ κινῆται (βλ. § 98, 1, Σημ.)· desino loqui παύομαι λέγων.

155. Ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (accusativus cum infinitivo).
Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας τίθεται καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἰς πτώσιν αἰτιατικῆν: Platonem Cicero scribit Tarentum ad Archytam venisse (Cicero scribit - Plato venit) ὁ Κικέρων γράφει ὅτι ὁ Πλάτων εἰς Τάραντα πρὸς τὸν Ἀρχύταν ἦλθεν.
Ἄλλ' ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας τίθεται τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς πτώσιν αἰτιατικῆν.

1) κανονικῶς μετὰ τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 1), ὅταν τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ: nego me esse mendacem (ego nego — me esse) ἀρνοῦμαι, ὅτι εἶμαι ψεύστης· Socrates nihil se scire profitebatur (Socrates profitebatur - Socrates scire) ὁ Σωκράτης ἰσχυρίζετο, ὅτι οὐδὲν ἐγίνωσκε.

2) συνήθως καὶ μετὰ τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2), ὅταν τοῦτο εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ esse (ὡς συνδετικὸν) Alexander Jovis filium se appellari voluit ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Διὸς νὰ καλῆται ἢθέλησε cupio me esse clementem (ego cupio - me esse) ἐπιθυμῶ νὰ εἶμαι ἐπιεικέης.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου με ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικῆν δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν, ἀλλὰ διεμορφώθη σὺν τῷ χρόνῳ προελθοῦσα ἐκ προτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας τὸ κατ' αἰτιατικῆν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος (οἶα τὸ iubeo, sino — video, audio, κ.τ.τ.) ἦτο συγχρόνως καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρωμένου ἀπαρεμφάτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν dominus iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε τοὺς δούλους νὰ ἀπέλθουν) ἦτο δυνατόν νὰ νοηθῇ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ (ἀντικειμένου) servos ὡς στενωτέρου συνδεομένη μετὰ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἀπαρεμφάτου (abire) καὶ ὡς οὕσα μᾶλλον ὑποκείμενον αὐτοῦ (dominus) iussit servos abire (ὁ κύριος διέταξε νὰ ἀπέλθουν οἱ δούλοι). Κατὰ ταῦτα κατόπιν ἐλέχθη π.χ. καὶ legem brevem esse oportet, (καίτοι ἐνταῦθα τὸ ῥῆμα oportet δὲν εἶναι ἐκ τῶν δεχομένων ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικῆν).

156. γ') Τὸ ἀπαρέμφατον ἀπολύτως. Τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπολύτως, (ἦται χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἐκ τινος ῥήματος) :

1) ἐπιφωνηματικῶς (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ), εἰς ἀναφωνήσεις δηλοῦσας ἀγανάκτησιν, ἐκπληξιν, κ.τ.τ. : ο *spectaculum miserum ! In portu Syracusano de classe populi Romani triumphum agere piratum !* ὦ ἄθλιον θέαμα ! Ἐντὸς τοῦ κόλπου τῶν Συρακουσῶν ἀπὸ τοῦ στόλου τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ νὰ κατάργη θρίαμβον (εἰς) πειρατῆς ! (Πρβλ. ἐμὲ τάδε παθεῖν φεῖ !).

2) ὅπως ἰδιορρυθμῶς, ἀντὶ ὀριστικῆς παρατατικοῦ, εἰς διηγήσεις καὶ περιγραφὰς συναισθημάτων, γινομένης, μετὰ γοργότητος καὶ ζωηρότητος: *Hoc ubi Verres audivit... minitari absenti Diodoro, vociferari palam, lacrimas interdum vix tenere* ὡς τοῦτο ἤκουσεν ὁ Οὐδέρρης... ἠπεῖλει τὸν Διόδωρον ἀπόντα, ἐκράυγαζε φανερά, τὰ δάκρυα ἐν τῷ μεταξὺ μόλις συνεκράτει. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ πρβλ. π.χ. "Ἄμα τᾶκουσε αὐτὰ ὁ Πέτρος, νὰ κλάιῃ, νὰ φωνάζῃ... = ἐκλαιε, ἐφώναζε).

157. Χρῆσις ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος. Τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος χρῆσις γίνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ πράξις μέλλουσα νὰ γίνῃ ἐν γένει μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥήματος δηλούμενην πράξιν : *spero (sperabam, κλπ.) amicum meum venturum esse* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου, (ἤλπίζον ὅτι θὰ ἔλθῃ ἢ ὅτι θὰ ἦρχετο ὁ φίλος μου, κλπ.).

Ἄλλὰ ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μέλλοντος γίνεται ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῆς περιφράσεως *fore ut ἢ futurum esse ut* μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρατατικοῦ τοῦ οἰκείου ῥήματος: *spero fore (ἢ futurum esse) ut amicus meus veniat* ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ φίλος μου· *sperabam fore (ἢ futurum esse) ut amicus meus veniret*, κλπ. (§ 77, 4).

Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι ἡ κανονικὴ καὶ συνήθης, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι παθητικόν, ἀναπόφευκτος δέ, ὅταν τὸ ῥῆμα στερεῖται σουπίνου (καὶ ἐπομένως καὶ μετοχῆς μέλλοντος, § 85, 3 καὶ 89, 2) : *Romani sperabant fore ut Galli vincerentur* οἱ Ῥωμαῖοι ἤλπίζον ὅτι θὰ νικηθῶσι (ἢ ὅτι θὰ ἐνικῶντο) οἱ Γαλάται· *credo fore ut huius*

facti te paeniteat πιστεύω ὅτι θὰ μεταμεληθῆς διὰ τὴν πράξιν ταύτην (§ 131, 2).

2. Ἡ Μετοχή.

158. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Ἐπειδὴ ἐν τῇ Λατινικῇ ἑλλείπει μετοχὴ παρακειμένου μὲν (ἢ ἀορίστου) ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ, ἐνεστῶτος δὲ ἐν τῇ μέσῃ (§ 75, 2), καὶ ἐπειδὴ ἑλλείπει καὶ ἄρθρον, ἡ μετοχικὴ σύνταξις ἐν αὐτῇ δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένη, ὅσον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ. Διὰ τοῦτο εἰς πολλά, ἐκεῖ ὅπου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιεῖται μετοχικὴ σύνταξις, ἐν τῇ Λατινικῇ χρησιμοποιεῖται σύνταξις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν ἢ ἄλλη διάφορος σύνταξις, (ὅπως ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ: πρῶβλ. § 124).

159. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ μετοχὴ συντακτικῶς εἶναι

1) **ἐπιθετικὴ** (οὐχὶ λίαν συνήθης διὰ τὴν ἑλλειψιν τοῦ ἄρθρου): iucundi sunt **acti** labores (= labores **qui acti sunt**) εὐάρεστοι εἶναι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κόποι.

Συνήθης δὲ εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις ἐπιθετικῆς μετοχῆς παθητικοῦ παρακειμένου ἐν ἐμπροθέτοις **ἀντὶ ἀφηρημένου ῥηματικοῦ οὐσιαστικοῦ**, ὡς ab urbe **condita** (ἀπὸ τῆς κτιθείσης πόλεως =) ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς πόλεως (Ῥώμης) **post Troiam delētam** (μετὰ τὴν καταστραφεῖσαν Τροίαν =) μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας. (Βλ. καὶ § 81, 2, Σημ.).

2) **κατηγορηματικὴ.** Καὶ ταύτης ἡ χρῆσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Οὕτω συντάσσονται μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς (ἐνεστῶτος χρόνου) μόνον τὰ αἰσθητικὰ ῥήματα (video, audio, κλπ.) καὶ τὰ ῥήματα facio, fingo, induco, κ.ἄ.τ. (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ παριστάειν, παρουσιάζειν): Catonem vidi in bibliotheca **sedentem** εἶδον τὸν Κάτωνα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καθήμενον: Homerus facit **Polyphemum cum ariēte colloquentem** ὁ Ὅμηρος (ποιεῖ =) παριστάνει τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μετὰ τὸν κριόν. (Πρῶβλ. § 140, γ' καὶ § 154).

Σημείωσις. Ὡς πρὸς τὰς συντάξεις, οἶαι π.χ. audio aliquem **legentem** καὶ audio aliquem **legere**, πρῶβλ. τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς: ἀκούω τινὸς **λέγοντος** καὶ ἀκούω τινὰ **λέγειν**, κ.τ.τ.

3) **ἐπιρρηματική**, (ἤτοι δηλοῦσα χρόνον, αἰτίαν, ὑπόθεσιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ.). Αὕτη, ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι

α') **συνημμένη** (participium coniunctum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει: omne malum nascens facile opprimitur πᾶν κακὸν γεννώμενον (ἐν τῇ γενέσει του) εὐκόλως καταβάλλεται. mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψεύστην συνήθως οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν λέγοντα πιστεύομεν

β) **ἀπόλυτος** (participium absolūtum), ἥτοι ἔχει ὑποκείμενον ὄνομα μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει. Αὕτη ἐκφέρεται κανονικῶς κατ' ἀφαιρετικὴν, διὸ λέγεται ablativus absolutus (ἀφαιρετικὴ ἀ π ὅ λ υ τ ο ς, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν γενικὴν ἀπόλυτον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς): Solon et Pisistratus Servio Tullio regnante viguerunt ὁ Σόλων καὶ ὁ Πεισίστρατος ἤκμασαν βασιλεύοντος τοῦ Σερούτου Τυλλίου.

160. Διαφύρωσ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν σχηματίζεται ἐν τῇ Λατινικῇ ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος προσέτι.

1) **μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου**, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τῆς ὑπὸ τῆς μετοχῆς ταύτης δηλουμένης πράξεως λογικῶς εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, (ὅποτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ χρησιμοποιοεῖται οὐχὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ συνημμένη μετοχὴ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀορίστου ἢ παρακειμένου, ἥτις δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Λατινικῇ): Amulius expulsō fratre regnavit (Amulius expulit fratrem - Amulius regnavit) ὁ Ἀμούλιος ἐκβαλὼν τὸν ἀδελφὸν (αὐτοῦ) ἐβασίλευσε.

Σημείωσις. Τῶν ἀποθετικῶν ὅμως ῥημάτων, τῶν μεταβατικῶν, γίνεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ χρῆσις συνημμένης μετοχῆς, (ἡ ὁποία ὄντως ἀντιστοιχεῖ πρὸς μετοχὴν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, ἢ παρακειμένου τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς), π.χ. haec locutus abiit ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, (ἐνθ' his dictis abiit).

2) **ἀνευ οὐδεμιᾶς μετοχῆς**, μὲ ὄνομά τι ἢ ἀνωνομίαν (προσωπικὴν ἢ δεικτικὴν) ὡς ὑποκείμενον καὶ μὲ κατηγορηματικὸν προσδιορισμὸν τούτου.

α') **οὐσιαστικὸν** δηλοῦν ἀξίωμα τι ἰδιαιτέραν τινὰ σχέσιν ἢ ἐνέργειαν ἢ ἡλικίαν, ὡς consul, praetor — arbiter, auctor, dux, praeceptor, socius, testis — puer, adulescentulus, senex, κ.ἄ.τ.:

β') **ἐπίθετον** δηλοῦν ἰδιαιτέραν τινὰ διάθεσιν ἢ κατάστασιν, ὡς *adversus, conscius, nescius, incertus, invitus, salvus, superstes, vivus*, κ.τ.τ. Δηλοῖ δὲ ἡ τοιαύτη ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος τὸ **πότε** ἢ **ὑπὸ ποίας συνθήκας** γίνεται τι, ὡς *Augustus natus est Cicerone et Antonio consulibus* ὁ Αὐγουστος ἐγεννήθη ὑπατευόντων (ἐπὶ τῆς ὑπατείας) τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀντωνίου *patre vivo haec domus aedificata est* ὠκοδομήθη οὗτος ὁ οἶκος ζῶντος τοῦ πατρὸς.

Σημείωσις 1. Δὲν δύναται νὰ λέγεται ὅτι εἰς φράσεις, οἷα αἱ ἀνωτέρω, νοεῖται ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς ἐλλειπούσης μετοχῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος *esse* (§ 77, Σημ.), διότι ὅ,τι ἐλλείπει ἐν τινι γλώσσει δὲν δύναται βέβαια νὰ νοῆται ὑπὸ τῶν ὁμιλούντων αὐτήν.

Σημείωσις 2. Καὶ ἡ *ablatus absolutus* δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῆθεν ἐν τῇ Λατινικῇ (πρβλ. § 155, 2. Σημ.). Διευρυνθῆ καὶ αὐτὴ σὺν τῷ χρόνῳ προσεθούσα ἐκ φράσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀφαιρετικὴ ὀνόματός τις μετὰ μετοχῆς ἐδήλου τρόπον ἢ χρόνον, κ.τ.τ. (§ 145 κ.ε.). Ἐν τῇ φράσει π.χ. *milites gladiis districtis in hostem impetum fecerunt*, ἀρχῆθεν ἡ ἀφαιρετικὴ *gladiis* μετὰ τὸν μετοχικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν *districtis* εἶναι ἀφαιρετικὴ ὀργανικὴ (§ 128, 2) καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ὅλης φράσεως ταύτης ἦτο ἡ ἐξῆς: **οἱ στρατιῶται μετὰ τὰ ξίφη ἀνεσπασμένα** (ἦτοι γυμνά) ὄρμησαν ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν. Ἄλλ' εὐκόλως ἡ φράσις αὕτη ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς σημαίνουσα τοῦτο: **οἱ στρατιῶται ἀνασπασθέντων τῶν ξιφῶν** (ἦτοι ἀνασπᾶσαντες τὰ ξίφη) ὄρμησαν, κλπ., ὅποτε πλέον ἔχομεν μετοχικὴν σύνταξιν καὶ ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον. Κατὰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐλέγχθη κατόπιν π.χ. καὶ: *venit in Italiam Tarquinio regnante*, κ.τ.τ. (Πρβλ. καὶ τὴν προέλευσιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

3. Τὸ γερούνδιον καὶ τὸ γερουνδιακόν.

161. α') **Τὸ γερούνδιον** (βλ. § 75, 4). Μετὰ δοτικῆς τοῦ γερουνδίου δηλούσης **σκοπὸν** (§ 136) εἰδικῶς συντάσσονται τὰ ἐπίθετα *utilis, inutilis, aptus, idoneus, par, impar*, τὸ ῥῆμα *esse* (μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ οἶόν τε εἶναι, ἱκανὸν εἶναι), τὰ ῥήματα *creare, deligere, praeficere*, κ.τ.δ., αἱ φράσεις *operam dare, tempus dare, diem dicere* καὶ τέλος ὀνόματα δηλοῦντα ἀξίωμα, ἰδίως σύνθετα, με δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα *vir*, ὡς *decemviri, tresviri*, κ.τ.τ.: *aqua semper utilis est bibendo* (δοτ.) τὸ ὕδωρ εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον (εἰς τὸ πίνειν =), ἕνα τὸ πίνει τις.

Ἄλλ' ἐν τῇ συντάξει τοῦ γερουνδίου μετὰ τῶν ἀνωτέρω κανονικῶς γίνεται γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. κατωτέρω § 163).

162. β') Τὸ γερουνδιακόν. "Ὅπως πᾶν ἐπίθετον, λαμβάνεται

1) ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς: homo non ferendus ἄνθρωπος οὐκ ἀνεκτός·

2) ὡς κατηγορούμενον (μετὰ τοῦ esse). Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ γίνεται χρῆσις δύο συντάξεων, ἧτοι

α') **προσωπικῆς συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**: (delere Carthaginem) delenda est Carthago = καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών (legere libros) libri nobis legendi sunt ἀναγνωστέα ἡμῖν τὰ βιβλία ἐστί. (Βλ. § 135, 3 καὶ πρβλ. ὠ φ ε λ η τ ε α σοὶ ἡ πόλις· εὐ ποιητέοι οἱ συμμαχεῖν βουλόμενοι)·

β') **ἀπροσώπου συντάξεως**, ὅταν τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ γερουνδιακόν, εἶναι ἀμετάβατον, ἢ συντάσσεται οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς: (eo porueoμαι) domum nobis eundum est πορευτέον ἡμῖν οἴκαδε· (obtempero legibus, δοτ.) obtemperandum nobis est legibus· (πρβλ. π ε ι σ τ έ ο ν τῷ νόμῳ)·

3) ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς, κανονικῶς μετὰ ῥημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ **δίδειν** ἢ **ἀναδέχεσθαι τι** πρὸς ὀρισμένον τινὰ σκοπὸν, ὡς do, trado, mitto, relinquo — accipio, suscipio, permitto, loco — euro: urbs militibus diripienda tradita est ἡ πόλις τοῖς στρατιώταις (διαρπαστέα =) π ρ ὸ ς δ ι α ρ π α γ ῆ ν παρεδόθη. Ἐν τῇ ἐνεργητικῇ συντάξει τῶν ῥημάτων τούτων κανονικῶς ὑπάρχει γερουνδιακὴ ἔλξις. (Βλ. ἐπόμενα).

163. Γερουνδιακὴ ἔλξις (attractio gerundiva), ἧτοι χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου.

Συνηθέστατα **κατὰ τὰς πλαγίας αὐτοῦ πτώσεις** τὸ γερουνδιακόν δὲν εἶναι ἐπίθετον παθητικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ ἀντικαθιστᾷ τὸ ἀντιστοιχόν γερουνδίων καὶ λαμβάνεται οὕτως, ὅπως ἐκεῖνο, μὲ σημασίαν **ἐνεργητικὴν**. Ὅταν δηλαδὴ τὸ γερουνδίων ἀνήκη εἰς ῥῆμα μεταβατικόν συντασσόμενον **μετ' αἰτιατικῆς**, πολλάκις τὸ μὲν ἀντικείμενον τοῦ γερουνδίου τούτου τίθεται κατὰ **τὴν πτῶσιν** αὐτοῦ, τὸ δὲ γερουνδίων τίθεται κατὰ τὸ **γένος** καὶ τὸν **ἀριθμὸν** τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Οὕτω π.χ. λέγεται (συνηθέστερον) *consuetudo immolatorum hominum* ἀντὶ τοῦ *consuetudo immolandi homines* τὸ ἔθος τοῦ θύειν ἀνθρώπους.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Γερουνδιακὸν καθ' ἑλξιν ἀντὶ γερουνδίου χρησιμοποιεῖται καὶ μετὰ τῶν μετ' ἀφαιρετικῆς συντασσομένων ῥημάτων, *utor, fruor, fungor* καὶ *potior* (§ 144, 3), διότι καὶ ταῦτα συνετάσσοντο ἀρχῆθεν μετ' αἰτιατικῆς: *spes urbis potiendae* (= *urbe potiendi* ἢ *urbem potiendi*) ἡ ἐλπίς τοῦ κυριεῦσαι τὴν πόλιν.

164. Χρησιμοποιεῖται **πάντοτε** γερουνδιακὸν (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ γερουνδίου (με ἀντικείμενον αὐτοῦ κατ' αἰτιατικὴν), ὅσάκις ἡ σύνταξις τῆς προτάσεως ἀπαιτεῖ

1) νὰ γίνῃ χρῆσις **δοτικῆς** γερουνδίου. Οὕτω π.χ. (οὐχὶ *impar ferendo onus*, § 161, ἀλλὰ) *impar ferendo oneri* ἀνίκανος φέρειν (= νὰ βαστάξῃ) τὸ βᾶρος.

2) νὰ γίνῃ χρῆσις **αἰτιατικῆς** ἢ **ἀφαιρετικῆς** τοῦ γερουνδίου μετὰ προθέσεως πρὸ αὐτοῦ, (τῆς *ad* ἢ *in* μετ' αἰτιατικῆς ἢ τῆς *ad, de, ex, in* μετ' ἀφαιρετικῆς): *multi philosophi scripserunt de contemnenda morte* (ὄχι *de contemnendo mortem*) πολλοὶ φιλόσοφοι ἔγραψαν περὶ τοῦ καταφρονεῖν τοῦ θανάτου.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς α'. Εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις ἢ χρῆσις τοῦ γερουνδιακοῦ (κατὰ γερουνδιακὴν ἑλξιν) ἀντὶ τοῦ γερουνδίου μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου εἶναι προαιρετικὴ. Οὕτω π.χ. δύναται νὰ λεχθῇ *studium evertendi rempublicam* καὶ *studium evertendae reipublicae* ἡ σπουδὴ τοῦ ἀνατρέψαι τὴν πολιτείαν. Δὲν γίνεται ὁμοίως χρῆσις γερουνδιακοῦ ἀντὶ γερουνδίου, ὅταν τοῦτο ἔχῃ ἀντικείμενον τοῦ ἐπίθετον ἢ ἄντωνυμίαν **οὐδετέρου γένους**: *ars vera et falsa diiudicandi* (οὐχὶ *verorum et falsorum diiudicandorum*) ἡ ἐπιστήμη τοῦ διακρίνειν τὰ ἀληθῆ καὶ τὰ ψευδῆ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς β'. Περὶ τοῦ σουπίνου βλ. § 75, 3.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

165. Προεισαγωγική παρατήρησις. Τὸ χρονικὸν σύστημα τοῦ ῥήματος τῆς Λατινικῆς γλώσσης διαφέρει **ἐξωτερικῶς** ἀπὸ τὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, διότι στερεῖται ἰδιαίτερου χρόνου, ὁ ὁποῖος νὰ ἀντιστοιχῇ πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς Ἑλληνικῆς (§ 74, 4). Ἐξ ἀντιθέτου ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς Λατινικῆς ἔχει ἰδιαίτερους τύπους τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ ὑπερσυντελικοῦ καὶ τοῦ μέλλοντος **ἐν τῇ ὑποτακτικῇ**, ὁποῖους δὲν ἔχει ἡ Ἑλληνικῆ. Διὰ τῶν ἐπὶ πλέον δὲ τούτων τύπων τῆς ὑποτακτικῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου ἐν γενεῖ, κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦνται οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος ἐν τῇ Λατινικῇ γλώσσῃ, **ὀρίζεται ἀκριβέστερον** ἐν αὐτῇ παρὰ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ **ἡ χρονικὴ σχέσις** δύο ἢ περισσοτέρων πράξεων πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὸ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων. (Βλ. τὰ παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

1. Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ.

166. 1) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ **ἐνεστώτος**, τοῦ **παρατατικοῦ** καὶ τοῦ **ἀπλοῦ μέλλοντος** εἶναι καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ γενικῶς ὅμοια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ.

2) **Ἄο παρακείμενος** (§ 74, 5, δ') χρησιμοποιεῖται

α') ὡς ἰσοδύναμος πρὸς τὸν ἀόριστον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς (perfectum historicum): Catilina coniurationem **fecit** ὁ Κατιλίνας συνωμοσίαν ἔκαμε·

β') ὡς ὁ (ἀποτελεσματικὸς) παρακείμενος ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (perfectum praesens ἢ logicum): **scripsi** epistulam (γέγραφα =) ἔχω γράψει ἢ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν.

3) **Ἄο ὑπερσυντελικὸς** χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ: **scripseram** epistulam (ἔγεγράφειν =) εἶχον γρά-

ψει ἢ εἶχον γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλὰ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ ὑπερσυντέλικος χρησιμοποιεῖται προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη παρελθούσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρία προτάσει μνημονευομένης παρελθούσης ἐπίσης πράξεως : *legati, quos miserat, redierunt* οἱ πρέσβεις, οὓς ἔπεμψεν, ἐπανήλθον. (Πρβλ. Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπερυσαν, ὅτι ναῦς παρέσχον Κορινθίοις. Ὅχι : παρεσχήκεσαν).

4) Ὁ τετελεσμένος μέλλων χρησιμοποιεῖται πρῶτον ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ : *scripsero epistulam* (γεγραφῶς ἔσομαι =) θὰ ἔχω γράψει ἢ θὰ ἔχω γεγραμμένην τὴν ἐπιστολήν. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου χρησιμοποιεῖται ὁ τετελεσμένος μέλλων προσέτι εἰς ὑποτελεῖς προτάσεις, ἀπλῶς ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἐν τῇ ὑποτελεῖ προτάσει μνημονευομένη μέλλουσα πράξις εἶναι χρονικῶς προτέρα τῆς ἐν τῇ κυρία προτάσει μνημονευομένης μελλούσης ἐπίσης πράξεως : *quidquid petiēris* (τετελ. μέλλ.), *tibi dabitur* (ἀπλοῦς μέλλ.) ὅ,τι ἂν αἰτήσης, δοθήσεται σοι.

Σημείωσις 1. Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, ὑπάρχουν καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ 1) παρακειμένοι με σημασίαν ἐνεστώτος, ὡς *noñi* = *scio* γινώσκω (πρβλ. *aĩda*), *constiti* = *sto* ἵσταμαι (πρβλ. ἔστηκα) κλπ., 2) ὑπερσυντέλικοι με σημασίαν παρατατικοῦ, ὡς *noveram* = *sciebam* ἐγίνωσκον (πρβλ. ᾔδειν), *constiteram* = *stabam* ἵστάμην (πρβλ. εἰστήκειν) κ π., 3) τετελεσμένοι μέλλοντες με σημασίαν ἀπλοῦ μέλλοντος, ὡς *novero* = *sciam* θὰ γνωρίσω, *constitero* = *stabo* θὰ σταθῶ (πρβλ. ἐστήξω) κλπ. Βλ. καὶ § 98, 1.

Σημείωσις 2. Ἐν τῇ Λατινικῇ λαμβάνονται ἐν τῇ συντάξει ὡς ἀρκτικοὶ μὲν χρόνοι ὁ ἐνεστώτης, οἱ δύο μέλλοντες καὶ ὁ κυρίως παρακειμένος, ὡς ἱστορικοὶ δὲ χρόνοι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

167. Χρῆσις τῶν χρόνων ἐν τῇ ἐπιστολογραφίᾳ. Ἰδιόρρυθμος εἶναι ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ χρῆσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Διὰ τὴν καθορισμὸν τοῦ χρόνου τῶν διαφόρων πράξεων, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ὁ γράφων ἔχει συνήθως ὑπ' ὄψει τοῦ χρονικὸν σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ παραλήπτης, θὰ ἔχη πλεον εἰς χειρὰς του καὶ θὰ ἀναγιγνώσκῃ τὴν ἐπιστολήν. Οὕτω δὲ χρησιμοποιεῖται ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς παρατατικὸς ἀντὶ ἐνεστώτος, ὑπερσυντέλικος ἀντὶ παρακειμένου, παρακειμένος (ἀόριστος) ἀντὶ μέλλοντος : *Nihil*

habebam (= habeo), **quod scribēram** (= scribam), neque enim novi quicquam **audieram** (= audivi) et ad tuas omnes **rescripseram pridie** (= rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω, τὸ ὁποῖον νὰ σοὶ γράψω, διότι οὔτε νέον τι ἔχω ἀκρούσει καὶ εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς σου ἀπήντησα χθές. **Commentarium dedi ei, qui has litteras tibi dedit** (= dabit) ὑπόμνημα ἔδωκα εἰς αὐτόν, ὁ ὁποῖος τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ σοὶ δώσῃ.

Σημείωσις. Περί τῆς σημασίας καὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, εἰς ἀνεξαρτήτους εἴτε εἰς ἐξηρητημένας προτάσεις, βλ. κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

168. Προεισαγωγικὴ παρατήρησις. Συντακτικῶς καὶ σημασιολογικῶς αἱ ἐγκλίσεις καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι περισσότεραι ἢ ὅσαι φαίνονται τυπικῶς (§ 75, 4). Ποικίλαι δὲ εἶναι ἰδίαι αἱ σημασίαι καὶ αἱ χρήσεις τῆς ὑποτακτικῆς (coniunctivus), μετὰ τῆς ὁποίας παλαιότερον συνεχωνεύθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἡ εὐκτικὴ (optativus). Οὕτω δὲ λαμβάνεται ἡ coniunctivus ὡς ἀντίστοιχος ὅχι μόνον τῆς ὑποτακτικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς προστακτικῆς, εἰς ὀρισμένας δὲ περιπτώσεις ὡς ἀντίστοιχος καὶ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς. (Βλ. παραδείγματα ἐν τοῖς ἐπομένοις).

169. α') Indicativus. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ ὀριστικὴ εἶναι ἐγκλίσις τοῦ πραγματικοῦ, ἥτοι αὕτη δηλοῖ τι τὸ πραγματικόν, ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος. (Ἄρνησις non οὐ, δέν, neque, κλπ.): **Catilina coniurationem fecit**, (βλ. § 166, 2, α) **hoc fieri non potest** τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

Σημείωσις. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὀρισμέναί λέξεις ἢ τρόποι ἐκφράσεως τροποποιοῦν τὸ νόημα τῆς ὀριστικῆς, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ δηλοῦται τι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ ἢ τι, τὸ ὁποῖον δὲν πραγματοποιεῖται ἢ δὲν ἐπραγματοποιήθη, παρὰ τὴν ἀντίθετον γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: **paene mei oblitus sum ὀλίγου ἐπελαθόμεν** (= **λίγο ἔλειψε** νὰ λησμονήσω, ἀλλὰ δὲν ἐλησμονήσα)· **aequum est** (ἢ **aequum erat**) **hoc facere χρῆ ἢ ἐχρῆν** τοῦτο ποιεῖν (= αὐτὸ πρέπει ἢ ἔπρεπε νὰ πράξῃς, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττεις ἢ δὲν τὸ ἐπραξες). Πρβλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε **λαβεῖν**.

170. β') Imperativus (§ 47, 4, γ'). Ἡ προστακτικὴ καὶ ἐν τῇ

Λατινικῆ δηλοῦ προσταγῆν ἢ ἀπαγόρευσιν, προτροπῆν ἢ παραίνεσιν ἢ ἀποτροπῆν, δέησιν, παραχώρησιν, κ.τ.τ. : lege ἀνάγνωθι: *properate speūdate, σπεύσατε.*

Χρησιμοποιεῖται δὲ

1) ἡ προστακτικὴ τοῦ **ἐνεστώτος**, (ἥτις ἔχει μόνον β' πρόσωπον), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ **ἀμέσως** ἢ νὰ γίνεταί **πάντοτε** : *egredere ex urbe, Catilina, edue tecum omnes tuos ; purga urbem* ἐξελθε ἐκ τῆς πόλεως, Κατιλίνα, ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ πάντας τοὺς ἐταίρους σου· καθάρισον τὸν πόλιν· *iustitiam cole et pietatem* δικαιοσύνην ἄσκει καὶ εὐσέβειαν.

2) ἡ προστακτικὴ τοῦ **μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ προσταττόμενον πρέπει νὰ γίνῃ οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι ἐν γένει ἢ ἀφοῦ προηγουμένως γίνῃ ἄλλη τις πρᾶξις : *cras petito* (β' ἐνικ.) : *tibi dabitur* αὔριον ζήτησον· θὰ σοὶ δοθῇ· *respondeto* (β' ἐνικ.) *ad ea, quae rogavero* ἀπάντησον εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια θὰ σὲ ἐρωτήσω (ἐνν. ἂ φ ο ὕ προηγουμένως σὲ ἐρωτήσω· πρβλ. § 166, 4).

Εἶναι δὲ κανονικὴ ἡ χρῆσις τῆς προστακτικῆς τοῦ μέλλοντος **εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῶν νόμων**, (ἐπειδὴ ταῦτα γενικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον) : *regio imperio duo sunt iique consules appellantor ; nemini parento* βασιλικὴν ἀρχὴν δύο (ἄνδρες) ἐχόντων (= νὰ ἔχωσι) καὶ οὗτοι ὕπατοι καλεῖσθων (= νὰ καλῶνται)· μηδενὶ δὲ ὕπακουόντων (= εἰς κανένα δὲ νὰ μὴ ὑπακούωσι).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 98, 2, γ'. Γίνεται δὲ ἠπιωτέρα ἡ προστακτικὴ καὶ διὰ τῆς χρήσεως ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) μετὰ τοῦ *velim* (§ 95) : *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν εὐαρεστήσαι (κυρίως = θὰ ἤθελον νὰ μοὶ εἴπῃς).

171. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς κανονικῶς χρησιμοποιεῖται

1) τὸ *ne* (= μὴ), ἀλλὰ μεθ' ὑποτακτικῆς (*coniunctivus*) ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου : *hoc ne facias ἢ ne feceris* (ὑποτ. παρακειμένου) μὴ ποίει ἢ μὴ ποιήσης τοῦτο· *puer ne telum habeat* παῖς ὄπλον μὴ ἔχέτω (= νὰ μὴ ἔχη).

Μετὰ προστακτικῆς δὲ χρησιμοποιεῖται τὸ (ἀπαγορευτικὸν) *ne* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ εἰς κείμενα νόμων : *hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito* (ἄνθρωπον) νεκρὸν ἐντὸς τῆς πό-

λεως νά μή θάπτη τις , μηδὲ νά καίη. (Πρβλ. § 168, 2).

2) ἐπὶ τοῦ β' προσώπου μόνον

α) περίφρασις ἐκ τοῦ noli ἢ nolite (§ 95) μετὰ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : noli putare μὴ νόμιζε ἢ μὴ νομίσης.

β) περίφρασις ἐκ τοῦ fac ne (§ 84, Σημ.) ἢ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τοῦ οἰκείου ῥήματος : **fac ne quid aliud eures** μὴ φρόντιζε ἢ μὴ φροντίσης δι' ἄλλο τι **cave credas** μὴ πίστευε ἢ μὴ πιστεύσης.

172. γ') Coniunctīvus (βλ. § 168). 'Ἡ ὑποτακτικὴ χρησιμοποιεῖται

1) εἰς προτάσεις **ἐπιθυμίας** (coniunctīvus voluntatīvus : ἀρνησις **ne**)

α) εἰς δῆλωσιν **προτροπῆς** ἢ **ἀποτροπῆς** (coniunctīvus hortatīvus) κανονικῶς κατὰ τὸ α' πληθυντικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος : eāmus **ἴωμεν** (πᾶμε) : ne cunctemur μὴ μέλλωμεν (ἄς μὴ βραδύνωμεν.)

β) εἰς δῆλωσιν **προσταγῆς** (coniunctīvus iussīvus), κανονικῶς κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος, ἢ εἰς δῆλωσιν **ἀπαγορεύσεως** (coniunctīvus prohibitīvus), μετὰ τὸ ἀπαγορευτικὸν ne πρὸ αὐτῆς, κατὰ τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἀορίστου (perfecti, ἔχοντος ἐνταῦθα, ἦν καὶ ὁ ἐνεστώτης σημασίαν) ἢ κατὰ τὸ γ' πρόσωπον τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ ἀορίστου : **videant** consules, ne quid respublica detrimenti capiat (ὁρώντων =) νά προσέξουν οἱ ὕπατοι, μὴ ἢ πολιτεία πάθῃ βλάβην τινὰ (§ 129, 2, α') : ne feceris μὴ πράξῃς : ne faciat μὴπραττέτω, μὴ πράξῃ : **moratus sit nemo** μηδεὶς μελλήσάτω ἢ μηδεὶς **μελλήσῃ** (κανεὶς νά μὴ βραδύνη)

γ) εἰς δῆλωσιν **εὐχῆς** (coniunctīvus optatīvus), κατὰ πάντα χρόνον. Συνήθως τῆς εὐχαιτικῆς ταύτης ὑποτακτικῆς προτάσεται τὸ μόριον **utinam** (εἴθε) : **valeant** mei cives υγιαίνουεν οἱ ἔμοι πολῖται : **ne vivam**, si scio μὴ ζῶην, εἰ οἶδα : (πρβλ. **νά μὴ ζήσω**, ἄν...) : **ne viverem** εἴθε (νά) μὴ ἔζων, (ἀλλὰ **ζῶ**) : **utinam viveret** εἴθε (νά) ἔζη, (ἀλλὰ **δὲν ζῆ**) : **utinam diutius vixisset** εἴθε νά ἔζη, (ἢ νά εἶχε ζήσει) πλείοτερον.

δ) εἰς δῆλωσιν **παραχωρήσεως** (coniunctīvus concessīvus).

κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον μόνον. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ συνήθως προστακτική): **odērint, dum timeant μισούντων** (ὡς μισοῦν), ἀρκεῖ μόνον νὰ φοβῶνται:

ε) εἰς δῆλωσιν **ἀπορίας**, εἰς εὐθείας ἐρωτηματικᾶς προτάσεις (coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus: ἄρνησις **non**), κατ' ἐνεστώτα: **elōquar an sileam?** νὰ εἶπω ἢ νὰ σιγήσω; **quid faciam?** τί ποιήσω; νὰ κάμω;

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ λεγομένη **πολεμικῆ coniunctivus** (καὶ κατὰ παρατατικὸν), διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἐρωτῶν ἐντόνος ἀποκρούει ἢ ἀποδοκιμάζει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαίνόμενον ἢ δηλοῖ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἄλλως: **huic cedāmus?** εἰς τοῦτον νὰ ὑποχωρήσωμεν; **quid facērem?** (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν); τί νὰ ἔκαμνα; (δηλ. ἦτο ἀδύνατον νὰ πράξω ἄλλως).

2) εἰς προτάσεις **κρίσεως** (ἄρνησις κανονικῶς **non**).

α) εἰς δῆλωσιν **τοῦ δυνατοῦ** (coniunctivus potentialis) ἐν τῷ παρόντι (κατ' ἐνεστώτα ἢ παρακείμενον) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ παρατατικόν): **dicat quispiam ἢ dixerit quispiam** λέγοι τις ἄν — εἴποι τις ἄν, (μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς): **velim** βουλοίμην ἄν (θὰ ἤθελα): **qui vidēret urbem, captam (esse) dicēret** ὅστις ἤθελεν ἴδει τὴν πόλιν, (εἴποι ἄν =) ἤθελεν εἶπει ὅτι ἐκυριεύθη (ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν).

β) εἰς δῆλωσιν **τοῦ ἀπραγματοποιήτου** (coniunctivus irrealis) ἐν τῷ παρόντι (κατὰ παρατατικόν) ἢ ἐν τῷ παρελθόντι (κατὰ ὑπερσυντέλικον): **sine amicis vita tristis esset** ἄνευ φίλων ὁ βίος ἀνιαρὸς (ἦν ἄν =) θὰ ἦτο, (ἀλλὰ **δὲν εἶναι**). **O si tacuisses, philosophus mansisses** ὦ ἄν ἤθελες σιγήσει!! φιλόσοφος (διέμεινας ἄν =) θὰ διέμενες (ἤθελες διαμείνει — ἀλλὰ **δὲν διέμεινες**).

3. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις.

173. Αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, ἦτοι αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις.

1) ὅταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις **κρίσεως**, ἐκφέρονται

α) **καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου: **quo vadis?** ποῦ ὑπάγεις; **ubi fuisti?** ποῦ ἦσο; ποῦ ἐπῆγες; **quando redibis?** πότε θὰ ἐπαέλθῃς;

β) καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'): quis credat hoc? (τίς ἂν τοῦτο πιστεύσει;) ποιὸς μπορεῖ νὰ τὸ πιστεύσῃ; quid facerem? (τί μ' ἐχρῆν ποιεῖν;) τί νὰ ἔκαμνα; ('Ρητορικὰ ἔρωτήσεις Βλ. § 106, 10, Σημ.).

2) "Όταν ἀντιστοιχοῦν πρὸς προτάσεις ἐπιθυμίας, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορρηματικὴν. (Βλ. παραδείγματα ἐν § 172, 1, ε').

174. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι :

1) ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας. Αὗται ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ (ἰδιαιτέρου) τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων ne, num, nonne (§ 106, 10): Clodius insidias fecit Milioni? κατεσεύασεν ὁ Κλώδιος ἐνέδραν τῷ Μίλωνι; fuistine in foro? ἦσο ἐν τῇ ἀγορᾷ; (Βλ. καὶ παραδείγματα § 106, 10, Σημ.).

Σημείωσις. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς τοιαύτας ἐρωτήσεις δύναται νὰ εἶναι (παρομοίως ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐν καταφατικῶν ἢ ἀποφατικῶν μόνιον (etiam = καί, non = οὐ) ἢ ἄλλη τις βεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ λέξις ἢ φράσις, ὡς ita (est), vero, sane, certe, minime (ἤμιστα), minime vero (οὐδαμῶς), immo, immovero (τοῦναντίον, κάθε ἄλλο), κ.τ.τ.

2) ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας. Αὗται εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας (§ 61) ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (§ 64): quid scribis? (τί γράφεις;) Epistulam. — quando redibis? (πότε θὰ ἐπανέλθῃς;) Cras (αὔριον).

175. "Όταν ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερής, τότε

1) τίθεται εἰς μὲν τὸ α' μέρος αὐτῆς τὸ utrum (= πότερον) ἢ τὸ ἐγκλιτικὸν ne, εἰς δὲ τὸ β' τὸ an (= ἦ): utrum verum an falsum est? verumne an falsum est? πότερον ἀληθὲς ἢ ψευδὲς ἐστι;

2) τίθεται μόνον τὸ an εἰς τὸ β' μέρος τῆς ἐρωτήσεως: verum an falsum est? elōquar an sileam? (§ 172, 1, ε').

Σημείωσις. Τὸ ἦ ὄχι; ἐν εὐθείᾳ διπλῇ ἐρωτῆσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ an non? π.χ. fuisti(ne) ibi an non? ἦσο ἐκεῖ ἦ ὄχι;

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

α') Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

176. "Ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων προῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ἀρχῆθεν ἦτο δυνατόν λέξις τις τῆς ἐτέρας ἐκ δύο παρατασσομένων προτάσεων, τῆς περιεχούσης δευτερεῦόν τι νόημα, (συνήθως ἀντωνυμία τις ἢ ἐπίρρημα), ἰδιαίτερος πῶς τονιζομένη, νὰ νομίζεται ὅτι αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο προτάσεων, ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν μεταξὺ των ὑπάρχουσαν λογικὴν σχέσιν.

Οὕτω π.χ. ὁ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος quod (ὅτι, διότι) προῆλθεν ἐκ τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui (§ 60), ἤτοι ἐκ τοῦ quod = ὅ (ὅ,τι). Λαμβανόμενον δηλαδὴ τὸ quod τοῦτο ἐν συντάξει ὡς αἰτιατικὴ τοῦ **κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς**, ἠδύνατο νὰ ἀναφέρεται εἰς οὐδέτερον δεικτικῆς ἀντωνυμίας, ὡς hoc, illud, id, κλπ. (π.χ. in hoc sumus sapientes, **quod** naturam sequimur **εἰς τοῦτο** σοφοὶ ἐσμεν, **ὅ,τι** [= ὡς πρὸς ὅ,τι] τῇ φύσει ἀκολουθοῦμεν).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. **quod** me valere putas, (id) erras (ὡς πρὸς τὸ **ὅτι** νομίζεις ὅτι ὑγιαίνω, ὡς πρὸς τοῦτο πλανᾶσαι), τὸ quod εἰσάγει **πραγματικόν τι γεγονός** (τὴν περὶ τῆς ὑγείας γνώμην τοῦ ἄλλου). Τὸ γεγονός ὅμως τοῦτο δύναται νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς **αἷτιον** τοῦ σημασινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς ἐτέρας προτάσεως

(erras), ὥστε τὸ ὅλον νόημα τῆς φράσεως νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ οὕτω : « πλανᾷσαι (νομίζων), διότι νομίζεις, (ποῦ νομίζεις) ὅτι ἐγὼ ὑγιαίνω ».

Οὕτως ἐκ τοῦ πραγματικοῦ quod προέκυψε κατόπιν τὸ καθαρῶς αἰτιολογικὸν quod, ὡς π.χ. gaudeo, quod vales χαίρω, (ὅτι =) διότι ὑγιαίνεις. (Πρβλ. καὶ § 154, 1, Σημ.).

Ὁμοίως ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος si προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος sic (= οὕτω) χρησιμοποιουμένου εἰς (εὐχετικὰς) προτάσεις (§ 172, 1, γ'), ὡς π.χ. sic te amet Venus! οὕτω σὲ φιλοίη ἢ Ἀφροδίτη! si habereamus illos leones! εἶθε (νὰ) εἶχομεν τοὺς λέοντας ἐκείνους! (Πρβλ. οὕτω νῦν Ζεὺς θεΐη — ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεός).

Ἄλλ' ἐν παρατάξει προτάσεων, οἷα π.χ. o si tacuisses! philosophus mansisses (= ὡ εἶθε νὰ εἶχες σιωπήσει! θὰ εἶχες μείνει φιλόσοφος), τὸ si ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῆ καὶ ὡς ὑποθετικὸν (ὡ ἂν εἶχες σιωπήσει, κλπ. κλπ.).

β') Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις.

177. Προεισαγωγή. 1) Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ (ὅπως βλέπομεν ἐν τῷ Συντακτικῷ αὐτῆς) εἶναι συνήθης ἡ ἔγκλισις, ἡ ὅποια παραλλάσσει εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις, καθόσον ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικός. (Πρβλ. π.χ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι ὁ Κῦρος οὐ φαίνοιτο, κ.τ.τ.). Ὁ δὲ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς καὶ μεταβαλλομένου τοῦ χρόνου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε = ἐρῶ ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε — ἔλεγον ἢ εἶπον ταῦτα, ἵνα πεισθῆτε ἢ ἵνα πεισθῆιτε).

2) Ἐν τῇ Λατινικῇ εἶναι μὲν ἐκάστοτε ὠρισμένη καὶ ἡ ἔγκλισις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκφέρεται δευτερευούσά τις πρότασις, ἀναλόγως τοῦ νοήματος τῆς ὅλης φράσεως (πρβλ. π.χ. exspectavimus, dum pater venit περιεμείναμεν, ἕως ὅτου ἦλθεν ὁ πατήρ — exspectavimus, dum pater veniret περιεμείναμεν, ἕως ὅτου νὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ), χρόνος ὅμως τοῦ ῥήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἐκφερομένης καθ' ὑποτακτικὴν δὲν δύναται νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς, ὅταν μεταβληθῆ ὁ χρόνος τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως. (Πρβλ. π.χ. non sum ita hebes, ut istud dicam δὲν εἶμαι τόσο ἀμβλύνους, ὥστε νὰ εἶπω αὐτό· ἀλλὰ non eram ita hebes, ut istud dicerem δὲν ἦμην τόσο ἀμβλύνους,

ὥστε νὰ εἶπω αὐτὸ κλπ.). Ἀ κ ο λ ο υ θ ε ῖ δηλαδὴ ἐν τῇ δευτερευού-
 σῃ προτάσει, ὅταν αὕτη ἐκφέρεται καθ' ὑποτακτικὴν, **ὠρισμένος ἐκά-
 στοτε χρόνος τῆς ὑποτακτικῆς**, καθόσον ὁ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει
 χρόνος τοῦ ῥήματος εἶναι ἀρκτικὸς ἢ παραωχημένος (§ 166, 4, Σημ. β').

178. Κανὼν τῆς ἀκολουθίας τῶν χρόνων (consecutio tem-
 porum). Ἐν ἐξηρητημένῃ προτάσει ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν,

1) ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται,
 εἶναι χρόνου **ἀρκτικοῦ** (ἦτοι ἐνεστώτος ἢ κυρίως παρακειμένου ἢ μέλ-
 λοντος ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου), τίθεται ἐπίσης χρόνος ἀρκτικὸς, (ἐνε-
 στῶς μὲν ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν τῷ παρόντι ἢ διαρ-
 κοῦς, παρακειμένος, δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως τετελεσμένης ἐν
 τῷ παρόντι ἢ παρελθούσης, καὶ μέλλων, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως
 μελλούσης)· π.χ.

quaero	ἔρωτῶ	quid scribas	τί γράφεις
quaesivi	ἔχω ἐρωτήσει	quid scripsēris,	τί ἔχεις γράψει
			ἢ τί ἔγραψες
quaeram	θὰ ἐρωτήσω	quid scripturus sis	τί μέλλεις
quaesivero	θὰ ἔχω ἐρωτήσει νὰ γράψης ἢ τί θὰ γράψης.		

2) ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐξαρτᾶται
 εἶναι χρόνου παραωχημένου, (ἦτοι παρατατικοῦ, **ιστορικοῦ** παρακει-
 μένου, § 162, 2, α', ἢ ὑπερσυντελικοῦ), τίθεται ἐπίσης παραωχημένος
 χρόνος, (παρατατικὸς μὲν, ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως συγχρόνου ἐν
 τῷ παρελθόντι ἢ διαρκοῦς, ὑπερσυντελικὸς δέ, ἐὰν πρόκειται περὶ πρά-
 ξεως τετελεσμένης ἐν τῷ παρελθόντι ἢ χρονικῶς προτέρας τῆς δηλου-
 μένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως, καὶ παρατατικὸς τῆς περιφρα-
 στικῆς συζυγίας, ἦτοι τύπου εἰς — urus essem, § 82, 1, ἐὰν πρόκειται
 περὶ πράξεως μελλούσης ἐν τῷ παρελθόντι, ἦτοι χρονικῶς ὑστερας τῆς
 δηλουμένης ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως).

quaerēbam	ἠρώτων	quid scriberes	τί ἔγραφες
quaesivi	ἠρώτησα	quid scripsisses	τί εἴχες γράψει
			ἢ τί ἔγραψες
quaesiveram	εἶχον ἐρωτήσει	quid scripturus esses	τί ἔμελλες
			νὰ γράψης ἢ τί θὰ ἔγραφες.

Σημείωσις 1. Ἐξηρημένη πρότασις ἐκφερομένη καθ' ὑποτακτικὴν δυνατὸν νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἐξ ἀπαρεμφάτου ἢ ἐκ μετοχῆς (ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος) ἢ ἐκ σουπίνου ἢ γερονδίου ἢ γερονδιακοῦ. Ταῦτα ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνονται ὡς χρόνοι ἀρκτικοὶ ἢ παρωχημένοι, καθόσον καὶ τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκουν, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ ἢ παρωχημένου: Athenienses Delphos miserunt **consultum**, quo modo se **defenderent** οἱ Ἀθηναῖοι (ἀπεσταλμένοι) εἰς Δελφοὺς ἐπεμψάν, ἵνα συμβουλευθῶσι (τὸ μαντεῖον) κατὰ τῖνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς. (Τὸ σουπῖνον **consultum**, § 75, 3, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ πρότασις **quo... defenderent**, λαμβάνεται ὡς χρόνου ἱστορικοῦ, διότι τὸ ῥῆμα **miserunt** εἶναι ἱστορικοῦ παρακειμένου ἢ ἀορίστου, § 162, 2, α').

Σημείωσις 2. Ὁ ἱστορικός ἐνεστώσ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν χρόνων λαμβάνεται ἄλλοτε μὲν ὡς ἀρκτικός χρόνος (οἷος εἶναι **γραμματικῶς**), ἄλλοτε δὲ ὡς παρωχημένος (ἴητοι ὡς **perfectum historicum**, § 166, 2, α', οἷος εἶναι **λογικῶς**).

γ'. Αἱ ἐξηρημένα πρότασις.

1. Αἰτιολογικαὶ πρότασις (βλ. § 178).

179. Αἱ αἰτιολογικαὶ πρότασις εἰσάγονται διὰ τῶν αἰτιολογικῶν συνδέσμων (§ 106, 2), ἐκφέρονται δὲ κανονικῶς καθ' ὀριστικήν, ἐκτός ἐὰν ἡ αἰτιολογία παρουσιάζεται προβαλλομένη ὡς οὐχὶ ἐκ μέρους τοῦ λέγοντος, ἀλλ' ὡς ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, ὅποτε ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικήν (ἄρνησις **non**): Themistocles, **quod non** satis tutum se Argis **videbat**, Coreyam demigravit ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς Κέρκυραν μετόκησε, διότι ἐν Ἀργεῖ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἑαυτὸν ἔβλεπε· ἀλλὰ noctu ambulabat in publico Themistocles, **quod** somnum capere **non** posset τὴν νύκτα ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ὁ Θεμιστοκλῆς περιεπάτει, διότι (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμᾶται.

Οὕτω μεθ' ὑποτακτικῆς συντάσσεται συνήθως τὸ αἰτιολογικὸν **cum**, ὡς: **cum** vita sine amicis insidiarum plena sit, ratio ipsa monet amicitias comparare ἀφοῦ (ἐπειδὴ) ὁ βίος ἄνευ φίλων πλήρης ἐνεδρῶν εἶναι, αὐτὸς ὁ λόγος (αὐτὴ ἡ λογικὴ) παραινεῖ φιλίας εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ παρασκευάζωμεν.

Μεθ' ὑποτακτικῆς δὲ συντάσσεται κανονικῶς καὶ τὸ **non** **quo** ἢ **non** **quod** (§ 106, 2), διότι καὶ αὐτὸ εἰσάγει οὐχὶ ἀληθῆ τινα αἰ-

τίαν : litteras ad te dedi, **non quod habērem** magnopere, quid scribērem, sed ut loquērer tecum absens ἐπιστολήν δίδω πρὸς σέ, οὐχί διότι ἔχω πολλὰ τινα, τὰ ὅποια νὰ σοὶ γράψω, ἀλλ' ἵνα ἀπὼν ὁμιλήσω μετὰ σοῦ (§ 167).

2. Ὑποθετικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

180. Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ὑποθετικῶν συνδέσμων (§ 106, 6).

181. Ὑποθετικῶν λόγων ἐν τῇ Λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία εἶδη** (καὶ οὐχί τέσσαρα, ὅπως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ).

1) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς πραγματικόν**, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως εἶναι τι τὸ πραγματικόν. Ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται καθ' **ὀριστικὴν** οἰοῦ δ ἡ πο τε χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων συναγεί ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ὁμοίως) : si vales, bene est εἰ ὑγιαίνεις, καλῶς ἔχει· si hoc fecisti, bene fecisti εἰ τοῦτ' ἐποίησας, καλῶς ἐποίησας· si quid forte novi habes, scribe εἰ τι νέον τυχὸν ἔχεις, γράψον αὐτὸ (§ 129, 2, α')· hoc primum videāmus, si placet τοῦτο πρῶτον σκοπῶμεν, εἰ δοκεῖ.

2) Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι **ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ**. Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (coniunctivus) ἱστορικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, μετὰ τοῦ ἂν). Si hoc negārem, mentīrer εἰ τοῦτο ἠρνούμην, ἐψευδόμεν ἂν· plures interfecti essent, nisi pox pugnandi finem fecisset πλείονες ἀπέθανον ἂν, εἰ μὴ ἡ νύξ πέρας τῆ μάχης ἐπέθηκε.

3) Τὸ ὑποτιθέμενον **παρίσταται ὡς δυνατόν** (ἐν τῷ παρόντι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι). Ὑπόθεσις καὶ ἀπόδοσις ἐκφέρονται καθ' **ὕποτακτικὴν** (coniunctivus) ἀρκτικοῦ χρόνου. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἢ δὲ ἀπόδοσις δι' εὐκτικῆς μετὰ τοῦ ἂν) : si velis, possis εἰ βούλοιο, δύναιο ἂν, (ἂν θὰ ἤθελες, θὰ ἠδύνασο)· si quis id fecerit (coniunctivus perfecti), imprudentem eum dixēris (ὁμοίως coniunctivus perfecti) εἰ τις τοῦτο ποιήσῃ, ἀσύνητον εἴποις ἂν αὐτόν.

Σημείωσις. Τοῦ τετάρτου εἴδους τῶν ὑποθετικῶν λόγων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὅταν εἰς αὐτοὺς ἡ ὑπόθεσις δηλοῖ τι τὸ προσδοκώμενον, ἀντίστοιχοι ὑποθετικοὶ λόγοι ἐν τῇ Λατινικῇ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν οἱ τοῦ πρώτου εἴδους, οἱ ἐκφερόμενοι καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος ἐν τε τῇ ὑποθέσει καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει: *si hoc feceris* (ὀριστ. τετελ. μέλλ.), *paenitebit te* ἐάν τοῦτο ποιήσης, μεταμελήσει σοι (§ 166, 4). Ὑποθετικοὶ ὅμως λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπόθεσις νὰ δηλοῖ τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον (π.χ. ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν), δὲν ὑπάρχουν ἐν τῇ Λατινικῇ, ἀντὶ δὲ ὑποθέσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ γίνεται χρῆσις ἐν αὐτῇ χρονικῆς προτάσεως: *poetarum libros, cum est otium, egere soleo* ποιητῶν βιβλία, (ἐάν σχολὴν ἔχω =) ὁσάκις ἔχω καιρὸν, συνηθίζω νὰ ἀναγιγνώσκω.

3. Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

182. Αἱ παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις (συγγενεῖς πρὸς τὰς ὑποθετικάς),

1) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *etsi, tametsi, quamquam* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν (διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικόν): *Datis etsi non aequum locum videbat suis, tamen conflare constituit* ὁ Δάτις, εἰ καὶ ἔβλεπε ἀκατάλληλον τὸν τόπον διὰ τοὺς ἰδικούς του, ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *licet, quamvis, ut, cum* (§ 106, 8), ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), διότι δι' αὐτῶν ἡ παραχώρησις γίνεται πρὸς τι, τὸ ὅποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς ἐνδεχόμενον ἢ δυνατόν: *Phocion fuit perpetuo pauper, cum ditissimus esse posset* ὁ Φωκίων διετέλεσε πέννης (ῶν), καίτοι ἠδύνατο νὰ εἶναι πλουσιώτατος.

3) ὅταν εἰσάγονται διὰ τοῦ *etiamsi* (§ 106, 8), ἐκφέρονται εἴτε καθ' ὀριστικὴν εἴτε καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ἀναλόγως τοῦ νοήματος τοῦ λόγου: *quod quis crebro videt, non miratur, etiamsi cur fiat nescit* ὅ,τι τις συχνάκις βλέπει, δὲν θαυμάζει, εἰ καὶ ἀγνοεῖ, διατὶ τοῦτο γίνεται — *utilitas efflorescit ex amicitia, etiamsi tu eam minus secutus sis* ἡ ὠφέλεια ἐξανθεῖ ἐκ τῆς φιλίας, καὶ ἂν τις μῆδὸλως ἐπιδιώξῃ αὐτήν.

Σημείωσις. Πρβλ. καὶ § 172, 1, δ'.

4. Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178)

183. Αἱ προτάσεις, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἐκφράζει παραβολὴν καὶ σύγκρισιν πρὸς τὸ περιεχόμενον ἑτέρας προτάσεως,

1) ὅταν εἰσάγονται δι' ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ὡς *qualis, quantus, quot* (§ 60) ἢ δι' ἀναφορικῶν ἐπιρρημάτων (δηλούντων ποῖόν ἢ ποσόν), ὡς *sicut, quam, quanto*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται καθ' **ὀριστικὴν**, (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ πραγματικόν): *qualis habēri vult, talis est* οἷος νομιζέσθαι ἐθέλει, τοιοῦτός ἐστιν: *haec sicut exposui, ita gesta sunt* ταῦτα, ὥσπερ ἐξέθηκα, οὕτω ἐπράχθησαν.

2) ὅταν εἰσάγονται διὰ παραβολικῶν συνδέσμων ἐχόντων ἔννοιαν ὑποθετικὴν, ὡς *quasi, tamquam*, κλπ. (§ 106, 8), ἐκφέρονται πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (καθόσον ἢ παραβολὴ καὶ σύγκρισις γίνεται πρὸς τι τὸ ὑποτιθέμενον ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν: πρβλ. 172, 2, α'): *Sequāni absentis Ariovisti crudelitatem velut si coram addesset, horrebant* οἱ Σηκουανοὶ τοῦ Ἀριοβίστου τὴν σκληρότητα (καὶ) ἀπόντος, ὡσεὶ οὗτος ἦτο παρῶν ἐνώπιόν των, ἔφριссον.

5. Τελικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

184. Αἱ τελικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν τελικῶν συνδέσμων (§ 106, 3), ἐκφέρονται δὲ καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*), ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ: *edere oportet, ut vivas, non vivere, ut edas* πρέπει τις νὰ τρώγῃ, ἵνα ζῆ, οὐχὶ δὲ νὰ ζῆ, ἵνα τρώγῃ: *angustias Themistocles quaerebat ne multitudine circumiretur* (§ 93) τὰ στενὰ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπεζήτει, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους (τῶν ἐχθρικῶν νεῶν) κυκλωθῆ.

6. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις (Βλ. § 178).

185. Αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται διὰ τινος τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων (§ 106, 4), ἐκφέρονται δὲ πάντοτε καθ' **ὑποτακτικὴν** (*coniunctivus*) εἴτε ὡς πραγματικὸν γεγονὸς εἴτε ὡς ἐνδεχόμενόν τι παρίσταται τὸ ἐπακολούθημα τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει πράξεως: *omnes tam perterriti erant, ut nemo resistere auderet* τοσοῦτον εἶχον καταπλαγῆ πάντες, ὥστε οὐδεὶς ν' ἀντισταθῆ ἐτόλ-

μα· (πραγματικὸν ἀποτέλεσμα)· *tanta vis probitatis est, ut eam in hoste etiam diligamus* τοσαύτη τῆς χρηστότητος ἢ δύναμις εἶναι, ὥστε ταύτην καὶ ἐν τῷ ἐχθρῷ (ἀγαπᾶν =) ν' ἀγαπῶμεν (ἐνδεγόμενον ἀποτέλεσμα).

186. Ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν ἐν τῇ Λατινικῇ συν-
 θεστάτα μὲν κατόπιν ἐπιθέτων ἢ ἀνωθυμιῶν ἢ ἐπιρρημάτων ἐχόν-
 των ἐπιτατικὴν σημασίαν (ὡς *tantus, tot, talis*, κλπ. — *sic, ita, tam*,
 κλπ. βλ. παραδείγματα § 185), πρὸς δὲ τούτοις,

1) κατόπιν συγκριτικῶν ἐπιθέτων: *maiora deliquerunt, quam ut iis ignosci possit* διέπραξαν μεγαλύτερα πλημμελήματα ἢ ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς συγγνώμη, (τόσον μέγала, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ, κλπ.).

2) κατόπιν τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων *accidit, evenit, mos ἢ consuetudo est, usu venit, fieri potest, factum est*, καθὼς καὶ κα-
 τόπιν τῶν ῥημάτων *facere, efficere, perficere, adsequi*, κ.ἄ.ῶ.: *accidit, ut abessent* = συνέβη (αὐτοῖς ἀπεῖναι =) νὰ εἶναι ἀπόντες. — *spes victoriae efficit, ut milites fortius pugnent* ἢ ἐλπίς τῆς νίκης (κατεργάζεται) συντελεῖ, ὥστε οἱ στρατιῶται ἀνδρειότερον νὰ μά-
 χωνται. (βλ. καὶ § 106, 4, Σημ. quin).

7. Βουλευτικαὶ προτάσεις (βλ. § 178).

187. Βουλευτικαὶ λέγονται αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται
 διὰ τῶν βουλευτικῶν συνδέσμων (§ 106, 5) καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκφράζου-
 ν τὸ περιεχόμενον βουλήσεώς τινος ἐν γένει. (Αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν
 ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἐκφράζονται κανονικῶς διὰ τελικοῦ ἀπα-
 ρεμράτου, ἐν δὲ τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς. βλ. τὰ
 κατωτέρω παραδείγματα).

Αἱ βουλευτικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν
 (coniunctivus), ἀκολουθοῦν δέ:

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥη-
 μάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἐντολήν, παράκλησιν, εὐχὴν, ἐπιθυμίαν
 ἐν γένει, ὡς *dicere, (ad) monere, respondere, scribere, imperare,*
postulare, rogare, orare, petere, optare, cupere, κ.τ.τ. *opto, ut sal-*
vus redeas εὐχομαι (σῶσον ἐπανελθεῖν σε =) νὰ ἐπανεέλθης σῶος
cura, ut valeas (ἐπιμελοῦ τοῦ υγιαίνειν =) φρόντιζε νὰ εἶσαι υγιής

Pythia respondit, ut Athenienses navibus se defendērent ἢ Πυθία (ἀνεῖλε τοῖς Ἀθηναίοις ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι=) ἐχρησιμοδότησε νὰ ἀμυνθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου.

2) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ἦτοι ὡς ὑποκειμένον) τριτοπροσώπων ῥημάτων, ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς sequitur, restat, reliquum est, proximum est, iustum est, prudentiae est, pietatis est, κ.τ.τ.: restat, ut doceam (λοιπόν ἐστὶ διδάξαι με=) ὑπολείπεται νὰ διδάξω· prudentiae est, ut sociorum saluti consulātis (φρόνιμόν ἐστὶ ἐπιμεληθῆναι ὑμᾶς=) ἢ φρόνησις ἐπιβάλλει νὰ φροντίσετε περὶ τῆς σωτηρίας τῶν συμμάχων.

Σημείωσις. Μετὰ τὰς φράσεις velim, malim, vellem, malle (§ 172, 2, α') ἀκολουθεῖ κανονικῶς βουλευτικὴ πρότασις καθ' ὑποτακτικὴν ἀσυνδέτως, ἦτοι ἀνευ τοῦ ut, ὡς velim pater mox redeat (βουλοίμην ἂν ἐπανελθεῖν τὸν πατέρα=) θὰ ἤθελα νὰ ἐπανέλθῃ μετ' ὀλίγον ὁ πατήρ· malle taeuisses θὰ προστίμων νὰ εἶχες σιωπήσει ἢ νὰ ἐσιώπας (§ 176). Ἐνταῦθα ἔχομεν κυρίως ἀπλὴν παράθεσιν μιᾶς προτάσεως δυνατικῆς καὶ ἐτέρας εὐχεντικῆς (§ 172, 1, γ').

188. Μετὰ βουλευτικῆς προτάσεως συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἔχοντα τὴν ἐννοίαν τοῦ κωλύειν ἢ τοῦ ἐναντιοῦσθαι, ὡς deterreo, impedio, prohibeo, obsto, resisto, recuso, interdico, caveo, κ.τ. Εἰσάγεται δὲ ἡ βουλευτικὴ πρότασις κατόπιν τῶν ῥημάτων τούτων, ὅταν μὲν ταῦτα ἐκφέρωνται ἀνευ ἀρνήσεως, διὰ τοῦ ne (καὶ σπανίως διὰ τοῦ quominus), ὅταν δὲ ταῦτα ἐκφέρωνται μετ' ἀρνήσεως διὰ τοῦ quin ἢ τοῦ quominus : lex impedit ne hoc fiat ὁ νόμος κωλύει (τοῦτο γίνεσθαι=) νὰ γίνῃ τοῦτο· Socrates non recusavit quin (ἢ quominus) poenam subiret ὁ Σωκράτης (οὐκ ἀνένευσεν ὑποστῆναι=) δὲν ἠρνήθη νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν (§ 106, 4, Σημ.).

189. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις. Βουλευτικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἐξαρκόμεναι ἐκ ῥημάτων ἢ φράσεων φόβου δηλωτικῶν, ὡς timeo, metuo, vereor, metus est, periculum est, κ.τ.τ. Καὶ αὗται ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), εἰσάγονται δὲ

1) διὰ τοῦ ne, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνεται ἢ ἔγινεν ἢ γίνῃ τι τὸ φοβερὸν καὶ ἀνεπιθύμητον διὰ τὸν λέγοντα: timeo ne sero pater veniat φοβοῦμαι μὴ ἀργὰ ἔλθῃ ὁ πατήρ· timebant ne evenirent

ea, quae ceciderunt έφοβοϋντο, μη γίνουιν εκείνα, άπερ συνέβησαν
 2) δια του ut η ne non, όταν ο φόβος είναι μήπως δέν γίνεται η δέν έγινε η δέν γίνη τι, τουθ' άπερ είναι το ανεπιθύμητον δια τον λέγοντα : timeo ut (η ne non) sustineant milites impetum hostium φοβοϋμαι, μη δέν αντίσχωσιν οι στρατιώται εις την έφοδον των πολεμιών.

Σημείωσις. Πολλά ρήματα έχοντα σημασίαν οίαν τα άνωτέρω (§ 187 κ.έ.) συντάσσονται, (ως είδομεν εν § 154, 2), και μετά τελικού άπαρεμφάτου, (όπως εν τη άρχαία Έλληνικη). Μερικά δε τούτων συντάσσονται άλλοτε μεν μετά βουλητικης προτάσεως (§ 187 κ.έ.), άλλοτε δε μετ' άπαρεμφάτου, άνευ διαφορας σημασίας, ως concedo, permitto ut exēas η tibi exire συγχωρώ, επιτρέπω (σοι εξιέναι =) να εξέλθης· prohibeo, impedio ne veniat η eum venire (κωλύω αυτόν ελθειν =) εμποδίζω αυτόν να έλθη. Συνήθως όμως η διάφορος σύνταξις ενέχει και διαφοράν σημασίας, ως timeo exire φοβοϋμαι (εξελθειν =) να εξέλθω (εκ φόβου δέν έρχομαι)· timeo ne moriar φοβοϋμαι μη αποθάνω· concedo tibi hoc verum esse (όμολογώ σοι τουτο αληθές είναι =) συμφωνώ ότι τουτο είναι αληθές — concedo tibi ut hic maneat επιτρέπω (σοι ενθάδε μένειν =) εις σε να μένης εδώ.

8. Χρονικαί προτάσεις (Βλ. § 178).

190. Αί χρονικαί προτάσεις εισάγονται δια των χρονικων συνδέσμων (§ 106, 9), εκφέρονται δε

1) καθ' όριστικην παντός χρόνου, όσάκις δηλοϋν πραγματικόν τι γεγονός, κατά την διάρκειαν του όποιου η πρό του όποιου η μετά το όποιον γίνεται η έγινε η θα γίνη τι : dum vivo, spero έφόσον ζώ, ελπίζω, postquam hostes flumen transierunt, proelium commissum est άφου οι πολέμοιοι διεβησαν τον ποταμόν, συνήφθη μάχη· domi mansimus, dum pater rediit εν τω οικω έμείναμεν, έως (ότου) επανήλθεν ο πατήρ.

Σημείωσις. Το χρονικόν dum εις διηγήσεις, λαμβανόμενον με την σημασίαν του εν ω χρόνω, καθ' όν χρόνον, συντάσσεται κανονικώς μετά (ιστορικού) ενεστώτος άντι παρατατικού (Λατινισμός) : Mardonius dum apud Plataeas in primis pugnabat (= pugnabat) interfectus est ο Μαρδόσιος, εν ω μεταξύ των πρώτων έμάχετο εν Πλαταιαίς, έφονεύθη.

Το δε postquam, όσάκις εν τη χρονικη προτάσει ύπάρχει προσδιορισμός δηλών χρονικην διαφοράν, ήτοι ποσόν χρόνου μεσολαβούντος μεταξύ δύο πράξεων, συντάσσεται μετά ύπερσυντελικού άντι παρακειμένου (άορίστου § 166, 2, α') : De-

cum annis postquam ille natus erat (= *natus est*), *consul factus sum* δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἐκείνος ἐγενήθη (μετὰ τὴν γέννησιν ἐκείνου), *βπατος ἐγενόμην*. (Πρβλ. § 142, 2, γ' καὶ § 166, 3).

2) καθ' ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), ὁσάκις δηλοῦν καὶ ἐπιθυμίαν ἢ ἐπιδικώμενον σκοπὸν: *domi manebimus, dum pater redeat* ἐν τῷ οἴκῳ θὰ μένωμεν, ἕως ὅτου (νὰ) ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ: *exspectabamus, dum hostes flumen transirent* περιεμένομεν, ἕως ὅτου οἱ πολέμοι διαβῶσι τὸν ποταμὸν (= διὰ νὰ ἦ νὰ διαβῶν).

Ὁὔτω δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις καὶ κατόπιν γενικῶν καὶ ἀορίστων ἐκφράσεων, οἷαι π.χ. *est* (*erat, fuit*) *dies ἢ tempus*, κ.τ.τ.: *fuit tempus, cum Germanos Galli virtute superarent* ὑπῆρχε χρόνος, ὅτε τοὺς Γερμανοὺς οἱ Γαλάται εἰς τὴν ἀνδρείαν ὑπερέβαλλον.

Σημείωσις. Ὅταν χρονικὴ τις πρότασις δηλοῖ πρᾶξιν ἀπλῶς μέλλουσαν νὰ γίνῃ (καὶ δὲν συνοπδηλοῦται ἐν αὐτῇ ἐπιθυμία ἢ ἐπιδικώμενος σκοπός), ἐκφέρεται αὕτη καθ' ὀριστικὴν μέλλοντος, συνήθως τετελεσμένου: *cum Romanam venero, tibi scribam* ὅταν (θὰ) ἔλθω εἰς Ῥώμην, θὰ σοὶ γράψω (§ 166, 4).

191. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπαναλήψιν *πράξεως*, ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν, καὶ δὴ καὶ

1) ἐπὶ ἀορίστου μὲν ἐπαναλήψεως ἐν γένει καθ' ὀριστικὴν ἀρκετικῶς τινος χρόνου: *cum sumus negotiis vacui, tum cupimus aliquid videre, audire, addiscere* ὅταν σχολάζωμεν, τότε ἐπιθυμοῦμέν τι νὰ βλέπωμεν, νὰ ἀκούωμεν νὰ μανθάνωμεν *cum rus veni, ad te adeo* ὁσάκις (ἔχω ἔλθει =) ἔλθω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἔρχομαι πρὸς σέ (§ 147, 3, Σημ. γ').

2) ἐπὶ ἀορίστου δὲ ἐπαναλήψεως ἐν τῷ παρελθόντι καθ' ὀριστικὴν παρατατικῶν ἢ ὑπερσυντελικῶν: *cum ruri eram, ad te adibam* ὁσάκις ἦμην ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἤρχομην πρὸς σέ: *ubi rus veneram, venando delectabar* ὁσάκις μετέβαινον εἰς τὴν ἐξοχὴν, (τῷ θηρᾶν =) μὲ τὸ κυνήγιον ἐτερόμην (§ 75, 4).

192. Περὶ τοῦ *cum* καὶ τοῦ *antequam* καὶ *priusquam* παρατηρητέον ὅτι:

1) Τὸ μόριον *cum* (ἀρχαϊκῶς *quum*) προῆλθεν ἐκ τοῦ *quom*, ἀρχαίας αἰτιατικῆς τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας-*qui*, ἀρχικῆ

δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι (quo tempore, § 149, 1 =) ἐν ᾧ χρόνῳ, καθ' ὃν χρόνον. Δύο δὲ χρήσεις τοῦ cum ὡς χρονικοῦ συνδέσμου εἶναι ἄξια ἰδιαίτερας σημειώσεως, ἧτοι

α) πολλάκις, ὅταν πρόκειται περὶ ἀμέσου ἀκολουθίας δύο πράξεων, τὸ cum χρησιμοποιεῖται οὕτως, ὥστε ἡ πρότασις, τὴν ὅποιαν εἰσάγει ὡς χρονικὴν, νὰ εἶναι κατ' οὐσίαν ἡ κυρία πρότασις, ἡ δὲ συντακτικὴ σχέσις κυρίας καὶ δευτερευούσης προτάσεως παρέχεται οὕτω ἀνεστραμμένη (διὸ καὶ τὸ cum τότε λέγεται cum inversivum): vix hostes flumen transierant, cum proelium commissum est μόλις οἱ πολέμιοι τὸν ποταμὸν διέβησαν, (ὅτε =) καὶ ἀμέσως συνήφθη μάχη (ἀντί: cum vix... transierant, proelium commissum est· πρβλ. § 166. 3)·

β) πολλάκις τὸ cum χρησιμοποιεῖται, ἵνα δηλωθῇ ὅτι τὸ περιεχόμενον τῆς προτάσεως, τὴν ὅποιαν εἰσάγει, συμπίπτει, ἧτοι εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς κυρίας προτάσεως, εἰ καὶ παρουσιάζεται ἀντίθετον (cum coincidens ἢ explicativum): cum tacent, clamant ἐν ᾧ (χρόνῳ) σιωπῶσι, κραυγάζουσι — μὲ τὸ νὰ σιωποῦν, φωνάζουν, (ἡ σιωπὴ των εἶναι κραυγὴ).

Σημείωσις. Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν καὶ χρήσεων τοῦ cum βλ. καὶ § 179, § 182, 2, § 190 καὶ § 191.

2) Οἱ σύνδεσμοι antequam καὶ priusquam προέρχονται ἐξ ἐνώσεως τῶν ἐπιρρημάτων ante καὶ prius μετὰ τοῦ (συγκριτικοῦ συνδέσμου) quam (= πρότερον ἢ, πρὶν ἢ· πρβλ. § 142, 1, β' Σημ.), πολλάκις δὲ τὰ συστατικά των μέρη ταῦτα χωρίζονται διὰ τῆς παρεμβολῆς μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων, ὡς non ante dimisit eum, quam fidem dedit (= non dimisit eum, antequam κλπ.) δὲν ἀπέτεμψεν αὐτόν, πρὶν (= εἰ μὴ ἀφοῦ) πίστιν ἔδωκε.

Αἱ δὲ διὰ τῶν συνδέσμων τούτων εἰσαγόμεναι προτάσεις ἐξεφέροντο ἀρχῆθεν καθ' ὑποτακτικὴν (coniunctivus), διότι δι' αὐτῶν κανονικῶς ἐδηλοῦτο ἀρχῆθεν σκοπὸς (πρβλ. § 190, 2): Caesar hostes, priusquam se recipērent, persecutus est ὁ Καῖσαρ τοὺς πολεμίους, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι (= ἵνα μὴ προλάβωσι καὶ ἀναλάβωσι), κατεδίωξε.

Ἄλλ' ὡς χρονικοὶ σύνδεσμοι τὸ antequam καὶ τὸ priusquam συντάσσονται κατόπιν καὶ μεθ' ὀριστικῆς, προκειμένου περὶ πραγματικοῦ γεγονότος (§ 190, 1): hostes non prius fugere destite-

runt, quam ad Rhenum pervenerunt οἱ πολέμιοι δὲν ἔπαυσαν φεύγοντες, πρὶν ἢ τὸν Ῥῆνον κατέφθασαν.

Ἐνίοτε ὁμοῦς ἐναλλάσσονται αἱ δύο ἐγκλίσεις.

9. Ἐξηρητημένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις (Βλ. § 178).

193. Αἱ ἐξηρητημένοι ἢ πλάγιοι ἐρωτήσεις

1) εἰσάγονται κανονικῶς

α) αἱ μὲν ἀπλαῖ διὰ τινος τῶν μορίων ne, num, nonne ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρημάτος, ὅπως καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις (βλ. § 174, 1 καὶ 2)·

β) αἱ δὲ διμερεῖς διὰ τοῦ utrum ἢ τοῦ ne εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως καὶ διὰ τοῦ an (ἢ ane) εἰς τὸ δεύτερον ἢ διὰ τοῦ an ἢ τοῦ ne εἰς τὸ δεύτερον μόνον μέρος τῆς διμεροῦς ἐρωτήσεως. (Πρβλ. § 175 Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Σημείωσις. Τὸ « ἢ ὄχι » ἐν διπλῇ ἐξηρητημένῃ ἐρωτήσει ἀποδίδεται διὰ τοῦ necne (σπανίως δὲ διὰ τοῦ annon) : quaeritur a philosophis, **utrum** sint dii **necne** ζητεῖται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, πότερον ὑπάρχουσι θεοὶ ἢ ὄχι (Πρβλ. § 175, Σημ.).

2) ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν : quaesivit, num quid novi eo absente **accidērit** ἠρώτησεν, **ἄν τι** (ἢ **μή τι**) νέον ἐκείνου ἀπόντος συνέβη (Εὐθ. ἐρώτ. Num quid novi me absente accidit ?) : saepe non utile est scire, **quid futurum sit** πολλάκις δὲν εἶναι ὠφέλιμον νὰ γιγνώσκῃ τις, τί θὰ συμβῇ : nesciebam, **quo fugērem** ἠγνόουν, ποῦ νὰ φύγω· inter praetores magna est contentio, **utrum** moenibus se **defendant** an obviam **eant** μεταξύ τῶν στρατηγῶν μεγάλη διαφωνία ὑπάρχει, πότερον ἀπὸ τῶν τειχῶν νὰ ἀμυνθῶσιν ἢ νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν πολεμίων· neutri sciebant, **vicissent** **victine** **essent** οὐδέτεροι ἐγίνωσκον, ἂν εἶχον νικήσει ἢ εἶχον νικηθῆ.

194. Πλάγιοι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν προσέτι

1) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ si (= εἰ, ἄν,) μετὰ ῥήματα ἢ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τῆς **ἀποπείρας** (ὅπως καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ) : circumfunduntur hostes, **si** quem aditum reperire **possent** συνωθοῦνται πέραξ οἱ πολέμιοι, (**ἄν ἢ**) **μήπως** θὰ ἠδύναντο νὰ

ἀνακαλύψουν εἴσοδόν τινα. (Πρβλ. ὁ Κῦρος ἔεται, εἴ τι δύναται βοηθῆσαι).

2) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **an** (= εἰ, ἂν) μετὰ τὰ ῥήματα *dubito*, *nescio*, *haud scio*, κ.τ.τ., μετὰ τὴν φράσιν *incertum est*, κ.ἄ.δ.: *dubito an hoc verum sit* ἀμφιβάλλω, ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές·

Σημείωσις. Αἱ φράσεις *dubito an*, *nescio an*, *haud scio an*, *incertum est an*, κ.τ.τ. λαμβάνονται συνήθως βραχυλογικῶς ὡς ἰσοδύναμοι πρὸς τὸ ἐπίρρημα **ἴσως**: *tanti tibi honores habiti sunt, quanti haud scio an nemini* τηλικαῦται τιμαὶ σοὶ ἀπέδθησαν, ἤλικαι ἴσως οὐδενὶ (ἄλλω).

3) εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ **quin** (= ὅτι δὲν, νὰ μὴ, νὰ — ὅστις δὲν) μόνον μετὰ ῥήματα ἢ φράσεις ἀρνητικὰς ἢ μετὰ φράσεις ἐρωτηματικὰς ἰσοδυναμούσας πρὸς ἀρνητικὰς. (Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀντὶ πλαγίας ἐρωτήσεως ἀντιστοιχεῖ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον) : *nemo dubitat, quin ante Homērum fuerint* poetae οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί· *non recuso, quin tibi oboediam* δὲν ἀρνοῦμαι νὰ ὑπακούω εἰς σέ· *quis est* (= *nemo est*) *quin hoc intellegat* ? τίς ἐστὶν ὁ μὴ κατανοῶν τοῦτο ; (ὅστις δὲν κατανοεῖ τοῦτο ;) (Πρβλ. ἀρχ. Ἑλλ. : ὁ δ' ἀναίνετο μηδὲν ἐλέσθαι).

Σημείωσις. Τὸ μόριον *quin* ἐκ τοῦ *qui* (ἀρχαίας ἀφαιρετικῆς τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας *qui*, § 60, Σημ. 1) καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ *ne* (= οὐ, δὲν πρβλ. *ne - scio* οὐκ οἶδα· *ne - uter* οὐδέτερος), ἀρχικῆ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι πῶς ὄχι ; πῶς δὲν ; ὡς *quin respondes* ? πῶς (διατὶ) δὲν ἀποκρίνεσαι ;

Συναπτόμενον ἔπειτα τὸ *quin* μὲ ὑποτακτικὴν (*coniunctivus*), προτροπικὴν ἢ δυνητικὴν, (§ 172, 1, α' καὶ 2, α') προσέλαβεν ἔννοιαν παρακλεισματοειδή (= ἄγε, ἔθι.— ἐμπρὸς ἄς, ἄς). Οὕτω π.χ. ἐκ σειρᾶς φράσεων, οἵαι *hoc fieri potest* ? *Quin* ? *experiamus* (= δύναται τοῦτο γενέσθαι ; πῶς ; πειραθῶμεν ἢ πειραθείημεν ἂν), προῆλθε κατόπιν τὸ *quin experiamus* (= ἄγε πειραθῶμεν), ἄς δοκιμάσωμεν.

Εἰσαγωγικὸν δὲ πλαγίας ἐρωτήσεως (ὡς ἀνωτέρω 3) κατέστη σὺν τῷ χρόνῳ τὸ *quin* ἐξ ἀπλῆς ἀρχῆθεν παραθέσεως δύο ἀνεξαρτήτων προτάσεων (§ 176), μᾶς ἀρνητικῆς ἢ ἐνεχούσης ἔννοιαν ἀρνητικὴν καὶ ἑτέρας ἐρωτηματικῆς, εἰσαγομένης διὰ τοῦ *quin*, ἀφοῦ αἱ δύο αὐταὶ προτάσεις συνεδέθησαν στενώτερον. Οὕτω π.χ. ἐκ τοῦ *quin tibi oboediam* ? *non recuso* (πῶς νὰ μὴ ὑπακούσω εἰς σέ ; δὲν ἀντιλέγω ἢ *non recuso*· *quin tibi oboediam* ? προῆλθε κατόπιν τὸ *non recuso, quin tibi oboediam*. (Βλ. καὶ § 188).

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις (Βλ. § 178).

195. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) διακρίνονται

1) εἰς κυρίως ἀναφορικός, ἦτοι ἀναφορικός προσδιοριστικός ἢ διασαφητικός. Αὗται ἐκφέρονται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) κατὰ πᾶσαν ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν : odi homines, qui mali sunt μισῶ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ κακοὶ εἰσιν· nemo est, qui hoc neget (negaverit) οὐδεὶς ἐστίν, ὅστις τοῦτ' ἂν ἀρνοῖτο (ἢ ἂν ἀρνηθεῖν § 170, 2, α') : bonum tibi librum dono, quem legito ἀγαθόν σοι βιβλίον δωροῦμαι, ὃ ἀνάγνωθι.

Σημείωσις 1. Εἰς ἀναφορικήν προσδιοριστικὴν πρότασιν δύναται νὰ τεθῆ ὑποτακτικὴ (conjunctivus) ἀντὶ ὀριστικῆς καθ' ἑλξιν πρὸς ὑποτακτικὴν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει (attractio modi ἑλξίς ἐγκλίσεως) : quis eum diligit, quem metuat ? (ἀντὶ metuat) τίς ἂν φιλοῖη (τοῦτον), ὃν μισεῖ ; Πρβλ. ἔρδοι τις, ἦν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. (Βλ. § 152, 4, γ').

Σημείωσις 2. Ἡ σύνθεσις ἀναφορικῆς προσδιοριστικῆς προτάσεως μετὰ τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι πολλάκις λίαν χαλαρὰ οὕτως, ὥστε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ εἰσάγουσα αὐτὴν ἰσοδυναμεῖ πρὸς δευτικὴν μετὰ τινος παρατακτικοῦ συνδέσμου (et, autem, igitur κλπ.) : multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt ; quos legite, quaeso, studiose (= eos igitur legite κλπ.) εἰς πολλὰ πράγματα λίαν ὀφέλιμα εἶναι τοῦ Ξενοφῶντος τὰ συγγράμματα ταῦτα λοιπὸν ἀναγινώσκετε, παρακαλῶ, ἐπιμελῶς. (Παρομοίαις συντάξεις τῆς ὁς βλ. ἐν τῷ Συντακτικῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς).

2) εἰς ἐπιρρηματικὰς ἀναφορικὰς προτάσεις, ἦτοι ἀναφορικὰς αἰτιολογικὰς, ὑποθετικὰς, τελικὰς, ἀποτελεσματικὰς, ἐνδοτικὰς, παραβολικὰς. Ἐκ τούτων.

α) αἱ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαί, (αἱ ὅπουτι κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν μετὰ τινά ἐπιφωνηματικὴν ἔκφρασιν),

β) αἱ ἀναφορικαὶ τελικαί,

γ) αἱ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαί, καὶ

δ) αἱ ἀναφορικαὶ ἐνδοτικαί

ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν· π.χ. o fortunate Achilles, qui (= cum) Homerum praecōnem factorem invenērīs ὦ ἄλβιε Ἀχιλλεῦ, ὅς (= διότι) τὸν Ὀμηρον κήρυκα τῶν κατορθωμάτων σου εὔρες (πρβλ. § 179) : legati Delphos missi sunt, qui (= ut) deum consulērent πρόσβεια εἰς Δελφοὺς ἐπέμφθησαν (συμβουλευ-

σόμενοι =) ἵνα συμβουλευθῶσι τὸν θεὸν (πρβλ. § 184)· **non is sum, qui** (= ut) **terrear** δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὥστε νὰ καταπλήττωμαι (πρβλ. § 185 καὶ ἰδὲ § 151, 2, Σημ.)· Athenienses, **qui** (= cum) barbaris numero inferiores **essent**, tamen victoriam consecuti sunt οἱ Ἀθηναῖοι, **ἄν καὶ** ἦσαν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατώτεροι τῶν βαρβάρων, ὁμῶς κατώρθωσαν νὰ νικήσωσι. (Πρβλ. § 182).

Σημείωσις. Μὲ ἀναφορικὴν ἀποτελεσματικὴν πρότασιν συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ἐπίθετα aptus, idoneus, dignus, indignus· π.χ. vir est dignus, **qui** (= ut) laudetur ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἄξιος (ὥστε) ἐπαινεῖσθαι. (Βλ. καὶ § 142, 2, β').

ε) αἱ ἀναφορικαὶ παραβολικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν : tantum scimus, quantum memoria tenemus τοσαῦτα γινώσκομεν, ὅσα ἐν τῇ μνήμῃ διαφυλάσσομεν·

ς) αἱ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι αὐτῶν ὑποθετικαὶ : **qui** (= si quis) tacet, consentire videtur ὅστις (= εἴ τις) σιωπᾷ, νομίζεται ὅτι συμφωνεῖ (πρβλ. § 181, 1)· **qui** (= si quis) hoc crederet, erraret ὅστις (= εἴς τις) τοῦτο ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 2)· **qui** (= si quis) hoc credat, erret ὅστις (= εἴ τις) τοῦτο θὰ ἐπίστευε, θὰ ἐπλανᾶτο. (Πρβλ. § 181, 3).

Πλάγιος λόγος (Βλ. § 178).

196. Καὶ ἐν τῇ Λατινικῇ ὁ λόγος παρουσιάζεται (ἐν τοῖς συγγραφεῦσιν) ὄχι μόνον εὐθύς (oratio recta), ἀλλὰ καὶ πλάγιος (oratio obliqua). Κανονικῶς δὲ πλάγιός τις λόγος ἐξαρτᾶται (ὅπως καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ) ἐκ τινος ῥήματος λεκτικοῦ ἢ γνωστικοῦ ἢ ἐρωτηματικοῦ. (Πρβλ. § 154, 1 καὶ βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

197. α') Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως-λόγου, ἦτοι 1) αἱ προτάσεις κρίσεως (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὀριστικὴν, § 169), εἰς τὸν πλάγιον λόγον μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφατικὰς προτάσεις (μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ αἰτιατικὴν), π.χ. (εὐθύς λόγος : innumerabiles sunt mundi) — Democritus dicebat innumerabiles esse mundos. (Βλ. § 154, 1).

Σημείωσις. Ὁμοίως μετατρέπεται καὶ ὁ εὐθὺς λόγος ὁ ἐκφερόμενος καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν (§ 172, 2, α'), διότι καὶ διὰ ταύτης ἐκφράζεται κρίσις· π.χ. (εὐθὺς λόγος: *amicum si habeam, felix sim*) — *dicit se, amicum si habeat, felicem futurum esse* λέγει ὅτι, εἰ φίλον ἔχει, εὐτυχὴς ἂν εἴη.

2) αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας (αἱ ἐκφερόμεναι καθ' ὑποτακτικὴν ἢ προστακτικὴν § 170 κ.έ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ, σπανίως δὲ καὶ διὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου (§ 154, 2) ἢ διὰ βουλητικῆς προτάσεως (§ 187). π.χ. (εὐθὺς λόγος: *cave Acherusiam aquam*) — *Pyrrho a Dodoneo Jove dictio data erat, cavēret Acherusiam aquam* τῷ Πύρρῳ ὑπὸ τοῦ Δωδωναίου Διὸς ἐδόθη χρησμὸς, νὰ φυλάσσεται (ἀπὸ) τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην. (Εὐθὺς λόγος: *milites, rescindite pontem ἢ pontem milites rescindant*, § 172, 1, β') — *Caesar iussit milites pontem rescindere ἢ dixit ut milites pontem rescinderent* ὁ Καῖσαρ διέταξε τοὺς στρατιῶτας νὰ διαλύσουν τὴν γέφυραν — ἢ — εἶπε νὰ διαλύσουν οἱ στρατιῶται τὴν γέφυραν.

3) αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἦτοι αἱ εὐθεῖαι ἐρωτήσεις, § 173 κ.έ.):

α) ἐὰν μὲν περιέχουν πραγματικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν (Βλ. παραδείγματα § 193, 2).

Σημείωσις. Ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ μένει φυσικὰ καὶ ἡ ὑποτακτικὴ (*coniunctivus*) τῶν ἀπορηματικῶν ἐρωτήσεων· π.χ. εὐθὺς λόγος: *quid faciam?* § 172, 1, ε') — *nescit, quid faciat*, δὲν γνωρίζει, τί νὰ πράξῃ.

β) ἐὰν δὲ περιέχουν ῥητορικὴν ἐρώτησιν (§ 106, 10, Σημ.), εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἄλλοτε μὲν μετατρέπονται εἰς πρότασιν ἀπαρεμφατικὴν, (ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι προτάσεις κρίσεως), ἄλλοτε δὲ ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, συνήθως ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς τοιαύτης εὐθείας ἐρωτήσεως ἦτο β' προσώπου· π.χ. (εὐθὺς λόγος: *quis tam est potens, cui nihil sit timendum? = nemo tam est potens*, κλπ.) *quem esse tam potentem dixēris, cui nihil esset timendum?* τίς δύνασαι νὰ εἴπῃς, ὅτι εἶναι τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε τίποτε νὰ μὴ πρέπῃ νὰ φοβῆται; (πρβλ. § 195, 2, γ'). (Εὐθὺς λόγος: *quid tandem veremini, milites?* = *nihil est quod veremini*) — *Cae-*

sar graviter incusavit milites, quid tandem vererentur ὁ Καῖσαρ σφοδρῶς ἐπετίμησε τοὺς στρατιώτας, (λέγων) τί ἐπὶ τέλους ἐφοβοῦντο.

198. β') Αἱ **ἐξηρημέναι** προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου (§ 179, κ.έ.) εἰς τὸν πλάγιον λόγον ἐκφέρονται κανονικῶς, πᾶσαι καθ' **ὑποτακτικὴν** (Εὐθύς λόγος: omnes in eo, **quod sciunt**, satis eloquentes sunt) — Socrates **dicere** solebat omnes in eo, **quod scirent**, satis eloquentes esse (§ 178) ὁ Σωκράτης συνήθιζε νὰ λέγη, ὅτι πάντες εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον γνωρίζουν, ἀρχοῦντως εὐγλωττοι εἶναι. (Εὐθύς λόγος: non iam ne deos quidem in nostris urbibus, **ad quos confugiāmus**, habemus, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit, (§ 179) — Siculi **aiebant**, sese iam ne deos quidem in suis urbibus, ad quos **confugērent**, habere, **quod** eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis **sustulisset** (§ 178) οἱ Σικελοὶ ἔλεγον ὅτι ἤδη οὐδὲ θεοὺς ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, πρὸς τοὺς ὁποίους νὰ καταφύγωσιν, εἶχον, διότι τὰ ἀγιώτατα ἀγάλματα αὐτῶν ὁ Γ. Οὐέρρης ἐκ τῶν σεμνοτάτων ἱερῶν ἀφήρπασεν.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Α'	Σελ. 5
--------------------	--------

ΜΕΡΟΣ Β'

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Β' Γενικοί γραμματικοὶ ὄροι	11
Κεφάλαιον Γ' Κλίσεις τῶν ὀνόμαστικῶν	13
1. Πρώτη κλίσις (Declinatio prima)	13
2. Δευτέρα κλίσις (» secunda)	14
3. Τρίτη κλίσις (» tertia)	16
4. Τετάρτη κλίσις (» quarta)	24
5. Πέμπτη κλίσις (» quinta)	25
6. Ἄνόμαλα ὀνόματα	26
Κεφάλαιον Δ' Τὰ ἐπίθετα	29
1. Δευτερόκλιτα ἐπίθετα	29
2. Τριτόκλιτα	31
3. Ἄνόμαλα	34
4. Αἱ μετοχαί	34
5. Τὰ παραθετικά	35
Κεφάλαιον Ε' Αἱ ἀντωνυμίαι (Pronomina)	41
Κεφάλαιον ΣΤ' Τὰ ἀριθμητικά (Numeralia)	51
Κεφάλαιον Ζ' Τὸ ῥῆμα (Verbum)	60
Κεφάλαιον Η' Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου (Particulae)	
1. Ἐπιρρήματα (Adverbia)	97
2. Προθέσεις (Praepositiones)	97
3. Σύνδεσμοι (Coniunctiones)	99
4. Ἐπιφωνήματα (Interiectiones)	102

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

	Σελ.
Α' Παραγωγή (Derivatio)	103
Β' Σύθεσις (Compositio)	110

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος άνωμάτων ρημάτων	115
----------------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Όλίγα περί 'Ρωμαϊκού 'Ημερολογίου	136
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Συντομογραφίαι: 1. Όνόματα προσώπων	139
2. Όνόματα άρχόντων, άρχών, επίσημων εύχών κ.τ.τ.	139
3. Χρονολογιών	140
4. 'Εν έπιγραφαίς μνημείων	140
5. 'Εν έπιστολαίς	141
6. 'Εν βιβλίαις	141

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις	145
Κεφάλαιον Α' Όροι τής προτάσεως και συμφωνία αυτών	145
Κεφάλαιον Β' Αί πτώσεις	146

ΧΡΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΗΣ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

1. 'Η γενική	α') Μετά ούσιαστικών, επιθέτων και έπιρρημάτων	147
	β') Μετά ρημάτων	148
2. 'Η δοτική	α') Μετ' ούσιαστικών, επιθέτων και έπιρρημάτων	150
	β') Μετά ρημάτων	151
3. 'Η αιτιατική	α') Μετ' όνομάτων ή έπιρρημάτων ή άπολύτως	154
	β') Μετά ρημάτων	154
4. 'Η άφαιρετική	α') Μετ' όνομάτων και έπιρρημάτων	156
	β') Μετά ρημάτων	158
5. Αί πλάγια πτώσεις εις προσδιορισμόν του τόπου και του χρόνου		161
Κεφάλαιον Γ' Παρατηρήσεις τινές εις την χρήσιν των άντωνυμιών		
	α') Προσωπικαί, κτητικαί	164
	β') Δεικτικαί, όριστικαί	164
	γ') Άόριστοι	165

Κεφάλαιον Δ'	Οί ὀνομαστικοὶ τύποι τοῦ ῥήματος	
1.	Τὸ ἀπαρέμφρατον	167
2.	Ἡ μετοχή	170
3.	Τὸ γερούδιον καὶ τὸ γερουδιακόν	172

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιον Ε'	Χρόνοι καὶ ἐγκλίσεις	175
1.	Οἱ χρόνοι ἐν τῇ ὀριστικῇ	175
2.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις	177
3.	Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις	180

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

Κεφάλαιον ΣΤ'	Σύνθεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν	
α')	Προεισαγωγικαὶ παρατηρήσεις	183
β')	Περὶ τῆς χρήσεως τῶν χρόνων εἰς τὰς ἐξηρημέναις προτάσεις	184
γ')	Αἱ ἐξηρημέναι προτάσεις	
1.	Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	186
2.	Ἐπιθετικαὶ προτάσεις	187
3.	Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις	188
4.	Παραβολικαὶ ἢ συγκριτικαὶ προτάσεις	189
5.	Τελικαὶ προτάσεις	189
6.	Ἀποτελεσματικαὶ ἢ ἀκολουθίας προτάσεις	189
7.	Βουλητικαὶ προτάσεις	190
8.	Χρονικαὶ προτάσεις	192
9.	Ἐξηρημέναι ἢ πλάγιαι ἐρωτήσεις	195
10.	Ἀναφορικαὶ προτάσεις	197
Πλάγιος λόγος		198

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΖ', 1972 (ΧΙΙ)- ΑΝΤΙΤΥΠΑ: 140.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ: 2220/4-4-72
Έκτύπωσις — Βιβλιοδεσία: ΑΦΟΙ Γ. ΡΟΔΗ 'Αμαρουσίων 59 — 'Αμαρούσιον

0020556856

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

